

ПАНЧЕВАЧКО ЧИТАЛИШТЕ

Часопис Градске библиотеке Панчево, година VI, број 10, мај 2007.

САДРЖАЈ

УВОДНИК

Гордана Стокић, Стратегија наша насušна 3

ЧИТАЛИШТЕ

Несиба Палибрк-Сукић, Научник чије дело не може бити заборављено 4
Исидора Секулић у Панчеву 8
Оливера Мијашловић, Спона између два народа 9
Ружица Сибиновић-Рајковић, Споменик пријатељству и суживоту 10
Драгољуб Цуцић, Многе идеје још чекају да буду реализоване 11

ЛИНК

Анџела Канон, Од панел дискусија и састанака до пријема 12
 Библиотеке будућности прогрес, развој и партнерство 14
Горан Траиловић, Библиотекарство као уметност 15
Сандра Машијашевић, Култура постаје роба на тржишту 17
Александра Чворовић, Много занимљивих и добро обрађених тема 18
Г. Гајић, Ж. Војновић, Дечја и завичајна одељења у електронском окружењу 20
Гордана Умичевић, Сећање на др Георгија Михаиловића 21
Иван Стојановић, Марибор угостио рекордан број делегата 23

МРЕЖА

Тамара Бушћан-Вучај, Дигитализација на француски начин 24
Тамара Бушћан-Вучај, Новине у обради текстова 27
 Сарадња НБС и америчке Интернет архиве 27
Весна Ињац, Виртуелно путовање кроз српску баштину 28
Васка Сошчиров-Ђукић, У БиХ још нема важећих стандарда и критерија 31
Наталија Золоћова, Светска дигитална мрежа 36
 Очекује се око 150 учесника 37
 Дигитализација националне баштине 37
Даниел Урсирун, Апел за помоћ 37

ОДРАЗ

Десанка Стамашовић, Библиотекарска периодика – трајни извор актуелних информација 38
Драган Којић, Простор слободе 41
Ђурђевка Јарић, Изазов професије 43
Силва Феризовић, Брокери знања на билбордима! 45
Љубинка Гавран, Ревизија у транзицији 46

БИБЛИОТЕКЕ

Дејан Вукићевић, Збирка рукописа и старих књига 48
Марија Родић, Библиотека „Хозе Јеро” 50
Војислав М. Томић, Египатска Александрина, Венецијанска Марциана 52
Нермина Дуран, Културни центар локалне заједнице 53
Милена Тейавчевић, Награде скромне, али од срца 55
Ташјана Живковић, У част настављача дела Светог Саве 56
Ренајта Милић, Грађани Пожаревца га нису заборавили 57
Емилија Димовска, Како да нам оно што чувамо буде доступно 58
Наташа Малешевић, Неопходан правилник о раду 60
Мирјана Ђурашевић, Чика-Владина школа 61
 Како је ко прошао 63
Горан Траиловић, У Србији година почиње у јулу 64
 Стратегије Владе Србије 65
 Чекајући Деда-Мраза 65
 Конкурсе 19. фестивала хумора за децу 65

СПЕЦ

Ценифер Кривикас, Спона између информације из области уметности и корисника арт библиотека 66
Љубинка Гавран, У складу са могућностима 70
Драгана Милуновић, Савремена технологија велики изазов 72
Ивана Илић-Киш, Сусрети и посете културним установама 75
Laurence Prusak, James M. Matarazzo, Стратегија од шест корака 76

ДРУШТВО

Вера Удицки, Шабац први домаћин 77
Весна Црногорац, Много отворених питања 77
Весна Црногорац, Углавном редовне активности 79
 Закон о библиотечкој делатности 79
Невена Томић, Знамо куда, треба да научимо како 80
Славица Варничкић, На трагу Доситеја Обрадовића 81
 Нови председник Слободан Стевановски 83
 Недостаје рачунарска опрема 83

ИЗЛОГ

Душан Ј. Мартиновић, Књига зборничког типа 84
 Библиотека – центар мултикултуралне комуникације 87
Марија Јованцаи, Вредан прилог историји српске библиографије деветнаестог века 88
Здравка Радуловић, Како на најбољи начин презентовати завичајне збирке 89
Ташјана Живковић, Читалиште, књижница, библиотека 91
Ирена Бузић, Скраћени AACR2 92
Предраг Ђукић, Међународни стандардни библиографски опис електронских извора 93
Кашарина Мано-Зиси, Више од четврт века *Археографских прилога* 94
 Библиотекарство 95
Гордана Гајић, Scandinavian Public Library Quarterly 96
 Јутарњи библиотекар 97
 Вести 98
 Високошколске библиотеке 98
Даница Ошашевић, Глас библиотеке 99
 Новине Београдског читалишта 101
 Бележница 101
 Крагујевачко читалиште 102
Весна Пејтровић, Годишњак библиотека Срема 102
 Библиопис 103
 Библиотечки путоказ 103
 Mons Aueus 104
 Пожешки годишњак 104

ИЗДАВАШТВО

Милана Миливојевић, За струку корисно и квалитетно 105
Јасна Лазаревић-Гавриловић, Подаци о 111 монографских публикација 107
 Орхан Памук најтраженији 108

СЕРВИС

Хроника Градске библиотеке Панчево 109
 Промоције Панчевачког читалишта у прошлој години 110
 Дародавци 110
 Мајски дани књиге у Панчеву (Део програма посвећен деци) 111
Бранко Илленца, О мојој кући све најлепше 111

ГАЛЕРИЈА

Ритмови укрштања у простору 112

10. број

Трајемо већ пет година и десет бројева.

Захваљујући вама.

*Хвала на прилозима, подрици,
превештацима, честиткама и лепим речима.*

*Крајем овог месеца у оквиру Мајских дана
књиже у Панчеву промовисаћемо
нови број „Читалишта“.*

Сви сте позвани на рођенданску журку!

Горан Траиловић

Најтоплије захваљујемо Змајевим дечјим игра-
ма у Новом Саду на кутији пуној старих бројева
Детинство.

Размена

На основу потписаног протокола о сарадњи или
договора *Читалишта* размењујемо за следећа издања:

Бележница Бор

Библиолошки гласник Подгорица

Глас библиотеке Чачак

Годишњак библиотека Срема

Сремска Митровица

Култура Београд

Међај Ужице

Mons Aureus Смедерево

Мост, мултијезички билтен Завода за културу

Војводине у Новом Саду

Савремена библиотека Крушевац

Улазница Зрењанин

Позориште Нови Сад

Детинство Нови Сад

Претплатници у 2007. години

Конгресна библиотека у Вашингтону

Британска библиотека

Библиотека града Београда

Библиотека Министарства финансија Републике
Србије

Природњачки музеј Београд

Библиотека Српског народног позоришта у Новом
Саду

Народна библиотека „Милош Требињац“ Бајина
Башта

Народна библиотека „Бранислав Нушић“ Нови
Кнежевац

Народна библиотека Осечина

Општинска народна библиотека Ражањ

Основна школа „Бранко Радичевић“ Чента

Панчевачко читалиште :
часопис Градске библиотеке Панчево,
година VI, број 10, мај 2007.

ISSN 1451-3048

UDC 02

Излази полугодишње (у новембру и мају)

За издавача: Немања Ротар, директор

Главни и одговорни уредник: Горан Траиловић

Заменик главног и одговорног уредника: Жарко Војновић

Редакција: Ивана Абрамовић, Миљана Алексић, Жарко
Војновић, Немања Ротар, Гордана Стокић-
Симончић и Горан Траиловић

Лектор и коректор: Србијанка Ивковић

Ликовни уредник: Миљана Алаксић

Дизајн и прелом: Дуња Шашић

Идејно решење корица: Драган Пешић

Издавач: Градска библиотека Панчево,

26000 Панчево, Немањина 1

телефони: 013/513-755, 314-455, 314-655,

факс 013/514-755

e-mail: paknjiga@biblioteka-pancevo.org.yu

Штампа: Градска народна библиотека

„Жарко Зрењанин“, Зрењанин

Тираж: 1000

Годишња претплата на часопис 500 динара.

Цена комерцијалних огласа у часопису:

унутрашње стране 5.000 динара

задња корица 10.000 динара.

Захтеве за претплату слати

– на адресу: 26000 Панчево, Немањина 1

– на телефон : 013/513-755,

– на факс: 013/514-755

– на e-mail trailo@panet.co.yu или

paknjiga@biblioteka-pancevo.org.yu

Панчевачко читалиште
у 2007. години суфинансира
Општина Панчево

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

02

ПАНЧЕВАЧКО читалиште : лист Градске би-
блиотеке Панчево / главни и одговорни уредник Горан
Траиловић. - Год. 1, бр. 1 (2002) - . - Панчево (Немањина
1) : Градска библиотека Панчево, 2002- (Панчево :
Графос интернационал д. о. о.). - 30 цм

Полугодишње

ISSN 1451-3048 = Панчевачко читалиште

COBISS.SR-ID 103321612

Стратегија наша насушна

Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије је 5. октобра 2006. године усвојило *Стратегију развоја информационог друштва у Републици Србији*, а документ је објављен у *Службеном гласнику РС* бр. 87/06, четири дана касније. У доба када нам сликовито објашњавају да *велике нације* већ вековима имају доследне, по правилу никад записане, стратегије развоја, било је крајње време да ми добијемо бар ову. *Министарство за будућности* уложило је огроман труд да нас укључи у европске токове развоја, да објасни зашто нам је потребно информационо друштво (премда не баш и шта је то), да представи постојећи и потребни законодавни оквир, иницијативе, приоритете, циљеве и акциони план, те, у целини, сачинило солидан документ. У првим реакцијама из библиотекарских кругова, неко, у тону подршке, изрече како су библиотеке у овоме документу *прекозване*, ал' не схватисмо *као ишта*, те се ослонисмо на сопствену процену.

– Библиотеке се у тексту *Стратегије* помињу пет пута: два пута у контексту дигитализације (*дигиталне библиотеке, дигиталне архиве, библиотеке*), два пута при набрајању институција које треба да имају широкопојасне интернет везе и једном у контексту развоја јавних услуга управа-грађани (*јавне библиотеке*).

– Библиотеке се, због суштине својих друштвених задатака, не помињу када је у питању законодавни оквир, национална информациона инфраструктура и е-образовање.

– Библиотеке се, као институције, у друштвена кретања које предвиђа *Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији* могу уклопити, али су аутори документа пропустили прилику да, визионарски, библиотекама дају одговорније место у укупном процесу. Не због библиотека, него због лакшег остваривања стратешких циљева.

Наша *Стратегија* шаље поруку да је информационо друштво више техничка него социолошка категорија. Наша *Стратегија* претерано се не удубљује у суштину комуникације људи са забележеним знањем, а доживотно учење третира више као флоскулу него као прецизно разрађен концепт. Најзад, наша *Стратегија* мање би нас забрињавала да јој није претходио за библиотеке и библиотекаре поражавајући *Закон о високом образовању* и да се на њу неће ослонити цео сет закона из домена културе, па и будући закон о библиотечној делатности.

Двадесет година од смрти Владимира Алексејевича Мошина

Научник чије дело не може бити заборављено

Поводом значајне годишњице, двадесет година од смрти Владимира Алексејевича Мошина (1894–1987), у Руском дому у Београду је 25. јануара ове године одржано вече посвећено сећању на великог научника. Вече је отворио професор Андреј Тарасјев сећањима на дружење и пријатељство са В. А. Мошином и његовом породицом. Затим је о његовом готово целокупном научном опусу говорио његов ученик професор Ђорђе Трифуновић. Он се дотакао школовања В. А. Мошина у Санкт Петербургу, Кијеву и на крају у Краљевини СХС, поменуо имена научника са којима је Мошин сарађивао и од којих је учио (Вернадски, Добровољски, Маслов, Тарановски, Соловјов, Погодин) и истакао научна подручја у којима је Мошин постао мајстор свог заната, посебно у области науке о правним споменицима византијске и српске дипломатике. Затим је говорио о његовом истраживању палеографске српске рукописне грађе (нотарске књиге, датирана документа), о његовим филигранолошким истраживањима (нашу грађу В. А. Мошин је увео у светску филигранологију), о истраживању ћирилских рукописа у Југославенској академији знаности и умјетности у Загребу, што је била прекретница у начину описивања рукописа и именовања типа писма.

Мирјана Живојиновић, такође једна од ученица В. А. Мошина, говорила је о Мошиновим истраживањима српских и грчких докумената на Светој гори (о Мошину као историчару Свете горе).

Посебно су занимљива била сећања Љупке Василев на заједнички рад са В. А. Мошином у Археографском одељењу Народне библиотеке у Београду, где је Мошин формирао значајну збирку филиграна, фототеку рукописа и збирку илуминација (копије на паусу минијатура, орнамената, више хиљада иницијала и заставица), о његовој иницијативи да се раде албуми – збирке повеза. Том приликом Мошин је Археографском одељењу поклатио своју вредну библиотеку, а одељење је израдило печат са Мошиновим именом.

На крају је о својим сећањима на В. А. Мошина говорио Дејан Дејановић, православни свештеник, који се са њим сретао у време када је Мошин живео и радио у Загребу.

При крају живота у својим *Сећањима*, која су потписана у Лењинграду 17. октобра 1980. године, у

последњем поглављу под насловом „Незавршени радови и могући планови”, сумирајући свој рад у југословенској науци, Мошин каже:

„Од мојих великих планова остала су незавршена три главна пројекта: *Речник старо-српског језика*, *Јужно-словенска палеографија* и *Хронологија српске историје средњег века*.

Прва тема се још увек налази у процесу рада, а за две следеће припремљен је богат материјал, али уз садашње стање мога здравља (ослабели вид) – моја закључна синтеза и књижевно-научна обрада постојећег материјала могући су само уз помоћ неког од мојих пријатеља-ученика.”¹

Рад на речнику старосрпског језика на научно-етимолошкој основи, слично познатом речнику Ђуре Даничића из средине деветнаестог века², Мошин је, на захтев Српске књижевне задруге, организовао током првих година руковођења Археографским одељењем Народне библиотеке. За тај посао је формирао групу сарадника који су радили под његовим руководством. Како је првобитно било замишљено „свака речничка јединица-картица требало је да садржи старословенску реч написану правописом српске рецензије XIV века са одговарајућим полазним старословенским обликом, са одговарајућом грчком или латинском речи, са преводом на савремени српскохрватски језик са свим нијансама значења одговарајуће речи, потврђеним цитатима из старе српске писмености (по систему *Материјала* И. Срезневског)³, са упоредним преводом на француски језик у односу на различите термиолошке изразе (богословске, правне и др.) и са кратким објашњењем смисла (...) Мени је припала општа редакција целог издања. Оља⁴ је прихватила редакцију француског текста. За израду текстуал-

¹ Сећања. – стр. 215.

² Речник из књижевних старина српских / написао Ђура Даничић. – у Биограду : у Државној штампарији. – 3 књ.

1 : од А-К, 1863. – XI, 521 стр.; 2 : од Л-П, 1863. – 519 стр.; 3 : од Р-Ш, 1864. – 589 стр.

³ Измаил Иванович Срезневски (1812–1880), филолог, слависта и етнолог, академик Петроградске академије наука (1851). Значајни су му радови из руског језика, археологије, етнографије словенских народа, историје староруске књижевности и описа споменика словенске писмености. Најзначајније дело: *Материјали за речник старог језика*.

⁴ Супруга Владимира Алексејевича Мошина.

ног дела речника планирано је коришћење најважнијих речника српског и старословенског језика Миклошича⁵, Даничића, Срезневског, Дјаченка⁶ и др., а такође и регистри уз научна издања споменика, Јагића,⁷ Стојана Новаковића⁸ и др., напоредо са објављеним текстовима старосрпске књижевности, без обавезе самосталног ексцерптирања из необјављених рукописа.”⁹

Овај посао је у великој мери био обављен у току првих пет година рада, пре одласка В. А. Мошина из Београда у Скопље, а затим постепено допуњаван под руководством Димитрија Богдановића, који је прихватио да уради завршни текст за штампану. О насталим проблемима на изради *Речника* В. А. Мошин је у својим *Сећањима* написао: „Последње питање садржи један број сложених проблема како са формалне стране спољашњег изгледа текста, тако и по питању садржаја, посебно потребе цитирања делова текста који објашњавају нијансе значења одређених речи. Пошто је велики број таквих примера био позајмљен из староруских споменика, што би, с друге стране, стварало велике проблеме приликом штампања књиге и веома задржавало издавање, опште мишљење је било да треба изоставити тај материјал. Тиме се у корену мењао аналитички карактер речника. У вези са тим морале су се повући и многобројне напомене енциклопедијског карактера за многобројне нијасне богословске, филозофске, правне изразе и термине и појмове из свакодневног живота, чиме се веома умањивала образовна, просветитељска и информативна вредност речника. Ја нисам имао могућности да оспорим ту одлуку која је наишла на подршку и код неких филолога. Али чак и у овом облику, због презаузетости Д. Богдановића другим важним научним обаве-

зама, рад на завршној редакцији је одлаган из године у годину. Не скривам да је Оља због тога била веома разочарана, јер је са искреним одушевљењем радила на француском делу речника. Много пута смо од издавача тражили извињење за кашњење и молили за одлагање рокова штампања. Моје нарушено здравље и настало полуслепило су ме натерали на нове молбе у циљу настављања започетог посла, на шта је Д. Богдановић одговорио обећањем да ће већ од наредне јесени наставити рад пошто је успео да обезбеди сталну помоћ сарадника. Ако ја не доживим завршетак овог посла, речник ће ипак изаћи, мада ни издалека у оном облику како је био

Професор Андреј Тарасјев са пријатељима и ученицима В. А. Мошина у Руском дому

замишљен и рађен током нашег заједничког рада¹⁰. Додаћу и да је о мојим објашњењима историјско-правних термина Богдановић говорио да су они толико значајни и интересантни да би их требало издати у посебној књизи која би била намењена стручњацима. Можда ће се неко од мојих пријатеља-ученика заинтересовати за тај задатак и реализовати га у интересу науке. Лидија Славева је у научном смислу потпуно спремна за тај подухват.”¹¹

Једна од тема Мошиновог бављења рукописима био је преглед јужнословенске палеографије. На словенским рукописима је радио на Атосу, тридесетих година (у првом периоду живота у Београду). Загребачки период, од 1947. до 1960, потпуно је посветио опису рукописа у вези са озбиљном студијом палеографије, филигранологије, хронологије, као и наставом филологије. Том питању је посебно био посвећен његов други београдски период, шездесе-

⁵ Франц Миклошич (1813–1891), словеначки слависта, творац упоредне граматике словенских језика, професор Универзитета у Бечу. Најважнија дела: Упоредна граматика словенских језика (на немачком четири књиге), Речник старословенског језика (*Lexicon paleoslovenico-graeco-latinum*), Етимолошки речник словенских језика

⁶ Полный церковно-славянский словарь / Григорий Дьяченко.

⁷ Ватрослав Јагић (1838–1923), слависта, професор универзитета у Петрограду, Бечу, Берлину, Одеси, члан свих словенских академија наука, више од 50 година централна личност славистике.

⁸ Стојан Новаковић (1842–1915), научник и државник, академик, бавио се словенском филологијом, књижевношћу, историјом, ученик Ђ. Даничића.

⁹ Сећања. – стр. 216.

¹⁰ Речник ипак није изашао.

¹¹ Сећања. – стр. 217.

те године, а тиме је био обузет и последњих десет година, после преласка у Скопље. Као резултат тих истраживања, штампани су његови многобројни радови о опису разних рукописних колекција и стручна истраживања из палеографије и филологије. Како сам каже, „Теоријски увод у I том *Ћирилских рукописа Југославенске академије*, о еволуцији политичког писма и правописа (Слово), о палеографској методи при датирању рукописа, о револуцијама у историји правописа, о палеографским правописним нормама у историји јужнословенског писма, о најстаријој ћирилској епиграфици, о периодизацији руско-јужно-словенских књижевних веза и њиховом утицају на историју писма, о илуминацији јужнословенских рукописа, о сложеној методи јужнословенске палеографије – два велика палеографска албума – Загребачки 1952. године и Скопски 1964. године, који су све до данас остали основни уџбеници у палеографији како у школском смислу, тако и са аспекта научних истраживања.”¹²

Током дванаест година предавао је словенску палеографију на палеографским курсевима у Историјском институту Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу, шездесетих година у Народној библиотеци у Београду и на Филолошком факултету Београдског универзитета, затим у Скопљу у Државном архиву и на универзитету, Филолошком и Историјско-филозофском факултету. Предлог за штампање уџбеника из ћирилске и глагољске палеографије потекао је од Државног архива у Загребу, што је Мошин, како сам каже, заједно са Вјекославом Штефанићем,¹³ с радошћу прихватио. Али због презаузетости Вјекослава Штефанића другим пословима и сличних проблема које је имао В. А. Мошин, тај посао није урађен. О томе, у још увек необјављеним *Сећањима*, Мошин каже: „Много пута ме је пожуривао Загребачки архив, који је чак обезбедио и средства и све неопходне техничке услове; много пута убеђивали су ме и стручњаци из Совјетског Савеза и са Запада да у Београду испуним тај давно задати научни циљ, а Димитрије Богдановић, који је својевремено саставио забелешке мојих предавања, понудио је своју помоћ и

сарадњу. Прошле године, за време моје болести, ја сам озбиљно разматрао то питање, имајући у виду могућу сарадњу са Д. Богдановићем, али несрећа са мојим очима осујетила је ту намеру.”¹⁴

Истражујући проблематику српске хронологије¹⁵, Мошин је дошао до закључака да се „безусловно у српској хронологији утврђује чињеница да је у употреби византијски хронолошки систем у рачунању година од настанка света са почетком године од 1. септембра у складу са почетком индикта и других хронолошких елемената Пасхалног циклуса – круг сунца и круг месеца и епакта (...) Овај став сматра се неоспорним у српским историјским истраживањима, посебно у књизи *Законски споменници* Стојана Новаковића¹⁶. Први пут ово мишљење је доведено у питање открићем историчара уметности В. Петковића¹⁷ који је код зидног сликарства с почетка XIV века, у цркви Св. Ђорђа у Старом Нагоричину,¹⁸ утврдио распоред годишњег празничног календара са почетком године по мартовском циклусу (мартовско датирање)¹⁹. Непобитност те чињенице довела је критичког С. Станојевића до претпоставке да је у постојећем случају мартовски календар примењен под утицајем венецијанског система датирања докумената са рачунањем почетком године од првог марта (...) Провера великог броја датирања показала је и низ случајева употребе датирања по септембарском календару, што налази своју аналогију у руској хронологији, где се летописање водило по мартовској години, а за црквена акта, подражавајући грчку цркву, коришћено је септембарско датирање. Све ове погледе ја сам изложио у реферату у историјском друштву у Београду 1949. године и затим у тексту о мартовском датирању, који је штампан 1951. године, где сам говорио и о мартовском рачунању година у Русији и у Византији, где се оно задржало у летописању до почетка IX века²⁰. Велико интересовање које је у научним круговима испољено за мој реферат, било је

¹⁶ Законски споменници српских држава средњег века. Књ. 5 / прикупио и уредио Стојан Новаковић. – Београд : Српска краљевска академија, 1912. – XLII, 912 стр ; 25 cm.

¹⁷ Владимир Петковић (1874–1956), археолог, упавник Народног музеја у Београду, први директор Археолошког института САНУ, стручњак за српску средњовековну уметност.

¹⁸ Насеље Нагоричино налази се источно од Куманова, десно од реке Пчиње, притоке Вардара, у средњем веку важно црквено средиште. Црква св. Ђорђа, саграђена 1312–1313, један од најзначајнијих споменика наше старе архитектуре, фреске прекривају целу унутрашњост цркве. „Својим уметничким квалитетом и очуваном живопису овај живопис улази у ред најлепшег средњовековног сликарства XIV века” (Стари црквени споменици у СР Македонији).

¹⁹ Старо Нагоричино ; Псача ; Каленић / [написали Пера Ј. Поповић, Влад. Р. Петковић ; табле бирао и снимно Јуб. Стојановић]. – Београд : Српска краљевска академија, 1933.

²⁰ Мартовско датирање (Историски гласник, I–II, Београд, 1951, 19–87).

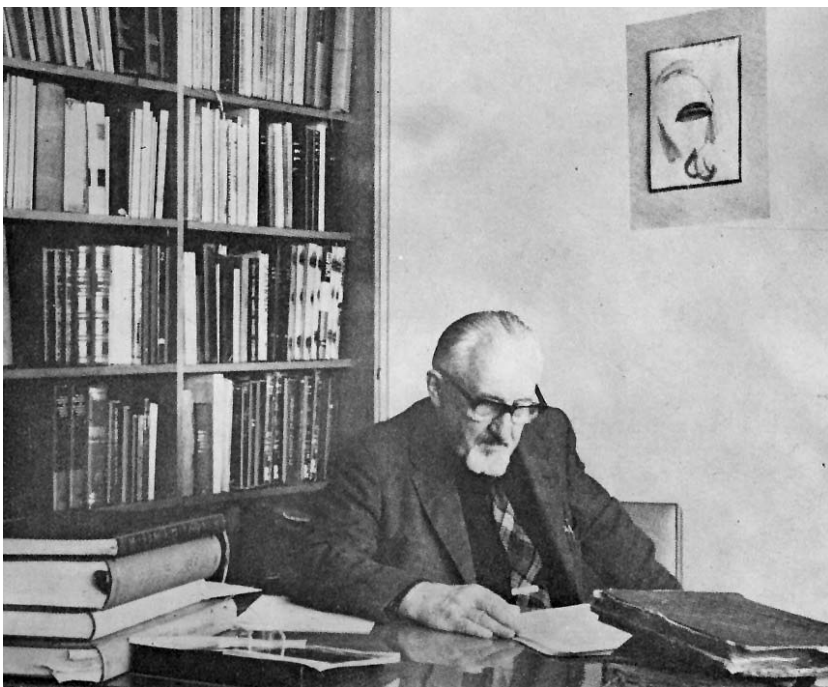
¹² Исто

¹³ Вјекослав Штефанић (1900–1975) хрватски филолог, дипломирао славистику и романистику. Проучавао глагољску баштину Крка и глагољске рукописе ЈАЗУ.

¹⁴ Сећања. – стр. 217.

¹⁵ Означаване времена, начин датирања старих српских рукописа (септембарско, где је година почињала 1. септембра, и мартовско, где година почиње 1. марта). Ова проблематика којом су се бавили српски историчари у првој половини деветнаестог века (посебно Љ. Ковачевић и И. Руварац, С. Новаковић, Љ. Стојановић, С. Станојевић; В. Ђоровић, А. Соловјов, М. Пурковић и др.), резимирана је у посебном закључку уз шестотомни рад Љ. Стојановића Стари српски натписи и записи од 1903. до 1926. године, том VI, 177–210.

умањено примедбом Острогорског у вези са хронолошким системом Теофана летописца²¹, па су научници очекивали од мене наставак ових истраживања, указујући на потребу опште ревизије српске хронологије. Ја сам започео тај посао и прикупио много потребног материјала, изневши у мојим другим радovima допунска схватања по низу питања. Тако, на пример, претпоставку о прихватању мартовског система датирања на Балкану из Русије, на прелазу из XII у XIII век, које је било у вези са оп-

Владимир Алексејевич Мошин

штим таласом руског утицаја у периоду успостављања опште политичке и црквене самосталности у Србији и Бугарској (...) губитак вида прекинуо је мој научни рад, и неко од научника ипак је дужан

²¹ Теофан (око 760–818), највећи византијски хроничар, његова Хронографија обухвата период 284–813.

„Cf. Ostrogorsky, Chronologie 1sq., где је претресена и старија литература о проблему Теофанове хронологије. В. и чланак Theophanes у R E, II. R. X (1934) 2127 sq. V. Grumel, Echos d'Or. 33 (1934) 396 sq., покушао је да неслагање између година и индикта протумачи претпоставком да Теофан није рачунао почетак године од 1. септембра већ од 1. марта. Међутим, како је показао Ф. Делгер, V. Z. 35 (1935) 154 sq., ово тумачење је неодрживо. Уп. И. Ф. Делгер, Das Kaiserjahr der Byzantiner, S. B. der Bayer. Akad. Wissensch, 1949, H. 1, S. 21, 38; Д. Анастасијевић, Царски год в Византии, Annales de l'Inst Kondakov 11 (1940) 147 сл., 170 сл. Теорију о мартовском датирању недавно је бранио и В. Мошин, Мартовско датирање, Ист. Гласник 1–2 (1951) 19 сл. Уп. Моју критику у V. Z. 46 (1953) 170 sq., из које се види да мартовско датирање није имало у Византији онај значај који су му приписивали Гримел и Мошин и да се њиме не могу објаснити хронолошке особености Теофанове хронике, која се, напротив, држи септембарског датирања” (Историја Византије / Георгије Острогорски. – Београд : Просвета, 1993. – стр. 105.)

то да уради. Можда то заинтересује Евгенија Павловича Наумова?²²

В. А. Мошин је сматрао да такву потпуну ревизију захтева и српска дипломатика која се заснивала на старој научној основи, почев од палеографске анализе сачуваних старих списа, супротно многим заблудама до којих је српску историографију довела хиперкритика настала у деветнаестом веку, указујући да заједно са тим своје репрезентативно издање чекају и српски печати чијој је објективној анализи

много пажње посветио Грегор Чремошник.²³ „Да ли ћу ја доживети остварење ових жеља – наивно је питање, али независно од тога не могу да сакријем своје задовољство од важног сазнања шта сам успео да унесем у југословенску науку, и шта сам успео да пренесем на моје сараднике и ученике. Мој научни живот за мене је био не само интересантан него и радостан захваљујући томе што је протичао у живој духовној сарадњи са младима, који су стремили знању, и са сарадницима који су са жаром прихватили моја интересовања према истраживачком раду, и у живој стваралачкој сарадњи постајали моји искрени пријатељи. Били су такви и људи старог поколења, као што су слависта Антон Совре, као Александар Васиљевич Соловјов, од којих сам ја учио, и вршњак – Г. А.

Острогорски, Миодраг Пурковић, Хрват Вјекослав Штефанић и млади ученици, који су мене одабрали за ментора. У Загребу Малик Мулић се бавио руским и јужно-словенским књижевним везама, у Београду Олга Недељковић бавила се ћирилометодијевском проблематиком и настанком старословенских рецензија и еволуцијом филологије, акцентологијом на основу њеног одраза у писму; Биљана Стигчевић бавила се текстологијом старих споменика, између осталих паримејника, Радмила Маринковић је истраживала средњовековни роман, Ђорђе Трифуновић се бавио српском стилистиком у текстовима Косовског циклуса, Димитрије Богдановић, напореда са историјско-књижевним студијама, дубоко је ушао у палеографију; Прибислав Симић истраживао је типике; у Скопљу – Вера Антић, македонска народна поезија, апокрифни текстови, Вангели-

²² Сећања. - стр. 217.

²³ Грегор Чремошник (1890-1958), професор Филозофског факултета у Љубљани, историчар и дописни члан САНУ, истраживао грађу дубровачких архива.

ца Деспотова – редакција јеванђељских текстова, Лидија Славева – вредно истраживање о еволуцији текста старословенског раздобља и политичка, феудална и социјално-економска структура Македоније под византијском и српском владавином. Највише ме је са људима зближавао стални текући посао са мојим сарадницама у архиву Југославенске академије, Вером Хофман и Љерком Мадираса, сасвим младим кадром Загребачког института историје, посебно са марљивим радником и коаутором нашег великог рада о воденим знаковима; у Београдској народној библиотеци са Биљаном Стипчевић, Љупком Васиљев, Миром Гроздановић и с Љубицом Ђорђевић, са којом ме је, као и са Биљаном, Олгом Недељковић и Богдановићем, повезао заједнички петогодишњи рад на речнику. Трудио сам се да све њих, колико сам могао, укључим у самосталан научни рад, не рачунајући на формалне образовне квалификације, радујући се успеху сваког од њих.

Таква је била и моја драга жена Ољушка, моја стална сарадница и незаменљива помоћница у моме раду, и практично, при опису рукописа и прецртавању водених знакова, при преводу мојих радова на стране језике, стваралачки живо се интересујући за сваку моју тему, улазећи у суштину проблематике и

уносећи своје погледе, дајући често вредне примедбе, које су заједно са објективном критиком допринеле продубљивању научних сазнања.”²⁴

Све ово о животу и раду овог значајног научника не бисмо могли да чујемо да није било великог пријатељства и дружења В. А. Мошина и нашег професора Андреја Тарасјева, који је и овом приликом, као и много пута раније, допринео да много тога што је руска емиграција учинила за историју српског народа не буде заборављено. Био је иницијатор одржавања и ове вечери сећања, а сусрет је завршио речима: „Хвала Мошину за оно што је учинио за српску науку и хвала Србима што су му то омогућили”.

Искрено се надамо и очекујемо да ће се остварити и оно што је професор Ђорђе Трифуновић пожелео на овој вечери – да дела Владимира Алексејевича Мошина доживе поновно ситематско издање и верујемо да овај велики научник не може бити заборављен.

*Несиба Палибрк-Сукић
Градска библиотека Панчево*

²⁴ Сећања. – стр. 223.

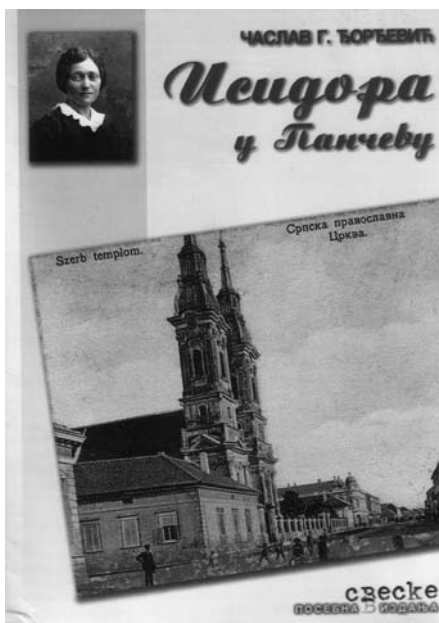
Исидора Секулић у Панчеву

Ове године се навршава 130 година од рођења наше велике списатељице Исидоре Секулић, а идуће године ћемо обележити педесетогодишњицу њене смрти. Овом пригодом Наташа Даквић и Софија Којевић из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” у Београду приредиле су библиографију посвета у књигама из личне библиотеке Исидоре Секулић која ће ускоро бити објављена, а у припреми је и каталог ове библиотеке.

Вредна заоставштина Исидоре Секулић чува се као посебна целина у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић” у Београду, а чине је лична библиотека, рукописи, уметничке слике, намештај и други предмети.

Ова умна жена је своју младост провела у Панчеву. Радиле је као наставница математике и природних наука, а затим је од 1897. до 1909. године била управник и библиотекар у Српској вишој девојачкој школи. Овде је и започела своју књижевничку каријеру и објавила прве прозне радове, позоришне критике и рецензије.

Име Исидоре Секулић носи једна основна школа, улица и невладина организација, а сећање на њу је још увек живо у нашем граду. Посвећен јој је један од прилога у *Књижевној типографији Панчева*, али најпотпуније податке о панчевачком периоду њеног живота пружа књига Часлава Г. Ђорђевића *Исидора у Панчеву*.

Руска традиција у Србији

Спона између два народа

*А овде у Србији штеретї на души је
постїао шако лак од сазнања да сам
своја лутїања завршио у домовини*

Амвросије (Курганов)

У оквиру програма Руска традиција у Србији, у Руском дому је 24. новембра 2006. године гостовала Ресавска библиотека из Свилајнца. Програм су осмислили, водили и у њему учествовали библиотекари из Свилајнца, Петровца на Млави и Београда. Присутне је поздравила Марина Обижајева, у име Руског дома, и Оливера Мијаиловић, директор Ресавске библиотеке.

У првом делу вечери бројни гости, поштоваоци Руског дома и Ресавске библиотеке, могли су да погледају изложбу „Руски старец и Миљковско братство (1926–1939)”, који је приредила Оливера Мијаиловић, библиотекар, директор Ресавске библиотеке. Изложба је осврт на занимљив период из живота Миљковог манастира на домак Свилајнца. У богатој прошлости ове вишевековне светиње тек једну, али веома чудесну и значајну страницу, представља формирање српско-руског општежитељног манастира. Ова монашка породица досегла је висок духовни, материјални и економски ниво од 1926. до 1939. Упркос недовољно сачуваним траговима на основу грађе из периодике, књига и фото докумената, оживљени су догађаји из живота братства, које су чинили махом високи руски духовници и интелектуалци. Посебно је значајно да су у њему бора-

пријан (Керн), а посебно светло, на шта указује и сам назив изложбе, пружа живот и подвиг Амвросија (Курганова) Баћушке, младог стареца, како су овог дивног подвижника од миља сви звали.

Професор Андреј Витаљевич Тарасјев, председник Друштва за очување спомена на Русе у Ср-

Професор Андреј Тарасјев

бији, говорио је врло надахнуто, уз много детаља, о овим личностима и догађајима. Том приликом професор је Ресавској библиотеци уступио копије неколико фотографија значајних личности из својих породичних албума.

У другом делу вечери представљени су мемоари Русиње која је један део емигрантског живота провела у Свилајнцу и Петровцу на Млави. Реч је о књизи *Две моје домовине: усјомене Јелизаветије Жерардовне Гиљоштен*, која је написана у Москви 1990, а код нас преведена и објављена 1991. године. Ауторка је пренела успомене на своју домовину Русију, коју је напустила у јеку Октобарске револуције, и на другу своју домовину, Србију, а све то када се вратила у Русију, тада Совјетски Савез.

О књизи су говорили Радмила Кунчер, библиотекар саветник из Београда, Данило Радојковић, професор, директор библиотеке у Петровцу на Млави, и Ружица Сибиновић-Рајковић, виши библиотекар из Свилајнца.

На крају вечери приказане су старе разгледнице Свилајнца, тргова и улица ове напредне вароши из тридесетих година и времена када је Јелизавета живела у њему, а власништво су Ресавске библиотеке.

Нит која је повезала оба програма јесте да је Србија Русима пружила уточиште, а они су, заузврат, Србији пренели духовност и културно је opleменили.

Оливера Мијаиловић
Ресавска библиотека Свилајнца

вили и подвизавали се неки од потоњих владика и митрополита Руске заграничне цркве, затим светиље (св. Јован Шангајски), чувени литургичар Ки-

Успомене Јелизавете Жерардовне Гиљотен

Споменик пријатељству и суживоту

У мемоарском делу *Две моје домовине*, насталом у Москви 1990. године, Јелизавета Жерардовна Гиљотен је описала успомене на своју домовину Русију, коју је напустила у жеку Октобарске револуције, и на другу своју домовину, Србију, а све то након што се вратила у Русију, тада Совјетски Савез.

Књига је дубоко емотивно и потресно сведочанство о животу Русиње која је у најранијем детињству осетила сву трагику емигрантског живота, а касније и сву лепоту асимилације, прихватања и стапања са новом средином у којој је провела своје девојаштво, засновала породицу, одгајала своју децу, доживела дух свакодневице српске паланке, али и страхоте Другог светског рата и политичких чистки.

Описујући живот у у Свилајнцу и Петровцу на Млави, као и раније живот у Београду, Бечеју, Скопљу и Нишу, Јелизавета Гиљотен је оставила драгоцен документ о животу обичних људи у унутрашњости Србије двадесетих и тридесетих година прошлог века. Читајући ову књигу, пред нама оживљавају већ заборављене улице, мириси и атмосфера старих чаршија, ликови са пожутелих фотографија.

Иако је већ носила велико бреме емигрантског живота, Јелизавета Жерардовна Гиљотен је имала огромну снагу и љубав за живот и за друге људе, како за своје сународнике Русе, тако и за суграђане Србе. Пред сам рат је са децом отишла у Београд, али је остала нераскидиво везана за српску

провинцију, пре свега за Свилајнац, у коме је сахрањен њен отац Жерар Гиљотен и који је стално био њено прибежиште.

Лудило Информбироа је 1950. године протерало Јелизавету и њену децу у Совјетски Савез. Дочекала ју је друга врста политичког терора (или можда иста). Животне околности су је пред сам рат од-

војиле од мужа. Син Виктор је умро у Мађарској 1974, а ћерка Марија у Москви 1980. године.

Као што плени снага духа и обиље животних радости ове Русиње, и поред свих недаћа и личних трагедија, тако се једна црвена нит провлачи кроз целу књигу: земља Србија је Русима пружила уточиште, а Руси су заузврат Србији поклонили духовност и културно је оплеменили. То није било само питање егзистенције, већ и дивно осећање давања, толико лепо да Јелизавета Гиљотен није могла да заувек затвори очи, а да не остави запис о томе. Тако је настао овај диван споменик пријатељству и суживоту.

Ружица Сибиновић-Рајковић
Ресавска библиотека Свилајнац

Сарадња Центра за таленте и панчевачке библиотеке

Многе идеје још чекају да буду реализоване

Креативност није уобичајена људска особина. Врло је мали број људи креативно. Људи су еклектици, попут мравца или пчела склони су понављању, чиме се сврставају у стохастичке ствараоце.

У више наврата је Михајло Пупин Идворски походио Панчево. Некада су ти његови боравци у Панчеву трајали дуже, као што је то било док се школовао у тадашњој панчевачкој Вишој реалки, а некада су били краћи, као приликом посете јуна 1919. године, када је у „Трубачу” организована свечаност под називом „Дан Вилсона”.

Многе су споне повезивале Михајла Пупина са Панчевом: сећања, рођаци, пријатељи. Дубока наклоност према проти Васи Живковићу је нескривено показана у аутобиографској књизи *Од њашњака до научењака*. За живота његовог духовног ментора, на чију је иницијативу отишао у Праг, а затим свугде у свету, није се десило да дође у ове крајеве а да га не обиђе.

У споменутој аутобиографији Михајло Пупин спомиње „младог Словенца”, на чије је слово био инспирисан да и сам одржи неприпремљени говор на свечаној академији у „Трубачу”. „Млади Словенац” је био Миховил Томандл, у то време већ суђени директор непостојеће Градске библиотеке у Панчеву, која ће бити основана тек за пет година, а он ће једног дана постати њен директор.

Већ одавно припремљене мреже почеле су да се уплићу. Суђено нам је да не знамо куда и какви нас путеви воде.

Време ће показати да је Михајло Пупин постао један од највећих задужбинара у тадашњој краљевини СХС и оснивач неколико фондова за надарене ученике. Исто тако, време ће показати да ће се Градска библиотека у Панчеву развити у дом знања, који је, попут раскршћа, постао незаобилазан за све Панчевце, и за оне који то нису, а који су имали потребу за оним чиме се још само деца, уметници и научници баве.

Време је дискретна појава. Ако је време сећање, као што нас неки уче, онда се сећамо само тренутака, између којих постоје временски скокови. Од одраза до одраза, догађаји следе један за другим, стварајући привид континуума.

С пролећа 2000. године, годину дана након што је планирано, почео је да ради Регионални центар за таленте „Михајло Пупин”. Још је сам Михајло Пупин за сличну замисао издвајао сопствена средства, да се оснује у његовом родном Идвору. У почетку стидљиво, а потом са све више самопоуздања, Центар је почео да се намеће својим суграђанима, али и целом Банату. Једна од првих институција којој се Центар обратио била је Градска библиотека у Панчеву.

У почетку је то била молба да се уступи простор за организовање Смотре уметничких радова ученика Баната, која ће пети пут бити одржана фебруара 2007. године. На смотрама се сваке године поставља изложба најквалитетнијих ликовних радова ученика Баната, читају се награђени књижевни радови са конкурса, гледају се филмови снимљени у Филмској колонији претходне године, представљају се изложбе фотографија.

Регионални центар за таленте је данас веома упућен на Градску библиотеку. У њој се сваке суботе скупљају ученици група за теорију књижевности и стилистику српског језика, где уз помоћ својих ментора и предавача, у за њих најприкладнијем окружењу, откривају нове животне просторе, надахнути тим тако људским импулсом – глађу за знањем. Три године се већ у читаоници библиотеке одржава семинар, у организацији Центра и библиотеке, „Наука на почетку 21. века”, на коме се могу чути и видети признати научни радници, филозофи и мислиоци Србије.

Многе идеје још увек чекају да буду реализоване. Центар за таленте и библиотека живе своје независне животе, попут младалачких симпатија које имају потребу да се свакодневно сретну, не би ли се макар само видели.

Драгољуб Цуцић
Регионални центар за таленте
„Михајло Пупин” Панчево

Библиотекари слависти на годишњој скупштини Америчке асоцијације за унапређење славистичких студија¹

Од панел дискусија и састанака до пријема

Реке слависта слиле су се у Вашингтон између 16. и 19. новембра 2006. како би учествовали на 38. Националној скупштини Америчке асоцијације за унапређење славистичких студија (American Association for the Advancement of Slavic Studies – AAASS). По речима Дмитрија Горенберга, извршног директора, била је то највећа скупштина у историји Асоцијације. Од 2.100 учесника, око 1.200 је излагало на више од 400 панел дискусија². Начелно, конференције AAASS су најважније окупљање библиотекара у области славистичких и источноевропских студија у Северној Америци, јер они том приликом подносе годишње извештаје о својим активностима, представљају истраживања, сусрећу добављаче, раде по комисијама и упознају се са трендовима у славистици у различитим академским дисциплинама.

Ове године је библиотекарима било намењено пет панел дискусија, седам састанака комисија, презентације свих присутних добављача, изложбе добављача, те још четири догађаја. С обзиром на велики број активности, било је неизбежних преклапања панела и састанака, тако да нико није могао да присуствује свим догађањима. Пет панел дискусија организовано је на теме: Међународни закон о ауторском праву и посткомунистички свет; Зашто дигитализовати? Дискусија о новим дигиталним пројектима и њиховом утицају на истраживања; Креирање, откривање и архивирање дигиталних истраживачких колекција: спорна питања за научнике; Јудинова колекција у Конгресној библиотеци: прослава стогодишњице, 1906–2006; Откривена блага радова на хартији за студије руске и источноевропске уметности и ар-

хитектуре: мало познати извори у Вашингтону. Пред вама је кратак преглед панела којима је аутор овог текста присуствовао. Пун текст програма и листу учесника можете видети на адреси <http://www.fas.harvard.edu/~aaass/convention/2006program.pdf>.

Међународни закон о ауторском праву и посткомунистички свет – Са три говорника, експерта за ауторско право, ова група је сачинила изванредан и упечатљив преглед главних питања која се односе на ауторска права данас. Адвокат из Америчког уреда за ауторска права (United States Copyright Office) разматрао је улоге Уреда и Светске трговинске организације (World Trade Organization – WTO), као увод у проблем руског кршења права на интелектуалну својину. Џенис Пилч, библиотекар-слависта са Универзитета у Илиноису, пратила је историју закона о ауторском праву у САД, показујући како се клатно права њихало у протеклом веку, од закона о ауторском праву који су недовољно штитили ауторе у 19. веку, до савремених закона који обезбеђују толико заштите да ограничавају научно коришћење и приступ. Последњи говорник, Мајкл Њусити, са Дјук универзитета, сумирао је нова кретања у руском законодавству која могу довести у питање дух WTO, којој се Русија управо придружила.

Зашто дигитализовати? Дискусија о новим дигиталним пројектима и њиховом утицају на истраживања – Када је отпочео овај програм, места је било само за стајање, што сведочи о великом интересовању библиотекара за дигитализацију. Сваки говорник је представио пројекат дигитализације у коме је учествовао, истакао начин финансирања, проблеме који су се јављали током сарадње са другим библиотекама и будући развој пројекта. Бред Шафнер са Харвард универзитета говорио је о „Приступу пројекту Руског архива” који је водио док је радио на Универзитету у Канзасу. Кирил Фесенко је говорио о различитим библиотечким пројектима које је радио у Минесоти, користећи те примере да представи различите моделе сарадње између библиотека, добављача и других партнера. Нађа Зилпер, са универзитета Северне Каролине у Чепел Хилу, представила је почетну фазу стварања велике дигиталне библиотеке од грађе руске емиграције. Сви учесници панел диску-

¹ У Сједињеним Америчким Државама и Канади постоји преко 80 институција које развијају словенске или источноевропске библиотечке колекције. Чак 15 од тих библиотека има више од 500 хиљада томова публикација, а преко 20 има збирке између 150 и 500 хиљада томова. Славистичке библиотеке су различите по типу: од великих, истраживачких, преко малих колекција на колецима, до специјализованих музејских библиотека. Без обзира на величину колекције, сви библиотекари укључени у славистичке студије могу учествовати у раду националне асоцијације.

² Dmitry Gorenburg, 2006 AAASS Executive Director's Report, NewsNet (2007) 47:1, p.9.

сије сложили су се да ови пројекти и од библиотекара и од техничког особља захтевају огроман напор, као и да подстичу иновативно размишљање о приступу тој драгоцености грађи. Уз то, сви учесници су се сложили да на аутсорсинг процеса дигитализације треба гледати исто као и на аутсорсинг процеса микрофилмовања грађе у библиотекама.

Јудинова колекција у Конгресној библиотеци: прослава стогодишњице, 1906–2006 – Збирка од 80.000 томова књиге, коју је 1906. године Конгресна библиотека (LOC) купила од сибирског трговца и библиофила Генедија Јудина, постала је основ за изванредну Руску колекцију Конгресне библиотеке. Овај панел и мала изложба у Европској читаоници LOC свечано обележавају годишњицу тог догађаја. Панел дискусију је отворила Миранда Ремнек, са Универзитета у Илиноису, освртом на историјске прилике и положај трговаца у Јудиново време. Харолд Лаих, из Конгресне библиотеке, пратио је судбину Јудинове колекције након њеног пребацивања у LOC, укључујући и њено растурање, тј. укључивање у друге фондове Библиотеке и одбацивање дупликата. Лаих је прочитао текст у част Барбаре Деш, картологизатора ретких књига у LOC, која је радила са Јудиновом ретком грађом. Забелешке Барбаре Деш садрже и етикете на унутрашњој страни корица, идентификационе знаке, као и друге библиографске детаље на разним Јудиновим примерцима. Едвард Кашинец, из Јавне библиотеке у Њујорку, истакао је да је Јудинова колекција имала мало утицаја на развој славистичких студија у Америци, између осталог и због спорог процеса обраде у LOC. Иако су сва наведена излагања била изванредна, најзначајнији учесник панел дискусије била је Јана Алексејевна Полоникова, праунука Јудинове сестре. Полоникова је допутовала из Русије да би прочитала рад о историји породице Јудин, колекционарској активности након продаје збирке Конгресној библиотеци, као и судбини Јудинове архиве, која није била откупљена од LOC, већ у совјетско доба распарчана у неколико руских архива.

Откривена блага радова на хартији за студије руске и источноевропске уметности и архитектуре: мало познати извори у Вашингтону – Четири говорника на овом панелу изненадила су слушаоце детаљима о појединим уметничким колекцијама у Вашингтону и њиховим релативно мало познатим славистичким садржајима. Андреа Гибс, из Националне галерије уметности, говорио је о колекцији графика у Галерији у којој се налазе радови Кандинског и других источноевропских уметника. Галерија поседује и богату збирку фотографија, која је додатно увећана конзервацијом хиљада слика руске архитектуре Вилијама Брамсфелда. Питер Родик, из Правничке библиотеке LOC, говорио је о руским раритетима у својој библиотеци, који укључују руски рукописни

свитак петиције цару из 16. века, богату збирку анти-совјетских листова и јединице у необичном формату за правничку библиотеку, попут мапа које ипак припадају њеној колекцији реткости. Национални музеј америчке историје представила је Хелена Рајт, културне графике, која је описала велику колекцију руских новчића у Музеју, као и предмете из збирке Густава Фокса, Американца послатог у Русију да помогне у преговорима о куповини Аљаске. Кристен Рецина, из Хилвуд музеја и вртова, представила је значајну колекцију руских књига о уметности и специјалних отисака у библиотеци Хилвуд музеја.

Поред панела, на Скупштини се одржава и годишњи састанак Одбора за библиографију и документалистику, који укључује и рад неколико подбора. Највећи део посла одбор обави током године, али је скупштина место где се обављају послови за које је неопходан контакт лицем у лице. Уобичајено, подбори одржавају састанке током конференције, а завршног дана матични комитет држи проширени састанак, како би сумирао рад свих група. Информација о активностима Одбора за библиографију и документалистику може се прочитати на <http://www.library.uiuc.edu/spx/BnD/index.htm>, а недавно се појавио и штампани извештај о његовом раду у 2006.

Више о AAASS на адреси
<http://www.fas.harvard.edu/~aaass/>
Следећа скупштина биће одржана
Њу Орлеансу, Луизијана,
од 15. до 18. новембра 2007. године.

Следи извештај о раду два подбора, којима је присуствовала ауторка овог рада.³

ABSEES пододбор – Америчка библиографија славистичких и источноевропских студија (American Bibliography of Slavic and East European Studies – ABSEES) има пододбор који саветује издавача на теме везане за ову базу података. Ирена Колчински, нови одговорни уредник, известила је о тренутном статусу базе података, укључујући и везу са EBSCO, која је пре неколико година преузела техничке и рекламне аспекте ABSEES. Истакла је да EBSCO није ажурирао базу новим записима више од шест месеци, али да она преговара са компанијом како да се реши овај проблем. Уз то, обећана конверзија изворних датотека библиографије никада није урађена, премда и Универзитет у Илиноису, садашњи дом ABSEES, за то сноси део одговорности. Најважније питање састанка било је како ABSEES,

³ Miranda Remnek, Report from the Bibliography and Documentation Committee, NewsNet (2007) 47:2, pp.21-22.

са мањком људства, може максимално ефикасно да ради и да се фокусира на ревидирану листу кључних наслова часописа за индексирање. Листа кључних наслова часописа била је застарела и непотпуна.

SEEMP пододбор – Пододбор за микрофилмовање славистичких и источноевропских извора (The Slavic and East European Microfilming Project-SEEMP) подржава пројекат конзервације обезбеђујући финансијска средства за микрофилмовање угрожених наслова. Сви наслови који су заштићени средствима SEEMP укључују се у колекцију Центра за истраживачке библиотеке (Center for Research Libraries) у Чикагу, одакле су, путем позајмице, доступни свим институцијама чланицама. На састанку је поднет финансијски извештај из кога се види да постоји новац за финансирање постојећих пројеката, као и за покретање једног или два нова. Реферисано је о статусу текућих пројеката, а дискутовано о идејама за нове пројекте који би побудили пажњу чланова пре званичног предлагачког процеса у фебруару. Један од најинтересантнијих предлога изнела је Џун Фарис, са Универзитета у Чикагу, која је желела да микрофилмује албанскоамеричке новине. Било је много расправе о дигиталним пројектима и о томе да ли SEEMP, који реч микрофилмовање има у свом називу, треба да финансира дигитализацију. Постигнута је сагласност да SEEMP треба

да прошири област деловања и да само чека одговарајуће предлоге чланова.

Специјални дигађаји за библиотекарe почели су 16. новембра у Европској читаоници LOC, где је Грант Харис групи научника и библиотекарa представио читаоницу и њене славистичке изворе. Три преостала догађаја за библиотекарe били су пријем, који су свима пружили прилику да упознају нова лица и да се сретну са старим пријатељима. Пријем, који је 17. новембра спонзорисао Хилвуд музеј, био је можда најупечатљивији, јер је био комбинован са шетњом кроз музеј, отворен те вечери само за учеснике Скупштине. Зграда музеја је раније била дом Марџори Мериведр Пост, наследнице Постове прехрамбене империје и колекције руске уметности. Исте вечери приређен је и пријем, који су спонзорисале компаније East View Information Services и CEEOL. У суботу, 18. новембра увече, библиотекама је пријем, у свом дому, приредио један од чланова управе LOC. Иако је овом пријему недостајала спектакуларна музејска тура, он је за многе библиотекарe представљао главни догађај Скупштине, добрим делом захваљујући одличној храни и празничној атмосфери.

Анџела Канон

*Конгресна библиотека Вашингтон
Превела Гордана Стокић-Симончић*

Светски библиотекарски и информатички конгрес:

73. генерална конференција Ифле

Библиотеке будућности

прогрес, развој и партнерство

14

Приближава се Ифла, па да оне, малобројне, који су већ уплатили котизацију, резервисали хотел и спремили излагање, подсетимо да не закасне на авион. Тема Светског библиотекарског и информатичког конгреса: 73. генералне конференције Ифле је „Библиотеке будућности: прогрес, развој и партнерство”. Одржава се од 19. до 23. августа 2007. године у Дурбану, у Јужноафричкој Републици.

Наградна питање гласи: кога Сретен Угрочић, управник националне библиотеке, води на конгрес! На састанку Заједнице матичних библиотека у Смедереву је обећао да ће сваке године на Ифлу водити неког од директора библиотека у Србији.

Ни досад нас није било много на светском окупљању библиотекарa, а бојим се да ће нас ове године бити још мање. Дурбан заиста није близу. Било би лепо и корисно да, осим представника НБС и БМС, буде барем неко са универзитета и из Библиотекарског друштва Србије. Дешавања је толико да би их тешко испратила и десеточлана делегација.

Редакција *Панчевачког читалишта* је морала да откаже пут и своје учешће на конференцији, али ћемо свакако наћи начин да вас у наредном броју извештамо о најважнијим дешавањима у Јужноафричкој Републици.

Трећи међународни сусрети библиотекара слависта у Сарајеву и Тузли

Библиотекарство као уметност

Тема Трећег међународног сусрета библиотекара слависта у Сарајеву и Тузли, одржаном од 18. до 23. априла 2007. године, била је Terra Incognita – уметност библиотекарства. Говорило се о историјату и функционисању најзначајнијих славистичких колекција у САД и Европи. Наметнула се и анализа непосредних потреба корисника које треба да одреде будућност славистичких колекција. Доста времена је посвећено актуелним технолошким променама у библиотекарству, као и архивирању и анализи колекција.

Конференција је одржана у Дому младих „Скендерија” у Сарајеву и у Међународној галерији портрета у Тузли. Радило се у пленуму, а предложено је да се од идуће године рад организује у мањим групама.

Уводно излагање, Дигитална будућност – где смо ми у дигиталној револуцији, одржао је Џенс Редмер, директор Google Book Search, Europe, Middle East, Africa, and Russia.

У оквиру прве теме, Библиотеке у дигиталној револуцији: како се суочавамо, говорила је Беа Клоц, СЕЕОЛ, Франкфурт, а дискусију са учесницима ICSL-а водио је Роберт Дониа са универзитета у Мичигену, САД.

Корисна сарадња

Професор др Роберт Ј. Дониа, председник Организационог одбора, на конференцији за новинаре одржаној пре сусрета:

– Већина људи из других земаља зна о Босни и Херцеговини путем објављених радова које су добили од библиотекара и разних институција. У априлу 2007. спонзори интернационалног скупа библиотекара слависта имаће част да омогуће окупљање библиотекара који су изабрали и сакупили објављене материјале за главне библиотеке у Северној Америци и Европи. Ови истакнути гости ће провести два дана у моја два омиљена босанска града – Сарајеву и Тузли, учећи о Босни и Херцеговини и истражујући њене богате публикације и институције. Унапред се радујем међусобној и корисној сарадњи ових радника културе, оних који долазе да уче о Босни и Босанаца који ће упознати наше госте и помоћи у бољем разумевању Босанаца и Босне и Херцеговине.

У блоку посвећеном сарадњи издавача, књижара и библиотека чула су се излагања: Ко издаје књиге у Босни и Херцеговини, Невенка Хајдаревић, На-

Уредник Горан Траиловић је присутнима представио Панчевачко читалиште

ционална и универзитетска библиотека БиХ; Библиотеке и издавачи у Црној Гори, Драгица Ломпар, Централна библиотека „Б. Црнојевић”, Цетиње; Сектор издаваштва у Националној и универзитетској библиотеци БиХ, Исмет Овчина, Национална и универзитетска библиотека БиХ у Сарајеву; Тржиште књига у Србији: издаваштво, трговина књигама и библиотеке, Драгана Милуновић, Народна библиотека Србије; Дисолуција историје, Горан Траиловић, Градска библиотека Панчево.

У оквиру трећег дела говорило се о квалитету, а прилози су били Едукација библиотекара: прилагођавање традиционалних програма New Age-у, Сенада Диздар, Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву; Проблеми дигиталне едукације будућих библиотекара, Младен Вуковић, СЕЕОЛ, Франкфурт; Селекција библиотечког материјала: систематски приступ, Роман Брачун, Зебра комуникације, Загреб; Отпис грађе у библиотекама као начин попуњавања фонда у библиотекама: анализа стања у Националној и универзитетској библиотеци у Љубљани, Тереза Поличник-Чермељ и Валерија Жагар, НУК Љубљана.

Четврта тема је била посвећена менаџменту и промоцији библиотека. Јелена Ђуровић, Централна народна библиотека „Ђ. Црнојевић”, Цетиње, говорила је о новом концепту библиотеке „Монтенегрина”; Бисерка Сабљаковић, Економски факултет Универзитета у Сарајеву, о пројектима подршке унапређењу пословања Библиотечко-ин-

библиотека; Коришћење јефтине Point&Shoot дигиталне камере у напредном оптичком препознавању знакова, Димитар Попоски, Филолошки факултет „Блаже Конески”, Скопље; Електронско пословање као модел за дигиталне библиотеке, Вања Кењић, Економски факултет Универзитета у Сарајеву; Различите и променљиве функције дигиталних слика, Џенет Крејн, Универзитет у Мичигену; Борац или помириатељ – улога библиотека у дигиталној револуцији, Роберт Дониа, Универзитет у Мичигену.

Нови изазови

Велики успех Трећег међународног сусрета библиотекара слависта је долазак и уводна презентација Џенса Редмера, директора Гугла за Европу. Он је говорио о значају дигиталне револуције првенствено са информативног и комерцијалног аспекта, али је изложио и Гуглов пројекат масовне дигитализације библиотечких фондова. Конференција је, са око 23 излагања, показала да дигитално доба доноси нове изазове, узбудљиву будућност неограничених могућности и важну и истакнуту улогу и место библиотекара у новом добу. Неколико презентација је убедљиво показало шта се све може постићи захваљујући новим технологијама, упркос ограничењима са којима се библиотекарски одувек суочавају. Мислим да је главна порука овог скупа да не вреди у неизвесности чекати боља времена већ да, уз помоћ нових информацијских технологија, треба отворити своје збирке и каталоге, показати иновативност и релевантност, приближити своје фондове корисницима и у том интерактивном односу градити своје место у друштву.

Милан Грба
Британска библиотека

Други део сусрета је одржан у Тузли. Изнета су искуства библиотекара и архивиста о методама сакупљања, заштите, доступности и дигитализацији документације која се односи на предратно, ратно и послератно стање у региону. Тема – Чак и када боли, истина је лијек, Синан Алић, Фондација за истину, правду и помирење; Сакупљање библиотечког материјала о југословенским ратовима у British Library: 1990–1999, Милан Грба, The British Library; Дигитална транзиција и библиотечки пријепори идентитета, Марио Хиберт, Филозофски факултет Универзитета у Сарајеву.

Најзапаженије, али и најспораваније излагање имао је уводничар Џенс Редмер, а били су веома запажени и говори Бее Клоц, Џенет Крејн и Роберта Доније. Говор Милана Грбе из Британске библиотеке о сакупљању библиотечког материјала о ратним сукобима на простору бивше Југославије је тема која би и

формационог центра Економског факултета у Сарајеву; Амина Ризванбеговић-Џувић и Нарциса Пуљек-Бубрић, Бошњачки институт – Фондација Адила Зулфикарпашића, о промоцији и менаџменту приватне библиотечке збирке: Искуства „Бошњачког института – Фондација Адила Зулфикарпашића”; Тамара Бутиган-Вучај, Народна библиотека Србије, о Дигиталној збирци Народне библиотеке Србије, Ана Чокорило је представила „Астрид Линдгрен” меморијалну награду, највећу светску награду за дечју књижевност и књижевност за младе.

Пети део је посвећен библиотечким колекцијама. Теме су биле: Реконструкција једног живота: стварање и креирање података у дигиталне збирке, Васка Сотиров-Ђукић, Библиотека града Сарајева; Шездесет година пруге Брчко–Бановићи: документарни филм као део завичајне збирке, Саде-та Лукић, Јавна библиотека Бановићи; Босна и Херцеговина у чешким изворима, Адин Љуца, Народна библиотека Чешке Републике – Славенска

нас у Београду занимала, као и изложба Адина Љуце из Народне библиотеке Чешке Републике, на којој је представљен фонд Славенске библиотеке.

Треба истаћи изванредне услове за рад у Дому младих у „Скендерији”, али и раскош Бошњачког института – Фондације Адила Зулфикарпашића, где је изложба постављена.

Бројни сусрети са званичницима БиХ сведоче о значају који се овом скупу придаје у Сарајеву. Прво сакупљање је било у Музеју књижевности Босне и Херцеговине, затим је Гаврило Граховац, потпредседник Владе Федерације БиХ и министар културе и спорта, организовао пријем, као и Јасмин Имамовић, градоначелник Тузле (и писац). Занимљив је био и сусрет са Енесом Мујићем, премијером Тузланског кантона.

На крају овог скупа организован је одлазак у Сребреницу.

Горан Траиловић
Градска библиотека Панчево

Међународни симпозијум о маркетингу у библиотекарству

Култура постаје роба на тржишту

Установе културе и непрофитне организације све више увиђају потребу за применом маркетинга у планирању и пословању. Овај тренд је присутан у многим библиотекама у свету и код нас. Удружење европских универзитета из области библиотекарства BOVCATSSS, које сваке године одржава стручне симпозијуме, на научном скупу, одржаном од 29. до 31. јануара 2007. у Прагу, разматрало је баш ту тему.

Учесници из Данске, Шведске, Холандије, Немачке, Мађарске, Хрватске и других европских земаља бавили су се промоцијом билиотечких услуга, професије библиотекар, истраживања потреба корисника, имицом и логом библиотека, маркетингом планирања у јавним и универзитетским библиотекама, односом с јавношћу и слично. Предавања су одржавана у неколико сала Карловог универзитета и три дана трајала од ујутру до увече.

Европски библиотекар се суочавају са сличним проблемима као и ми. Децентрализација друштва довела је до маргинализовања улоге библиотека које су постале острва у мору информација. Мисија и позиција библиотеке у савременом друштву мора се преиспитати и померити. Управник универзитетске библиотеке, који се на отварању обратио учесницима скупа, навео је речи проф. Филипа Котлера да постоје две врсте компанија, библиотека и институција: оне које се мењају и оне које нестају.

Корисници билиотечких услуга су постали пробирљивији, свеснији својих права и потреба. Јавна библиотека је само једна међу многим понудама на тржишту забаве и образовања. Култура постаје роба на тржишту, део такозване креативне индустрије, конкурише са осталим понудама у привлачењу туриста, компанија, донација и новца из државних фондова. У условима оштре конкуренције, библиотеке свој имиц, своје услуге и акције треба да

пласирају у јавност што атрактивније, да буду присутне у медијима и да у свести корисника и целокупне јавности имају позитиван одјек. Нове идеје и пројекти морају бити усмерени на кориснике и њихове потребе треба сагледати шире, а не само у традиционалном смислу.

Флексибилне и модерне библиотеке подразумевају и нови имиц библиотекар. Једна студија стереотипа у билиотечкој струци описала је просечног библиотекар као жену са наочарима и пунђом, преко 35 година, неудару, скромно обучену, која стално умирује присутне и према корисницима има

крут и надмен став. Истраживања су показала да чак и сами библиотекар имају сличан став о својој професији и себи. Треба све учинити да се библиотекар представи као образована, модерна, комуникативна особа, која може помоћи у добијању драгоцене информација. Разбијање клишеа и стереотипа није једноставно, али библиотекар морају пре свега да схвате и прихвате своју нову улогу и нови имиц, да би то пренели и ширем окружењу.

Библиотека града Београда гради слику модерне библиотеке излазећи у сусрет корисницима и суграђанима и изван библиотеке: на плажи, на Калемегдану, у трамвају. Пројекти „Библиотека на плажи“, „Тврђава културе“ и „Трамвај звани књига“ омогућили су упис нових чланова би-

блиотеке на најнеобичнијим местима, учешће библиотеке у забавном и културном животу Београда, али су показали да Библиотека прати најмодерније трендове и библиотекарству приступа креативно.

Утисци са симпозијума су да наша библиотека има сличне проблеме као и европске библиотеке, да се код нас користе исти инструменти маркетинга као и другде и да имамо идеје и пројекте који могу бити интересантни и колегама у свету.

Сандра Матијашевић
Библиотека града Београда

Кула од књига испред библиотеке у Прагу

Стручни скуп „Библиотеке будућности“ у Теслићу

Много занимљивих и добро обрађених тема

Друштво библиотекара Републике Српске, Народна и универзитетска библиотека РС Бањалука, у сарадњи са Библиотекарским друштво Србије, од 28. до 30. марта 2007. организовали су стручни скуп под називом „Библиотеке будућности“. Било је више од двадесет предавача, а скупу је присуствовало преко триста учесника из Републике Српске, Федерације БиХ и Србије.

Друштво библиотекара РС сваке године организује стручни скуп, након којег се објави зборник излаганих радова намењен онима који нису могли да присуствују, а желе да буду у току са актуелним збивањима и новим информацијама у библиотекарској струци. Из године у годину све је боља организација скупа, све шири и квалитетнији избор тема и све је веће интересовање библиотекара. Ове године скуп је одржан у Теслићу, у хотелу „Кардиал“. У

Једно од радних председништава

оквиру основне теме било је довољно простора за радове са широм проблематиком. Излагали су: Мирко Марковић, Весна Црногорац, Зорица Ивковић-Савић, Биљана Билбија, др Гордана Стокић-Симончић, Јасмина Нинков, др Александра Вранеш, Горан Траиловић, др Милена Максимовић, мр Жељка Комленић, др Александар Грандић, др Жељко Вучковић, Александра Вићентијевић (није успјела доћи, али њен рад је изложила Јасмина Нинков), Милка Давидовић, Бојана Милошевић, Маја Ђорђевић, мр Ранко Стјепановић, Весна Петровић, Ранко Рисојевић, Јасна Лазаревић-Гавриловић, Жељко Петрић и Милица Матијевић.

Немогуће је пренијети све позитивне утиске, али покушаћемо да издвојимо бар неке од занимљивих тема. Излагање Мирка Марковића је било забавно и духовито, поткријепљено одговарајућим слајдовима, а односило се на тему: „Маркетиншки методи богаћења и занављања фондова јавних библиотека у реалном окружењу“. Свима је познато да јавне библиотеке своје фондове занављају преко буџетских средстава, поклона и донација, али аутор истиче да се све више треба окретати разним маркетиншким акцијама, као што су: продајне изложбе књига, наградне игре, размјене издања... Др Александра Вранеш је говорила о раду школских библиотека, неопходном тимском раду наставника, библиотекара и дјецe, јер школске библиотеке дају огроман допринос интелектуалном развоју дјецe. Рад Јасне Лазаревић-Гавриловић говори о раду високошколских библиотека, односно сарадњи библиотекара са научно-образовним институцијама. Два рада су се односила на промјене у образовању које је донијела Болоњска декларација. То су рад др Милене Максимовић „Школовање библиотекара у свјетлу реформе високог образовања у РС“ и рад др Александра Грандића „Болоњски документ и библиотечка делатност – смернице нове концепције библиотекарства“.

Радови су актуелни и занимљиви јер се много говори о реформи школства. Добро је што аутори истој теми прилазе из два различита угла. Један се бави образовањем самих библиотекара, а други учешћем библиотекара у образовном процесу. Могли бисмо резимирати да је неопходна већа покретљивост предавача и студената по ЕУ, као и свјесност да наше прилике не прате развој библиотекарства у Европи и да треба подстицати доживотно учење (lifelong learning programme) као једини начин да дође до напретка.

„Од гомиле књига до добре јавне библиотеке, управљање фондовима и приступ виртуелним документима“ је маштовит рад у којем Јасмина Нинков истиче да библиотеке, осим задовољавања културних и информационих потреба друштва, имају и фундаменталну социјалну улогу. Она повлачи паралеле са чувеним свјетским библиотекама и начини-

ма како се оне хватају у коштац са новим медијима за пренос информација и напретком технологије, а нарочито подвлачи улогу библиотекара као информационих менаџера. Горан Траиловић је имао рад под називом „У свету боја и олова“, који такође говори о револуционарним промјенама у развоју ин-

Она разматра могућности организовања едукативних, забавних, умјетничких, терапеутско-психолошких и комбинованих програма који ће, уз добру сарадњу са медијима, допринијети повећавању активног чланства у дјечјим библиотекама. На рад Александре Вићентијевић одлично се надовезала

Скупу је присуствовало више од триста библиотекара

Милица Матијевић са радом „Не заборави своју чланску карту“, која из угла дјечјег библиотекара говори о промјенама у друштву и експанзији нових медија. Анализира и колико су специфичне информационе и културне потребе дјеце, као и то како их подстаћи на доживотно учење.

Свакако треба истаћи и рад Ранка Рисојевића „Будућност периодика у модерним библиотекама“, који говори о неопходности повезивања у академску мрежу ради лакшег приступа свим научним информацијама. „Еуросертификати“, рад мр Жељке Комленић, говори о могућности сертификације стручњака из информацијско-документацијске области. Говорило се још о резултатима анкета спроведених међу читаоцима, затим шта један докони

форматичке технологије и свеприсутне експлозије информација на глобалном нивоу у коме дигитализована информација има апсолутни примат. Све је поткријепљено духовитим опаскама и фотографијама које су изазвале бурне реакције присутних. Изнио је фрапантан податак да је само четвртина фонда у нашим библиотекама у употреби.

библиотекар све може да уради за своју заједницу, затим о легатима, ревизији библиотечке грађе, предузетништву, интелектуалним слободама, Библиотекарском друштву Србије, финансирању народних библиотека...

„Библиотекари и односи с јавношћу“ је рад др Гордане Стокић-Симончић. Она истиче да је неопходно да библиотекар посједује професионалну страст према библиотеци и окружењу да би успио да се усмјери на сарадњу са медијима, те да ради на развијању добре комуникације и менаџмента библиотеке. Биљана Билбија се такође бави сличном проблематиком у раду „Повећање ефикасности организовања културних догађаја у библиотекама“ и истиче да је организовање културних догађаја незаобилазан пут у актуелизацији библиотека као битних културних институција у локалној и широј заједници. Рад др Жељка Вучковића „Зашто и како мерити квалитет библиотечких услуга“ на духовит начин, уз помоћ слајдова са необичним компарацијама износи да је неопходно успостављање система квалитета у библиотекама како би дошло до побољшања укупног друштвеног и економског статуса ових установа.

Након предавања, која су углавном одржавана у пријеподневним и раним поподневним часовима, библиотекари су имали довољно времена за причу о библиотечкој проблематици: уз кафу, шетње на чистом ваздуху међу боровима или купање у базену (бања Врућица је позната по термалним изворима). Вечерњи сати су били резервисани за провод уз музику, гдје је ведри библиотекарски дух (оставимо превазиђене стереотипе по страни) дошао до изражаја. Било је то весело и успјешно дружење на коме су се могла размјенити занимљива искуства, упознати се са новим кретањима у свијету, разговарати о проблемима са којима се свакодневно суочавамо и пронаћи нека нова рјешења.

Ускоро ће изаћи и зборник радова излаганих на овом скупу, што ће дочарати општи утисак свима онима који нису присуствовали овом, у свијету библиотека Републике Српске, значајном догађају.

Александра Вићентијевић је имала изузетно занимљив рад на тему „Могућности и начини организовања рада у дечјим одељењима библиотека“.

*Александра Чворовић
Национална и универзитетска
библиотека Бањалука*

Седми годишњи семинар Прве српске виртуелне библиотечке мреже

Дечја и завичајна одељења у електронском окружењу

У Љигу је од 17. до 19. априла ове године одржан редован годишњи семинар Прве српске виртуелне библиотечке мреже. Скупу је присуствовало више од педесет полазника, међу којима су били и представници „Америчког кутка”. Овај, седми по реду, семинар виртуелне библиотечке мреже посвећен је дечјим и завичајним библиотечким одељењима у електронском окружењу. Посебна пажња је посвећена различитим облицима комуникације са корисницима одређене старосне и интересне групе.

Милица Матијевић представила је Фестивал хумора за децу

На почетку семинара уручене су награде Прве српске виртуелне библиотечке мреже. „Призма библиотекарства” уручена је др Александри Вранеш, професорки на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду. Као „Највећи пријатељ библиотека” за локалну заједницу која највише улаже у своју библиотеку проглашена је београдска општина Стари град. Признање за најбољу веб библиотеку у 2006. години додељено је Библиотеци „Владислав Петковић Дис” из Чачка.

Након коктела добродошлице, који је приредио др Мирослав Максимовић, председник општине Љиг, уследило је свечано отварање. Говорили су Ранко Рисојевић, директор Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске, и Стојка Мијатовић, председник Друштва библиотекара РС. Најзначајнији део програма првог дана рада је опсежна презентација рада америчких библиотека, у којима

је др Гордана Стокић-Симончић, професорка на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, провела доста времена, а овог пута је одржала први мастер-клас код нас.

Други дан су библиотекарски провели на Рајцу. У планинарском дому и испред њега радило се у две групе. Најпре је у оквиру радионице „Неоткривени светови” Александра Вићентијевић (Библиотека града Београда) разговарала са писцем Јованом Радловићем. Затим је Милица Матијевић представила Фестивал хумора за децу који се ове године одржава 19. пут у лазаревачкој библиотеци. Јасмина Нинков је говорила о библиотечком раду са децом са посебним потребама. Душан Поп Ђурђев представио је своју књигу *Фарма љуна шарма*, а Урош Петровић је присутне плавуше и Решата Ређешија одушевио оригиналном презентацијом својих *Зајонетних љрича* и учешћем у радионици посвећеној креативном писању.

Друга група полазника бавила се светским трендовима у дигитализацији завичајних збирки и посебних колекција. Свој рад у оквиру матичних библиотека Србије представила је Снежана Ненезић (крушевачка библиотека), која је још пре неколико година започела дигитализацију старих разгледница и фотографија, што је био увод у плодну размену мишљења и искустава. Тиме је јасно показано да српски библиотекарски у потпуности прихватају потребу за дигитализацијом својих завичајних фондова. И овом приликом била су драгоцене прекоокеанска искуства Гордане Стокић-Симончић.

Последњи дан је почео упознавањем са мерама физичке заштите књига (Предраг Ђукић), наставио се презентацијом дигиталних достигнућа чачанске библиотеке (Марија Орбовић и Богдан Трифуновић) и примером спајања традиционалних и модерних технологија у библиотечком раду са децом, а завршио уручивањем диплома, заједничким дефинисањем циљева виртуелне библиотечке мреже и надахнутом беседом Ранка Рисојевића о будућности модерне библиотеке.

Г. Гајић, Ж. Војновић
Градска библиотека Панчево

Петнаести сусрети библиографа у Инђији

Сећање на др Георгија Михаиловића

Научни скуп посвећен др Георгију Михаиловићу, лекару и библиографу из Инђије, одржан је петнаести пут у Инђији. Сусретима су присуствовали библиографи из Новог Сада, Београда, Лепосавића, Шапца, Чачка, Неготина, Новог Пазара, Панчева и из целог Срема, те многи поштоваоци инђијске Народне библиотеке „Др Ђорђе Натошевић”, која је била домаћин и организатор Сусрета библиографа.

– Сви који у домаћој библиографији нешто значе, после Митровдана се упуте у Инђију да се сете великана који је култури српског народа оставио значајан прилог. Георгије Михаиловић је своје импозантно дело створио баш у Инђији, где су га походили најписменији људи тога времена. Пореклом из Вуковара, као лекар је радио у Старој Пазови до пензионисања, када се преселио у Инђију, где је имао кућу у Војводи Степе, код Поште, и тада почео да се активно бави библиографијом. Изузетно је волео књигу и био је у стању да отпутује у Московску библиотеку само да би проверио неке библиографске податке – подсетила је Весна Степановић, директорка инђијске Народне библиотеке „Др Ђорђе Натошевић”. Додала је да је Георгије Михаиловић објавио *Српску библиографију XIII века*, најзначајнију књигу у тој области код нас, чиме је поставио темељ у проучавању српске књиге. За тај велики труд је добио Октобарску награду града Београда, а његову велику библиотеку откупила је Матица српска.

Сусрети библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића су, по културном и библиографском миљеу, јединствен научни скуп у земљи, а то је био и у претходним државама. Све више учесника из целе бивше Југославије окупља се из године у годину у Инђији, у библиотеци „Др Ђорђе Натошевић”, која је, иако просечна и по величини и по броју књига, те није центар за научни и универзи-

тетски рад, већ 24 године негује спомен на др Михаиловића и 15 годинх окупља библиографе. С обзиром на то да је једина институција у области културе у Инђији, Библиотека делује и као мини кул-

Скуп је одржан у Центру за културу

турни центар. Организује сусрете с књижевним ствараоцима, промоције књига, предавања, читалачке сусрете с децом, литерарни конкурс за децу основног и средњошколског узраста под називом „Митровдански конкурс”.

Располажући кућом Ђорђа Војновића, изузетним простором у центру града, који пружа услове за музејско-галеријску делатност, Библиотека шири своју активност и на организацију изложби. При том, Општина прати све те активности и редовно их подржава, што ће, по речима председника Општине Инђија Горана Јешића, чинити и убудуће.

– Сусрети библиографа су један од најважнијих културних догађаја у нашем граду. Када је скуп организован у простору библиотеке пре неколико година, рекли смо да ћемо направити и уредити нови простор, па је тако и било. Окупили смо се у инђијском позоришту у оквиру Културног центра, а с обзиром на то да је библиотека у Инђији дуги низ

година у граду била једина институција културе, праву истинску подршку ће имати као и до сада. Разнолике бројне културне манифестације које је библиотека организовала често су били једини културни догађаји, а та институција једино место где се могло разговарати о важним и озбиљним темама. Такав вид комуникације са интелектуалном елитом свакако је важан за развој демократије у нашем друштву, па смо Европи покушали да понудимо највише из домена културе, иако су нас многи осуђивали. Да бисмо отворили нова радна места, ми који доносимо одлуке хтели смо да укажемо да није могуће привући инвеститоре, а да им се при том не понуде садржаји у граду, пре свега из области културе. Зато смо најпре изградиле Културни центар, јер инвеститори желе да имају где да оду у позориште или биоскоп. Стога смо се и организовали тако да све премијере филмова из Београда одмах стижу у Инђију. Тако је и са позоришним представама, јер све премијере директно стижу из „Звездара театра” – рекао је председник Јешић, нагласивши да је то једини прави рецепт и да без културних садржаја или просвећеног становништва и изузетно доброг образовања, као и добрих путева, нема ни страних улагача.

– У склопу таквог концепта, инђијска библиотека је имала велику улогу, а локална самоуправа не узвраћа само платама и куповином нових наслова. План је да се библиотеци обезбеди већи и

Председник општине Горан Јешић: без културе нема ни страних инвеститора

нови простор, уз модеран, комерцијални приступ и уз стално просвећивање суграђана. Све већа тешкоћа за нашу библиотеку је недостатак простора, па ће у догледно време и тај проблем морати да се реши. Пре четрдесет година, када је библиотека усељена на 500 квадратних метара, располагала је са шест хиљада књига. Сада их је у истом простору десет пута више, па ће се већ следеће године обавити ревизија књига, како би се добило на квалитету, а смањила издања која више нико не тражи. Пошто су нам култура и образовање на првом месту, Народна библиотека „Др Ђорђе Натосевић” имаће снажну подршку локалне самоуправе и у даљем периоду, иако нас и покрајинске и републичке власти третирају као развијену средину па уопште не помажу, али показали смо да можемо и без њих. Желим вам да се сусрети наставе, да вас је сваке године све више, са све квалитетнијим радовима, а на нама је да вам обезбедимо све што вам буде потребно за несметано проучавање књига, као и већи и бољи простор – поручио је председник Јешић.

Овогодишња „Митровданска повеља” је уручена академику др Мирославу Панџићу, а радови, који су том приликом презентовани, биће штампани у посебном зборнику.

Гордана Умичевић
Општина Инђија

Сваког дана све више наслова

Јубиларна конференција чланица система Cobiss.net

Марибор угостио рекордан број делегата

На даљак пут смо кренули, а далеко смо и стигли. Ова реченица не говори само о просторној удаљености коју смо прешли долазећи на петнаесту, јубиларну, Cobiss конференцију, већ и о раду и успеху који заједничким снагама постижу библиотеке чланице система Cobiss.net. Овогодишњој конференцији је присуствовао рекордан број делегата (421), из 14 земаља, највише из држава западнобалканског региона. Конференција је одржана од 28. новембра до 1. децембра 2006. године у Марибору, у Конгресној дворани хотела „Хабакук”. Присуство оволиког броја делегата говори не само о заинтересованости постојећих чланица за рад самог система Cobiss.net, већ и о интересовању његових будућих чланица. Споразуму о размени библиографских записа се, поред пет држава које га сада користе, у току конференције придружила и Бугарска.

Тема овогодишње конференције је била: „Улога библиотека у обезбеђивању транспарентности библиографских показатеља научне, стручне и педагошке успешности у високошколским и истраживачким институцијама”. Конференцији су присуствовали и представници надлежних министарстава из држава регије, представници генералних директората

Панел дискусија са представницима Европске уније

Европске уније и међународних организација који брину о развојној помоћи. На конференцији је говорило више од двадесет делегата. О значају библиотека у евалуацијама и акредитацијама универзитета у САД говорила је Беверли П. Линч (UCLA, USA), као и др Перо Шипка са Универзитета у Новом Саду. О стању високошколског библиотекарства гово-

рили су представници Словеније, Албаније, Бугарске, Црне Горе, Хрватске, Македоније и Србије (Богољуб Мaziћ, в. д. управника Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић”). Одржана је и панел ди-

Др Перо Шипка

скусија са представницима ЕУ и међународних организација на тему „Програми развојне помоћи југоисточној Европи за информацијску инфраструктуру науке, образовања и културе“, на којој су Србију представљали Сретен Угричић (НБС) и Вања Марковић (Министарство културе Републике Србије).

Заједнички став учесника конференције је да је рад високошколских библиотека потцењен и да ће се то негативно одразити на квалитет и конкурентност националних високошколских система на европском универзитетском простору. У току конференције, на закључном округлом столу, усвојен је и документ под називом „Мариборска декларација” о улози библиотека у евалуацијама и акредитацијама универзитета.

Наши домаћини из ИЗУМ-а су се потрудили да, поред доброг стручног квалитета скупа, и време проведено ван њега буде добро осмишљено и организовано у част јубиларне конференције. Прве вечери је приређен пријем добродошлице, а друге смо у Мариборском народном позоришту уживали у балету „Грк Зорба”. Након тога је организован и свечани коктел у прелепој свечаној сали позоришта. Последње вечери је организована свечана вечера за све учеснике конференције.

Иван Стојановић
Градска библиотека Вршац

Електронски извори у библиотекама

Дигитализација на француски начин

Дом култура света у Паризу¹ сваке године организује богат едукативни програм за франкофоне, посленике културе изван Француске. Програм се одвија кроз стажеве и стручне боравке у француским институцијама културе, два пута годишње, у пролеће и јесен, са по више од сто учесника из целог света. Сви учесници имају неколико дана заједничког програма који промовише француску културну политику и француску праксу у решавању бројних питања у култури.

Одабир кандидата у Србији обавља се у Француском културном центру². Неопходно је познавање француског језика, али и одређен ниво стручности у области за коју се конкурише. Стаж под називом Електронски извори у библиотекама одржан је од 13. до 30. новембра у Паризу, трећи по реду. Тамара Бутиган, из Народне библиотеке Србије, и Марија Ђуровић, из Народне библиотеке „Стефан Првовенчани“ у Краљеву, биле су представнице Србије. Програм стажа је трајао две недеље, а одржан је у Француској националној библиотеци³ и Библиотеци Центра „Жорж Помпиду“ – Јавне библиотеке за информације⁴.

Поред општих посета овим библиотекама, учесници су имали прилике да чују доста предавања на теме које третирају електронске изворе, али и да представе стање у области електронских извора у земљама из којих долазе, а то су: Алжир, Бугарска, Египат, Хаити, Холандија, Камбоџа, Мароко, Пољска, Русија, Сенегал, Словачка, Словенија и Србија. Сва излагања француских стручњака уклопљена су у шест тема у вези са електронским изворима: препознавање интереса, како направити избор, пуштање у рад, опис електронских докумената, правно окружење и сервис базиран на електронским документима. Посебан простор имала је „Европеана“, како Французи зову Европску дигиталну библиотеку и дигитализација у Француској националној библиотеци. За нас, учеснике, нарочито су била драгоцен практична искуства и примери из праксе које

су домаћини током двонедељног интензивног програма несебично делили са нама.

Прво излагање на ширу тему: пуштање у рад, имала је Елен Тути из Француске националне библиотеке, уредница веб презентације. Она је доста говорила о садржају презентације који се концепира према мисији библиотеке, при чему се води рачуна о циљној публици, тако да служи есенцијалним циљевима библиотечке веб презентације, у складу са политиком библиотеке. Организација садржаја презентације требало би да прати логику груписања тема и информација, да контролише количине презентованих информација, али и да води рачуна о посебним категоријама корисника, као што су хендикепиране особе на пример.

Комуникациона политика Француске националне библиотеке инсистира на видљивијем и бржем приступу електронским изворима, на календару културних дешавања за неколико месеци унапред и на културној медијацији преко виртуелних изложби на пример. Ова политика се рефлектује на приступној страници веб презентације Француске националне библиотеке. Када је реализација презентације у питању, за управљање садржајем користи се CMS (систем за управљање садржајем) и посебан акценат се ставља на идентификовање свих сарадника у креирању и објављивању садржаја, што значи да су улоге уредника, вебмастера, програмера и администратора врло јасно прецизиране. Сви сарадници на садржају би требало да буду упућени у технике писања за веб⁵, а сви упознати са важећим стандардима и нормама за веб презентације. Квалитет сајта би требало да се редовно евалуира, а посебно када се уведе нови садржај, преко онлајн анкета или преко тестирања огледних корисничких група, уз обавезно праћење статистике посећености. Резултати статистике говоре да ли је веб презентација „доброг здравља“, али их никада не треба претпостављати квалитативним анализама. Развој веб презентације мора бити перманентан и брз, са сврхом да одговори на нове потребе, нове захтеве и да у сваком тренутку може да интегрише нове сер-

¹ Maison des Cultures du Monde, <http://www.mcm.asso.fr/>

² Centre Culturel Français, <http://www.ccf.org.yu/>

³ <http://www.bnf.fr>

⁴ <http://www.bpi.fr>

⁵ <http://www.ergologique.com/> i <http://www.redaction.be/>, два франкофона извора за писање за веб

висе, нове презентације и нове технологије. Интернет је огромна мрежа која своје тежиште све више окреће ка кориснику, Веб 2.0 и семантички веб су неки од праваца развоја који померају тежиште у овом смеру.

Било је и доста практичних савета, од оних да треба избегавати курзив и наглашавање текста, до оних да је императив за веб – кратак текст, без сувишних и тешко разумљивих речи, свакако структуриран, како би корисника брзо упутио у суштину ствари. Поред главне стране на француском језику, ова презентација има и верзије на шпанском и енглеском. Свака државна институција обавезна је да, поред француске верзије, објави презентације на још два страна језика. Савет за превођење на енглески је такође користан: треба преводити на енглески језик који је компромис између британског и америчког. Краћа, али садржајна „вебографија” остављена је учесницима као помоћ у будућем раду.

Француска национална библиотека, поред интернет презентације, има и интранет презентацију, која по квалитету садржаја не заостаје много за оном првом. Са увећавањем броја докумената са рестриктивним приступом, у класичном и нарочито дигиталном формату, крајње је време да се, нарочито веће библиотеке, окрену интранет презентацији. Комплетно упознавање са веб презентацијама БНФ-а иза веб читача било би веома корисно за све који се баве библиотечким веб презентацијама и у Србији.

Једно излагање и посета у оквиру теме: пуштање у рад, подведени су под тему „ланац дигитализације”. Теоријски део је водио Жерар Катали-Прету, који је објаснио процес дигитализације до нивоа електрона, подсећајући на добре и лоше стране поступка дигитализације, на алгоритме за компресију дигиталних докумената: слика, покретних слика и звучних записа. Истакао је и значај техничких метаподатака: параметара дигитализације, формата дигиталних докумената, дефиниције алата који подржавају одређени формат, као и саме структуре записа са техничким метаподацима. Посебно је наглашена потреба за контролом квалитета код дигиталних докумената, коју треба укључити у редован процес дигитализације. И ово излагање је обогачено веб изворима који могу да буду од помоћи, посебно онима који почињу са дигитализацијом, а <http://www.aproged.org/> је један од њих. Посета атељеима за дигитализацију, који се налазе на локацији Ришелје Француске националне библиотеке, имала је за циљ упознавање са практичним решењима за добијање дигиталних слика библиотечке грађе. У атељеу за дигитализацију сазнали смо да Француска национална библиотека више не микрофилмује своју грађу, већ је у потпуности прешла на скенирање које се обавља на три професионална скенера.

Скениране слике обрађују се у софтверу који је развијен у самој библиотеци, а повезан је са базом података. Француска национална библиотека има и фото атеље, у коме се снимају документи по поруцибинама корисника.

Још једно теоријско излагање о чувању дигиталних докумената одржала је Мари Елиз Фреон у оквиру шире теме: пуштање у рад. Подсетила је да су дигитални подаци веома осетљиви, да зависе од многих фактора и да је стога очување тахвих података на дужи рок утолико комплексније. Комплетно очување података подразумева конзервацију, гарантовани приступ и сигурност. Упознали смо и са препорукама Француске националне библиотеке за дигитализацију, које је библиотека објавила, а следе их све њене партнерске институције. У њима је јасно наглашена важност комплементарних операција самој дигитализацији, а то су: каталогизација/индексирање, контрола квалитета, израда сигурносних копија. Упознали смо и са техничким окружењем за презервацију и чување дигиталних докумената: OAIS⁶, које је подржала Међународна организација за стандарде (ISO) у области архивирања кроз стандард ISO 14721:2003. Овај модел развијају САД, Француска и Велика Британија, а занимљиво је да се често меша са Иницијативом отворених архива (OAI), иако са њом нема никаквих додирних тачака, осим сличног акронима. Систем је једна институција која подразумева људе и организоване системе заједно, у служби архивирања грађе на неограничено време.

Шира тема – описи електронских докумената, представљена је веома детаљно. Започета је иницијацијом у XML, коју је водио Фредерик Мартен. Он је направио кратак увод у SGML, који је „отац” XML-а, којим су дефинисани сви остали метајезици, затим у HTML, који је „брат” XML-а, а затим је прешао на основе језика XML. Поред много практичних примера добрих и лоших XML записа и тумачења структуре овог језика и упознавања са будућим проширењима, било је времена и за практичне вежбе за учеснике стажа.

Патрик Ле Беф је говорио о нормама и стандардима за опис дигиталних извора. Највише простора посветио је метаподацима који су стављени у фокус са порастом броја дигиталних докумената, као кључ за идентификацију и опстанак тих извора. Била је то својеврсна рекапитулација настанка и еволуције метаподатака, преглед важећих стандарда, од класичних као ISBD и MARC, до новијих као што су Даблинско језгро или архивски стандард EAD. За новије стандарде дати су и примери пред-

⁶ OAIS – Open Archival Information System – Отворени архивски информациони систем

стављања језицима за означавање, какви су HTML и XML. Упознали смо се и са мање познатим стандардом MODS⁷, који се развија у Конгресној библиотеци у Вашингтону, а дозвољава коришћење дела готовог записа у MARC 21 формату. Било је речи и о Иницијативи за кодирање текста (TEI) и њеној примени у свету библиотека, а на крају и о новим концептима метаподатака, као што је FRBR, Ифлин концептуални модел који текућу каталожку праксу усмерава ка кориснику, стављајући га у први план, а узимајући у обзир грађу архива и музеја и водећи рачуна о правном окружењу третиране грађе. На крају смо суочени са тешкоћама у избору једног модела који би требало да одговара нашим потребама и могућностима.

Један практичан пример примене стандарда метаподатака EAD⁸ на архивску грађу Француске националне библиотеке, кроз полудневно излагање дале су у ен *binôme* Франсоаз Лереш и Мари-Клод Гаспар. Ово излагање почело је основама језика XML и дефинисањем DTD-а⁹. Највећи простор посвећен је EAD стандарду, као DTD-у за опис инструмената за истраживање архивске грађе, који је развило Друштво америчких архивиста. Верзија подржана XML-ом датира из 2002. године. Ауторке су истакле разлике између библиографске базе података и архивског информативног средства, па самим тим и разлике у библиографском и архивском опису. EAD стандард има 146 елемената, врло је детаљан, али је за валидан XML документ прописано осам обавезних елемената. Сви најбитнији елементи поткрепљени су примерима. Затим је било речи о софтверу за онлајн публикавање архивске грађе. Као добар производ примене нових технологија наведено је неколико онлајн доступних архива: <http://rmlc.library.cornell.edu/EAD/htmldocs/RMM04627.html>, <http://www.ville-ge.ch/archives/>, као и богата вебграфија. Закључак се наметнуо: за увођење EAD-XML-а у библиотеке потребно је инвестирати у материјалном, али много више у интелектуалном смислу, а од библиотекара који воде ове збирке захтева се доста иницијативе и енергије.

И последње излагање у оквиру теме, опис електронских докумената, посвећено је метаподацима. О метаподацима за управљање и чување ове грађе говорила је Емануел Берме из Француске националне библиотеке. Испричала је занимљиву историју метаподатака у библиотекама, да би затим говорила о примени метаподатака у француској ди-

гиталној библиотеци <http://www.gallica.fr>. На примеру дигитализоване периодике, показала је структурне метаподатке, везу између онлајн каталожних записа и дигитализованих јединица, као и везу између слике странице из новина и текста добијеног OCR-ом. Као резултат претраживања по кључној речи, на пример, кориснику је понуђена локација речи на слици и у тексту. Административни метаподаци део су OAIS-а, система за дуготрајно архивирање. Технички метаподаци се извлаче аутоматски из сваке датотеке, помоћу интерно развијеног софтвера.

Било је доста речи и о другом делу административних метаподатака, о онима који се односе на права приступа и коришћења дигиталних докумената. Упознали смо са још једним стандардом који регулише кодирање и преузимање метаподатака. То је METS¹⁰, отворени стандард базиран на XML-у, који је уведен у француску праксу. Представљена је и макета будућег интерфејса „Еуропеане“, европске дигиталне библиотеке за коју је речено да би требало да се појави на мрежи у току париског „Salon du livre“, тачније 22. марта 2007. Говорило се и о метаподацима за OAI протокол, којим је обухваћено 36.000 записа у Француској националној библиотеци, организованих у 64 тематске целине или збирке, које су такође снабдевене одговарајућим метаподацима.

Занимљиво искуство засновано на примени OAI протокола је и партнерство између Француске националне библиотеке и Конгресне библиотеке на изградњи заједничке збирке Француска–Америка. Метаподаци јесу кључни у дигиталним библиотекама, чак толико да то библиотекари, навикнути на инфериоран положај, можда и не схватају довољно. Али ако метаподатке схвате као изазов и прилику за напредак читаве струке, резултати неће изостати.

* * *

Ово је субјективни избор интервенција са стажа о електронским изворима, подсвесно вођен жељом да се библиотеке у Србији макар приближе француским библиотекама на пољу електронских извора. Уколико је овај преглед инспирисао макар једног библиотекара да се заинтересује за програм *Courants*, био би то један од ретких доприноса библиотекара у марту – месецу франкофоније.

Тамара Бујићан-Вучај
Народна библиотека Србије

⁷ MODS – Metadata Object Description Schema – схема метаподатака за опис објеката, <http://www.loc.gov/standards/mods/>

⁸ EAD – Encoded Archival Description – кодирани архивски опис, <http://www.loc.gov/ead/>

⁹ DTD – Document Type Definition – дефиниција типа документа, <http://www.w3schools.com/dtd/default.asp>

¹⁰ METS – Metadata Encoding and Transmission Standard

У НБС одржана радионица XML-TEI

Новине у обради текстова

Електронска учионица Народне библиотеке Србије била је 7. и 8. децембра 2006. године место одржавања радионице на тему: XML-TEI, прве практичне радионице у Србији о коришћењу проширеног језика за означавање (XML) текстова на начин који прописује Иницијатива за кодирање текста (TEI). Радионицу је водио др Матју Дрискол, филолог са Арнамагенског института и предавач на Факултету друштвених наука у Копенхагену, уз то и члан савета Иницијативе за кодирање текста и дугогодишњи сарадник у овом пројекту. Долазак Дрискола иницирао је и организовао Национални центар за дигитализацију и Народна библиотека Србије. Матју Дрискол је више пута гостовао у Београду, а са Националним центром за дигитализацију има вишегодишњу добру сарадњу која се стално обнавља присуством господина Дрискола у редакцији часописа *Преглед Националног центра за дигитализацију*.

Идеја о радионици потекла је од госта водитеља, након одличне рецепције његовог предавања у Српској академији наука и уметности 2005. године, када је представио огледну дигиталну збирку нордијских средњовековних рукописа, обрађених по TEI стандарду. У Србији практично нема стручњака који се на овај начин баве старим текстовима, те је идеја била да радионица пружи основне информације и потенцијално заинтересује библиотекарске и архивисте у Србији за овај вид обраде текстова. Сличне радионице Матју Дрискол је држао у Литванији и Бугарској, у чијим библиотекама већ има резултата примене TEI модела.

Први дан радионице пружио је увид у основе XML-а и примене TEI иницијативе у означавању од-

ређених својстава текста. За полазнике радионице била је предвиђена и практична вежба: на унапред припремљеном тексту требало је означити директан и индиректан говор, властите именице и слично. За неке учеснике ово је био први ближи сусрет са XML-ом, а за неке само прилика да увежбају већ познате вештине, стечене коришћењем HTML-а или XML-а. Као едитор XML-а, по препоруци водитеља, коришћен је софтвер XML Spy, а за прегледање означених текстова Mozilla Firefox.

Др Матју Дрискол у е-училици НБС

Други дан је био посвећен кодирању рукописних текстова помоћу TEI-а. Посебно је занимљив опис графичких елемената у рукопису: илустрација, илуминација, украса, а у опис су ушле и различите варијанте истих слова, затим елементи правописа, употреба великих слова, интерпункцијских знакова, скраћеница, као и интервенције на тексту у виду додатих и избрисаних делова. Овакав опис, уз скенирану слику рукописа, даје нови квалитет у презентацији рукописне грађе и чини је доступном много ширем кругу корисника.

Матју Дрискол је врстан предавач, чији је, иначе матерњи, енглески језик лак за разумевање и прилагођен неенглеским слушаоцима. Чињеница да сва места на радионици нису била попуњена говори да је „мртво море” природно окружење библиотекара у Србији и да се то станиште тешко мења. А можда је и дошло време да се енергичније утиче на библиотекарску заједницу у правцу њеног циљаног образовања, прихватања нових технологија, али и отворености према доброј пракси која долази из других земаља.

Тамара Бујићан-Вучај

27

Сарадња НБС и америчке Интернет архиве

Америчка организација Интернет архиве (www.archive.org) позвала је Народну библиотеку Србије да се укључи у међународни пројекат „Веб архива света”. Идеја пројекта је да значајне светске институције предложе листу веб адреса које би биле укључене у регистар и редовно се архивирале. Крајњи циљ пројекта је формирање Веб архиве света од преко две милијарде веб страница.

Интернет архив је прва светска организација која је почела да се бави архивирањем веб садржаја као равноправног дела културне, историјске и научне баштине.

Више о пројекту на:

http://www.nbs.bg.ac.yu/about_us/ictim.php?id=13098 и

<http://wa.archive.org/aroundtheworld/index.html>

Дигиталне збирке Народне библиотеке Србије

www.digital.nbs.bg.ac.yu

Виртуелно путовање кроз српску баштину

На Дан Народне библиотеке Србије, 28. фебруара 2006. године представљена је Дигитална НБС, а свим гостима на свечаности поклоњен је штампани *Водич кроз дигиталне збирке НБС*.

Народна библиотека Србије је 2003. године усвојила стратегију изградње Дигиталне НБС. Циљ Дигиталне НБС јесте да се корисницима у земљи и свету пружи целовите, јединствене и високо квалитетне дигиталне збирке докумената из српске културе, уметности и науке. Приоритети дигитализације успостављени су у складу са светским и европским стандардима и према следећим критеријумима: најзначајнији документи за културу и науку земље, најчешће коришћени документи, документи у најлошијем стању, неприкладна форма за коришћење, највреднија издања.

НБС је основала Одељење за развој дигиталне НБС, ангажовала стручњаке и оператере, обезбедила простор, набавила нову хардверску опрему и креирала одговарајућу софтверску подршку.

Од 2003. до данас НБС је успела да изгради богату Дигиталну библиотеку у којој се тренутно налази преко пола милиона докумената у око 40 дигиталних збирки.

Дигитална НБС организована је по врсти грађе и типовима докумената и садржи различите дигиталне збирке.

Српска дечја дигитална библиотека представља збирку од 130 књига које се онлајн могу читати од „корица до корица”. Пројекат је проистекао из ширег међународног пројекта Међународна дечја дигитална библиотека (ICDL – International Children's Digital Library – www.icdlbooks.org), чији је циљ да од 2002. до 2007. године сачини дигиталну збирку од десет хиљада дечјих књига, на сто светских језика. Национални уређивачки одбор, састављен од професора дечје књижевности и библиотекара, одабрао је књиге за децу узраста од три до 13 година. Пројекат је реализован у НБС 2004. године, а књиге су доступне онлајн, у pdf формату, преко сајта НБС од марта 2005. године. За ову збирку креиран је посебан иновативан софтвер прилагођен деци. Збирка садржи и дигитални ћирилични буквар намењен учењу слова и речи. Издавачи из Србије су сарадници НБС у овом значајном националном

пројекту, јер су Библиотеци уступили ауторска права за постављање целокупних књига у пуном тексту на интернет презентацији НБС.

Збирка ћирилских рукописа обухвата више збирки ћирилских рукописа које су у целости дигитализоване у НБС. Најзначајнији српски рукописни споменик, *Мирослављево јеванђеље* из 1180. године, чува се у Народном музеју у Београду, а за његову конзервацију и заштиту по закону је задужена НБС. *Мирослављево јеванђеље* је јуна 2005. године уписано у Унесков светски регистар документационе културне баштине „Памћење света”. Народни музеј у Београду и НБС заједнички раде на реализацији пројекта дигиталног издања *Мирослављево јеванђеље* за широку публику. То издање на компакт диску биће пропраћено текстуалним, звучним и видео записима. У међувремену, НБС је на свој сајт поставила целовиту дигиталну копију *Мирослављево јеванђеље* без пропратне грађе. Збирка рукописа НБС, укупно 300 рукописа који су у поседу НБС, у целости је дигитализована. На сајту НБС тренутно су онлајн доступне слике повеза и по неколико страница из свих рукописа. После договора са стручњацима археографима биће донета одлука да се у онлајн приступ постави и шири избор из рукописа. Тренутно је у току и дигитализација 99 инкунабула и старих штампаних књига из археографске збирке НБС. Поред ћирилских рукописа из Археографске збирке НБС, Библиотека је у целости дигитализовала и друге збирке ћирилских рукописа: збирку Пећке патријаршије (113), манастира Дечани (155), манастира Никољаци (85). У току је и дигитализација збирке ћирилских рукописа из манастира Крка (78). Укупно, НБС је у претходном периоду дигитализовала 651 ћирилски рукопис. НБС намерава да настави са дигитализацијом рукописа и из других збирки које су у власништву Српске православне цркве и других манастира и библиотека у Србији. Циљ је да се на једном месту нађу дигиталне копије свих ћирилских рукописа из целе Србије. Треба напоменути да је НБС од Националне и универзитетске књижице из Љубљане 2006. године на поклон добила дигиталне копије драгоцене Копитарјеве збирке ћирилских рукописа (34) који се чувају у овој библиотеци. Све поменуте дигиталне

збирке ћирилских рукописа могу се користити на компакт дисковима у читаоници Археографског одељења НБС.

Дигиталне збирке новина и часописа обухватају већи број наслова наших значајних новина и часописа. Дигитална *Политика* за период 1904–1941. доступна је у пуном тексту преко сајта НБС и куће „Политика”. Претраживање збирке могуће је по годинама, месецима и датумима излагања. Дигитална *Политика* за периоде 1945–1975. и 1987–2000. доступна је само у читаоницама НБС. Током 2007. године НБС ће дигитализовати *Политику* и за преостали период од 1975. до 1987, те ће тако корисницима у НБС бити доступна комплетна дигитална *Политика* од 1904. до 2000. године. Авангардни часопис *Зенић*, који је излазио у Београду и Загребу од 1921. до 1926. године, дигитализован је из легата Љубомира Мицића који је у поседу НБС. Дигиталне слике страница сва 43 броја *Зенића* доступан је онлајн преко сајта НБС. Дигитална збирка DOI Serbia обухвата 12 наслова домаћих научних часописа за период 2002–2006. Сви чланци из тих часописа архивирани су у електронском формату и доступни су онлајн у пуном тексту. Овај пројекат је реализован у сарадњи Министарства за науку и заштиту животне средине, издавача часописа и НБС. Кроз пројекат је први пут у Србији примењен систем DOI (Digital Object Identifier), то јест систем доделе међународних стандардних бројева за дигиталне документе. Сви чланци су индексирани, а неки од њих и у познатим светским индексима, као што су Web of Science или Chemical Abstracts. Повезивање података о чланцима, DOI бројева и веб адреса обавља се преко међународног сервиса Cross Ref (www.crossref.org), са којим је НБС потписала уговор о сарадњи. Током 2007. године у ову дигиталну збирку биће укључено још десет наслова домаћих научних часописа.

Поред тога, преко сајта НБС могуће је онлајн консултовати у пуном тексту и следеће часописе: *Београдске илустроване новине* (1866), *Српске илустроване новине* (1881–1882), *Гласник НБС* (1999–2005), *Археографски прилози* (2001–2006).

Само у читаоницама НБС могуће је консултовати следеће дигиталне збирке: збирку чланака у пуном тексту из седам домаћих дневних новина и пет недељника од 2003. до данас (база од преко милион докумената коју је креирала Медијска документација Ебарт) и електронска издања Танјугових билтена од 2005. године.

Збирка картографске грађе садржи следеће дигиталне збирке: Атласи из фонда картографске грађе НБС, штампани у иностранству у периоду од 16. до 19. века; Београд на старим мапама штампаним у земљи и иностранству у периоду од 16. до 19. века; Генералштабна карта Србије, прва специјална војна карта Србије из 1894. године.

Збирка музикалија и фонодокумената представља збирку од 150 дигитализованих старих грамофонских плоча на 78 обртаја из периода до шездесетих година прошлог века. На плочама се налазе народне песме у извођењу неких од најпознатијих певача тог времена, кола, химне, затим снимци популарних мелодија у извођењу познатих ансамбала и снимци дела уметничке музике светских и домаћих композитора. Све плоче могу да се преслушају

Претраживање

За потребе претраживања дигиталних збирки изграђена је посебна база података. Из електронског каталога COBIB.NBS успостављен је директан линк ка постојећем дигиталном документу по принципу „дубоког каталога”. Корисници могу да претражују све збирке заједно, или сваку појединачно. Претраживање је могуће по целом запису, по наслову, аутору, години и земљи издања. У оквиру Дигиталне НБС постоји посебна страница за претраживање свих збирки заједно, а на приступним страницама за сваку поједину збирку дата је могућност за њено претраживање. Упит се може унети на ћириличном или латиничном писму српског језика. Корисник има могућност да направи сопствени избор збирки за претраживање, или да се задржи на унапред дефинисаном избору.

онлајн преко сајта НБС. У наредном периоду НБС ће у ову збирку укључити још око 200 нових дигиталних плоча.

Збирка фотодокумената садржи следеће дигиталне збирке фотографија: Београд на фотографијама Бранибора Дебељковића (дигитализоване фотографије из периода шездесетих година 20. века из легата Бранибора Дебељковића, нашег најзначајнијег уметничког фотографа и теоретичара фотографије); Посета краља Александра Обреновића Хиландару (краљ је на Ускрс 1896. посетио Хиландар и том приликом је на поклон добио *Мирослављево јеванђеље* и донео га у Србију); Портрети Анастаса Јовановића (дигитална копија албума из 1860. који садржи портрете знаменитих личности из српске историје); Посета краља Петра Карађорђевића Хиландару (дигитална копија фотографског албума *Хиландар: Његовом Величанству Краљу Србије Петру I* из 1910. године); Портрети знаменитих Срба 19. века (галерија портрета знаменитих Срба из 19. века са пропратним текстуалним биографијама, штампана у три тома током 1901, 1903. и 1904. године); Београд на старим разгледницама (дигиталне копије разгледница на којима је приказан Београд с краја 19. и почетка 20. века); Први

балкански рат (дигиталне копије разгледница илустрованих сценама и догађајима из Првог балканског рата); Први светски рат (дигиталне копије разгледница илустрованих сценама и догађајима из Првог светског рата).

Збирка гравира и ликовних материјала обухвата следеће дигиталне збирке: Графике Анастаса Јовановића (дигиталне копије графика из 1851–1852. првог српског литографа и фотографа); Београд на старим графикама (графике Београда штампане у земљи и иностранству од 16. до 19. века); Седам линореза Михаила С. Петрова (копија албума пионира српске савремене графике из периода 1921–1922); Светогорска графика (графике из светогорских манастира Хиландар, Ватопед, Симонопетра и Кутлумуш, штампане са оригиналних бакрорезних и бакрописних плоча из 18. и 19. века).

Збирка плаката и документационог материјала садржи следеће збирке: Објаве и прогласи српских краљевских династија (Карађорђевићи, Обреновићи и Петровићи из времена Краљевине Србије, Краљевине СХС и Краљевине Југославије); Позоришни плакати (слике позоришних плаката штампаних на територији Србије и Краљевине Југославије у периоду од средине 19. века до 1945); Старе хартије од вредности (акције, обвезнице и деоннице од осамдесетих година 19. века до деведесетих година 20. века).

Збирка каталога и библиографија обухвата следеће дигиталне збирке: *Текућа библиографија Србије* (онлајн издање од 2003. свих серија текуће библиографије); *Каталог књига на језицима јуџословенских народа: 1868–1972.* (дигитална копија каталога штампаног у НБС од 1975. до 1989. у 14 томова, у кому су библиографски записи за 350.000 књига које поседује НБС у својим фондovima); *Каталог књига на језицима јуџословенских народа: 1519–1867.* (дигитална копија штампаног каталога објављеног 1973. у једном тому са 3.000 библиографских записа за књиге које поседује НБС); *Српска библиографија. Књиге. 1868–1944.* (дигитална копија 18 томова штампане српске ретроспективне библиографије за књиге са око 90.000 библиографских записа, капиталног издања НБС чије је објављивање у току); *Текућа библиографија Србија* (онлајн издање од 2005).

У рубрици **Разно** налазе се следеће дигиталне збирке:

Устави Србије (дигиталне копије тринаест штампаних српских устава од 1835. до 2006. године); Best of NBS: 2001–2004. (преглед најуспешнијих програма и пројеката НБС); Информациони центар 91-01 (дигиталозован избор страница *Политике* за период 1991–1995, на теме Вуковар, Дубровник, Сарајево, Сребреница); *Библиотекарски терминолошки речник*, као и више дигиталних докумената разноликог садржаја (комплетна предавања и разговори из Културног програма НБС, виртуелне изложбе НБС, карта Саве Текелије, закони, правилници, стандарди и упутства везани за библиотекарство), итд.

* * *

Дигитална НБС јесте и дигитална, и електронска, и виртуелна, и хибридна, и свеприсутна, и библиотека без зидова. Ипак, Дигитална НБС је и стварна библиотека. Разлика је само у приступу. То свакако потврђује и број „виртуелних” корисника који је током 2006. године далеко премашио број „физичких” корисника у згради НБС. Наиме, кроз читаонице НБС прошло је током године око 120.000 корисника, а сајт НБС је посетило преко милион „виртуелних” корисника. „Физичка” НБС отворена је за кориснике од осам ујутро до осам увече, Дигитална НБС свих 24 сата дневно. И традиционална и дигитална НБС постоје и постојаће паралелно, и једна и друга постоје и постојаће због својих корисника.

Весна Ињац
Народна библиотека Србије

Ивана Маркез-Филиповић
Уље на платну, 2006.

Европске смјернице и пракса у дигитализацији локалне културне баштине

У БиХ још нема важећих стандарда и критерија

„Европско културно наслеђе“¹ је појам који се све чешће користи, а односи се на баштину која је у функцији колективног памћења различитих културних традиција и заједница у Европи. Дигитално доба, у којем се великом брзином шири приступ електронским путем ка свим изворима знања, образовања (посебно доживотном учењу), забави, култури, информацијама за живот, посао и подузетништво, те демократију, увео је низ промјена и у приступ културној баштини.

Низ данашњих европских програма и смјерница подстиче првенствено локалне културне институције, као што су јавне библиотеке и њихове завичајне збирке те завичајне архиве и музеје, да примјеном нових технологија културну баштину своје локалне заједнице презентују и учине да свима буде доступна. Нажалост, многе установе и даље нуде само традиционалне услуге те немају финансијску подршку од локалних и националних влада чак ни у својим основним дјелатностима. Посебно у земљама у развоју неопходно је организовано дјеловати на више нивоа, како би се створила јака информатичка инфраструктура, слободан приступ информацијама за све грађане, укључујући и социјално маргинализоване групе, развијање неопходних информатичких вјештина, интегрирање нових технологија и усвајање одговарајућих међународних стандарда.

Значај локалних културних институција

Данашњи развој информацијских технологија довео је три основне институције које похрањују културну баштину – архиве, библиотеке и музеје – у позицију да изнова преиспитају своје функције и осмисле нове услуге. Примјена нових технологија, посебно дигитализација културне баштине, омогућава интензивније отварање и повезивање с другим културним и образовним установама и организацијама, те са приватним подузетништвом и туристичком привредом, ради свеукупног промицања културне и природне баштине и њезиног укључивања у свјетске туристичке токове. На овај начин, локалне културне институције постају мост између обичног грађанина и дигиталног доба, с циљем пропагандне

дјелатности културне баштине унутар локалне заједнице и популарисања проучавања властите историје и поријекла међу грађанством.

Међуструковна сарадња архива, библиотека и музеја отвара и низ нових питања везаних за преузимање стандарда обраде грађе те развијање информатичке технологије која то може подржати. Због сложености проблема и нужности мултидисциплинарног приступа његову рјешавању, проналажење партнера у сродним дјелатностима, њихово увезивање и умрежавање те размјена података постају нужност. С друге стране, кроз заједничке пројекте добијају се и квалитетније услуге у којима библиотекари, према међународним стандардима, организују податке и информације у базе података, док музеји уче како да се исприча прича о неком или нечему, а архиви да у причу унесу вјеродостојност докумената, спајајући личне документе, слике, филмове, аудио-записе са рукописом и штампаном публикацијом неког писца или умјетника.

Смјернице ЕУ за сарадњу

Свијест о нужности развоја инфраструктуре јединствене европске мреже јавних библиотека, архива и музеја присутна је у свим основним европским смјерницама које имају за циљ да покрену власти на локалном и државном нивоу како би:

- одредиле кључне приоритете у финансирању као што су: бесплатан приступ интернету, дигитализација грађе, увођење нових услуга, осигуравање техничке и мрежне инфраструктуре за повезивање ових институција;

- створиле међуструковне агенције за планирање координиране политике унутар сектора културне баштине;

- успоставиле партнерство између локалног сектора културне баштине и других привредних и друштвених сектора (образовање, туризам, локалне организације и удружења);

- омогућиле интерактивни приступ садржајима путем мултимедијалне дигиталне грађе која садржи локалну историју, умјетност, музику и интересе заједнице, а представља извор знања о тој заједници;

- надгледале потребе корисника које се стално мијењају као дио развојне политике улагања;

¹ European Cultural Heritage

– покретање истраживања и праксе на државној или европској разини на партнерству са локалним и приватним организацијама у стварању садржаја и дигитализацији културне баштине итд.²

Низ пројеката и програма постоји у Европи с циљем да се реализују ове смјернице, али због ограниченог простора и мјеста овдје ћемо навести само неке.

ПУЛМАН (Public Libraries Mobilising Advanced Networks)³ јесте пројекат који је финансирала Европска комисија унутар програма IST FP5 и трајао је двије године, од маја 2001. до августа 2003. године, када је закључен и даље настављен као CALIMERA пројекат. У пројекат је било укључено 26 чланица и држава Европе, укључујући и источну и централну Европу.

Од посебног је значаја била политичка конференција ПУЛМАН пројекта одржана у Оеирасу у Протугалу, 13. и 14. марта 2003. године, када су учесници дали проглас основних политичких смјерница у виду познатог Манифеста из Оеираса. ПУЛМАН је тада замишљен да буде оруђе за изградњу стратешке иницијативе која је потребна да би се утјецало на владајуће структуре да финансијски подрже јавне библиотеке, архиве и музеје, као потпору за њихове властите стратегије, и то на локалном, националном и европском нивоу.⁴

Сљедећа четири подручја су кључна:

– демократија и грађанско друштво подразумевају отворен приступ свим културама и знању, развијање услуга за потребе посебних скупина (хендикепирани, болесни, старије особе итд.) те ономе

ну са широким избором различитих услуга и стручним вођством о техникама тражења потребних информација „Појам доживотног учења имплицира способност трагања за информацијама, као и активно и самостално стицање знања”⁵.

– привредни и друштвени развој: помоћ у борби против дигиталне неписмености и неравноправности, бесплатан приступ интернету и информацијама, са локалном пословном заједницом подржавати раст привреде темељене на знању;

– културна разноликост: подстицање осјећаја за локалну заједницу, родословље и повијест мјеста у глобализираном свијету креирањем дигиталних и аналогних садржаја који се налазе у посједу локалних архива, библиотека и музеја, те подупирање етничке, културне, језичке и вјерске разноликости, културног идентитета и друштвене интеграције укључивањем локалних удружења и грађана у стварање дигиталних садржаја „сјећања заједнице” које ће бити свима доступне.⁶

Резултати ПУЛМАН пројекта

Резултати завршног извјештаја⁷ ПУЛМАН смјерница указују на велику разлику европских локалних културних институција у спровођењу смјерница, те посебно Акционог плана из Оеираса. Очито да је још дуг процес пред Европом како би се оствариле зацртане смјернице.⁸

ТАБЕЛА 1⁹

Земља	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Тотал
1. Данска	5	5	4	4	5	4	5	5	5	5	47
2. Финска	4	4	3	5	4	4	4	4	5	2	39
3. Велика Британија	4	5	5	4	4	5	3	4	2	2	38
8. Русија	0	3	4	2	3	3	2	2	4	3	26
18. Словенија	3	4	1	1	0	2	2	3	3	1	20
27. Хрватска	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	12
29. Македонија	2	3	3	0	0	0	3	0	0	0	11
33. Србија и Црна Гора	1	2	2	1	0	0	1	0	0	0	7
34. Босна и Херцеговина	1	1	0	1	0	0	0	1	0	2	6
36. Турска	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2

што ће подупријети развој е-друштва (е-влада, е-здравство, е-трговина и е-образовање);

– доживотно учење: јавне институције – архиви, библиотеке и музеји – постају кључна средишта неформалног образовања које на једном мјесту нуде садржај, образовање и подршку сваком грађани-

² Manifest iz Oeiras. PULMAN plan za e-Europu.

Види: <http://www.pulmanweb.org/documents/manifesto/Manifesto-Serbian-version.doc>

³ Види: <http://www.pulmanweb.org>

⁴ Pulman Web Directory for Museums, Archives, Libraries, Networks. Види: www.pulmanweb.org/links/links4.asp

⁵ Пулманов дигитални водич – Пулман смјернице (PULMAN Digital Guidelines). Види: www.pulmanweb.org/DGMs/DGMS.htm (има пријевод на босанском језику)

⁶ Манифест из Оеираса. ПУЛМАН план за е-Еуропу. Види: www.pulmanweb.org/documents/manifesto/Manifesto-Serbian-version.doc

⁷ Davies, Rob, MDR Partners. Monitoring PULMAN's Oeiras Manifesto Action Plan : Final Report (21 април 2004). Види: www.pulmanweb.org/documents/Monitoring%20PULMAN's%20Oeiras%20Manifesto%20Action%20Plan%20-%20Final

⁸ Пуни подаци за сваку земљу могу се наћи на веб страници CALIMERA: www.calimera.org

⁹ Табела је преузета из извјештаја: PULMAN's Oeiras Manifesto Action Plan : Final Report (21 април 2004)

Прва три мјеста су заузеле земље у којима је и данас јака финансијска и логистичка подршка локалних и националних владиних сектора на подручју рада јавних културних институција. Нажалост, у Босни и Херцеговини ситуација, кад је у питању примјена наведених смјерница, јесте поразна, са тек шест освојених бодова, тако да је скоро на самом дну табеле, на 34. мјесту.

Узрок томе јасно показује анализа резултата према појединачним групама:

I Стратегија: тек је у припреми нацрт националне стратегије која би прокрила барем једно подручје културних институција у БиХ (1 бод).

II Идентификација националних и локалних приоритета у финансирању: финансирањем би се обезбједили електронски извори информација и приступ интернету, дигитализација или увођење нових услуга. У БиХ се води расправа о буџету и који би били приоритети, али, нажалост, значај улагања у ове кључне активности још није препознат од стране власти на свим нивоима (1 бод).

III Стварање координације унутар локалних институција културне баштине: ова идеја, и ако постоји, уопште се о њој не расправља нити је на дневном реду у БиХ и њеним владајућим структурама (0 бодова).

IV Развој ефективног партнерства: партнерство између културних институција с другим економским и друштвеним сектором битна је за реорганизацију услуга и менаџмента. У БиХ има појединачних покушаја, првенствено између локалних владиних услуга или са другим агенцијама о којима се почиње дискутовати, али је све у зачетку (1 бод).

V Унапређење интерактивног приступа садржају: мултимедијални дигитални извори у БиХ готово да не постоје (0 бодова) јер нема евидентираних нити планираних услуга које би се бавиле дигитализацијом.

VI Подршка развоју центрима изврности¹⁰: центри су осмишљени како би стимулисали добру праксу као почетак за ширење имплементације иновативних услуга, но било који вид овакве дјелатности у БиХ не постоји (0 бодова).

VII Обука стручног кадра: потпора за едукацију кадра у културним институцијама у кориштењу нових технологија у БиХ је 0 бодова, а то значи да је и примјена нових технологија на минималном нивоу.

VIII Надгледање потреба корисника: ради осмишљавања развојне политике и планирања будућег улагања веома је битно праћење корисника, тако да оно постоји у БиХ, али је недовољно и несистематично (1 бод).

IX Утврђивање benchmark критерија: мјерење и вредновање услуга које се користе новим техно-

логијама је на ниском нивоу, или готово да не постоји у БиХ (0 бодова).

X Покретање и пракса истраживачких активности: ова истраживања на националном или европском нивоу су присутна у БиХ (2 бода) и призната су и препозната да имају битну улогу у развоју културних услуга, тако да има одређених покушаја да се оне идентификују.

Кад је ПУЛМАН завршен, и кад су резултати пројекта указали на потребу даљег настављања у извршавању задатих смјерница, започета је друга фаза пројекта под називом CALIMERA (Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resource Access)¹¹, сада са повећаном мрежом од 42 земље Европе које су заинтересоване да заједнички раде на унапређењу професионалних, стратегијских и иновативних технологија у локалним културним институцијама. Циљ је исти – помоћу примјене нових технологија свим грађанима Европе омогућити приступ европском културном наслеђу као новој услузи, с тим да је акценат на „локалним” институцијама, јер да би се дошло до националне стратегије, треба почети са развојем локалних ресурса који су се након завршетка ПУЛМАН пројекта показали на јако ниском нивоу, нарочито у источној Европи.

Радни план земаља укључених у овај пројекат састоји се од:

- амбициозних и иновативних локалних власти које би се ангажовале на развијању главних подручја програма рада, те ефективног развоја технологије и истраживања;

- националних власти са динамичним приступом ка стратешком развоју локалних културних институција, укључујући успјешне образце Норвешке и Велике Британије које су данас отишле најдаље на том подручју у Европи;

- организације са јаким истраживачким менаџментом и способностима аналитичких процјењивања битним за ово подручје рада у јавном и приватном сектору;

- једне, на европском нивоу умрежене асоцијације (EBLIDA¹²), која би имала задатак да координира контакте унутар других тијела на нивоу Европе.¹³

Унутар пројекта CALIMERA покренута су два нова програма које финансира Европска комисија: у оквиру програма Information Societies Technologies (IST) покренут је нови позив за приједлоге пројеката заснованих на културној баштини те недавно нови програм, eContentplus¹⁴, који нуди фи-

¹¹ Види: <http://www.calimera.org>

¹² Види: <http://www.eblida.org>

¹³ CALIMERA Guidelines. Види: <http://www.calimera.org/Lists/Guidelines/Forms/default.aspx>

¹⁴ Види: <http://www.econtentplus.net>

¹⁰ Пријевод „centres of excellence” као „центри изврности” преузет је од ХКД (Хрватско књижничарско друштво)

нансирање иновативних пројеката за све врсте садржаја који се односе на културну баштину.

Интернет – умрежавање архива, библиотека и музеја

У европским смјерницама и водичима интернет је препознат као претеча и битна компонента информацијске инфраструктуре будућности, која би поставила темеље за живот у информацијском добу, као и примјену технолошких достигнућа на добробит свих развијањем не само физичких компоненти за пријенос, похрану, обраду и приказ слика, звука и података, већ и развој мрежних стандарда и кодова пријеноса за међусобно повезивање, те људи као извора и стваратеља информација, апликација и услуга.

Добре карактеристике интернета су дијељење ресурса и широка доступност, но, с друге стране, превелика доступност и неограничена количина информација дјелују фрустрирајуће на истраживаче својом неорганизованошћу и немогућношћу да се подаци провјере. Потреба за организованим и одржаваним информацијама, иза којих стоје институције које гарантују њихову истинитост и тачност, постаје све израженија, тако да идеалну слику те врсте информација представљају дигитални архиви, библиотеке и музеји.

У овим истраживањима библиотеке су отишле најдаље. Дигитална библиотека је „инфраструктура стандардизираних електроничких информација која допушта расподијељено спремање података, њихово претраживање и дохват преко цијелога свијета системом веза”.¹⁵ Дигиталне библиотеке су развиле претраживаче, као и нове путеве манипулације подацима, те универзалне стандарде за размјену података међу собом. Оне прибављају, дистрибуирају и шире информације помоћу пет основних функција: креирање и прикупљање података, похрана података, претраживање, дистрибуција података и руковање ауторским правима.¹⁶

ТАБЕЛА 2

Упит	Број нађених докумената ¹⁷	Број нађених докумената:
digital library	34.689	32.700 000
digital archive	3.098	7.170 000
digital museum	1.301	191.000
Резултати претраживања путем Алта Висте, 1998		Google, 2006

¹⁵ Ружица Вучић . Потребе архива, књижица и музеја за информацијском инфраструктуром. // Архиви, књижице, музеји. Загреб : ХКД, 1998. Стр. 63

¹⁶ Ибид, стр. 63

¹⁷ Ибид, стр. 66

На овој табели чита је заступљеност појмова, у којима је непобитна предност дигиталних библиотека, што упућује да управо јавне библиотеке треба да буду главни поборници сарадње са архивима и музејима, те да своја досадашња искуства нужно треба да размјене са њима, како би се и они могли укључити у стварање дигиталних извора културне баштине и тако обогатити не само своју локалну баштину, већ и националну и европску.

Пракса у Европи

Дат ћемо кратак приказ успјешних примјера повезивања баштинских установа – архива, библиотека и музеја у виду портала (мрежне странице које на једном мјесту повезују основне информације о тим установама на одређеном подручју), извора заштите баштинске грађе, пројекте са покушајима изградње техничке инфраструктуре за размјену записа о разноврсној грађи (базе података), заједничке дигиталне збирке са одређеном тематском целином, те низ пројеката и грантова који подстичу узамјну сарадњу и умрежавање података.¹⁸

SCRAN¹⁹ је шкотска мрежа баштинских извора (Scottish Cultural Resources Access Network) која садржи мултимедијалну базу о шкотској повијести и културном наслеђу од 336.500 слика, филмова и звучних записа прикупљених од архива, музеја, библиотека, галерија и медија. SCRAN је регистровано добротворно друштво, чији је циљ унапређење едукативног приступа дигиталној грађи која представља шкотску материјалну културу и историју. То је један од највећих едукативних онлајн сервиса у Великој Британији, који користи преко 4.000 школа, библиотека, колеџа и универзитета.

MALVINE²⁰ је онлајн сервис за претраживање средњовјековних рукописа и писама похрањених у европским установама културне баштине. Пројекат је започет 1998. године и до сада је завршен. Иницијатор пројекта је Берлинска државна библиотека (Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz), где је пројекат и смјештен, заједно са неовисним конзорцијем библиотека, архива и музеја.

¹⁸ Кораљка Голуб : Помагала за претраживање веба с нагласком на пројекте повезивања архивских, књижичних и музејских записа. // Архиви, књижице, музеји. Загреб : ХКД, стр. 248

¹⁹ Види: <http://www.scran.ac.uk/>

²⁰ Види: <http://www.malvine.org>

Основни циљ пројекта је да изгради мрежу културних институција које садрже рукописе у Европи преко интернета и веба. Захваљујући техничкој интероперабилности, MALVINE омогућава својим одређеним програмом конверзију локалних формата разних институција у заједнички формат за размјену података међу њима, стварајући тако темеље једнообразне заједничке базе података о свим европским рукописима и писмима из средњег вијека.

ECHN (the European Cultural Heritage Network),²¹ Мрежа европске културне баштине, нуди изворе и алатке које се односе на заштиту и конзервацију грађе. У сталном је порасту број регистрованих истраживача, научника и професионалаца који се баве чувањем и заштитом културне баштине и својим истраживањима доприносе развоју мреже под називом Европско истраживачко подручје (European Research Area – ERA) како би се превазишле велике удаљености међу истраживачима.

Циљеви су да се превазиђу распарчана европска истраживања и уједине у ERA, да се пронађу потенцијални партнери за истраживачки рад, да се интензивира комуникација и размјена информација, да изванредна знанствена постигнућа допру до шире заједнице, те да се изграде флексибилни и подржавајући мостови међу свијетом истраживања и свијетом учења (ширење знања). У том циљу су креиране различите алатке како би се подржала истраживања, комуникација, ширење информација и јачање свијести у јавности о заштити културне баштине.

CULTIVATE²² је нова мрежа дигиталне културне баштине Европе, започета 2000. године, и састоји се од 15 партнера из 12 европских земаља. Замишљен је као веб портал са линковима свих присутних институција у Европи, који је одвојен на двије мреже: CULTIVATE – EU је мрежа културних институција западне Европе, CULTIVATE – SEE мрежа институција централне и источне Европе.

Задачи ове мреже су да ширењем информација о линковима и пројектима културних институција Европе електронским путем или развојем специфичног штампаног материјала и веб магазина повећају свијест о важности примјене нових технологија за развој и презентацију културне баштине, те повећање квалитета и квантитета услуга и пројекта линкованих институција.

Пројект COVAX²³ има за циљ прикупљање описа информацијских извора као и дигитализираних докумената из архива, библиотека и музеја, те изградњу глобалног система за претраживање и проналажење ових података.

Четири основна циља овог пројекта су: ширење европске културне баштине, омогућајући грађанима Европе приступ преко интернета ка уједначено описаним документима из различитих културних институција, кориштење постојеће културне инфраструктуре на интернету, кориштење међународних стандарда на пољу информатичке структуре и похрањивања података, те интероперабилност међу различитим системима уз кориштење апликације SGML/XML.

Програм eCONTENTplus²⁴ је мултијезични програм чији је циљ да се у Европи направи дигитални садржај који би био приступачнији, лакши за кориштење и исплативији. То је четворогодишњи програм (2005–2008), а предложила га је Европска комисија, чији је буџет 149 милиона евра, како би се оборила сва организацијска ограничења и промовисао развој главних техничких рјешења којима би се побољшао приступ и степен кориштења дигиталне грађе у мултијезичном окружењу Европе.

Програмом су маркирана подручја на којима је развој успорен и желе се отклонити препреке. То су: географски садржај, едукативни садржај и културни, научни и истраживачки садржај. Циљеви овог програма су лакши приступ дигиталном садржају, његово кориштење и експлоатација, повећање квалитета садржаја са добро дефинисаним метаподацима и подржавање кооперације међу институцијама које су чувари културне баштине. На овај начин би се отклониле мултијезичне и мултикултурне баријере.

EBLIDA²⁵ (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) је Европски биро библиотека, информативних и документационих асоцијација, замишљен да буде неовисни кишобран асоцијацијама националних библиотека, информативних, документационих и архивистичких удружења и институција у Европи. Теме на које је сконцентрисана EBLIDA су везане за Европско информатичко друштво, укључујући копирајт и лиценцу (ауторска права), културу, едукацију и проширење ЕУ.

Главни задаци EBLIDA су:

- да промовише интересе библиотека, архива и информатичких научних професија на европском нивоу, рангираних од Европске комисије ка Европском парламенту, Регионалном комитету, Вијећу министара и Вијећу Европе;
- да члановима ажурира информације на свим релевантним догађањима везаним за развој Европске уније;
- да ојача кооперацију међу члановима.

²¹ Види: <http://www.echn.net/echn/>

²² Види: <http://www.exploit-lib.org/issue4/cultivate>

²³ Види: <http://www.covax.org>

²⁴ Види: <http://www.econtentplus.net>

²⁵ Види: <http://www.eblida.org>

На основу извјештаја²⁶, очито је да је у Босни и Херцеговини примјена европских смјерница на веома ниском ступњу. Тек је у изради нацрт информатичке националне стратегије, дискусије о финансирању на подручју културе постоје, али од реализације и систематског планирања и улагања је још увијек далеко.

Сарадња међу културним институцијама је појединачна и на властиту иницијативу, док истраживање потреба корисника у БиХ постоји унутар тих институција, али нема важећих стандарда и критерија којима би се мјериле вриједности нових услуга, нити свијест о нужности улагања у ове услуге. Ипак, истраживачки рад постоји у нашој земљи и то како на локалном и националном, тако и на европском нивоу, праћењем постојећих европских смјер-

ница и међународних стандарда, али све је то далеко од реализације и осмишљавања истинске информатичке стратегије која би донијела конкретне резултате у смислу развијања друштва и државе засноване на знању.

Отуда је веома битно да се дјелује едукативно на све стручњаке који се баве истраживачким радом, или су активни у културним институцијама БиХ, како би пратили европске смјернице на свом подручју (архивистика, библиотекарство и музеологија) и користили их максимално, у оквиру могућности које им се пружају у садашњем радном окружењу. Од посебне је важности да стручњаци на овим подручјима размјењују своја искуства, те да заједничким пројектима и едукацијом омогуће да у Босни и Херцеговини постепено почне примјена европских смјерница.

Одаберите и учините оно што можете, ондје гдје јесте и оним чиме располажете!

*Васка Сотиров-Ђукић
Библиотека града Сарајева*

²⁶ Види: Табела 1. Rob Davies, MDR Partners. Monitoring PULMAN's Oeiras Manifesto Action Plan : Final Report (21 април 2004).

Види: www.pulmaweb.org/documents/Monitoring%20PULMAN's%20Oeiras%20Manifesto%20Action%20Plan%20-%20Final

Московски часопис *Библиотека*, мај 2006.

Светска дигитална мрежа

Конгресна библиотека Сједињених Америчких Држава има петнаестогодишње искуство у области дигитализације историјски значајних материјала и организовања њихове доступности преко интернета. Будући да је један од пионира дигиталних записа, још 1994. је основала програм стварања Националне дигиталне библиотеке, што је резултирало отварањем сајта „Сећање Америке”, који у слободном приступу нуди више од десет милиона дигиталних копија оригинала из фондова Конгресне библиотеке и неких других тематских целина.

Отварањем сајта „Глобални портал” 2000. године, Конгресна библиотека организује пет двостраних пројеката којима илуструје историјске паралеле и пресеке културе САД и држава партнера у овим пројектима.

Ову концепцију Светске дигиталне библиотеке изложио је Џејмс Билингтон, директор Конгресне библиотеке, 6. јуна 2005, у говору члановима Националне комисије САД за питање Унеска. Он је позвао на сарадњу библиотеке и државне научне установе с приватним фондовима на сарадњу у циљу дигитализације дела од светског значаја која се чувају као депозити у разним земљама.

Светска дигитална библиотека помоћи ће у уобличавању документарних сведочанстава историје и корисницима ће отворити вредне културне обрасце САД и земаља Запада, као и других великих цивилизација: Кине, Индије, исламског света.

У збирку Светске дигиталне библиотеке биће укључени разноврсни ресурси, од рукописа до мултимедијалних материјала.

Конгресна библиотека планира да од приватног сектора затражи финансијску подршку, при чему се приоритет даје компанији Гугл, лидеру у области претраживачких система интернета.

Директор Конгресне библиотеке позвао је Унеско да стимулише и друге земље за сличне пројекте. Недавно је такав договор постигнут са Националном библиотеком Египта, када је на интернету презентована колекција исламске научне литературе од X до XVI века.

*Наџалија Золотова
Центар међународној библиотекарства
Сверуске државне библиотеке
инострани књижевности
превела Александра Грозданић
Народна библиотека Србије*

Међународна конференција Libraris In the Digital Age

Очекује се око 150 учесника

Осма међународна конференција Библиотеке у дигиталном добу (LIDA) биће одржана од 28. маја до 1. јуна 2007. у Дубровнику и на Мљету. И ове године организатори су Одсек за информацијске знаности при Филозофском факултету у Осиеку и Рутгерс универзитет из Сједињених Америчких Држава. Две основне теме конференције су: Информационо понашање корисника и Економија дигиталних библиотека. Кодиректори LIDA 2007. су Татјана Апарац-Јелушић (Свеучилиште „Ј. Ј. Штросмајер” Осиек, Хрватска), Тедко Сарачевић и Паул Кантор (Рутгерс, САД) и Санда Ерделез (Мисури, САД).

Очекује се око 150 учесника из тридесетак земаља с четири континента. Уз кодиректоре, позвани су и предавачи из САД Барбара Вилдемаут и Дон Кинг, Чепел Хил, Северна Каролина, Карен Фи-

шер, Сијетл, Вашингтон, Густав Фридрих, Универзитет Рутгерс и Роберт Хаџес, УКЛА, из Немачке др Росвита Пол, Минстер, као и домаћи и инострани стручњаци. Биће представљено осам позваних излагања, 14 прихваћених радова, 20 постера, а учесницима ће бити понуђене четири радионице. Почасни гост конференције биће професор Кристина Боргман.

На овогодишњој конференцији се по други пут одржава и тзв. PhD форум на коме ће млади докторанти из неколико европских земаља представити своје докторске тезе.

Финални програм, архива излагања с прошлогодишњих LIDA скупова и друге корисне информације могу се пронаћи на мрежним страницама конференције <http://www.ffos.hr/lida>, слањем упита на lida@ffos.hr или taparac@ffos.hr.

Скупови у Београду и на Цетињу

Дигитализација националне баштине

Шести научностручни скуп под називом „Нове технологије и стандарди: дигитализација националне баштине” биће одржан 21. и 22. јуна 2007. године на Математичком факултету у Београду. Овај редовни годишњи састанак од 2002. године организује Национални центар за дигитализацију. Пријаве се примају до средине маја, а прихваћени радови биће публиковани у часопису Националног центра за дигитализацију на адреси

www.ncd.matf.bg.ac.yu/?page=publications&lang=sr.

Трећа SEEDI (South-Eastern European Digitization Initiative) међународна конференција „Дигитализација културне и научне баштине” биће одржана од 13. до 15. септембра ове године на Цетињу, у Црној Гори. Детаљне информације на адреси <http://www.ncd.matf.bg.ac.yu/seedi/events/seediConference3.html>.

Апел за помоћ

Даниел Урспрунг, уредница часописа *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde (Journal for Transylvanian Studies)*, који је доступан на СЕЕОЛ-у, истражује филмску грађу о култу личности балканских комунистичких лидера (Енвер Хоџа, Тито, Чаушеску, Тодор Живков).

Занимају је оригинални материјали (пропагандни филмови, телевизијске вести, важни догађаји итд.), као и уметнички филмови (нпр. историјска

драма попут *Михаја Храброг* коју је написао Сергиу Николаеску са јасним алузијама на комунистичког лидера).

Ако имате информацију о неким оваквим филмовима, или како се може доћи до њихових копија, молимо вас да то јавите на мејл daur@access.uzh.ch

Даниел Урспрунг
University of Zürich

Осврт на *Панчевачко читалиште*

Библиотекарска периодика – трајни извор актуелних информација

Од свог настанка у седамнаестом веку, од самих почетака до данас, без обзира на намену и форму, на садржај и учесталост излагања, без обзира да ли су у папирном или новом, електронском, издању, периодичне публикације су увек биле извор актуелних информација, доносиле су нова знања, резултате, вести, биле су забавно и пријатно штиво. У почетку малобројни читаоци, пре свих научници, рано су открили да су периодичне публикације, посебно часописи, значајан, незаменљив облик комуникације, преношења сазнања, саопштавања сопствених открића, најбржег информисања о оствареним резултатима и достигнућима других. Ту особину часописи су задржали и потврдили у протекла три века. И данас, у време нових технологија, они су још увек носиоци поузданих, актуелних научних сазнања, служе за преношење решења из праксе и као гласило различитих струка и струковних организација. Били они општи, научни, популарно-научни, општеобразовни, привредни, књижевни, илустровани, забавни – часописи су били и остали наши стални пратиоци, често једини сведоци актуелних збивања, са информацијама и подацима, датумима и догађајима значајним за заједницу, за институције, за личности. Све оно што књига не стигне да забележи и сачува, све што у процесу настајања књиге, на њеном путу до читалаца, закасни или изгуби актуелност, најчешће раније објаве часописи или новине, ређе друге периодичне публикације. Стога часописи имају и улогу сведока у историјском ходу једног народа, једне средине, у свим областима живота, рада и стваралаштва.

У библиотекама фондови часописа заузимају посебно, значајно место. Пажња се поклања њиховом избору, континуираној набавци, целовитости томова, неговању корисника и испуњавању њихових жеља. Нови носиоци, примена савремених технологија, формирање дигиталне библиотеке, не заобилази периодичне публикације: часописи и даље остају важан извор актуелних информација за све области људског знања, за све научне дисциплине, за све струке.

Стручни библиотекарски часописи, који су се на простору претходних и данашње државе развијали од четрдесетих година двадесетог века, немају свакако традицију других, развијених земаља, чије библиотеке и библиотекарство као научна дисциплина трају веома дуго. Међутим, у годинама после Другог светског рата (већ од 1948) наше библиотекарске периодичне публикације (часописи, билтени, вести, годишњаци, гласници) по броју наслова, по функцији и садржају, приближиле су се већини европских библиотекарских гласила. Квалитет прилога, избор тема, сарадња са страним стручњацима, публикување препорука и смерница међународних струковних удружења, одједи примене међународних стандарда, као и обухват аутора у свим југословенским библиотекарским часописима до краја осамдесетих година нису занемарљиви резултати – створена је солидна основа за даљи развој и усавршавање стручне периодике.

Стога, чини се, није неочекивано што су се почетком новог века, после година сиромаштва, изолације од света и струке, наше библиотеке и библиотекари огласили великим бројем стручних публикација, међу којима се многи односе на нове наслове часописа, билтена, гласника, вести. Нека обављена и објављена истраживања уверавају нас да су поред великих библиотека – Народне библиотеке Србије, Матице српске, универзитетских и градских библиотека, и јавне, народне библиотеке и њихови библиотекари направили велики искорак: јављају се и као аутори и као издавачи.¹ Нису то више само упутства за рад, монографије, каталози и завичајне библиографије, већ озбиљан приступ издавању периодичних публикација, стручних часописа, обради и приређивању историјских, књижевних, економских, етнографских и других дела везаних за личности, институције, догађаје у својим градовима, оп-

¹ Дубравка Симић : Грађа за истраживање стручне библиотекарске периодике. – У: Гласник Народне библиотеке Србије, VII, 2005, бр. 1, стр. 137-158.

штинама, окрузима. У уверењу да ће властитом издавачком делатношћу успоставити ближе и дубље односе са својим читаоцима, са својом средином, да ће избором тема које обрађују успоставити дијалог са корисницима, те да ће истовремено „локалне интелектуалне снаге подстаћи на већу ангажованост и већи степен сарадње у свим областима стваралаштва”, народне библиотеке виде ову делатност као један од начина да се обрате јавности.

Према последњим, врло темељним истраживањима Дубравке Симовић, библиотекара саветника у Народној библиотеци Србије, народне библиотеке у Србији (без података за Косово) у периоду 2001–2005. постигле су добре издавачке резултате.² Овим истраживањем је обухваћено 149 народних библиотека у 25 округа, од којих су 93 библиотеке имале регистровану издавачку делатност. У посматраном периоду народне библиотеке су објавиле 784 наслова монографских публикација, 36 наслова серијских публикација и 161 наслов некњижне грађе. Анализа монографских публикација показује да далеко највећи број припада белетристици, а други, мањи, темама из историје, теорије књижевности и језика, религије, медицине, филозофије, психологије, етнологије и пољопривреде, као и 45 наслова из области библиотекарства.

Поред објављивања монографских публикација, 25 народних библиотека су издавачи 36 серијских публикација, од којих 14 наслова припадају стручној библиотекарској периодици, а 22 наслова су различитог профила: од часописа за децу, преко алманаха одређених градова, разних годишњака посвећених културним и другим манифестацијама, до часописа и зборника који, поред других области, прате и рад библиотека у својим срединама. Електронски часопис *Летај: ка уметности свих уметности* од 2004. године издаје Народна библиотека „Радоје Домановић” у Лесковцу. Свих 14 наслова библиотекарске периодике: *Бележница*, лист Народне библиотеке Бор; *Библиотечки билтен* Градске библиотеке Вршац за популарисање књижевности, културе, умет-

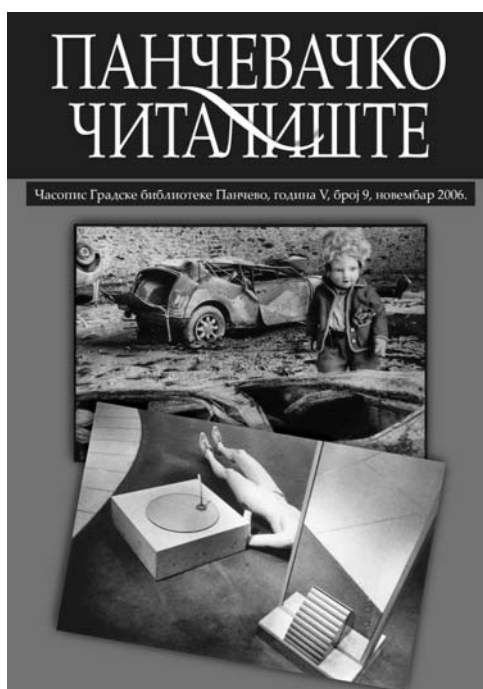
ности и библиотекарства; *Билтен* (намењен корисницима), Смедеревска Паланка; *Билтен приновљених публикација*, Нови Сад; *Глас библиотеке*, часопис за савремено библиотекарство, Чачак; *Информатор приновљених књија*, Крушевац; *Информатор приновљених књија*, Чајетина; *Јавне библиотеке*, часопис за теорију и праксу библиотекарства,

Уб; *Крајујевачко читалиште*, информативни лист Народне библиотеке „Вук Караџић” у Крагујевцу; *Мозаик*, информативно гласило Градске библиотеке у Новом Саду; *Новине Београдског читалишта*, Београд; *Панчевачко читалиште*, часопис Градске библиотеке Панчево; *Савремена библиотека*, Крушевац и *Сусрети библиотеграфа*, Инђија – познати су библиотекарској културној јавности и корисницима библиотека. Већина њих излази више година и, у складу са наменом и циљевима, има одређену информативну, стручну, образовну и културну функцију. Током

протеклих година сва ова стручна гласила: билтени, часописи и зборници, уобличили су се према захтевима струке, потребама корисника, осавремењивали су се и примењивали нове технологије. То је допринело да задрже своје место, да стекну шири круг корисника, да привуку већи број аутора. Они су, разуме се, осим промоција, похвала и повремених критика и примедби, мењали, допуњавали и преобликовали структуру часописа и тематске целине, у зависности од промена у струци, збивања у светском библиотекарству, што је доприносило квалитету стручног гласила.

Најмлађи међу библиотекарским часописима су *Панчевачко читалиште*, часопис Градске библиотеке Панчево (2002) и *Јавне библиотеке*, часопис за теорију и праксу библиотекарства, Уб (2005), чија је појава значајно померила границе досадашњих стручних гласила народних библиотека и најавила новине које су биле потребне струци. Оба часописа својим циљевима, садржајем и квалитетом прилога из теорије и праксе наговештавају будућу пуну информисаност и довољно прилога за даље усавршавање и образовање библиотечких радника.

С обзиром на то да неки теоретичари сматрају да је пет бројева једног часописа прихватљива мера да се дају оцене и анализа његовог учинка, чини се да

² Дубравка Симовић: Интегративна комуникација публикацијама народних библиотека у Србији. – Реферат саопштен на Међународној конференцији „Лидерство у библиотекама: спона науке, културе и привреде”, Београд, 19-21. октобар 2006.

Панчевачко читалиште, са девет објављених бројева у пет протеклих година, заслужује нашу пажњу. Издавач овог часописа, Градска библиотека у Панчеву, која се још од почетка деведесетих огласила жељом да активно учествује у свим пројектима унапређења струке, у испуњавању услова за развој библиотечно-информационог система у Србији, организовала неколико научних и стручних скупова и започела сопствену издавачку делатност, формирала је почетком новог века редакцију часописа, чији задаци, планови и циљеви подржавају стварање јаког библиотечно-информационог центра Јужнобанатског округа. Од 2002. године *Панчевачко читалиште* излази два пута годишње, у мају и новембру, и последњим, деветим бројем, започиње пету годину трајања. Настао у време свеопштих захтева за реформама и променама у друштву, овај часопис је и сам израз жеље панчевачког библиотекарског кадра да разбије духовну чамотињу, да укаже на значај и улогу библиотечно-информационе делатности за културни развој града, да разменом идеја и сталним праћењем достигнућа у струци, учењем, перманентним образовањем и усавршавањем допринесе потпуној промени лика библиотекара. Часопис је требало, како се у уводној речи првог броја наводи, да „прати најзначајнија збивања у библиотечком универзуму”, да успостави размену информација са светом, да прати нове технологије у библиотечким процесима, да библиотекарке и кориснике упозна са новим пројектима међусобног повезивања и укључивања у светску мрежу података. Позивајући, у име Градске библиотеке, на сарадњу у часопису, уводничар не моли за учешће, већ захтева највиши квалитет прилога, очување угледа библиотекарске професије и спречавање њеног доскорашњег омаловажавања у јавности и своје странице отвара за све. Са намером да буде путоказ ка даљем професионалном напредовању, *Панчевачко читалиште* је истакло задатак повезивања библиотека, библиотекара и корисника „у јединственом походу на Вавилонску кулу знања”.³ Следећи ове ставове, часопис је у целини посвећен струци, концепцијски постављен тако да задовољи захтеве теорије и праксе, да подстакне размену искустава, да информише о новим пројектима у земљи и свету, да укаже на проблеме из свакодневног рада библиотека. Истовремено, часопис настоји да представи поједине библиотеке и њихове посебности, даје преглед нових стручних наслова и садржај или осврт на последње бројеве стручне периодике, доноси кратке вести са различитих стручних скупова и састанака. У оквиру 8, 12 или 11 тематских целина, са повременим променама и враћањем на првобитне наслове, у свих

девет бројева, на више од 800 страница, налазе се уводне речи и близу 500 прилога више од 220 аутора (односно 370, будући да се знатан број јавља више пута), чије знање, искуство професионализам и визија библиотекарства сутрашњице надмашују досадашња стручна гласила народних библиотека.

Ентузијазам редакције, упорност и истрајност на квалитету и актуелности, привукли су, имена аутора то потврђују, све оне који данас неуморно раде на транзицији библиотека, на враћању у свет библиотека где никада нисмо били последњи, на стварању дигиталне библиотеке, образовању библиотекарског кадра, на присуство у светској мрежи података. Међу ауторима су библиотекарски теоретичари и практичари из великих и малих библиотека, из националне и универзитетских библиотека, из народних, сеоских, школских и градских библиотека, специјалних и факултетских библиотека, професори библиотекарства и информатике, академици, управници библиотека, студенти библиотекарства, уредници издавачких кућа, сликари, дизајнери, културни и јавни радници из Србије, Црне Горе, Републике Српске, Румуније, Бугарске, Македоније, Шведске. По садржају сваког од девет бројева, са малим колебањима у прва три, *Панчевачко читалиште* актуелним прилозима, многим важним информацијама из живота и рада библиотека, новим ауторима, једним специјалним додатком (Библиотеке у Финској, број 8/2006), потврђује висок ниво и сврстава се међу најугледније стручне часописе народних библиотека у Србији. Окренут струци, пратећи пројекте који обезбеђују будућност библиотечно-информационе мреже, часопис није запоставио ни завичайне теме јер настоји да открије запретане трагове збивања у граду и околини, да осветли стваралаштво заборављених личности и њихова дела, чиме постаје поуздан сведок историјске прошлости. Високе оцене заслужује дизајн, графичка опрема, квалитет штампе и ликовни прилози, који овом часопису осигуравају додатно признање и похвале.

С намером да буде гласило јавне библиотеке, Градске библиотеке у Панчеву, као центра Јужнобанатског округа, часопис *Панчевачко читалиште* је својим обухватом тема, садржајем, квалитетом прилога и растућим бројем сарадника, пре свега ентузијазмом и енергијом који зраче из сваког новог броја, са сваке нове странице, стекао велики број читалаца и изван округа, широм Србије и ван њених граница. *Панчевачко читалиште* се, једном речју, чита, цитира и с нестрпљењем ишчекује.

Десанка Стијаматовић

(Саопштено на 32. Доситејевим данима у Новом Саду, 24. новембра 2006, на промоцији *Панчевачко читалиште* број 9)

³ Немања Ротар: Уводна реч. – У: Панчевачко читалиште, Год. I, бр. 1, новембар 2002, стр. 1.

Библиотеке на почетку XXI века

Простор слободе

Читаонице, читалишта, казине, како су се најчешће звале институције на чијим темељима су створене народне библиотеке, најстарије су установе културе у нашем народу. Како су имале своја правила о устројству и раду и материјална средства, често су се јављале и као оснивачи многих других организација и друштава.

Осниване су као места где се негује народни језик и упознаје књижевност, а у почетку су биле и културно-просветна и политичко-национална средишта. У време када су осниване, нарочито се учећа и напредна омладина радовала таквим установама. На њих се гледало као на нове храмове просвете.

Библиотеке су увек делиле судбину народа и државе којој су припадале. Сагласно томе, у њиховом развоју постоје различите периодизације. Нема сумње да један период припада последњој деценији двадесетог века, времену када се у нашим библиотекама уводе нове технологије, али и када се на нашим просторима догађају крупне промене у свим порамма живота. Време је то крвавог распада државе и увођења санкција нашој земљи, што је, природно, имало одраза и на стање и перспективе развоја библиотекарства. Наступају оскудна времена у сваком погледу.

У појединим друштвеним делатностима започињу штрајкови, тихи, видљиви и мање видљиви, као одговор на новонасталу ситуацију. У исто време вредни библиотечки радници у нашим установама, упркос свему, започињу активности и предузимају мере да већ постојећи јаз између развијеног дела Европе и наше средине не остави кобне последице по развој библиотекарства у Србији. Наравно да разорне последице нису могле бити у потпуности елиминисане, али је иницијативом и залагањем часних људи наше професије омогућено да ипак опстане и буде очувана основа за изазове новог времена и искорак у трећи миленијум.

Осим часних појединаца из наших установа и професора Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, велике заслуге за континуитет библиотечке делатности имају струковне организације: Заједница матичних библиотека Србије и, посебно, Друштво библиотекара Србије, које је организовањем стручних скупова, одабиром и садржајем тема које су обрађиване на њима, потврдило да је библиотекарство снага на коју друштво увек може да рачуна и да у нашим библиотекама кадровски ресурс ни у најтежим приликама није испод нивоа развијенијих средина.

У ситуацији када се у нашим установама већ каснило са увођењем нових технологија, и када је интернет био привилегија само ретких библиотека, зборници са саветовања, уз још понека издања, били су практично једини прозор у свет и дослух са праксом развијеног библиотекарства.

У то време, тачније маја 1994. године, Скупштина Републике Србије, као највиши законодавни орган, донела је Закон о библиотекама, као једини закон о једној делатности у култури, чиме је Република показала да је препознала значај библиотека.

Поменуто и друге активности допринеле су да се крајем прошлог и на почетку новог века и миленијума и код нас најозбиљније, на нивоу сваколиког библиотекарства, започне заговарање потребе за ново позиционирање библиотека у нашој стварности.

Уочава се да је XXI век век знања и нове технолошке писмености и да библиотеке морају да понуде одговоре на те изазове. У исто време, то је схваћено и као велика шанса за наше установе, имајући у виду ресурсе којима библиотеке располажу. Вештачке дилеме, наметнуте тих година, о крају Гутенбергове галаксије, које су доводиле у питање и саму перспективу библиотека, утихнуле су, јер је постало јасно да су нове технологије само, или још прецизније, претежно, у функцији квалитета, разноврсности и брзине услуга које библиотеке нуде.

Осетио се у једном тренутку неразумљив дисконтинуитет и прекид рада струковних организација: Друштва библиотекара Србије и Заједнице библиотека Србије, али то, срећом, није дуго трајало, па смо уверени да није оставило велике последице на нашу професију. Штета је што је укинута награда „Милорад Панић Суреџ”. За разлику од књижевних награда којих има на стотине, библиотекарски су имали тек две, (за похвалу су награде које је засновала нова управа Друштва библиотекара Србије) па је ово запажање иницијатива да се престижна награда „Милорад Панић Суреџ” врати најбољим установама и појединцима у нашој републици, јер таквих сигурно има.

Вакуум створен прекидом рада струковних организација тих година на плану стручног усавршавања успешно су, организацијом семинара и радионица, попуњавали Народна библиотека Србије, „Гете институт” и Школа Б+.

Да би и наше библиотеке могле да удовоље великим захтевима новог доба, уз већ пословични ентузијазам, скромност и честитост библиотечких радни-

ка, неопходно је да се у свим нашим установама започне, а тамо где то већ постоји настави, перманентно усавршавање знања и вештина свих библиотечких радника, и то како у домену потреба за пружање такзваних класичних библиотечких услуга, тако и оних које подразумева примена нових технологија. Најтеже задатке на овом плану, уз руководиоце библиотека, морају да преузму матичне службе наших установа. Уверени смо да је свест о нужности доживотног учења преовладала у нашим срединама код запослених јер, коначно, да бисмо могли да обезбедимо нашим корисницима, без икаквих ограничења, приступ знању и делима људског духа, морамо и сами бити на нивоу професионалног образовања.

Наравно и држава, тачније наши оснивачи, имају свој део обавеза. Зато није на одмет да се и овом приликом подсетимо једног од кључних чланова нашег устава, ако тако можемо да назовемо ИФЛА/УНЕСКО манифест за јавне библиотеке из 1994. године, који на једном месту каже: „Јавна библиотека, као локална капија знања, пружа основне услове за учење током читавог живота, самостално доношење одлука и културни напредак појединаца и друштвених група”.

Да би овако озбиљно и дугорочно постављене задатке наше установе могле да извршавају, уз образованог и оспособљеног библиотечког радника, морамо да поседујемо одговарајући простор који треба да буде пројектован, организован и уређен тако да одговара функцијама јавне библиотеке, довољно прилагодљив и за будуће промене. У вези са тим нужно се намеће питање покретања инвестиционог циклуса у библиотекарству Републике, имајући у виду стање и реалне потребе за новим савременим простором и шансу коју нам пружа национални инвестициони план. Надаље, библиотеке морају да буду снабдевене одговарајућом опремом која ће моћи да задовољи прохтеве све захтевнијих корисника. При том, не смемо испустити из вида превасходну потребу издвајања новца за набавку нових књига, периодике, дневне штампе и другог материјала неопходног библиотекама нашег типа.

Желимо да укажемо на могућност и потребу да се разреши актуелно питање функционисања јединственог библиотечко-информационог система у Републици, јер бисмо на тај начин обезбедили квалитетан и кооперативан рад и развој библиотечке мреже и омогућили да се библиотеке укључе у систем узајамне каталогизације, чиме би се у великој мери подигао квалитет наших услуга.

Побројана и друга питања која се тичу и стандарда у нашој професији

намећу потребу израде националне стратегије у развоју библиотекарства, по угледу на развијене средине. При том је неопходно да се евалуација спроводи на нивоу комплетне мреже библиотека, укључујући и државне органе који учествују у стварању услова за нормалан рад наших установа.

До тада, позитивни примери из рада наших водећих установа, као што је формирање Дигиталне НБС, треба да буду путокази и подстицаји и за целу библиотечарску породицу Србије.

Констатовали смо на почетку да су приликом формирања претеча библиотека оне доживљаване и као храмови просвете. Уз проширену лепезу активности, и данас су библиотекама у првом плану корисници. Зато ћемо стварати услове да се библиотеке организују и као простор слободе за кориснике, како за оне који већ користе услуге библиотеке, поготово за нове. У време када наше друштво пролази кроз озбиљне промене, библиотеке као индустрије знања и информација и библиотечки радници као посвећеници културе, који шире и заговарају потребу читања, учења и знања, могу бити, уз друге, јаке полуге напредног демократског друштва. Шансе имају и једни и други. У партнерском односу, искористимо их!

* * *

Овај скромни прилог је најискренија честитка десетом, јубиларном, броју *Панчевачког читалишта*, часописа Градске библиотеке Панчева, који, верујемо, због високог квалитета садржаја и занимљивих прилога које доноси, са нескривеним нестрпљењем, из броја у број, очекује библиотечарска јавност Србије.

Драјан Којић

Градска библиотека у Новом Саду

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2005.

Библиотекар Позајмног одељења

Изазов професије

Запажени резултати у раду библиотеке постижу се добром унутрашњом организацијом и тимским радом квалитетног стручног кадра. Међутим, за оцену успешности рада библиотеке од пресудног је значаја и квалитетна комуникација остварена на релацији библиотекар – корисник. Добру библиотеку корисници најчешће препознају само кроз рад позајмних одељења која имају актуелан фонд и професионално особље. Корисник у библиотеку долази с одређеним захтевима, стављајући акценат на време реализације захтева и начин пружања услуга.

Сазнање да се слика о библиотеци стиче углавном на основу рада позајмних одељења намеће потребу да у овим одељењима буде заступљен најстручнији кадар. На позајмним одељењима требало би да раде библиотекарски који воле свој позив, који су динамични, елоквентни, тактични, комуникативни...

У библиотекарку морају бити сједињени: искусан стручни радник који савршено познаје посао, психолог који препознаје личност корисника и педагог који је спреман да помогне и зна да реагује у правом тренутку, на прави начин.

Високу професионалност не обезбеђује само стално стручно усавршавање, већ је то спој: афинитета према послу, општег образовања и основног васпитања. Правог професионалца одликују: темељно познавање струке, поштовање корисника, спремност за сарадњу, сигурност у наступу, одмереност у понашању, самоконтрола, сналажење у непредвиђеним ситуацијама, умерена сугестивност, дискретна препорука...

Поштовање корисника права је добродошлица и основ сваке добре сарадње. Поред књиге и информације, корисник из библиотеке носи и утиске. Сваки корисник, без обзира на године, очекује пажњу. Најмлађим корисницима прија непосредност, средњошколцима уважавање, а одраслима искрено поштовање. Библиотекар мора да нађе меру у опхођењу са свим корисницима, уважавајући при том разлике у погледу њихових година, образовања, интересовања и понашања.

Стечене утиске о кориснику библиотекар не сме јавно да покаже, а још мање да злоупотреби. Поштовање корисника отвара пут сарадњи која се

гради на релацији добре међусобне комуникације. Најмлађи корисници у библиотеку углавном долазе без препоручене литературе, средњошколци без довољно искуства за коришћење постојећих извора информација, одрасли често без одређења за конкретан избор. Између ових корисника и мање захтевних корисника, са конкретним тражењима, не сме се правити разлика.

Уколико се читалац не сналази у фонду, библиотекар је ту да помогне, препоручи и пронађе. Прилаз кориснику не само да је значајан, већ је често и пресудан за сваки његов каснији долазак у библиотеку. Прихваћен корисник стиче поверење, добија сигурност и одлази задовољан.

Одељење за одрасле панчевачке библиотеке

Сваком читаоцу треба указати пажњу, али прилажење свима није неопходно. Библиотекар мора препознати корисника који не жели помоћ. Такви корисници се релаксирају истражујући, уживају у контакту са књигом и често своје слободно време проводе у библиотеци. Уколико желе саговорника библиотекарку прилазе сами. Комуникација са њима усмерена је на анализе, запажања, садржајне коментаре и далеко је изнад обичне препоруке. Од таквих корисника могућа су непредвиђена и врло деликатна питања. Библиотекар не мора увек да зна одговор, али мора увек да се снађе и да остави утисак сигурности и стручности. Оваквим корисницима, уместо препорука, саопштавају се само новине из области које их интересују.

Препоруке су најзахвалније за кориснике код којих се утиче на стварање читалачких навика и

формирање читалачког укуса. То су у првом реду ученици које треба извести из сфере обавезне лектире. Сазнање да деца све мање читају намеће библиотекару додатни опрез. Препоруке се морају одмеравати према узрасту, полу, интересовањима и претходно стеченим читалачким навикама. Библиотекар не сме да користи предност положаја и да своју личност несмотрено намеће младим корисницима. Само дискретне препоруке, са повратно потврдним информацијама, могу имати ефекта. За потврдне информације у виду разговора библиотекар нема увек времена. Стога не треба инсистирати на детаљним разговорима, већ је довољно пратити проширивање домена њихових интересовања, похвалити додатна залагања и дискретно их усмераваати. Ученици су најприхватљивији за препоруке, јер је, с обзиром на њихов узраст, избор препорука конкретнији.

Велико искушење за библиотекара представљају непознати корисници са жељама да им се „нешто“ препоручи. То „нешто“ је велика провера професионалности сваког библиотекара. „Нешто“ траже читаоци који из оправданих разлога журе, читаоци који нису расположени за истраживања и дужа задржавања међу полицама, читаоци који нису посебно мотивисани, као и они којима је фонд непознат и значајна им је свака препорука.

Библиотекар мора најпре да проанализира и да схвати особу коју има пред собом. У оваквим си-

туацијама године, пол и образовање не морају бити пресудни. Погрешно је везивање озбиљне литературе за интелектуалце, а лаке литературе за пензионере и домаћице... Треба се дистанцирати од погрешно створених клишеа и читаоца посматрати као индивидуу.

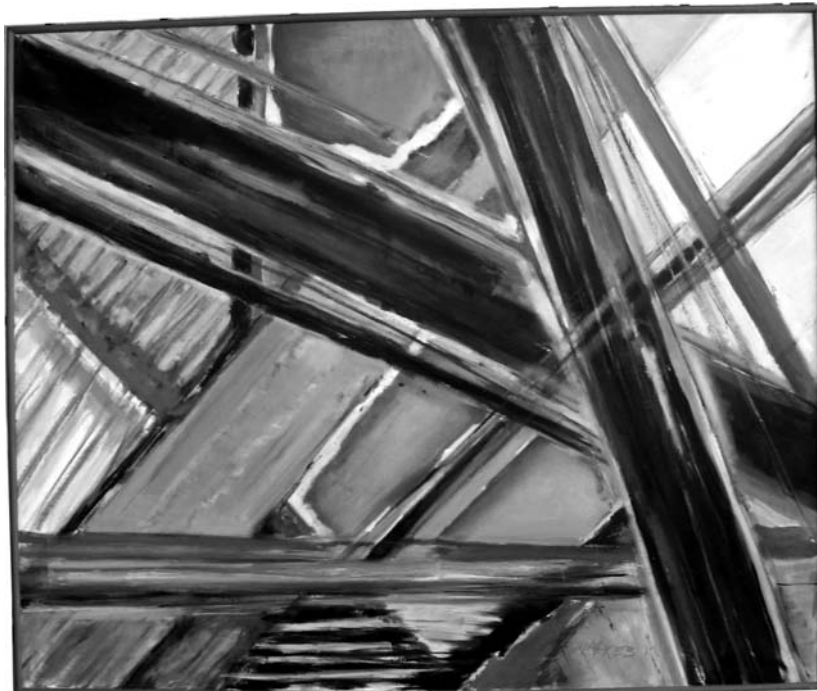
Минимум информација о кориснику и његовим интересовањима, предуслов је успешне комуникације и шанса за добру препоруку. Најгори гест библиотекара је незаинтересованост за корисника, посезање за првом књигом у полици, или пројектовање свог читалачког укуса.

Незаинтересованост за корисника је велика грешка која за последицу, поред погрешне препоруке, може имати и потцењеност читаоачеве личности.

Друга крајност је губљење критеријума професионалног понашања и успостављање приватности са појединим корисницима. Тенденциозна посвећеност појединцу, у присуству осталих корисника, ствара лошу слику како о библиотекар, тако и о установи.

Стога је битно да библиотекар, у свакодневној комуникацији, искуственим сазнањима богати своју личност, да самокритички вреднује свој рад и позитивним примерима доприноси афирмацији струке.

Ђурђевка Јарић
Градска библиотека Панчево

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2006.

Менаџмент и маркетинг у библиотекарству

Брокери знања на билбордима

Корак до успеха, нажалост, и даље није успех. До када ће бити тако? Све док мирно седимо и гледамо како многобројне банке и новостворене мултинационалне компаније наметнутим осмесима нуде само своје вредности, док мислимо да је добар менаџмент, у најбољем случају маркетинг, привилегија само профитних организација. Или, зашто смо заборавили да је мера богатства, успеха и моћи знање? Дозволили смо да водећу позицију у друштву заузму други. Питам се шта би сада рекли наши први библиотекари и наши први библиографи. Не мислите ли да би Лукијан Мушицки, или Стојан Новаковић, или Димитрије Давидовић, брже прихватили промене које намеће модерно доба? Ја верујем да би. Верујем да би, када би наше време припадало неком другом, библиотеке биле место окупљања, дружења, ширења знања, место за заљубљивање, место за плач и смех, место за живот.

Зашто не применимо знање стицано на факултету? Зар нисмо учили менаџмент непрофитних организација, поделу посла и кадрова и били су нам јасни појмови мисије, циљева, дугорочних и краткорочних планова, кадровске политике? Можда зато што смо, тако обучени и спремни да постанемо брокери информација, ипак отишли у банку и постали брокери акција, и што се сада, тако начитани и дотерани, смешкамо на свим светским језицима клијентима који су дошли по кредит, а не по знање, а за то време „нашим“ клијентима се смешкају неки „туђи“ брокери.

А маркетинг? Умало да заборавим. Шта је с маркетингом? Зашто не кажемо: „Пожурите у библиотеку по брзу, сигурну и најповољнију информа-

цију”. Где су наши PR менаџери? Зашто их не виђамо у информативним програмима или блиц вестима за младе? Можда смо и њих поклонили неким „важнијим” и „моћнијим” организацијама. Не знам. Можда само ја имам утисак да наше библиотекарство може много више да понуди свом народу, својим младим и својим старијим корисницима. И, можда наивно, верујем да би се веома лако и једноставно могли применити основни постулати савременог менаџмента, који је, хтели ми себи признати или не, универзално применљив на све врсте организација. Када бисмо почели данас, сигурна сам да бисмо за коју годину, ако не већ и сутра, на великим билбордима у земљи могли видети лепу девојку као гуру менаџера знања. Зашто да не? Некад ми се чини неправично да се увек с билборда смешкају неки други брокери, неких других вредности, а сви смо учили у библиотеци, долазили по књигу, четовали на интернету. После су нас заборавили. Али нису они криви, криви смо ми што смо заборавили сами себе, што смо дозволили да нашу бригу брине неко други.

Напросто, знам, свака библиотека као институција има основа да корисника изведе на прави пут: да усмери знатижељног читаоца, да прими угледног академика, да задржи немирног студента, да малом дечаку понуди игрице на рачунару. Зашто још увек није тако? Можда зато што нам је потребан само један, некада мали некада велики, почетни корак до успеха. Да ли смо спремни да га направимо?

Силва Феризовић

незайослени библиотекар-информатичар

Ивана Маркез-Филиповић
цртежи
2006/07.

У пролазу...

Ревизија у транзицији

(Српско-енглеска верзија, то јест поенглеже-но српски или обрнуто)

Гносеолошко-онтолошки приступ: ревизија од речи *revision*, тј. поновно виђење (енгл. одн. лат.), то кад кажеш видимо се транзиција од транзитирати тј. пролазити преко (енгл. одн. лат.), тј. прелазак.

Превод горњег наслова би, дакле, био **видимо се у пролазу**.

Ревизија је трофазна као и струја, а некад је била и једнофазна, али је човечанство од тада напредовало барем у броју применљивих фаза. Фазе наилазе увек истим следећим редоследом (а може и тумбе).

ЛМ, прво! *de visu* сценографија, тј. ентеријер, тј. унутрашње уређење једне релативно просечне библиотеке (у ствари шта све једна библиотека на прелазу века и миленијума, тј. *post terminus* и *ante terminus*, би требало да има. Можда. Са мноштвом девијација и специфичности, у зависности од регионалне поделе и климатских услова, а да не причамо о леденом добу, стакленој башти и глобалном отопљавању), односно: полице, зидови, врата, браве уз врата или катанци и **ко** држи кључеве и шта сме да се изнесе, а шта не, и ко је задужен да о том води бригу (тешко њему). Књиге, часописи, сепарати, адлигати и остала непробројна некњижна грађа коју је *de facto* немогуће разграничити (животно искуство), а ни класификовати једном за свагда, па потом каталози, разне врсте, већ према потребама и жељама и могућностима – што су врло променљиве категорије – библиотекара и корисника истих (не библиотекара) и финансијера којима никад није било јасно шта се у библиотекама ради, па су свашта измишљали (а понешто је стварно тако и било, али није било доказа, читање нпр.), те разне листе, пописи, с датумима и без, печати – шта још? – спајалице, шрафцигери, скалпели, кутије разних величина и намена и порекла, ножеви, шољице и шоље, кафа, чај, шећер, кувало с кинеске пијаце, то јер се решо покварио (о, у патријаршијској библиотеци је донедавно била права правцата пећ бубњара – или краљица, не сећам се добро – а у читаоници није било светла осим дневног, тако да је и само читање било богоугодан, крајње аскетски чин, ваљда за окајање греха оних који се спремају да се одрекну световног живота. Ја, као посвећеник књиге, нисам, мислим, хтела да се одрекнем истог, тј. живо-

та, бар не у тој мери), понека кашика (да, није згорег и професионално познанство са мајсторима, они су врста становништва која обично не чита, али може бити од користи у физичком смислу, па ако онда почну и да читају пожртвовано висећи на неким климавим мердевинама, охохо, ето културе и образовања у тзв. широким народним масама), столице и столови пултови (понегде, понекад и скривени штрикерај, тек да се буде веран колективном архетипу библиотекарке/а), транзистор можда или неки сличан носилац звука – ово звучи ко носилац медаље – који се не пали јер му нешто фали, нека жица прекидач утикач и томе слично. Затим инвентарне књиге, не баш очуване, с разним табелама чији се распоред мењао у зависности од историјског тренутка (а не дневнополитичке ситуације, то је постало модерно другде, а било би и релативно незводљиво, мада...), те прозори, што је у ствари чист губитак простора, па их зато понегде и нема јер у сваки ћошак може нешто да се гурне, сакрије, остави за боља времена, то се каже конзервира (да не нервира) и сл.

(Одговори на питања за која нисте ни знали да постоје и да траже одговор)

ЗАшто се у библиотекама ствара неред?

НЕред у библиотекама се ствара због ентропије. Таман завршите једну ревизију, све под коначно и баш како треба, скоро да запамтите где се која књига (или већ штагод) налази и наслепо, испишете извештаје, поднесете рачуне (не фискалне), добијете одобрења, одрадите и пост фестум приче отписивања (односи се на књиге, рецимо књиге, да не ширимо причу, јесте оно што ваљда више ником под капом небеском не би пало на памет да чита, листа, цепа) и расходовања (тиче се оних књига које боље да нико не држи у рукама да се не би инфицирао, буђ, књишки мољци, мишеви и сл; или их нема тамо где би требало да су, што је било проверено триста хиљада милиона пута, за сваки случај, што ће рећи неко их здипио, допало му се, а није или није могао, или није хтео да купи – питање које је једно време заокупљало неке мислиоце и трговце: да ли је књига роба? До коначног одговора, као ни до многих других коначних одговора, људски род није дошао, мада је кружио и кружио као киша око Крагујевца, што ће рећи: свака киша свога Крагујевца има), е

онда се деси нека веома популарна непредвиђена околност, да не набрајам све тзв. библијске катастрофе: пресељење, пожар, потоп, земљотрес, промена власти (шта ли ово значи? рат?) и наред поново почне да се множи, шири и осваја све могуће, знане и незнане површине и области у дотичној такоређи институцији. Упркос прецизној евиденцији.

ШТА се онда дешава? Шта предузети? Има ли противотрова нареду? Јок. Него седиш си лепо (еее, не баш увек, него и трчкаш, пењеш се и силазиш са разноразних недоступних, мистериозних и опасних по живот, здравље и физичку и менталну добробит, места) и радиш си свој посао, све своје послове који су дескриптивно описани у опису радног места, а можда и нису ал' се подразумевају у сваком случају, и гледаш како време пролази и чекаш да прође, па да онда опет, по нечијем наређењу или сопственом нахођењу, односно тзв. савести (што се у народу зове пундравци), кренеш све испочетка. И тако се, временом (оним истим), навикнеш да то тако треба, јер је на делу виша сила и рихтиг.

КАКО се организује ревизија? Некако!... Елем, прво си смислиш колко људи имаш, којег су пола (не због друштвене него природне дискриминације), каквог су социјалног и брачног стања, онда, да л' би било добро да имаш још неког ко нешто зна, или би то само увећавало збрку (која непоколебљиво постоји), онда размислиш колико би отприлике требало времена по јединици којегод грађе (ако су књиге онда толко и толко на дан, мање-више, ако су часописи онда онолко, а за остало што и немаш појма шта је, а често немаш појма ни да постоји и да неком треба, одвојиш још отприлике па дупло од тога, обавезно и увек дупло), ако су сви здрави, делимично писмени на неком од постојећих језика и вољни за рад (а без камџије)...

НЕНЕНЕ. Прво напишеш предлог, званично, без правописних грешака и што разумљивије, пажљиво и неприметно се распиташ да л' се преферира ћирилица – шовиниста или латиница – глобалиста (никад не знаш ко би то могао да чита и како би могао да протумачи, можда погрешно).

НЕНЕНЕ. Прво проучиш модерне, тј. тренутно важеће законе, уредбе и упутства, а ако баш неко хоће да тера мак на конач, нек оде да се распита код колега и колегиница (препоручујем колегинице, у питању је полна дискриминација) у околним местима и објектима, каква су им животна и професионална искуства по том питању, па нек седне да чита између редова, па онда предлог, па онда људи које треба анимирати (неее направити од њих животиње, то је лоше за посао и комуникацију) да пожелеле да раде како им ти кажеш (па станеш пред огледало и вежбаш понашање, израз лица, мимику и пантомиму), а да не забушавају и не хватају кривину и траже више новаца, јер га ни ти сам/а немаш (мада,

неопростива је blasfemiја, у преводу светогрђе, мислити на новац у предворју, тзв. Чистилишту, где У почетку беше Реч, еее та реч ће нам у ревизији главе доћи, па боље да смо спремни).

ОНДА ставиш лепо све то на папир, па згужваш, па други папир, па прежврљаш, па трећи, па га затуриш негде, па причаш сам са собом (на згражање околине, ако иког има у околини) – то су консултације – па се концентришеш, односно искључиш из стварности и слово по слово, реч по реч, ред по ред, и кад ти већ преседне откуцаш и даш у деловодник с печатом и датумом.

ЗАТИМ, концепција неопходних приручних средстава, а онда тим. У њему је важно имати неког високог, неког поузданог, неког вештог, неког ко зна, неког ко опонира, неког ко посматра, неког ко увесељава и неког споља (за сваки случај). Онда се свакога дана врши евиденција и записивање убедљиво и потпуно бесмислених догађања – што је сигурно сигурно је – укључујући пребројавање, упоређивање, одлучивање, здрав разум (он понекад исплива, па опет потоне, како кад и како код кога, наизменично, као струја).

ОНДА, тако, дани пролазе, време тече и, миц по миц, сазнаш све и свашта што те не занима и о књигама и о часописима и осталој присутној и одсутној грађи, и о исто тако људима, женама, деци, мушкарцима, родитељима, међуљудским односима и осећањима (може и то све да се ревидира), и о себи, било да си ту било да ниси, мислим ментално, посао одмиче, сви су живи и релативно здрави, књиге су, хвала на питању, добро такође, обрисане, пребројане, пописане, послане по форматима или нечем прикладнијем, полице све лепше, сређеније, чистије, ма милина...

А на патосима русвај – вишкови, мањкови, дубиозе, дубликати, „коме ли то треба” мозгалице, у разним формама и од разних материјала. Каталогизи и картотеке скоро живи од сталног додира руку које лече, спискови расту и множе се, ред се полако рађа.

И НАЈЗАД крај. Сви живи и здрави, пију кафу и ћаскају, извештаји предани, више институције подмирене, паре обећане (не-исплаћене, то је утопија), ко иде ко остаје, полице, подови, зидови све на свом месту. Какав дан! Али и на крају је само један нови почетак једног новог краја...

ОНО што транзиција мења је да нема више да их ради, него што мање, а још ако ко има неки чаробни штапић па да се то све само одради, преко ноћи, и то тако како је замислио неко ко нема нимало маште, ни способности, ни знања, ни умења, ни воље, ни времена, тим боље, тако да се и није баш нешто много променило...

Љубинка Гавран
Архивско-библиотечки центар СКЦ-а

Национална и свеучилишна књижница у Загребу

Збирка рукописа и старих књига

Импозантна и веома функционална зграда Националне и свеучилишне књижнице у Загребу налази се у Улици Хрватске братске заједнице 4. Направљена је 1996. и има 44.000 квадратних метара (10.000 још увек није у функцији). Како се ради о специфичном концепту истовремено националне и универзитетске установе, може се рећи да корени библиотеке сежу у давну 1606. годину када је ред исусоваца утемељио библиотеку при тадашњој гимназији. Библиотека поседује још увек функционални лисни каталог, и то књига до 1975. и од 1976. као и електронски каталог библиографске базе crolist (<http://www.nsk.hr>). Тренутно се налазе у фази преласка на амерички програм voyager.

Збирка рукописа и старих књига је у оквиру посебних збирки коју, осим ње, чине и:

1. Картографска збирка;
2. Збирка музикалија;
3. Графичка збирка (разгледнице, фотографије, графичке мапе и листови, плакати...).

Грађа ових збирки налази се у њиховом саставу, у депоима који чине њихов део и налазе се у непосредној близини.

Главнину збирке рукописа и старих књига чини неколико откупа и заоставштина. Основана је давне 1894, а 1893. године откупљена Гајева библиотека, коју је пописао његов син Велимир, бројала је око 700 рукописа и 16.000 књига. Још раније, 1892, откупљена је библиотека Петра Зринског од преко 500 књига и око 30 рукописа. Много касније, Ватрослав Јагић је даровао своју рукописну заоставштину у два наврата – 1924. и 1927. У новије време, знаменити хрватски књижевник Мирослав Крлежа завештао је своју заоставштину која је требало да се отвори двадесет година после његове смрти.

Збирку чини неколико целина:

1. Рукописи (уопште), где се убрајају сви рукописи без обзира на време настанка;
2. Стара књига која се рачва у следеће подгрупе:
 - а) инкунабуле (око 200 примерака)
 - б) кроатика

Фонд кроатике има између 10 и 11 хиљада примерака. Начелно, горња временска граница је 1835, година када је у Хрватској уведен обавезни примерак.

- в) сербика

У сербику се, осим српске, убрајају бугарска, македонска и црногорска стара књига. Фонд броји око 600 наслова, а горња граница је 1867, година Вукове реформе.

- г) словеника

Фонд словенике је временски ограничен 1835. годином и има око 150 наслова.

3. Стара периодика се завршава 1918. годином;

4. плакати, прогласи и леци.

Збирка плаката, прогласа и летака нема чврсту границу и потиче отприлике из 1945. године.

Страна стара књига, ако се узму инкунабуле, не налази се у овој збирци него у општем фонду, а ретка књига нема своју засебну збирку, већ се само води рачуна да се овде нађу књиге са посветом, потписом, библиофилска издања и

слично, оно што би се могло назвати ретким примерцима (не насловима).

У одељењу је запослено седам библиотечких радника, а водитељ збирке је Иван Косић, дипломирани класични филолог и магистар славистике.

Простор збирке је јединствен. Чини га целина од неколико делова, где су смештени запослени, читаоница, депо и референсна литература.

Као највреднији бисери збирке могли би се издвојити следећи наслови: *Варлам Јосаф* из 1586, *Служабник* из 1495, *Студенички зборник* из

Скулптура посвећена читаоцу

1751–1760,(?) *Симеонов тшћик* из 14. века, *Молићвеник из Лиона* из 1500. Део збирке је и најстарији целовити сачувани законик курзивном глагољцом, *Винодолски законик*, из 1288. У збирци се налазе и инкунабуле из 1500. Доброг Добрићевића

Кад је у питању конзерваторска и рестаураторска заштита, улажу се изузетни напори у веома савременој лабораторији, тако да је, по слободним проценама, конзервирано преко 90 одсто фонда.

Први српски рат плакатима

Изложба „Први српски рат плакатима”, аутора Дејана Вукићевића, самосталног стручног сарадника на Фонду старе, ретке и минијатурне књиге НБС, гостовала је и у просторијама Српског културног друштва „Просвјета” у Загребу, у оквиру Дана српске културе у Хрватској. Изложбу је 23. новембра 2006. године отворио Чедомир Вишњић, председник СКД и помоћник министра културе за издаваштво, а отварању је присуствовао и амбасадор Србије Радивоје Цвјетичанин.

О самој изложби, која је до сада обишла седамнаест градова у Србији, више на сајту Народне библиотеке Србије домен дешавања/изложбе.

Рагужанина (или *Boninusa de Boninisa*), као и књига *De militarii* Роберта Валтурија штампана у Верони 1483.

Један од видљивијих резултата рада на збирци је и публикација *Хрватске протестантске књиге XVI и XVII стољећа у Националној и свеучилишној књижници у Загребу* из 2005. године, чији је уредник водитељ збирке, а издавач сама библиотека. Она садржи библиографски опис 96 књига из нареченог доба са скенираним насловним странама.

Утисак који оставља Збирка рукописа и старе књиге Националне и свеучилишне књижнице у Загребу веома је упечатљив, а гостопримство наших суседа узорно. Посета водитеља Збирке старе и ретке књиге Народне библиотеке Србије комшилуку важна је размена искустава и требало би да буде само иницијална каписла за обнављање сарадње збирки двеју значајних националних институција у региону.

Дејан Вукићевић
Народна библиотека Србије

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2004.

Институт „Сервантес“ у Београду

Библиотека „Хозе Јеро“

Библиотека „Хозе Јеро“ отворена је за јавност маја 2004. године, а свечаном отварању у децембру исте године присуствовала је удовица Хозеа Јера и њихова височанства принчеви од Астуријаса, дон Фелипе и доња Летисија. Основни циљ библиотеке Института „Сервантес“ је да постане један од главних ослонаца у настави језика, као и у ширењу хиспанске културе.

Фондови, простор и опремљеност библиотеке

Од маја 2004. године библиографска колекција библиотеке обогачена је са 9.243 наслова (11.355 примерака међу којима је 1.416 часописа). Сви су магнетизовани, каталогизовани и унети у аутоматску базу података. Бројчани подаци су следећи:

АУТОМАТИЗОВАНИ БИБЛИОГРАФСКИ ФОНДОВИ

Монографије	7.644
Периодичне публикације (наслови)	154
Касете	153
CD издања	423
Видео-касете	276
DVD издања	522
CD-rom издања	72
Укупно фондова	9.243
Укупно примерака	11.355

СПЕЦИЈАЛНЕ СЕКЦИЈЕ (ПРИМЕРЦИ)

Локални фонд	283
Књиге за децу	539
Стрипови	34

КЊИГЕ НА ОСТАЛИМ ЗВАНИЧНИМ ЈЕЗИЦИМА ШПАНИЈЕ (РЕГИСТРИ)

Каталонски	101
Галисијски	122
Баскијски	28

ПРОСТОР БИБЛИОТЕКЕ

Површина	107, 20
Дужни метри полица	315 м
Места за кориснике	30

ОПРЕМЉЕНОСТ БИБЛИОТЕКЕ

Компјутери	9	VHS плејер	1
Штампач	1	DVD плејер	1
Скенер	1	Музички стуб	1
Фотокопир машина	1	Слушалице	3
Безбедносни систем ¹	да		

Подаци о раду библиотеке у 2006.

Број радних дана библиотеке у току године	281
Дневно радно време	8
Недељно радно време	42
Издате чланске карте	3.378
Активне чланске карте	1.418
Годишња посета (егзактан податак)	23.879
Дневна посета (егзактан податак)	84,98
Консултације на годишњем нивоу (процена)	1.865
Дневне консултације	6,6
Годишња позајмица	19.480
Дневна позајмица	69,3
Годишња позајмица по члану библиотеке	13,7
Обрт књижевног фонда	1,7

¹ Сигурносни лук, све каталогизоване књиге су магнетизоване.

Услуге, активности и ресурси намењени члановима Библиотеке

Консултовање базе података библиотеке – Библиотека дозвољава консултовање базе података које има, а запослени у библиотеци су спремни да помогну када је то неопходно.

Коришћење Интернета – У новије време је омогућен приступ интернету. У ову сврху је издвојено шест компјутера и установљена је процедура њиховог коришћења, а води се и статистика. Библиотека својим члановима омогућава да коришћењем компјутера који су им на располагању приступају интернету, консултују базу библиографских, културних и информативних података, као и да посећују виртуелну аулу Института „Сервантес”. Корисници могу да користе и програме office, а имају и могућност коришћења услуга штампања и фотокопирања докумената.

Опште и посебне информације – Свим члановима којима је потребна нека информација, било општег или стручног карактера, биће омогућена помоћ да је добију.

Специјализовани каталози – Направљени су различити специјализовани каталози библиотеке, како би се олакшало консултовање фондова, међу којима истичемо каталог обавезне литературе Катедре за иберijske студије Филолошког факултета Универзитета у Београду и специјални каталог филмова којима располаже библиотека, са урађеном селекцијом и резимеом на српском и шпанском језику.

Репрографија – Библиотека нуди могућност коришћења ове услуге својим члановима. Такође има обавезу да брине да фотокопир машина увек функционише, како за своје тако и за потребе академске службе, што подразумева мењање тонера, снабдевање папиром и доделу шифара професорима и осталим запосленима у центру. Тренутно је у припреми оспособљавање библиотеке за пружање услуга скенирања.

Позајмљивање књига – Библиотека је од самог почетка рада својим корисницима нудила могућност позајмљивања материјала.

Обучавање чланова библиотеке – У циљу обуке чланова, библиотека је урадила један памфлет о библиотеци, организују се и групне посете студента и информишу се нови чланови. За остале чланове

се се организују периодични курсеви о раду библиотеке. Такође, повремено се организују посете других библиотекара.

Међубиблиотечко и институционално позајмљивање материјала – Остваривање позајмица и прикупљање копија докумената из других шпанских библиотека, укључујући могућност приступа документу.

Остале активности – Библиотека је од свог отварања радила на остваривању активности и ван својих просторија, не угрожавајући свакодневни рад у оквиру саме библиотеке. Неколико пута је учествовала на београдском сајму књига, као и на књижевним скуповима и промоцијама. Позајмљиване су књиге за изложбе. У последње време, поред свих ових активности, библиотека реализује и месечне активности у којима учествују и корисници, а које се објављују у оквиру културних активности Института „Сервантес”.

Познате библиотеке

Египатска Александрина

У непосредној близини античке библиотеке у Александрији осамдесетих година XX века изграђена је веома импозантна грађевина, удаљена неколико километара од старе луке са чувеним светиоником Фарос. Она данас наставља традицију некадашње највеће античке библиотеке у цивилизованом свету.

Када се приближавате модерној грађевини, пада у очи цео комплекс зграда. На улазном делу веома је упечатљив лого Александријске библиотеке. Импозантан је излазак сунца, који је за стари Египат извор живота, затим се зраци усмеравају на Фарос који је на мору. Као да ова три елемента успостављају везу између прошлости и будућности. Фарос, једно од седам светских чуда, као да нам својом светлошћу преноси веома важне тренутке из живота старе цивилизације.

Приликом уласка у главну зграду наилазимо на табу која нас упућује на прве „кораке“ за упознавање библиотеке: можемо да се учланимо, или да затражимо обилазак у пратњи водича. Док чека-

(фото Пелџо)

мо да се група окупи, на располагању нам је ресторан или чајџиница.

Библиотечки водич нас прво упознаје са кратком историјом претходне библиотеке, а затим нас уводи у фоаје где, показујући на мапи, говори о овом здању које се простире на 40.000 квадратних метара. Корисницима библиотеке су на располагању разни фондови и одељења у којима се чита, разговара, слушају предавања или музика и слично. У централном делу читаонице, на око 15.000 квадрата, дневна светлост долази са плафона који је изузетно архитектонско решење. Када се са горњег дела поглед баца на централни део, види се седам нивоа овог здања, у коме има места за две хиљаде корисника. Ту су бројна одељења: дечје, за младе, интернет архива, ретке књиге, музеологија, манускрипти, антички део, египтологија, период грчке ере, римско доба, арапска ера, научно одељење, часописи и новине, старе ретке књиге и рукописи, компјутерска веза са другим сродним библиотекама... Водич објашњава да је један део грађевине, како они кажу, намењен дијалогу и толеранцији. Свака од тих просторија има неколико стотина места. Ту су планетаријум, конференцијска сала, мало позориште, џепни биоскоп, концертна сала, изложбени простор, сала за промоције, сала за радионицу... И на крају податак да Александријска библиотека поседује више од 500 хиљада наслова.

Пре изласка из зграде можете купити разне сувенире који су углавном везани за Александрију, Библиотеку и Египат.

Венецијанска Марциана

52

Приликом доласка у Венецију, граду на води, многи немају довољно времена да посете веома познату националну библиотеку у Венецији. То је веома уочљива зграда на пјачети Трга св. Марка на којој пише Библиотека Марциана. Званично, ова институција је почела да ради 1905. године. Већ на улазу видимо да је у питању архитектонски изванредно уређен простор. Још у XVI веку њена изградња је поверена чувеном Сансовину. Његово дело и данас плени пажњу посетилаца приликом уласка у Campanille (звоник).

У историји ове библиотеке најзначајније је свакако да је, заслугом кардинала Бесариона, који

је „спасио“ књиге из Никеје, у време најезде Турака на Византију у XVI веку. Тада је основан и фонд за град Венецију, у кому су претежно били манускрипти из Никеје. Између осталог, налазимо старе кодексе Грчке и Рима. Од ретких, и веома познатих књига треба посебно истаћи *Бревијар Гримани*, *Маџамен* Фра Маура, изузетно вредно илустровани кодекс Фламанске школе, као и *Дневник* Маринија Санудоса. Једно време у овој згради је радила ковница новца у којој је познати Сансовино ковао златни цекин.

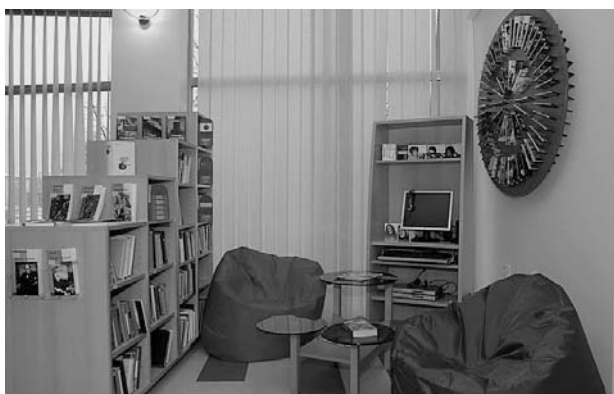
Војислав М. Томић

Пријепољска библиотека након завршетка прве фазе

Културни центар локалне заједнице

Реализација прве фазе пројекта „Библиотека – културни центар локалне заједнице” у Матичној библиотеци „Вук Караџић” у Пријепољу завршена је у октобру 2006. године. Била је то махом адаптација, опремање и реорганизација постојећег простора на Позајмном одељењу за одрасле, канцеларијског простора и огранка Месне библиотеке „Стеван Томовић” у Бродареву. Холови Дома културе, где је смештена Библиотека, адаптирани су у функционалан простор прилагођен потребама савременог библиотечког пословања. Формирана је класична, читаоница периодике и електронска читаоница са пет терминала, скенером и штампачем. Оформљен је и мултимедијални кутак, који корисницима омогућава да у Библиотеци слушају музику, гледају документарне и игране филмове, или користе мултимедијалне публикације уз помоћ инсталираних слушалица. Цедетека је формирана прошле године и тренутно располаже са 470 јединица.

Адаптиран је и једини стационираног огранак Библиотеке, Месна библиотека „Стеван Томовић” у Бродареву (25 километара од града, 6.000 становника, гравитира према Бродареву из петнаестак околних

села и заселака). Осим огранка Библиотеке, у овој месној заједници не постоји други организован и институционализован облик развоја културних активности. Стање објекта је било толико лоше да су представници швајцарске општине Берн/Кениц већ приликом прве посете Библиотеци обећали помоћ. Уложили су 12.000 евра у адаптацију 92 метра квадратних којим располаже огранак. У току је акција Медијатеке Кеница – продаја старих књига, а средства која се прику-

пе намењена су обнови књижног фонда у Бродареву. Акцију води Кристијана Јунго, директорица Медијатеке из Кеница. Већ се праве и планови за септембар. Управници Библиотеке Нермини Дуран упућен је позив да у септембру 2007. године буде гост Медијатеке из Кеница и учесник Фестивала књиге за децу, где је српски гостујући језик. По завршетку ове манифестације, Кристијана Јунго, са сарадницима, организује Недељу југословенског филма у Шлосу, најстаријем замку кантона Берн, чији је циљ даље прикупљање новца за обнову књижног фонда у Бродареву.

Осим радова на адаптацији и опремању, обављена је и реорганизација фондова Библиотеке који су у слободном приступу за кориснике, па су сада, осим домаће и стране књижевности, корисницима доступнији и актуелни наслови из информатике, медицине, економије, предузетништва, менаџмента, психологије, филозофије, религије, историје уметности, као и књиге на енглеском језику. Средствима из донација и буџета и поклонима књижни фонд је обновљен са 6.266 углавном нових наслова, што представља повећање за 48,21 одсто у односу на 2005. годину. Библиотека је обезбедила редовну набавку 35 наслова периодике и могућност да све бројеве, осим последњег, могу позајмити са роком враћања од три до пет дана. Уређен простор, електронска читаоница, актуелна књижна грађа, као и нови садржаји у Библиотеци, утицали су и на повећање броја корисника у 2006. години за 21,02 одсто (4.087), у односу на 2005. годину (3.228).

Наши статистички подаци (закључно са мартом 2007) указују на повећање броја корисника на Позајмном одељењу за одрасле за 26,68 процената у односу на исти период прошле године. Почетком 2007. уведен је бежични интернет и омогућено његово коришћење, као и скенирање грађе из Библиотеке, без надокнаде за све кориснике Библиотеке. Од фебруара 2007. године корисници Библиотеке имају приступ и електронској новинској архиви ЕБАРТ медијска документација. Презентација овог корисничког сервиса почеће средином априла у свим локалним институцијама.

Упоредо са адаптацијом простора и реорганизацијом фондова, Библиотека је започела ревизију библиотечке грађе. Комисија за ревизију је обухватила документацију и стање фондова од јуна 1995.

године, када је рађена једна од стандардних библиотечких ревизија, до октобра 2006. Описане су до трајале и неупотребљиве јединице, неактуелна библиотечка грађа, укупно 9.177 јединица. Књиге које су употребљиве поклоњене су сеоским основним школама и приватним лицима. Закључно са децембром 2006. године, Библиотека има 67.391 јединица библиотечке грађе која је интензивно коришћена (број позајмљених јединица у 2006. години је 61.315).

Пројекат „Библиотека – културни центар локалне заједнице” представља једну од првих директних имплементација Развојне стратегије одрживог развоја општине Пријепоље (2005/2009). Стратегија је израђена на принципима партиципативног планирања и предвиђа да Пријепоље до 2009. године постане општина која се „складно развија на начин усклађен са интересима животне средине, са динамичном привредом заснованом на знању, са пријатним друштвеним и културним окружењем оријентисаним на одржив развој и да се докаже као водећа општина у југозападној Србији у спровођењу Локалне агенде 21”. Сматрамо да ће се ови циљеви ефикасније остварити уколико се подрже иницијативе Библиотеке да свој развој усмерава у складу са

потребама и захтевима локалне заједнице и савремених тенденција у библиотекарству уопште. Библиотека, адекватном понудом својих услуга и фонда, може значајно утицати на развој људских ресурса кроз афирмацију неформалне едукације као облика перманентног образовања. Применом информационе технологије и електронских носилаца информација може омогућити приступ актуелним информацијама из свих области.

Да би се наведени циљеви остварили, неопходно је завршити започете радове на адаптацији и опремању Библиотеке, књижни фонд обновити стручном литературом, мултимедијалним публикацијама, електронским базама података, серијским публикацијама, обезбедити средства за програмске активности... Од велике важности је и развој програмских активности Мобилног информационо-комуникационог центра (Инфобус), како би се оптимално искористиле могућности које он има. Неоп-

ходно је радити и на промоцији услуга које Библиотека пружа кроз штампане и електронске медије. У току је израда нове веб презентације Библиотеке са SMS модулом, припрема водича и промотивних лифлета, израда логоа Библиотеке.

Адаптација и техничко опремање Матичне библиотеке „Вук Караџић” веома је важно за развој културног живота у сиромашној и неразвијеној пријепољској општини. Креирањем простора који функционално и естетски одговара потребама савремених корисника Библиотека уједно развија и другачију програмску концепцију рада. Уз развој књижног фонда, посебно се потенцирају културно-анимациони програми намењени различитим циљним групама.

Реализацију прве фазе пројекта подржали су: Министарство културе Републике Србије, УНДП, Дански савет за избеглице, Амбасада Краљевине Норвешке, Швајцарска општина Берн/Кениц и Општина Пријепоље. Укупна вредност свега што је урађено је 6.000.000 динара.

Радови на даљој адаптацији и опремању Библиотеке – формирање Летње читаонице и уређење Дечјег и Завичајног одељења, биће настављено средствима која су обезбеђена из Националног инвестиционог фонда (35.680 еура), а према идејном решењу пројектанта архитекте Драгане Марковић из Београда. Летња читаоница је пројектована као додаток Библиотеке – Дечјег одељења, за потребе индивидуалног коришћења библиотеке у топлим месецима и спровођења осталих активности (радионице, промоције дечјих књига, промовисање деце као нових литерарних талената, предавања, концерти). С обзиром на могућности које пружа парцела испред објекта, а сада није искоришћена, осмишљен је пројекат који оплемењује простор и околину, а не нарушава постојеће зеленило и не утиче на саобраћај. Поред капије, предвиђене су клупе, столови са индивидуалним седењем, жардињере и газебо (мали летњиковаци). Неће изостати ни жива ограда, трава и сезонско цвеће у посебно дизајнираним жардињерама, за шта су задужени инжењери хортикултуре.

За Дечје одељење идејно је осмишљен светао ентеријер, са ниским полицама и намештајем, и визуелно одвајање простора за најмлађе од тинејџерског кутка. У оквиру НИП-а предвиђена су и средства за адаптацију и опремање Завичајног одељења. Почетак радова био је предвиђен за 15. јануар 2007. године. Према информацијама којима сада располажемо, наша библиотека није ушла у привремено финансирање, па нам предстоји да чекамо конституисање Владе и усвајање Закона о буџету. Остаје недоумица ко и по којим критеријумима одређује приоритете.

*Нермина Дуран
Матична библиотека „Вук Караџић”
Пријепоље*

Градска библиотека „Вук Ст. Караџић“ Косовска Митровица

Награде скромне, али од срца

Градска библиотека „Вук Ст. Караџић“ у Косовској Митровици је крајем јануара одржала традиционалну манифестацију „Најчиталац“. Тиме је Библиотека наградила најбоље читаоце у претходној години. Награде су биле скромне, али од срца.

Најбољи међу добрим читаоцима

Састојале су се од књиге и пригодног поклона, зависно од узраста. Књиге је даривала издавачка кућа „Плато“. С обзиром на то да библиотека има неколико хиљада читалаца, било је тешко одабрати најбоље међу добрима, али трудили смо се да будемо објективни и непристрасни.

Награђени су ученици нижих и виших разреда основне школе „Бранко Радичевић“ и гимназијалци из Косовске Митровице, студенти из Бијелог Поља, Лазаревца и Горње Гуштерице и корисници библиотеке из Митровице, Звечана и Лепосавића.

Овом манифестацијом желимо да афирмишемо библиотеку као васпитно-образовно институцију, да промовишемо књигу и читање, да књигом утичемо на интелектуални развој личности. Једном речју, желимо да својом позитивном енергијом окупимо што већи број младих који ће се више дружити са књигом. У овом тешком времену децу треба поштедети свих проблема који нас оптерећују, а тежња да се књигом мења свет одувек је постојала и постојаће.

Проглашени су и најчитанији писци у прошлој години у нашој библиотеци.

На Одељењу за одрасле то су Мирјана Бобић-Мојсиловић и Пауло Коелњо, а на Дечјем одељењу Драгомир Ђулафић, Луиз Ренисон и књиге о Вили Пру.

Милена Тејавчевић
Градска библиотека „Вук Ст. Караџић“
Косовска Митровица

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2006.

Јубилеј Народна библиотеке у Пожаревцу

У част настављача дела Светог Саве

Поводом обележавања 160 година постојања и рада Народне библиотеке „Илија М. Петровић” Пожаревац, на Савиндан, 27. јануара 2007. године, у малој сали Центра за културу у Пожаревцу уприличена је свечана академија.

У пригодној беседи, говорећи о времену настанка Читалишта у Србији и његовом значају за ондашње житеље, Светлана Велмар-Јанковић је, између осталог, рекла: „У настојању да Читалиште сачувају у било којем облику, грађани Пожаревца, којима је било стало до књиге, настојали су да удовоље захтевима времена и да се изборе с вечитим недостатком новца. Можда баш данас треба да се сетимо свих оних делатника и посвећеника књижи који су се кроз деценије 19. и 20. века овде борили да се одржи Читалиште. Без анонимних настављача дела Светог Саве у свим читалиштима и библиотекама у Србији кроз ових 160 година испуњених страховатама два светска и наших балканских ратова с почетка и краја прошлог века, ни наш мали народ ни његова култура данас не би постојали. Као што су подигнути споменици незнаном јунаку, који је положио живот за слободу своје земље, тако би ваљало подићи споменик и незнаном библиотекару, који је уложио свој живот у опстанак просвете и културе у овој земљи, не претерано склоној духовности. Да

Браћа Теофиловић

није било тог незаног библиотекара, ми не бисмо могли да прослављамо овај јубилеј. Верујем да би Свети Сава с тим био сагласан”. (Одломак из текста

„Слово о светости светитеља Саве”).

Академији су присуствовали књижевница Светлана Велмар-Јанковић, др Миро Вуксановић, директор Библиотеке Матице српске, Весна Стевановић, заменик управника Народне библиотеке Срби-

Академији су, поред осталих, присуствовали Светлана Велмар-Јанковић и Миро Вуксановић

је, Александра Вранеш, професор на катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, колеге из Градске библиотеке Новог Сада, директори библиотека из Ужица, Панчева, Чачка, Крушевца, Кикинде и београдске библиотеке „Ђорђе Јовановић”.

Након извођења химне, на почетку програма, госте је поздравила Беба Станковић, директор Народне библиотеке „Илија М. Петровић” Пожаревац. У име председника Скупштине општине Пожаревац госте је поздравио Петар Рајић, начелник Одељења за привреду, финансије, трезор и друштвене делатности. Затим је управник Библиотеке Матице српске директорки Библиотеке у Пожаревцу уручио прва два тома *Српској биографској речника* и поклонио још 158 књига.

У уметничком делу програма наступио је хор Средње музичке школе „Стеван Мокрањац” Пожаревац и браћа Теофиловић.

Таџјана Живковић

Народна библиотека „Илија М. Петровић”
Пожаревац

Сећање на једног великана

Грађани Пожаревца га нису заборавили

Име књижевника, револуционара-комунисте, професора и библиотекара Илије М. Петровића (Београд 1895. – Јајинци 1942), Библиотека у Пожаревцу носи од 15. марта 1975. године. Животни пут Илије М. Петровића је текао чудним током. Био је необичан и контрадикторан. Од судског чиновника и сеоског учитеља, оснивача и уредника једног од првих међуратних књижевних часописа, преко америчког стипендисте, библиотекара вашингтонске и београдске Народне библиотеке, суплента гимназије у Београду и професора пожаревачке гимназије, несужењеног доктора књижевности и народног посланика, до борца у ослободилачком рату и жртве злогласне бањичке „куће смрти”.

Различити по обиму, књижевни радови Илије М. Петровића, објављивани су у разним часописима и листовима: *Нова Европа*, *Обзорје*, загребачки *Савременик*, *Животи и рад*, *Мисао*, *Воља*, *Критика*, *Наша стварност*... У сарадњи са Д. Тежаком, 1928. године, Илија Петровић је приредио и лексикон личности *Ко је ко у Југославији*, чији су издавачи били „Југословенски годишњак” (Београд) и „Нова Европа” (Загреб). Тежња ка писању и литератури уопште остала је његова непотпуно остварена жеља, од прве приче из школских дана „Мачка чика Стевина” до драме „Господарев зет” која никад није изведена, од првих стихова у гимназијској клупи до једине збирке песама *Борци и бејунци*, објављене у туђини.

Име Илије М. Петровића је у неколико наврата падало у заборав и поново се уздизало. Игром случаја, није се дуго помињао, да би се шездесетих година прошлог века о њему доста писало (Велибор Глигорић, Божидар Ковачевић, Ратомир Дабић, Живорад П. Јовановић, Коста Димитријевић, Предраг Радовановић...). Затим је био заборављен све док грађани Пожаревца нису ову неправду испра-

Илија М. Петровић 1919. године у Београду, у време покретања часописа *Дан*

вили дајући својој библиотеци његово име, не дозвољавајући да заборав прекрије једну тако свестрану личност коју нико није успевао да довољно упозна.

За њим су остали необјављени рукописи: *Вести с оне стране* (књига о Америци, делом објављена у часопису *Нова Европа*); *Нови Београд* (фељтон објављен у *Обзорју*); *Својим љућем* (књижевни есеји штампани у разним публикацијама); *Англосаксонска култура и Југословени* (студија спремна за штампу); *Наш режим и режим браће Појовића* (изгубљени памфлет); *Војнички дневник* (који је после рата Петровићев брат Милан дао Владимиру Дедијеру).

Објављена дела Илије М. Петровића су: *Борци и бејунци*, Чикаго, 1922; *Лорд Бајрон код Југословена*, Пожаревац, 1931; *О једној последњој књизи*, Пожаревац, 1932; *Поводом последње књије Бојдана Појовића*, Београд, 1933; *Практичан енглеско-српски речник*, Београд, 1933; *Они који не остиаше овде*, Београд, 1933; *Господарев зет*, Београд, 1938; *Енглески у 100 лекција*, Београд, 1939.

Илија М. Петровић
(рад Емилије Шмит-Вучетић)

Некњижна грађа Завичајног одељења НБ „Стефан Првовенчани“ Краљево

Како да нам оно што чувамо буде доступно

Једном приликом сам се код колегинице из суседног града распитивала о каталогу са изложбе одржане у околини тог града. Претпоставила сам да га чува завичајно одељење, што ми је она, начелно, и потврдила. Но, како нисам знала датум нити годину, па ни тачан назив изложбе нити манифестације у оквиру које је изложба одржана, колегиница ми је најљубазније рекла да они сигурно имају тај каталог, али да га тако, без иједног од тражених података, не могу наћи, осим да прелиставају каталог по каталог, што ми није био проблем да разумем. Управо сам почела да радим, са колегиницом Јасном Мартинов, на одељењу које је било претрпано документима, па је ревизија била изнуђена том чињеницом.

Поента је била у томе да ми је тражени каталог био потребан управо због недостајућих података.

Питања

Ова ситуација у којој сам се ја – библиотекарка – нашла у улози корисника библиотечких услуга, учинила је да себи поставим неколико отворених питања, и то у вези са грађом коју имамо, али не можемо лако да „ископамо”. Дакле: у чему је сврха чувања било које врсте грађе уколико је њено давање на коришћење проблематично? Ако пођемо од класичне дефиниције библиотекарства, по којој је она одређена као „прикупљање, обрада, чување и коришћење библиотечке грађе”,¹ бива јасно да је у поменутој ситуацији део који се односи на „коришћење” затајио. Зна се да између наведених послова мора да постоји равнотежа, али њу у пракси није лако остварити. Обрт некњижне грађе ће очигледно бити разлог да ова документа, што се електронске обраде тиче, буду у другом плану све док се не заврши обрада монографских публикација. А онда на ред долази питање о одговарајућем програму за обраду некњижне грађе, што поново у подтексту има са знање о малом обрту ове грађе, и тако до даљњег.

У међувремену, читаоци који траже неки документ ове врсте умеју просто да изненаде библио-

текара, да га одвоје од текућег посла и натерају га да поотвара ормане, подигне којекакве фасцикле са фасцикли, коверте са коверти, да скине подебеле слојеве прашине и ископа документ од кога, на крају, почну да кашљу и корисник и библиотекар, питајући се, у неко доба, шта им све то треба? С тим у вези је следеће, врло искрено питање: у чему је уопште сврха чувања некњижне грађе? (При том не мислим на одговор школског типа који умеју да дају чак и они који су на једвите јаде положили стручни испит). Дакле, да изузмемо све те крупне речи о чувању докумената који ће послужити као грађа за писање локалне историје, документима који су сведоци једног времена, о великом значају наоко ситних, понекад бизарних дволиста, тролиста, брошура, флајера, каталога, чланских карата, дописница позивница... чега све не, периодичу и рукописе, да не помињем (о томе ће колегиница Ј. Мартинов опширније) и да ову предугу реченицу приведем крају не помињући оставштину будућим генерацијама (мој захтев описан на почетку овог текста није долазио из будућности већ из садашњости) – све наведено не говори о сврси чувања некњижне грађе него о њеном значају.

Одговори

За мене одговор на питање у чему је сврха чувања некњижне грађе гласи: сврха чувања некњижне грађе је њено давање на коришћење! У том смислу је почела борба за простор и средства која ће омогућити реорганизацију одељења. Разврстати, сложити и сместити грађу тако да буде лако доступна, претражива и приступачна као књижна грађа.

Као и увек у таквим приликама, појављивао се и срећни стицај околности – проширење укупног простора библиотеке омогућило је Завичајном одељењу да се „реша сустанара” који су својим одласком ослободили читав ред ормана. На то се надовезала и воља надлежних да дају новац за куповину већег броја фасцикли, фолија, папира, албума за фотографије, а потом скенера, штампача, фотоапарата, компјутера са DVD резачем који омогућава рад све пратеће опреме.

Био је то обиман посао и трајао је две године. Понекад се чинило да му нема краја, а понекад је

¹ Мр Драган Бараћ: Коментар закона о библиотечкој делатности са пратећим прописима, НБС, Београд, 1995.

изгледало да нема ни сврхе. Но, када би сада неко од нас тражио каталог са неке изложбе, наша претрага би изгледала овако: каталози од преко 50 страна електронски су обрађени, они мањег обима сврстани су у брошуре, разврстани по УДК систему и узбучени, они најмањег обима, од једне до четири стране, стављени су у фолије, смештени у фасцикле и узбучени.

Њено величанство ФАСЦИКЛА решило нам је и смештај позивница, програма, плаката, летака, прес-клипинга, па и периодике. Пошто физички смештај ових докумената омогућава претраживост по само једном критеријуму, одлучиле смо се за хронолошки редослед, док је код периодике примењено узбучавање. Када су новински исечци у питању, чије је сређивање, због обима, представљало највећи посао, наставиле смо са предметизацијом коју је започела колегиница, уносећи и нове одреднице, пратиле смо хронолошки след исечака у оквиру једне одреднице (фасцикле).

И рукописна грађа, која није била већ укоришена, смештена је у фасцикле. Спонтано су се формирале фасцикле са рукописима једног аутора, због обима, а затим и фасцикле чији се садржај односи на само једног завичајца.

Сређивање грађе на овај начин помогло нам је да не само са лакоћом и брзо нађемо тражени документ, већ и да направимо тачан увид у то шта и колико чега имамо и да сав вишак материјала, који се јављао у великом броју истих примерака на различитим местима, одбацимо и растеретимо фонд.

Међутим

Када смо повадиле фотографије из картонских кутија с намером да их сместимо у фото-албуме, као што су многе фотографије већ биле сме-

штене, испоставило се да на њима нема ама баш никаквих података о времену, месту, личностима и фотографисаним објектима и догађајима. Да сада неко од нас тражи нешто са тих слика, уз најбољу вољу, не бисмо могле рећи имамо ли то или не. Ми просто не знамо шта имамо! Колегиница, која је провела радни век на овом одељењу, уредно је исписивала све податке у вези са фотографијама које је чувала. Ова је кутија, разнородног садржаја, да би била обрађена, изискивала више одсуствовања из библиотеке, разговора и истраживања, једном речи времена, него што је она, због текућих обавеза, могла да одвоји. Да ли ће то нама поћи за руком? Не знам, али знам у чему је сврха чувања било које врсте грађе уколико је њено давање на коришћење проблематично. У томе да би је једног дана неки нови библиотекар разврстао, обрадио, сместио и тако учинио приступачном корисницима.

Чекајући Годoa

Дакле, пошто смо се, нескромно речено, избориле с грађом из XX века, у XXI веку смо почеле да сакупљамо нове врсте грађе. Формирамо дигиталну фототеку која бележи све библиотечке активности (Библиотека има годишње преко 200 програма), а од 2006. године новинске исечке чувамо само у електронском облику. Међутим, програм за обраду ових података је ствар будућности, блиске или далеке, видећемо. Када наша фототека и хемеротека добију на обиму, а расту великом брзином, имаћемо проблем сличан оном који смо већ имале и може се десити да га решава неко ко ће доћи после нас.

Емилија Димовска,

Народна библиотека „Стефан Првовенчани”

Краљево

Ивана Моркез-Филиповић
уље на платну, 2003.

Школске библиотеке

Неопходан правилник о раду

Рад библиотека на подручју Рашког округа се само у неколико школа регулише правилником којим се ученици и наставници ближе упознају са радом библиотеке.

Правилник о раду библиотеке, истакнут на видном месту, који би садржао десетак основних ставки о начину коришћења библиотечког материјала и просторија, као и обавеза корисника према библиотеци, истовремено би обавезивао и библиотеку, библиотекара, односно школу, у односу на кориснике. На овај начин би се избегли неспоразуми и омогућила ефикасност у раду јер би основна питања рада била дефинисана и јасно истакнута. Док ученик стоји и чека на ред, могао би да прочита колико књига може да задужи, кад треба да их врати, које се књиге не износе из библиотеке, шта се дешава ако књигу оштети или изгуби... Овако готово сваки школски библиотекар ова питања решава на свој начин (у сагласности са наставницима и у договору са директором школе).

Пракса је показала да би требало направити један уопштени примерак Правилника, кратак и јасан, који би школским библиотекарима помогао да, на основу њега, израде сопствени, свеобухватнији примерак, у складу са величином библиотеке и врстама услуга које пружа. С друге стране, кратак и јасан правилник може бити одштампан и подељен ученицима, како би се на посредан начин упознали и са школском библиотеком.

Библиотечки правилник

1. Радно време библиотеке је од до
2. Сви наставници и ученици имају право на бесплатно коришћење школске библиотеке.
3. У просторијама библиотеке корисници се могу служити књигама, часописима, новинама и осталом библиотечком грађом (аудиовизуелним и документарним материјалом, уколико га библиотека поседује).
4. Из библиотеке се може позајмити:
.....књига, на дана
.....часописа, на дана
5. Из библиотеке се не позајмљују: енциклопедије, лексикони, речници, биографски речници, библиографије, атласи и слично.
6. Оштећена или изгубљена библиотечка грађа мора се надокнадити. Надок-

наду одређује библиотекар у договору са директором школе.

7. Корисници библиотеке су дужни да чувају књиге (и другу библиотечку грађу), дакле: без цртања, писања, подвлачења, цепања листова, изрезивања слика, прљања и слично).

8. За позајмљену књигу увек одговара онај ко ју је позајмио, без обзира на то да ли ју је дао неком другом.

9. Корисници су дужни да сваку промену адресе пријаве библиотекарју.

10. Нико не може добити сведочанство о завршеном разреду док не врати књиге којима је задужен.

11. У просторијама библиотеке треба да влада ред и мир.

12. Приступ књигама је слободан.

13. Моле се корисници библиотеке да се упознају с Правилником и да поштују правила библиотеке.

ДИРЕКТОР М. П. БИБЛИОТЕКАР

Наравно, све измене у раду библиотеке морају се уносити у правилник и библиотекар их се мора придржавати. Разлози су више него јасни и превасходно педагошке природе, па их не треба образлагати. Но, сам податак о томе да се мали број школа одлучио за израду правилника говори о схватању његове важности, а на посредан начин, говори и о односу школа према библиотеци.

Нађиша Малешевић

Народна библиотека „Стефан Првовенчани”

Краљево

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2007.

Библиотека у Врњачкој Бањи

Чика-Владина школа

У Врњачкој Бањи, на самој бањској променади, у вили „Мишић”, као драгуљ у старинској и отменој кутији, смештена је библиотека „Др Душан Радић”. По много чему посебна и различита од других здања исте намене. Све је некако рустично, ушущкано, помало старомодно. Нема компјутера, доскора је и телефон био непожељан. Салонски тип уређења пружа посетиоцима максимални угођај и за око и за душу.

Приступ књигама је слободан, читаонице су свима доступне и без учлањивања. Довољно је да пожелите да уђете, бићете љубазно дочекани. Особље је увек спремно за сарадњу, да саслуша жеље читалаца, да чује критику о књизи или да полемише.

Није случајно све подређено читаоцу и књизи. Они старији кажу да је то „чика-Владина школа”.

И зато, говорити о врњачкој библиотеци, а не говорити о чика-Влади Беланијану, њеном дугогодишњем управнику, био би грех. Само постојање ове и овакве библиотеке поистовећује се са његовим именом.

Владимир Беланијан је ђак прве генерације библиотекарске школе. Те, 1948. године, школа у Београду је примила ђаке из целе тадашње Југославије. Старији од најстаријег ђака десет година, одмах је добио надимак Ђале. Рат и четворогодишње служење Југословенске ратне морнарице, одмах по завршетку рата, били су разлог што је у школу пошао са 23 године. Само његова жеља није била довољна да би био примљен у школу, па је професорка Сижковић, на његову велику молбу, интервенисала у Министарству просвете.

По завршетку школе добио је место управника врњачке библиотеке, која се тада звала Библиотека Народног фронта. На његову иницијативу, коју је подржао колега Бранко Радосављевић, библиотека је променила име у „Др Душан Радић”. Чика Влада је био први „школовани библиотекар” ове библиотеке. На ме-

сту управника библиотеке провео је 35 година, до 1986, када је отишао у заслужену пензију.

Увек је гледао далеко напред. Колеге из других библиотека су га веома поштовале и цениле.

Владимир Баланијан је 35 година био управник библиотеке

Његово име је било цењено у кругу људи од књиге. Пријатељ и познаник многих писаца, један је од првих који је у овом делу Србије организовао књижевне сусрете. Посебно је значајно да је први учесник књижевних сусрета био др Хуго Клајн, познати шекспиролог, драмски режисер и лекар-психијатар. После су се ређала све сама позната имена наше књижевности: Десанка Максимовић, Раша Плаовић, Миодраг Павловић, Ђамил Сијарић, Добрица Ђосић, Станислав Винавер, Драгослав Михајловић и други.

Занимљива је чика-Владина прича на пољу личног стваралаштва. Поред тешких услова рада у својој професији, успевао је да пружи свој допринос књижевности и филмској уметности. Написао је филмски сценарио „Радио Вихор зове Анђелију”, а филм је постигао успех међу поклоницима ове уметности. Прошле године је објавио књигу песама и есеја *Плави хоризонти*, која је само део његовог дугогодишњег стваралаштва. Сматра да му је крунско дело есеј „Нешто о читању”, у који је уткао свој тридесет петогодишњи рад са читаоцима. Када је завршио есеј, заплакао је и рекао да ће овај рад прихва-

тити свака јавна библиотека као препоруку својим читаоцима.

„Читајте. Увек читајте. Благо онима који су у раној младости стекли навику читања. Али, добро је и после кренути са читањем, у средњим годинама, па и после, у јесењим данима живота.”

Сматра својим значајним делом да је написао „Оду” Народној библиотеци Србије, коју је прочитао на свечаном отварању библиотеке 1973. године. Четрнаест година је био корепетитор у „Абрашеви-

ћа” у Врњачкој Бањи, а преко 40 година је проналазио и учио младе таленте свирању на хармоници.

Као дугогодишњи управник, своје сараднике је учио свим оним вредностима које је поседовао: марљивости, истрајности, штедљивости и ентузијазму, који је просто био прелазан, ширио се на све око њега. Само тако је ова библиотека и могла да добије многа признања. Најзначајнија је награда која носи име Милорада Панића Сурепа за најбољу библиотеку. Заслужио ју је, наравно, најбољи библиотекар Владимир Беланијан, уз мноштво других признања и похвала.

Он је ентузијаста који је цео радни век посветио идеји да Врњачка Бања добије библиотеку достојну њене лепоте и значаја. Библиотека се једанаест пута селила по подрумима и неадекватним просторима, да би се фебруара 1980. године, највише чика-Владином заслугом, нашла на данашњем месту, у згради где је некада ординирао бањски лекар и писац др Душан Радић, чије име библиотека носи. У овој години библиотека ће добити нове просторије и нову шансу да својом лепотом, знањем и ентузијазмом запослених, засени друге.

То је и прилика да се сетимо човека који је најзаслужнији за њене почетке, за њено трајање међу читалачком публиком. Човека који никада није дозволио да читалац из библиотеке оде незадовољан и без књиге у руци. Свако је излазио задовољан и убеђен да је изабрао право штиво за себе. Читаоци су прихватили његове препоруке. Ми, који смо учили од чика Владе, срећни смо када нас пореде са њим.

Владимир Беланијан дарује *Панчевачко читалиште* својом књигом песама и есеја *Плави хоризонти* и захваљује сваком читаоцу који је пожелело да прочита његову књигу.

Мирјана Ђурашевић
Библиотека „Др Душан Радић”
Врњачка Бања

Миленко Попић У мојој библиотеци

*У мојој породичној библиотеци
соба с полицама за хиљаде књига
посебно место заузимају
медаље поезија теорије књижевности
брдо рукописа нада сетња
стари писачи сто и биста младића
где се додирују
належе животи
време корача приметним контрастима
у паралели
свака што уђе књига
у пријатном докону усклик је
што се не чита
обично уђем и поздравим
руком писани катихизис Аврама
Мразовића
његову драматичку из 1811.
Вукову Писменицу
историју Јована Рајића
први број Матићиног Летописа
оригинале Лазе Костића Вељка
и оних што тек долазе
Пациенти царски за Војводство Србије
многе антологије
и последње Душана Стојковића
хриу различитих листова часописа
хемеротеку и свеске јорно прича
у надметању за свакодневно следовање
читања
пре доласка птица ситуија се висина
несијају словне мрвице сувишних облика
по мартинама и слободним редовима
препознатној сади ме искрсла дужина
од свега нису важни
крај почетак и средина
у њој се одмара смирени полег
и крије понекад наслућена целина*

У овом, јубиларном, броју први пут објављујемо једну песму, како бисмо у наш прозаични библиотекарски живот унели мало поезије.

Библиотеке у Националном инвестиционом плану

Како је ко прошао

Пројекти библиотека за које су одобрена средства из Националног инвестиционог плана, са којима су закључени уговори и које добијају новац по испостављању рачуна су:

- Адаптација објекта за библиотеку и интернет центар у Бачком Градишту;
- Санација анекса и фасаде библиотеке у Житорађи;
- Реновирање просторија библиотеке и адаптација поткровља библиотеке „Светозар Марковић” у Зајечару;
- Набавка опреме за Народну библиотеку „Јован Поповић” у Кикинди;
- Модернизација и опремање Народне библиотеке „Његош” у Књажевцу;
- Реконструкција Народне библиотеке у Лозници;
- Реконструкција и опремање простора дечје библиотеке у Љигу;
- Реконструкција крова и просторија Народне библиотеке у Неготину;
- Набавка рачунарске опреме за библиотеку „Вук Караџић” у Новом Београду;
- Библиотека града Београда, Библиотека „Вук Караџић” Нови Београд;
- Реконструкција и модернизација Градске библиотеке и огранка у Прибоју;
- Замена конструктивних елемената крова, столарије и израда фасаде зграде у Рековцу;
- Адаптација старе варошке школе у Тополи за потребе библиотеке;
- Интернет читаоница у Трстенику;
- Реконструкција библиотеке у Великој Дренови;
- Објект Народне библиотеке „Симеон Пишчевић” у Шиду;
- Увођење аутоматизоване библиотечке базе података у библиотеци Министарства финансија;
- Реконструкција и адаптација зграде Народне библиотеке у Бечеју;
- Адаптација Народне библиотеке у Мерошину;

Пројекти библиотека којима су одобрена средства само у 2007. години, а још нису покренуле поступак јавне набавке су:

- Опремање Дечјег одељења у библиотеци „Јован Томић” Нова Варош;
- Адаптација огранка „4. јули”, Библиотека „Вук Караџић” Нови Београд;

- Адаптација огранка „Братство-јединство”, библиотека „Вук Караџић” Нови Београд;
- Библиотека – културни центар локалне заједнице у Пријепољу;

Пројекти библиотека којима су одобрена средства, а које нису успеле да до краја 2006. спроведу поступак јавне набавке су:

- Реконструкција зграде библиотеке „Срболоуб Митић” у Малом Црнићу;
- Реконструкција објекта Народне библиотеке Пирот;

Пројекти којима су средства одобрена само у 2007. години јавну набавку ће моћи да спроведу тек доношењем Закона о буџету за 2007. годину, јер нису могли да спроведу поступак у години у којој немају одобрена средства.

Пројекти код којих до 22. децембра 2006. године нису успели да прегледају понуде и изаберу извођача радова/добављача опреме, или ниједна понуда није била исправна, самим тим што су ушли у нову годину такође морају да чекају доношење Закона о буџету за 2007, како би покренули нови поступак јавне набавке.

За све њих средства су опредељена и биће уплаћивана по закључењу уговора са изабраним понуђачем.

Уредба о привременом финансирању Републике Србије за период јануар–јун 2007. године усвојена је 29. марта 2007. године и биће на снази до доношења Закона о буџету Републике Србије, или најдуже до 30. јуна 2007. године.

Износ који је одређени пројекат добио према уредби обухвата укупан износ којим пројекат располаже од јануара до јуна 2007, односно да бисте израчунали колико вам је тачно остало расположивих средстава за одређен пројекат, износ из уредбе треба умањити за износе (аванс, привремена ситуација) уплаћене током 2007. године извођачу/добављачу.

За додатне информације можете погледати сајт Министарства финансија Републике Србије <http://www.mfin.sr.gov.yu/>. Пројекти који нису започети, односно за које није расписана јавна набавка и закључен уговор, нису планирани овом уредбом због њене рестриктивне природе. Такви пројекти ће морати да чекају доношење Закона о буџету Републике Србије.

(Податке за овај текст добили смо из Министарства културе Србије.)

У раљама Националног инвестиционог плана

У Србији година почиње у јулу

Панчевачко читалиште је једини часопис који је прошле године подржан средствима из Националног инвестиционог плана Владе Србије. И поред великог труда и залагања, као и помоћи панчевачке

Ова табла је све што је *Читалиште* добило од НИП-а

општинске управе и координатора у Министарству културе, до сада није добио одобрена средства.

Према закључку Савета, *Читалиште* је имао обавезу да спроведе јавну набавку и да Савету достави све понуде (неотворене), како би комисија, коју би ово тело именовало, одабрала најповољнију понуду. Уз помоћ Одељења за јавне набавке панчевачке општинске управе, спроведена је процедура јавне набавке према законским одредбама и свим захтевима координатора Националног инвестиционог плана (НИП) и надлежног Савета за опрему (који су се стално мењали) и на време достављена тражена документација (што уопште није било лако). Зато се не може прихватити закључак Савета да законска процедура није испоштована.

Проблеми су почели већ на самом почетку, са погрешном мејл адресом и захтевом да прихваћени пројекат, у изузетно кратком року, потпуно изменимо и да одобрена средства утрошимо на изградњу и техничко опремање редакције. За одобрених милион динара смо предвидели преграђивање већ постојећег простора (за неки крупнији захват и није било времена) и врхунску опрему, што су координатори у Министарству културе одобрили до последњег детаља. Када је Савет за опрему ипак оспорио поједине ставке, сматрајући да нам таква софистицирана опрема и моћне конфигурације нису неопходни, одустали смо од набавке појединих апарата и Савету на одобрење понудили више конфигурација, са великим распоном цена. Смањивши тако, на зах-

тев Савета, потраживања за опрему и изградњу, добили смо могућност да реализујемо макар део првобитно одобреног пројекта, што нам је сасвим одговарало. Али још увек нисмо добили одговор на шта остатак пара можемо да утрошимо.

Сав наш напор, кооперативност и настојања да у директном договору решимо спорна питања су били безуспешни, телефонски и мејл контакти су се показали недовољним и наше поверење је на крају изиграно. Да ли ова фарса има неку интересну позадину за коју ми не знамо, или смо само „коллатерална штета”

Политика изнад свега

У борби са НИП машинеријом, или против ње, посебно су нам помагале и још увек то чине: Асја Драча, Јелена Кулић, Ана Ђоковић, Ивана Зечевић и Маја Матија Ристић из Министарства културе Републике Србије.

Желимо да захвалимо на помоћи у тренуцима очаја блиским сарадницама господина Никића, председника Савета за опрему и возила у Министарству финансија, и свима у овом министарству који су настојали да нам помогну да реализујемо одобрена средства.

Наравно, захвалност дугујемо Одељењу за јавне набавке наше општинске управе и свима у панчевачкој општини који су нам помагали: Милану Јакшићу, директору Историјског архива у Панчеву, Архитектонском бироу Јулије Палоц, који нам је у изузетно кратком року урадио пројекат адаптације, и другим сарадницима и пријатељима на помоћи и подршци.

Рад и време свих ових људи тешко да може да покрије тај виртуелни милион који више и није тако важан. Важно га је добити барем због тога да безобзирност и непрофесионалност не тријумфују над радом и солидарношћу.

Пројектни тим
Панчевачког читалишта

неких унутарпартијских односа? Од дате речи, приоритета, обећања и „стручности испред политике” није остало ништа. Онда су дошли избори, па Уредба и привремено финансирање. У Србији 2007. година почиње у јулу. Ако тог јула у јулу уопште буде!?

Горан Траиловић

Стратегије Владе Србије

Уводник у овом броју посвећујемо Стратегији развоја информационог друштва, а Влада Србије је, крајем прошле и почетком ове године, донела више стратешких докумената који су од интереса и за развој библиотекарства код нас. То су:

- Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији од 2006. до 2010. године, *Службени гласник РС* 99/2006.
- Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији, *Сл. гласник РС* 87/2006.
- Меморандум о буџету и економској и фискалној политици за 2007. годину, са пројекцијама за 2008. и 2009. годину, *Службени гласник РС* 101/2006.

У *Службеном гласнику Републике Србије* број 1/2007 објављене су:

- Стратегија развоја образовања одраслих у Републици Србији;
- Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији;
- Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији 2006–2015. године.

Стратегије су ту, добићемо ваљда и нови закон о библиотекарству, са потребним подзаконским актима и друге законе из области културе, а биће ваљда и владе.

Чекајући Деда-Мраза

Да ли сте добили 13. плату? Јесте ако, на пример, радите у Градској библиотеци у Новом Саду. „Наша Маја” није заборавила библиотекаре, па су они, као и службеници у новосадској општини, добили 70 одсто од редовне плате. Да људски прославе реновирање библиотеке у прошлој години и припреме за њену доградњу у овој години.

Панчевачки библиотекари још увек чекају Деда-Мраза. Процењујући да за посленима у култури новац није тако важан, а онима у општини јесте, председник општине Срђан Миковић (Демократска странка) само њима је поделио пола плате. Установама у култури је великодушно подмирио материјалне трошкове.

Осим тога, Панчево је један од ретких градова који нису „испоштовали” одредбе колективног уговора за раднике у култури, потписан прошле јесени, а у члану 29 предвиђа исплату „божићнице” – „право на исплату годишње награде за божићне празнике у једнаком износу”.

ФЕСТИВАЛ ХУМОРА ЗА ДЕЦУ

КОНКУРС 19. ФЕСТИВАЛА ХУМОРА ЗА ДЕЦУ

(за децу до 15-те и наставнике)

**ПИШИТЕ, СЛИКАЈТЕ,
ПЕВАЈТЕ И РАДУЈТЕ СЕ
СА НАМА**

ви то умете, зато не дајте пролећу да вас омами и савлада, већ -
папир, оловку, боје, ноте и машту
па обрадујте
стихом, причом, афоризмом, скечком
сликом, карикатуром, стрипом, сонгом
тему

СМЕХА, СМЕХА, СМЕХА ДЕЦИ!

на конкурс можете пријавити и учешће имитатора и драмских група, а радове пошаљите ДО ПРВОГ ЈУЛА на адресу:
Библиотека "Димитрије Туцовић"
Хиландарска 2
11 550 Лазаревац
телефон: 011/ 8122-997
е-mail: bibdt@absolutok.net

**НАЈБОЉИМА ЛЕПЕ НАГРАДЕ
И УЧЕШЋЕ НА ФЕСТИВАЛУ**

Арт библиотекари на 72. конгресу ИФЛА у Сеулу

Спона између информације из области уметности и корисника арт библиотека

Уметност је толико драгоцене и каткад непроцењиве, јер уједно показује и обогаћује човека, дубоко га прожима на необјашњив начин. Сликари проведу бескрајно много сати, дана и година стварајући уметничко дело; рад конзерватора се одликује упорношћу да сачува то дело; ученици и наставници граде своје каријере проучавајући, подучавајући и пишући о њима; кустоси раде значајан посао да прикажу то дело, да га спознају и да оштрим критеријумима изврше само процену тог дела. Генерално, овакви појединци конституишу уметничку заједницу. Ми, арт библиотекари, имамо јединствену улогу у тој заједници. У суштини, наша улога је да успоставимо мост између информације из области уметности и корисника арт библиотеке. То чинимо тако што:

- уметничкој заједници олакшавамо приступ квалитетној информацији, било да је у визуелној или текстуалној форми;

- поседујемо квалитетне изворе информација из области стварања уметности, студија уметности и уживања у уметности;

- стварамо и слободно размењујемо информације и идеје у међубиблиотечкој размени и са широм културном заједницом.

Када смо ово изложили, посао арт библиотекара изгледа много једноставнији, али истина је да савремени корисници дате информације процењују, користе се њима, траже информације које се односе на археолошка налазишта, која се сматрају примарним изворима, а исто тако траже информације из дигиталних извора.

Већина културне јавности прати информациону технологију и они, као и ми, знају понешто о информацијама (може бити да се ипак преферира традиционалан приступ информацијама). Ово је разлог што арт библиотекар није више „амбасадор” информације, „чувар капије”, или посредник између информације и знања, већ, уместо тога, менаџер информације.

Овај рад има за циљ да демонстрира како и зашто је дужност арт библиотекара да буду спона између прошле и будуће арт библиотеке, извора и корисника. У циљу ефикасности, морамо пре свега научити да јачамо обе информације, традиционалну и

модерну. Тада је неопходно да постанемо стручњаци у идентификацији, у препознавању онога коме је та информација потребна, како, зашто и где се ова потреба завршава кроз спајање, комуникацију и рад са корисницима и колегама. Радећи тако, арт библиотекари могу превазићи елементарни статус и постати поштованији чланови заједнице на које се корисници могу ослонити.

Чак и као традиционална, застарела, арт библиотека одувек је била посебно место. У својој дискусији о библиотекама као физичким местима Стивен Бел сугерише да библиотеке физички могу имати утицаја на интелектуални, друштвени и културни дух установа, универзитета и музеја. Библиотеке су обично смештене у средиште установе. Библиотеке су места где се одржавају предавања, где се одржавају сусрети, љубитеља књиге, изложбе, приједи и место где се реализују студентски пројекти.

Библиотеке су технички опремљене. То су места са зонама тишине, али су опремљене и томовима неопходних књига за сваку озбиљну студију.¹ Наше библиотеке поседују разне штампане изворе, као што су основна референсна дела, журнари и магазини из уметности, каталози изложби, као и појединачне монографије сликара и других уметника, публикације о стилевима у уметности, школама, покретима и уметничким групама. У издањима првог формата можемо пронаћи водиче везане за уметност, резултате продаја на аукцијама и каталог аукција. Често традиционалне колекције имају досијее уметника допуњене публикацијама мањег обима, а тичу се новости, изложби уметника и посебних дела из области уметности.

Арт библиотека је у прошлости поседовала информацију из уметности на слајдовима, фотографијама, микрофилмовима или микроафишама, на видео-записима и CD издањима.

Многе арт библиотеке имају јединствен начин чувања. На пример, арт библиотека у којој радим

¹ Steven J. Bell, *Electronic Libraries Can't Be Academic in the Chronicle of Higher Education* (september 30, 2005): p. 14

има оно што зовемо „Ценинговим албумима”, тј. збирку исечака из новина који се тичу предака британских краљева и појединаца који су у вези са њима. Такође, имамо фотодокументацију која се састоји од 200.000 црно-белих фотографија британских уметничких дела која се налазе широм света.

Док је арт библиотека прошлости још увек функционална и многи тако драгоцене, дотле је модерна, дигитализована арт библиотека то и много више. У почетку нико није ограничен у управљању истраживањем у библиотеци. У 2005. години Грацина Купер, менаџер информационе технологије на Оксфорду, написала је: „Ми у Оксфорду се трудимо да постепено студентима уливамо ентузијазам који је у вези са ауторитативним и квалитетним онлајн изворима. Показујемо нашим студентима како да пронађу књигу и чланак у пуном тексту у електронској форми, као и то како да уђу у одређене базе података, пронађу апстрактне, индексе и регистре”. Наравно да је најатрактивнији део овог процеса за студенате брз улазак у базе са пуним текстом, и још ако је персонални рачунар конектован на мрежу база података Оксфордског универзитета.² Извори пуног текста долазе у многим формама. Монографије у пуном тексту су доступне за претраживање с обзиром на технологију система, као што је електронска библиотека и одређен број регистара као што су: The Grove Dictionary of Art, The Concise Oxford Dictionary of Art, The Concise Oxford Dictionary of Art and Artists и The Oxford Dictionary of National Biography. Други регистри, као што је Artcyclopedia, доступни су само онлајн. Чланци у пуном тексту, чак и часописи у целости, магацини, поглавља, дисертације и друго, само су неки од примера наслова доступних преко бројних снажних база података као што су: World Cat, The Biography of the History of Art, Art Full Text, Art Index, Art Retrospective, ARTbibliographies Modern, ARTstor, Arts and Humanities Citation Index, DAAI (Design and Applied Arts), Index Islamicus and Francis. Продајни каталози ретке и уметничке књиге доступни су онлајн и то преко снажне базе података SCIPHO. Велика количина доступних информација и новости о појединим уметницима, стилловима, школама, групама, покретима и изложбама, доступне су преко мреже. Такође, резултати аукцијских продаја нису више забрањени, већ са налазе у штампаним верзијама *Art-Sales-Index Online Artifact i Artprice*.

На крају, оно што неки сматрају „срцем и душом” одељења за историју уметности, јесте легендарна библиотека слајдова која полако уступа ме-

сто колекцији дигиталних слика на јединственим, међународним доступним базама података. Дигиталне базе уметничких слика на интернету далеко су флексибилније него старе колекције слика као што су Perseus или Art Historian. Поврх тога, умножавање слајд колекције дигитализовањем, што је један од начина за чување колекције, у суштини физички оштећује колекцију слајдова.³ Често академске институције учествују у иницијативама које потичу од локалне управе, у циљу дигитализације колекције. Јејл, као и многе друге универзитетске и научне библиотеке, има неколико својих колекција уметничких слика на интернету: The Beinecke Library Digital Collections, The Arts of the Book Ephemera Collection, The Lewis Walpole Library Digital

Више о арт библиотеци на:
<http://ycba.yale.edu/index.asp>

Collection, The Visual Resources Digital Collection. Други музеји, библиотеке и веб извори као што су: NYPL, The Getty, The Louvre, The National Portrait Gallery i Wikimedia Commons, да их само поменемо, имају стално растуће дигитализоване колекције које су свима доступне. Такође, непрофитне базе, као што је ARTstore, обезбеђују даље ширење доступних база са високо квалитетним сликама намењених за школске и образовне потребе, док комерцијалне базе слика, као што су Bridgeman Art Library и d'ART: Internet Art Database, приступ базама високо квалитетних слика обезбеђују уз одређену новчану надокнаду.

Стално растући број традиционалних и модерних извора отвара важна питања: како бисмо могли евентуално знати да сви извори информација постоје, посебно они који се неочекивано појаве? Ко има време, новац и остало што је неопходно да би се све пратило, не само оно што постоји, него да се користе ауторска права и заувек промене каталожска правила? Питања и проблеми као што су ови реални су и нико не може да негира изазове са којима се суочавамо. Како било да било, изазови ће и даље постојати, па тако и оно на шта смо фокусирани: позитивни аспект стално растућег броја извора информација обезбеђује нам посао. Што више извора информација, то је већа могућност стварања прилика које су нужне како би информације биле доступне и претраживе за културну јавност. Арт библио-

² Cooper Grazyna, It is out there...but where? The roar to online research in art history (The Oxford experience), in Art Libraries Journal (No 2, 2005): p.22

³ Sharon P. Pitt at al., Intergrating Digital Images into the Art and Art History Curriculum» in Digital Images and Art Libraries in the Twenty-First Century (Binghamton, NY: Haworth Information Press, 2003): p. 30

текари имају водећу улогу у успостављању споне за кориснике, почев од традиционалних места и извора који се користе, до нових места и извора који тек морају бити откривени. Дакако, пре но што изградимо „мостове”, морамо се ослободити мита о свезнајућем библиотекарју. Поштено говорећи, нико од нас не може да зна све о изворима који су икада постојали или ће постојати. Тако говорећи, постоје бројни и основни начини да се иде у корак са константно растућим бројем доступних база података које се тичу уметничких дела. Један од начина да се тако ради јесте помоћу организованих семинара, разговора, форума и конференција, где библиотекарји (арт или не) размењују своја професионална искуства која се односе на информације, технологију и доступне изворе. Другачији пут је да се сваки дан одвоји мало времена да се пажљиво претраже и одштапају новости из области уметности, као и списак публикација о актуелним догађајима из уметности, из историје уметности, као и информације у вези са библиотеком. Да бисте уштедели време, упишите се за аутоматску испоруку дневних новости од стране доступних извора као што су: New York Times on Line, ArtsJournal.com, Library Link of the Day, The Art Newspaper, TLS, The London Review of Books, The Chronicle for Higher Education одличан су извор информација, али постоје и многе друге. Постарајте се да ваша библиотека прима неке од издања разних струковних удружења. IFLA, SLA, ARLIS, ALA, сва ова удружења објављују врхунске и високо квалитетне информације које су у вези наше професије (управо сам открила часопис *Alexandria*, који покрива интернационалне теме у вези библиотека). Такође, предлажем да се направи најмање један списак услуга које нуде наша професионална удружења. Коначно, немојте се устручавати да пронађете веб страницу, блог или више њих, које ћете редовно посећивати и учествовати у разговору. Већина блогова се односи на уметност, библиотеке, академије и они обезбеђују корисне и практичне савете. Читала сам *Yale and (art or architecture)* који нуди текуће информације о уметности на локалном и интернационалном нивоу, као и новости које се односе на арт библиотеке. Како бисте пронашли један или више блогова, покушајте на адреси <http://www.globeofblogs.com/>, који представља интернационалну листу претраживих блогова по наслову, месту издања, аутору или теми.

Како би остали у току са уметношћу и библиотечким информацијама, арт библиотекарји би требало да буду боље опремљени, како би спојили културну јавност са местима и изворима информација које траже. Али шта ако се наши корисници не жале на наше услуге и службу? Да ли ћутање корисника значи да су задовољни нашим услугама? Можда, али чини се да корисници немају времена или жеља

да пажљиво прегледају и прођу кроз све што библиотекарји нуди. А то је управо тренутак када ми, библиотекарји, наступамо. Наш је посао да будемо сигурни да корисници знају најбоље могућности како да дођу до информација, да могу да их процењују, а затим да изаберу најбоље изворе за сопствене потребе. У 2003. години *Art Libraries Journal* цео један број (2003; бр.1) посвећен је радовима и извештајима који говоре о сарадњи, међусобној повезаности и управљању, а са тежиштем на повезивању на европском нивоу.⁴ Сваки рад у овом издању показује искуства, изазове и предности међубиблиотечког повезивања, сарадње и комуникације са корисницима и колегама. Након прелиставања целог броја, прво се подразумева да смо ми, библиотекарји, суочени са многим изазовима и да разменом искустава, тестирањем нових идеја, заједничким радом на усмеравању библиотечких програма и услуга и у размени свијих искустава са другима продубљујемо разумевање за специфичности рада других колега, а самим тим и за њихове методе рада, као и наше улоге у креирању културне јавности. Кроз повезаност, комуникацију и сарадњу учићемо брже, више, на занимљив и узбудљив начин, а можда и, што је најважније, зауставићемо „поновни проналазак точка”.

Општепознати термини, као „искуствена информација и базе података” или „истраживачке активности”⁵, конекција, комуникација и колаборација (у даљем тексту ККК) са нашим корисницама је најбољи начин да се допре до њих, до њихових информационих потреба, до њихових очекивања везаних за библиотеку као физички простор и њиховог става према запосленима у арт библиотеци, става према колекцијама и збиркама. Кроз ККК ми разумемо кориснике као појединце, а исто тако разумемо да је целокупно знање од суштинске важности за наше функционисање у оквиру културне јавности. Сходно томе, запамтимо да се комуникација одвија у два смера и да је потребно много времена да се изложи информација о стању у вашој библиотеци, њеним збиркама, запосленима и услугама, како у прошлости, тако и у плановима за будуће оживљавање и обogaћивање професионалне везе између шире културне јавности и арт библиотекарја.

Покрените ваш ККК програм тако што ћете бити ефикасни. Зашто чекати на кориснике када можемо да им изађемо у сусрет? Неки универзитетски библиотекарји са Харварда носе лаптоп компјутере до департмана, како би помогли студентима у

⁴ Art Libraries Journal (No. 1, 2003)

⁵ Art Libraries Society of North America (ARLIS/ NA) Website. <http://www.arlslina.org/>

(Object name ARLIS/ NA Core Competencies for Art Information Professionals; accessed April, 2006).

њиховом истраживачком раду. На Универзитету у Флориди библиотекари раде на обогаћивању постојеће референсне збирке тако што формирају покретни, спољни пулт.⁶ Ако радите у библиотеци која се налази унутар веће установе, као што је музеј, на кратко посетите сваку канцеларију. На овај начин остварујете директан контакт библиотекара са корисником, а истовремено прикупљате информације о потребама или питањима ваших корисника, а тичу се развоја набавне политике библиотеке, дизајнерата, услуга и збирки.

Шта ћемо са запосленима у установи који никад нису посетили библиотеку? Они су такође део културне јавности, зато их ви укључите у своју ККК кампању. Када је само један библиотекар запослен и препуштен самом себи нема такву физичку флексибилност⁷, шта учинити за такве библиотекарке везане за библиотеку који немају могућности за „канцеларијске посете“? Неки арт библиотекари могу за свој ККК програм да користе телефон. Позовите колеге из своје установе и друге колеге из струке само да бисте их поздравили. Питајте их имају ли примедбе које се тичу ваше библиотеке, особља или услуга. Користите телефон да бисте контактирали потенцијалне кориснике, као што су водећи људи из културне јавности, професори, докторанти историје уметности, локални уметници, локални власници галерија, запослени у градским музејима. Представите се, реците нешто о вашим услугама, програмима и фонду ваше арт библиотеке.

Електронска пошта и визуелно комуницирање је одличан начин за успостављање конекције, комуникације и колаборације са студентима, било да су дипломирали или не, или да су стални корисници арт библиотеке. Ажурирање електронске поште која се тиче услуга и фонда ваше библиотеке, као и новости које би могле интересовати ваше кориснике, проследите. Због свеprisутног интернета, релативно је лако комуницирати, а исто тако постоје начини да се лако укључите у културну јавност, како на локалном тако и на глобалном нивоу. У *Global Librarianship* Мартин Кеселман подсећа: „Свака библиотека има могућности да потпомогне бољем схватању и да подели своја искуства и сазнања са другим библиотекама кроз сарадњу са библиотеком у било ком делу света. Најчешће је све то у интересу библиотекара – да потпомогне у остваривању ове нове везе“⁸. Будите један од тих библиотекара

ра! Можда ћете бити у могућности да помогнете једни другима, или ћете само научити да се арт библиотекари у Јапану, Индонезији, Ирану или Пакистану суочавају са истим проблемима као и библиотекари из САД, Енглеске или Канаде, а у сваком случају можемо решавати озбиљне проблеме заједно. Уложени напори на развијању ККК, а у вези са захтевима за информисаношћу културне заједнице, основа су онога што Естер Бирбаум назива „проширене услуге“, другачије речено, развијање ККК у раду са корисницима и колегама је цењено, како Естер Бирбаум каже у својој расправи, јер је специфично. Проширењем услуга утиче се на пораст знања и информација у базама података музеја, и стога се проширује поље истраживања корисника, а утиче се и на ширину и дубину закључивања при визуелном искуству музејског корисника. Ауторка Џени Годфри такође пише о важности ККК у свом раду „A digital future for slide library“⁹. Годфридова подржава да је ККК здрав знак за будућност слајд-библиотеке и да један од начина за остваривање добре будућности такве библиотеке у Великој Британији зависи од могућности слајд-библиотеке да комуницира са другим библиотекама, а односе се на професију на националном и глобалном нивоу, као и на стручњаке из ваше установе, музеја, институције, који раде на изградњи дигиталне платформе са упутствима и могућностима за учење, а све треба да буде усмерено на сарадњу једних са другима, у измени не само знања, већ и цене изградње заједничке мреже. Да закључимо, потраживање информација за културну јавност требало би да личи на следеће: шира јавност је компјутерски писмена и заинтересована за конвенционално конзумирање уметности, с једне стране, а с друге стране тражи брзу, усмерену информацију, како би се достигао виши ниво уживања у уметности¹⁰.

На академијама професори у настави све више примењују оба начина предавања: конвенционални и прогресивни. Коришћење дигиталних извора и уметничких дела основа су у оба случаја, било да је реч о конвенционалном или прогресивном начину. Студенти су данас рођени са „чипом“¹¹ и желе да им основа академског рада буде заснована на интернет претрагама. То значи да тренутак када улазе у арт библиотеку показује да им је потребна помоћ у истраживачком раду. У савременом свету уметности уметници траже шире и боље начине да користе галерије и библиотеке, као и интернет који добија

⁶ Hisle W. Lee, Reference Questions in the Library of the Future in *The Chronicle of Higher Education* (September 30, 2005): p. 6.

⁷ Benedetti, Joan M., Managing the Small Art Museum Library, in *The Twenty- First Century Art Librarian* (Binghampton, NY: Haworth Information Press, 2003): p. 24.

⁸ Kesselman, Martin Alan, Library Collaborations, in *Global Librarianship* (New York, NY: Marcel Dekker, 2004): p. 89.

⁹ Bierbaum, Ester Green, *Museum Librarianship* [second edition] (Jefferson, NC: McFarland & Co, Inc., 2000): p. 115

¹⁰ Godfrey, Jenny, A digital future for slide libraries? in *Art Libraries Journal* (No. 1, 2004): p 20.

¹¹ Abraham, Stephen & Luther, Judy, Born with the Chip in *Library Journal* (May 1, 2004)

функцију простора за истраживање, стварање, размену, да не спомињемо оглашавање радова и идеја.

Може се рећи за неког уметника да ће оно што је створио, или оно што ће створити, утицати не само на квантитет у стварању већ и на продају уметничких дела. У издавачкој индустрији све, почев од продаје која се документује, преко истраживања уметности, до новина у уметности, све се публикује и непрестано мења према захтевима културне јавности.

Ми, арт библиотекари, имамо активну улогу у претраживању информација за културну јавност, те смо због тога спона између арт библиотеке и историјских извора, с једне стране, и арт библиотеке са савременим, модерним изворима информација, с друге стране.

Морамо бити свесни корисника који приликом истраживања захтевају конвенционалну опрему, традиционални приступ уметности и изучавању

уметности. С друге стране, морамо бити корисни ресурси знања за кориснике који захтевају брзе, често модерне, дигиталне начине истраживања. Будући да културну јавност одувек чини комбинација традиције и авангарде, ми, арт библиотекари, увек ћемо имати динамичан и изазован посао. Тај посао почиње и завршава се нашим убеђењем да су места, информације и ресурси који се односе на уметност доступни за све разноврсне захтеве наших корисника.

Џенифер Кривикас

Центар Јејла за британску уметност

Референсна збирка и

фотодокументација, Њу Хејвен, САД

Извор: <http://www.ifla.org/IV/ifla72/papers/135-Krivickas-en.pdf>

Превела Ивана Илић-Киш

Библиотека Студентског културног центра у Београду

У складу с могућностима

Библиотека Студентског културног центра (СКЦ) у Београду настајала је у првим годинама осме деценије прошлог века, у почетку, захваљујући поклонима. Била је замишљена превасходно као би-

блиотека иностране периодике. Међутим, пристизала је и домаћа (СФРЈ) периодика, а набављани су и разноврсни приручници (енциклопедије, речници, литература везана за уметност и друштвене науке).

Треба поменути и легат Луције Јурић-Богатић, која је 1980. библиотеци СКЦ-а поклонила око 800 енциклопедијских наслова значајних светских (пре свега енглеских) издавача. Током прве деценије прикупљено је скоро хиљаду наслова иностране периодике, неколико стотина наслова домаће периодике и око две хиљаде наслова монографских публикација. Затим је, због недостатка средстава, набавка драстично смањена. Простор је у потпуности искоришћен, па се појавио проблем депоа за нераспоређене публикације који никада није решен. Искоришћеност ових публикација је временом опадала. Прекинута је набавка иностране периодике, простор за смештај до-

Зоран Поповић, уметник, и Јасна Тијардовић, историчарка уметности, истражују за изложбу „Перформанс 1968–1978.“

маће периодике никада није био обезбеђен, лексикографска збирка није обнављана.

Ипак, и у таквим околностима, библиотека је одговарала преваходно на потребе универзитетских грађана, интелектуалаца, уметника и свих оних који су се, из разних разлога, бавили Центром. Овако профилисано деловање библиотеке је сачувала до данас.

Почетком деведесетих, обављена је обимна ревизија свих затечених публикација, начињена је селекција, расходовање, отпис, инвентарисање, а делимично и каталогизација. Многи наслови периодике нашли су своје место на полицама неких библиотека Универзитета у Београду, где су попунили настале празнине. Такође, неке од отписаних публикација су послате у Универзитетску библиотеку у Бањалуци. С обзиром на недовољну искоришћеност тако ослобођеног простора, као и скромну посећеност (што је логична последица дисконтинуитета како у набавци, тако и у политици деловања куће, а и под утицајем спољашњих догађаја), у сарадњи са документационим програмом, односно на иницијативу Драгице Вукадиновић, уреднице ИИДП-а, планирано је обједињавање ове две целине. Било је то време изолације, слична идеја је већ кружила Европом и динамично се реализовала, али овде је то још увек морало да остане у сфери теорије.

У међувремену, са разних места је прикупљана грађа која је обогаћивала документацију везану за вишедценијско уметничко деловање СКЦ-а (споредне просторије, случајни поклони, ђубришта и сл.), те је позамашна количина разнородне грађе (фотографије, каталози, позивнице, плакати, филмови, плоче, фанзини, извештаји, планови, програми, као и монографска и серијска издања Центра) захтевала и простор за смештај, као и размишљање о дигитализованој стручној обради и бази података, што је неминовност за време у коме живимо.

Захваљујући новој политици куће и разумевању руководства, 2004. године је комплетна архива добила своје место у простору библиотеке, па је тако најзад била физички заштићена. Истовремено, библиотека у СКЦ-у почела је да делује у склопу Архивно-библиотечног центра. Ради се о невеликој, специјалној библиотеци (затвореног типа) која је намењена пре свега уредницима програма, односно стално запосленима, као и гостујућим уметницима који учествују у бројним уметничким програмима. Тематски и садржајно изузетно шаролика, ова библиотека одликава (као и сам Архивно-библиотечки центар), и у историјском и у

материјалном смислу, бројне процесе кроз које је пролазио сам СКЦ као репрезентативна институција културе главног града, па и читавог региона.

Архивно-библиотечки центар Студентског културног центра

У складу са могућностима, потребама и интересовањима одређеног периода, мењала су се и њена усмерења и пословање.

Фондове библиотеке чине:

- Лексикографска збирка;
- Збирка монографских издања чији је издавач био СКЦ;
- Збирка посебних публикација као сведочанство деловања бројних редакција СКЦ-а које су настајале и нестајале;
- Збирка часописа са тематиком из друштвених наука и уметности.

Фондове архиве чине:

- Документација (преко 45 метара, односно неколико хиљада фасцикли);
- Збирка плаката (око 6.000);
- Прес-клипинг (око 15 м);
- Фотодокументација (око 50.000 фотонегатива);
- Филмски и видео материјал.

Ови фондови захтевају озбиљан стручни рад, како на даљем сређивању и заштити, тако и на стручној обради, за шта су потребни повољни услови. До тада, радиће се у складу са могућностима, а повремено и изнад њих, како се досад углавном и радило.

Љубинка Гавран

Архивно-библиотечки центар СКЦ-а

Серијске публикације у специјалним библиотекама у Републици Србији од 2000. до 2005. године

Савремена технологија велики изазов

Представљање фондова серијских публикација, као и обављања стручних библиотекарских послова у вези са овим фондовима у специјалним библиотекама, представља специфичан задатак, како због посебне природе периодике као врсте грађе, тако и због изузетне шароликости и теоријски недовољне проучености феномена специјалног библиотекарства.

Анализа се темељи на подацима којима располажу Народна библиотека Србије и матичне библиотеке у мрежи библиотека Републике Србије.

Као извори података за анализу су коришћени: статистички подаци које су матичне библиотеке доставиле Народној библиотеци Србије за базу Мрежа библиотека Србије, записници матичних народних библиотека о извршеном стручном надзору, Централни регистар библиотека, евиденција Одељења за развој библиотечног система која је вођена осамдесетих и деведесетих година, евиденција Центра за научне информације и рефералну делатност Народне библиотеке Србије и Обим и структура библиотечке делатности у СР Србији ван територија САП у 1985. години, анализа коју је израдило Одељење за развој библиотечног система Народне библиотеке Србије.

Анализа је обухватила подручје централне Србије и АП Војводину. Подручје АП Косово и Метохија, на коме су библиотеке од почетка рата 1999. године и присуства снага НАТО пакта, односно мировних снага Уједињених нација, делимично искључене из библиотечно-информационог система Републике Србије, није обухваћено овом анализом. Анализа није обухватила ни специјалне библиотеке при научно-истраживачким институтима за које је матична Универзитетска библиотека „Светозар Марковић” из Београда.

Фондови серијских публикација у специјалним библиотекама у посматраном периоду приказани су према основним параметрима за израду анализа које чине:

- обим и структура фондова,
- организација фондова,

- набавна политика,
- коришћење фондова и услуга,
- број коришћених публикација.

Индикатори стања представљени су и табеларно.

Специјалне библиотеке

Специјална библиотека представља библиотеку у саставу друге институције. Њен статус је регулисан чланом 4. Закона о библиотечној делатности (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 34/94). Закон предвиђа да библиотечку делатност могу обављати и предузећа, факултети, институти, школе, заводи и друге организације чија примарна делатност није библиотекарство, под условом да имају организациону јединицу за обављање те делатности која мора бити уписана у регистар библиотека. За разлику од самосталних установа основаних за обављање библиотечке делатности, библиотеке у саставу не уписују се у судски регистар, већ само у регистар библиотека који води народна библиотека матична за одговарајуће подручје, односно у Централни регистар библиотека који води Народна библиотека Србије, што значи да поменути субјекти не оснивају библиотеке, већ библиотечку делатност организују образовањем организационе јединице у свом саставу.

Према подацима од 31. децембра 2005. године, у Централни регистар Народне библиотеке Србије биле су уписане укупно 243 специјалне библиотеке, што представља око 12 одсто од укупног броја библиотека регистрованих на територији Републике Србије. У централној Србији регистровано је 197 (око 81 одсто) специјалних библиотека, а 46 (око 19 одсто) на територији АП Војводине. Овај број специјалних библиотека треба, међутим, прихватити условно. Наиме, актуелни процес транзиције угрозио је како положај специјалних библиотека, тако и њихов опстанак, јер је промена система власничких односа довела до гашења бројних специјалних библиотека, а честе и брзе промене које је донела својинска трансформација условиле су и додатни проблем евидентирања овог типа библиотека, односно

ажурирања евиденције о њима. Такође, недовољан прилив средстава у грану културе у читавој држави одражава се и на недовољан обим набавке и у овим типовима библиотека, што за последицу има смањење броја корисника, односно обрта књижног фонда и фонда научних часописа.

При извођењу статистичких показатеља на основу података које библиотеке достављају за базу Мрежа библиотека Србије мора се имати у виду да библиотеке врло често не попуњавају анкету у целини. То значи да се може десити да различит број библиотека не пошаље податке на пример о коришћењу књижног фонда, односно о његовом обиму, па се при израчунавању укупног обрта књижног фонда могу добити само апроксимативни подаци.

Заступљеност серијских публикација

У поређењу с библиотекама општег типа, у специјалним библиотекама се јавља разлика не само у садржини литературе, већ и у типу грађе. Носиоци информација нису превасходно књиге (монографске публикације) јер је процес њихове припреме за публикавање дуготрајан, услед чега информација дата у њима обично застарева већ у тренутку објављивања.

Фондови специјалних библиотека нису велики (у просеку око 10 хиљада јединица), што омогућава брзу дисеминацију информација. Главни носиоци информација су текуће периодичне публикације које су у великом броју случајева на страним језицима.

Доминантне врсте грађе, поред периодичних публикација, такође су годишњаци, извештаји са конгреса и симпозијума, индекси, реферални часописи и библиографије.

Грађа се у специјалним библиотекама редовно мора отписивати, много чешће него у другим, јер фонд веома брзо застарева, а због велике динамике настајања нових информација и застаревања постојећих препоручује се континуирано излучивање неактуелне и неупотребљиве грађе на крају сваке године.

Код научних и истраживачких организација битан је критеријум примарности и секундарности, а не публикованости и непубликованости информације. Подаци (ако нису задржани у рачунарима самих истраживача и, евентуално, у локалној рачуарској мрежи) већином су интерни за матичну организацију. Необјављени документи могу да садрже, и све чешће је тако, податке који за њен рад могу бити много важнији од публикованих. У овој категорији докумената код научних и истраживачких организација заступљен је принцип приоритета у открићу. Зато постоји и раширена пракса објављивања прелиминарних резултата, које осигурава приоритет.

Од 2000. до 2005. године број наслова домаћих часописа и новина у специјалним библиотекама у Републици Србији кретао се од 53.000 до 110.000, док су наслови страних часописа и новина били заступљени са 18.000 до 50.000. Као што показује табела, број заступљених часописа и новина, како домаћих тако и страних, био је неуједначен. Ова може бити последица несистематске набавне политике у специјалним библиотекама, али и недовољне обучености кадрова у попуњавању анкетних питања за базу Мрежа библиотека Србије. Такође, при извођењу статистичких показатеља на основу података које библиотеке шаљу за базу Мрежа библиотека Србије мора се имати у виду да библиотеке врло често не попуњавају анкету у целини.

Занемарујући неуједначеност у набавци, евидентно је да је током 2005. године број како домаћих тако и страних наслова часописа и новина у специјалним библиотекама у Републици Србији у знатном заостајању у односу на заступљеност претходних година, највероватније због смањивања броја специјалних библиотека, што је последица промене система власничких односа.

Недовољан прилив средстава у све гране и у читавој држави одражава се и на недовољан обим набавке и у овим типовима библиотека, а што за последицу има смањење броја корисника, односно обрта књижног фонда и фонда научних часописа.

	Домаћи часописи и новине	Страни часописи и новине
2000.	59.599	48.891
2001.	65.299	42.096
2002.	109.002	42.516
2003.	67.152	41.442
2004.	77.112	35.683
2005.	53.793	17.594

Табела 1: Подаци о заступљености наслова домаћих и страних часописа и новина које су специјалне библиотеке доставиле матичним библиотекама за базу Мрежа библиотека Србије

Коришћење серијских публикација

Научни часописи представљају главне носиоце информација у специјалним библиотекама те би стога од пресудног значаја за њихов даљи развој

било утврдити обрт овог фонда. Овај показатељ се, међутим, не може поуздано добити јер различите библиотеке различито тумаче и попуњавају питање о броју коришћених часописа. Тако се међу одговорима могу пронаћи и они који се односе на број коришћених наслова, али и на број коришћених свезака. Ово онемогућава њихово збрајање и формирање коначног биланса који би указао на степен циркулације фондова научних часописа, као и на потребу преиспитивања стања фондова у специјалним библиотекама, односно њихове структуре и актуелности.

Број корисника, величина фонда и његова организација у овим библиотекама треба да буду у директној вези. Веома је важно да је фонд функционално срећен, јер се значај специјалне библиотеке не мери обимом стручног фонда, већ могућношћу његовог ефикасног коришћења.

	Часописи	Новине
2000.	47.657	27.626
2001.	47.453	28.487
2002.	48.482	29.735
2003.	50.869	39.284
2004.	51.650	34.901
2005.	35.475	8.711

Табела 2: Подаци о броју коришћених публикација

Инвентари серијских публикација

Заступљеност инвентарних књига серијских публикација у специјалним библиотекама у периоду 2000–2005. кретала се од 62 до 104, при чему и најбољи показатељи указују на то да мање од 30 одсто регистрованих специјалних библиотека у Републици Србији испуњава основну законску обавезу правне заштите својих фондова.

Такође, као и у случају претходних показатеља, у 2005. години број инвентара серијских публикација озбиљно је смањен у односу на претходну годину, што највероватније указује на гашење неких специјалних библиотека.

Стање инвентара, начин његовог вођења, ажурност и тачност не може се утврдити на основу базе, већ искључиво непосредним увидом на лицу

места, што је у надлежности матичних народних библиотека.

Каталози серијских публикација

Припрема информација у специјалним библиотекама се квалитативно разликује од припреме која се обавља у библиотекама општег типа јер се често, на захтев корисника или антиципацијом таквог захтева, информација припрема из више различитих докумената, због чега у таквим случајевима рад библиотекара резултира неком врстом пресека актуелних информација на одређену тему или из одређене области. У том смислу, значај каталога библиотечке грађе долази до изражаја.

Истраживање заступљености каталога библиотечке грађе у специјалним библиотекама у периоду 2000–2005. година даје врло неповољне резултате. Ако као просечан број регистрованих специјалних библиотека за поменути период узмемо 200, а као средњу вредност заступљености каталога 70 каталога на наслов, односно 12 стручних каталога, добијемо показатељ да је заступљеност каталога на наслов била 35 одсто, а стручног каталога свега шест одсто. У складу са Законом о библиотечкој делатности (*Сл. гласник РС* 34/94, 101/05), библиотеке имају обавезу да воде каталоге библиотечке грађе. Чланом 10. став 1. Правилника о евиденцији библиотечке грађе (*Сл. гласник РС*, 7/95) прописано је да библиотека води алфабетски каталог монографских и серијских публикација, као и стручни каталог. Чланови 5, 6, 7, 8 и 9 прописују јединствени начин обраде за сваки појединачни тип библиотечке грађе, садржај каталожког листића, односно електронског записа, као и организацију каталожких записа.

	На наслов	Стручни
2000.	68	9
2001.	73	13
2002.	74	13
2003.	78	13
2004.	80	14
2005.	41	10

Табела 3: Подаци о заступљености каталога серијских публикација

Савремени трендови и будућност специјалног библиотекарства

У вези са будућношћу специјалних библиотека треба нагласити да савремени трендови у области информатике постављају велике изазове специјал-

ним библиотекама. Развојем рачунарских локалних мрежа (LAN) велики део интерних информација дигитализацијом прелази (бива копиран) из специјалне библиотеке на локалну веб мрежу (интранет) или бива директно упућен у мрежу мимоилазећи библиотеку у потпуности. Интранет представља реалну алтернативу за специјалну библиотеку, што као добру страну има растерећење библиотекара, али, с друге стране, доноси отуђеност у два смисла. Као прво, смањују се лични контакти између библиотекара и корисника, док је, с друге стране, библиотекару све мање познато које информације прикупљају поједини корисници специјалне библиотеке и колико су о чему информисани, а то су управо стратешке предности библиотекара специјалне библиотеке. Временом, због знатно већег капацитета од класичних носилаца информација, компактности и много веће брзине приступа, као и због тога што исти документ може бити истовремено доступан већем броју корисника, све већи број интерних информација се чува на интранету установе у оквиру које библиотека ради, док све мањи број бива похрањен у њеној библиотеци на класичним медијима.

Интернет, са своје стране, нуди све већи број квалитетних релевантних информација кроз специ-

јализоване сајтове који се дневно ажурирају или путем онлајн служби које на основу претплате путем електронске поште прослеђују информације профилсаним корисницима. То смањује потребу за претплатама на периодичку, али уједно умањује значај специјалних библиотека, пошто се тако прослеђене информације могу чувати на меморијским јединицама сервера установе у оквиру које библиотека ради, или на меморијским јединицама самих мрежних клијената, без потребе да се прослеђују библиотеци.

Може се извести закључак да је, захваљујући напретку технологије, значај специјалних библиотека за могућност праћења специјализованих информација у сталном опадању. Он се задржава највише у области пружања услуга приступа историјској и архивској грађи, класицима и фундаменталној литератури из неке специфичне области. Свакако, за одређени тип поверљивих стручних информација и докумената још увек је, и увек ће бити, најсигурније чување у фондовима специјалне библиотеке, где су поверени бризи библиотекара.

*Драјана Милуновић
Народна библиотека Србије*

Активности специјалних библиотекара

Сусрети и посете културним установама

Специјални библиотекари Јужнобачког округа свакодневно деле своја искуства и проблеме на које наилазе у раду. Остваривани су међубиблиотечки контакти, сарадња, позајмица и слично, што надилази професионални ангажман библиотекара. У суштини, делује се у правцу одржавања добрих, пријатељских односа, сусрета и заједничких дружења.

Током јануара и фебруара су организовани сусрети и посете културним установама у Новом Саду и Петроварадину. У јануару смо посетили уметнички „Атеље 61” за израду уникатних таписерија, затим сталну поставку о истаријату Петроварадинске тврђаве у Музеју града Новог Сада „Гибралтар на Дунаву”, као и атеље самосталних уметника. Библиотекари су се организовано окупали 14. фебруара да посете Збирку стране уметности и нову поставку о стваралаштву Милене Павловић-Барили. Ова посета је реализована захваљујући Јелици Ђурчић, библиотекару Музеја града Новог Сада, која је омогућила бесплатну посету и стручно вођење кроз

збирку. Директор Музеја др Драго Његован обезбедио је каталог изложбе за фонд сваке специјалне библиотеке.

Није заборављен ни дан Матице српске, 16. фебруар. Уз договор са др Жељком Вучковићем, организована је посета Библиотеци Матице српске. Библиотекаре специјалних библиотека је кроз Каталог старе и ретке књиге, Реферални центар, читаоницу за докторанте и магистранте и посебне збирке стручно водила Александра Драпшин, а они су драге колеге из Библиотеке Матице српске позвали на продубљивање и проширивање међубиблиотечке сарадње.

Овом приликом захваљујем колегама библиотекарама, кустосима, уметницима и другима што су нас срдечно дочекали и омогућили да се специјални библиотекари окупе на таквим местима.

*Ивана Илић-Кши
координатор Секције
специјалних библиотека ЈБО*

Тактика за успех корпоративне библиотеке

Стратегија од шест корака

Да ли корпоративне библиотеке имају будућност?

Истраживање спроведено над 164 веће компаније у САД (пошло се од претпоставке да оне имају библиотеке).

Тема истраживања: одредити значај библиотеке за компанију у чијем је саставу и то анкетирањем менаџмента компаније.

Циљна група: менаџери коју су хијерархијски везани за библиотеке и упућени у то ко су корисници, какав је квалитет запослених и услуге које пружају.

Резултат

Издвојиле су се следеће слабе тачке:

1. Онлајн претраживања се сматрају највреднијом услугом коју библиотекар пружа.
2. Већина компанија нема метод за утврђивање ефективности библиотекара.
3. Постоје симпатије према особљу библиотеке, али се не сматрају кључним учесницима у раду компаније.

Реалност

- број рачунара се повећава и претраживање овим путем је уобичајена појава;
- базе података се купују и на тржишту их има много;
- интернет укида монопол библиотека на претраживање.

Када библиотека изгуби монопол над спољним претрагама, база података и интернета мора да буде спремна да понуди једнако драгоцену услугу, с циљем да задржи свој статус у компанији.

Какву то онда вредну услугу може да понуди библиотека?

Од библиотекара до инфоменаџера

Аутори предлажу стратегију од шест корака за претварање библиотекара у правог менаџера информација.

1. Задовољите потребе за информацијама виших менаџера
 - од виших менаџера зависи посао, буџет, опстанак библиотекара;
 - они имају сталну потребу за екстерним информацијама;

- обзнаните им своје могућности на том пољу и, без посебног захтева, достављајте им потребне податке.

2. Будите пословни

- упознајте се са литературом из сфере бизниса;
- усвојте речник бизниса и пословања своје компаније;
- објасните им своју делатност њиховим речником.

3. Заузмите се за себе

- ставите свима до знања да сте ви менаџер екстерних информационих потреба своје компаније;
- тражите одговарајуће звање, привилегије, одговорности.

4. Дефинишите циљне групе

- нису све информације намењене свим корисницима;
- проследити одређене информације заинтересованим корисницима;
- дефинишите групе корисника заинтересоване за одређене информације;
- развијте бизнис план.

5. Пласирајте информације онима којима су потребне

- кориснике не интересује како долазите до информација, већ информација сама;
- конкуренција су вам: новине, конгреси, часописи, колеге...
- нека информација стигне до корисника са што мање буке;
- прикупљање информација треба да буде лако и пријатно за вас.

6. Будите део бизниса

- упознајте своју компанију, индустрију и оно што се највише вреднује у фирми;
- корисник од менаџера информација очекује да разуме његове захтеве;
- уколико корисник мора да превише тумачи своје захтеве, како ће веровати суду менаџера информација приликом прикупљања траженог материјала.

Опстанак библиотеке је могућ ако се формира као сервис који је везан за циљеве компаније у чијем је саставу, а вреднује се према доказивом доприносу успеху компаније.

Laurence Prusak

James M. Matarazzo

Превела Мирослава Мијаићов-Васин

Скупштина Заједнице матичних библиотека Србије

Шабац први домаћин

Прва седница Скупштине Заједнице матичних библиотека Србије у овој години одржана је 11. априла 2007. године у Шапцу, а домаћин директорима матичних библиотека била је тамошња библиотека.

На седници су усвојени Извештај о раду за 2006. годину и План рада Заједнице матичних библиотека Србије за 2007. годину, као и концепција портала и симболи Заједнице (лого и меморандум).

У овире стручне теме „Серијске публикације у библиотекама у Републици Србији” саопштења су имали Бојана Вукотић (јавне библиотеке), Марина Митрић (школске библиотеке), Драгана Милуновић (специјалне библиотеке) и Нада Поповић (пројекат Кобсон) из Народне библиотеке Србије, Вера Петровић (високошколске библиотеке) из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” и Жељко Вучковић (високошколске и специјалне библиотеке у АП Војводини) из Библиотеке Матице српске. Поред прегледа прилично суморног стања фондова серијских публикација у свим типовима библиотека, присутни су се подсетили на све могућности које пружа пројекат Кобсон, а свакако их је највише обрадовала најава Владимира Шекуларца да ће Народна библиотека Србије израдити упуство за формирање и одржавање фонда серијских публикација.

На седници су дате и информације о иницијативама које су покренуте прошле године. Тема првог стручног скупа Библионет је „Формирање, заштита, богаћење, одржавање, ревизија и коришћење библиотечких колекција”, а биће одржан од 4. до 6. јуна у крушевачкој Народној библиотеци.

Из Министарства просвете и спорта стигао је негативан одговор на иницијативу да, заједно са Министарством за науку и заштиту животне средине, ово министарство организује откуп научне литературе за мрежу народних библиотека у Србији.

Зорица Милинковић, директорка Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић” из Ваљева, обавестила је присутне да Дечје и Завичајно одељење и управа Библиотеке не морају да се иселе из простора који користе. Верујемо да је на овакву одлуку локалне самоуправе у Ваљево утицао и апел који је органима упутила Заједница матичних библиотека Србије, што нас уверава да ће ова асоцијација својим радом допринети стварању бољих услова за рад и развој библиотекарства у нашој земљи.

Вера Удицки

*Народна библиотека „Јован Поповић”
Кикинда*

Библиотекарско друштво Србије

Много отворених питања

Обновљени рад Библиотекарског друштва Србије у последње две године резултирао је бројним, значајним и успешно окончаним пројектима и активностима који су садржани извештајима о раду Друштва за 2005. и 2006. годину,¹ усвојеним на његовим скупштинама.

Једна од свакако најзначајнијих активности у прошлој години била је одржавање јавне расправе

поводом новог Закона о библиотечкој делатности, као првом кораку у процедури настајања за нас важног квалитетног и модерног акта.

Имајући у виду да при доношењу закона није само најважније како гласи сам законски текст, већ и како се до њега дошло, Управни одбор Друштва је одлучио да одржи јавну расправу, како би била поштована права библиотечких радника (оних на које се правна норма односи) да управо они стручно, отворено и одговорно разговарају о предложеном тексту.

Тако је, да се подсетимо, пре тачно годину дана у Градској библиотеци у Панчеву одржана јавна

¹ Извештај о раду БДС може се видети на веб сајту: www.bds.org.yu/about4.html

расправа о Нацрту новог закона, чија се (ондашња) једанаеста верзија могла видети на сајту Народне библиотеке Србије².

Међу бројним драгоценим примедбама, коментарима и новим решењима која су понудили библиотекари,³ чуло се и да постојећи нацрт још није готов, те да је ова јавна расправа само увод у каснију јавну расправу, онда када Министарство културе уради предлог закона, као и да ће за то време радити и Комисија за израду закона при Народној библиотеци Србије.

Понуђени предлог да Друштво именује своја два члана у поменутој комисији НБС-а, Управни одбор Друштва је прихватио и за чланове ове Комисије при Народној библиотеци Србије изабрао мр Радмилу Дабановић и Јасмину Нинков, а одлуку о избору проследио Народној библиотеци Србије.

Још увек нема информација о томе да ли је нова или допуњена Комисија за израду закона при Народној библиотеци Србије именована и да ли је почела да ради, али свакако верујемо да ће ово важно питање постати приоритет за све који се, у оквиру својих овлашћења, институционално њиме баве.

Добро познате политичке и друштвене прилике у земљи указују на то да наш закон, нажалост, неће тако скоро доћи на дневни ред Скупштине Србије. С друге стране, ни посао око коначног уобличавања нацрта закона, који би требало упутити Министарству културе на даљу израду, још увек није завршен, или бар о томе засад у Друштву нема никаквих информација.

Ни када је реч о другим, такође важним стручним питањима не може се рећи да су се померила од иницијативе. То се односи на потребу редефинисања постојећих стандарда и норматива за библиотеке, који потичу још из седамдесетих година прошлог века.

Стиче се утисак као да се библиотекарима нигде не жури, да смо стандардима старим преко 35 година сасвим задовољни, упркос томе да сви говоримо о хитној потреби приближавања европским библиотечким вредностима, па у том смислу заиста недостаје што већа активност Комисије за библиотечке стандарде и нормативе при Друштву.

Измене Правилника о ближим условима за стицање звања лица која обављају стручне послове у библиотеци⁴ су још једно отворено питање из ра-

да Библиотечарског друштва Србије које је иницирала Комисија за статусна и професионална питања библиотекара.

У драгоценој сарадњи са Светланом Јанчић, председницом Комисије НБС за доделу звања лицима која обављају стручне послове у библиотеци, дошло се до закључка да су се стекли услови за квалитативну промену и допуну наведеног правилника, будући да се у пракси показала и нека врста релативизације критеријума за доделу виших звања.

Мада и предложене измене и допуне поменутог правилника доноси министар културе (као што је донео и основни текст правилника), сматрамо да би даља судбина овог значајног посла била много извеснија ако бисмо били предузимљивији.

На предлог Управног одбора, Скупштина Друштва је на последњој седници (22. фебруара 2007) донела закључак којим се констатује да се све чешће не признају стручна звања из области библиотечарства, с обзиром на то да већина аката о систематизацији радних места у библиотекама, поред одговарајућег степена стручне спреме, не предвиђа стручна звања. Неуједначеност коефицијената и цене рада за стручне раднике у високошколским и јавним библиотекама такође представља озбиљан проблем, јер се на тај начин умањује значај стручних звања, што доводи до разлика у статусу библиотечких радника. Стога је Скупштина именovala комисију која ће се бавити овим проблемом и своје закључке и оцене понудити Управном одбору Друштва на усвајање.

У току је прикупљање анкете о квалитету и целисходности садашњег начина откупа књига за јавне народне библиотеке који спроводи Министарство културе. Скупштина Друштва је подржала настојање Управног одбора да се уради свеобухватна анализа постојећег стања у овој области, а само истраживање има за циљ да, као професија, стекнемо увид у ефекте овакве набавне политике.

Отворених питања има много, а још више оних која чекају да се покрену и решавају, за која су углавном задужене комисије и секције Друштва, будући да су установљене с циљем да допринесе развоју и унапређењу библиотечко-информационе делатности.

Формирањем ад хок комисија, зависно од актуелности и значаја појединачног пројекта, Библиотечарско друштво Србије показује огромну вољу и улаже напоре да сви којима је библиотечарство струка и професија на што квалитетнији, бржи и модернији начин испуних своју мисију на релацији: читалац/корисник – књига/информација.

² www.nbs.bg.ac.yu

³ Записник са јавне расправе може се видети на веб сајту БДС: www.bds.org.yu

⁴ Службени гласник РС, бр. 63/94

Библиотекарско друштво Србије у 2007. години

Углавном редовне активности

На последњој скупштини, одржаној 22. фебруара 2007, потврђени су мандати новоформиране подружнице библиотеке Косова и Метохије, усвојени извештај о раду и финансијски извештај, као и програм рада Библиотекарског друштва Србије за 2007. годину.

Скупштина је за новог члана Управног одбора изабрала Горана Траиловића из Панчева.

Делегати су се сагласили да се начин откупа књига за јавне библиотеке, које спроводи Министарство културе, провери путем анкете која је прослеђена свим народним библиотекама у Србији. Распрљано је и о проблему неуједначене примене уредбе Владе РС о

Представници банатских подружница на Скупштини БДС

будућности". Организатори су били Библиотекарско друштво Србије, Друштво библиотекара РС и

Народна и универзитетска библиотека Републике Српске. Крајем марта 2007. године Друштво има 950 чланова из свих типова библиотека.

БДС одржава контакте и координира рад у оквиру Управног одбора, подружница, комисија и секција, углавном путем електронске преписке и телефоном. Осим неколико изузетака, које ваља активирати у 2007. години, све ко-

мисије и секције Друштва су одржавале састанке, иницирале и покретале решавање бројних питања која се тичу основних циљева којима се комисије, односно секције, баве, одржана су два саветовања за библиотекарe у организацији подружница (Златибор и бања Врујци).

Стручни часописи, посебно *Панчевачко читалиште* и *Јавне библиотеке*, посвећивали су велики простор извештајима о раду Друштва, као и други часописи чији су издавачи библиотеке у Србији.

Весна Црногорац,
секретар БДС

Сајт Друштва
www.bds.org.yu

коэффицијентима у свим библиотекама, као и уважавању стручних звања.

Од 28. до 30. марта у Теслићу (Република Српска) одржан је стручни скуп на тему „Библиотеке

На сајту Народне библиотеке Србије

Закон о библиотечкој делатности

Комисију за израду новог Закона о библиотечкој делатности образује Народна библиотека Србије. За представнике Библиотекарског друштва у комисији изабрани су Радмила Дабановић и Јасмина Нинков.

Предлоге и сугестије у вези са нацртом новог Закона о библиотечкој делатности могу се достави-

ти Весни Ињац-Малбаша, заменику директора НБС, на адресу iwac@nbs.bg.ac.yu, или Весни Црногорац, секретару Друштва библиотекара Србије, на адресу crvesna@bankerinter.net. На сајту Народне библиотеке Србије отворена је дискусиона листа на коју можете да се укључите (<http://nbs3.nbs.bg.ac.yu/mailman/listinfo/nbs-lista>).

Комисија за односе с јавношћу Библиотекарског друштва Србије

Знамо куда, треба да научимо како

Послови везани за односе с јавношћу моћу се описати разним речима, као што су на пример реноме, поузданост, поверење, хармонија и постицање међусобног разумевања истинитим и поштиним обавештавањем.

Сем Блек

Комисија за односе са јавношћу конституисана је на састанку у Народној библиотеци Србије 8. септембра 2005. године као једно од радних тела БДС. За председницу Комисије изабрана је проф. др Гордана Стокић-Симончић са Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког факултета у Београду, а за њену заменицу именована је Миљана Зрнић, управница народне библиотеке „Карло Бјелички” из Сомбора. Чланови Комисије су из библиотекарских свих типова, библиотекари који имају жеље и елана, а сматрају да имају и афинитета за ову врсту послова.

На првом састанку се пошло од мисије и циљева Библиотекарског друштва Србије, према којима, и у чијим оквирима, треба да делује и ова комисија. Дефинисана је мисија Комисије и одређене циљне групе на које је усмерен њен рад.

Мисија Комисије за односе са јавношћу гласи: Полазећи од друштвених потреба којима наша професија служи, своју мисију видимо у промовисању рада Библиотекарског друштва Србије, као и у промовисању библиотекарства као струке и као науке. У складу са тим, Комисија осмишљава и предлаже акције усмерене ка ужој и широј стручној јавности; ради на успостављању сталне и интензивне сарадње међу библиотекама у циљу размене искустава и усвајања „најбоље праксе” из домена односа са јавношћу; успоставља сарадњу са институцијама културе и сродним струковним удружењима.

Дефинисане циљне групе су: библиотекари, оснивачи и финансијери библиотеке, донатори, институције културе и њихова струковна удружења, корисници библиотека и шира јавност.

Други састанак Комисије одржан је 22. септембра 2006. у Библиотеци Дома културе „Студентски град” у Београду. Договорено је да чланови, свако према својим могућностима, упознају део јавности

са одржавањем предстојећег међународног научног скупа „Лидерство у библиотекама: спона науке, културе и привреде”. Резултат је био скроман, али драгоцен, јер представља зачетак рада Комисије. Председник Комисије проф. др Гордана Стокић-Симончић дала је интервју за лист *Политика*. Чланови Комисије су обавестили локалне медије у својим срединама. О скупу су електронском поштом обавештене и колеге из архива и музеја.

Трећи пут Комисија се састала 16. марта 2007. године у Народној библиотеци Србије. Анализирани су документи Извештај о раду БДС за 2006. годину и Предлог програма рада БДС у 2007. години, место и улога Комисије у досадашњем и будућем раду Друштва. Закључено је да је основни предуслов за успешан и ефикасан рад БДС добра комуникација и координиран рад различитих тела, тј. стална размена информација међу комисијама, секцијама, подружницама, са управом Друштва. У овоме Комисија за односе са јавношћу треба да има интегративну улогу. Конкретни кораци које ће Комисија у вези са тим предузети су: добијање сагласности управе БДС за присуствовање једног члана Комисије састанцима управе (предложено је да се овај проблем реши одредбом Статута БДС према којој ће један члан Управе обавезно бити у Комисији за односе са јавношћу), председник Комисије ће позвати на сарадњу председнике других комисија, секција и подружница (почетни корак може бити размена записника са одржаних састанака путем електронске поште, из којих би се јасно видела размотрена питања, конкретне активности и будући планови појединих тела БДС).

Разматрајући планиране активности Друштва за 2007. годину, Комисија је закључила да би могла да свој допринос обележавању шездесетогодишњице од оснивања Друштва. Предложено је да се организује изложба која ће бити постављена у холу Народне библиотеке Србије током децембра, тј. у време прославе Дана библиотекарства. Изложбу би пратио каталог са хронологијом значајних догађаја који су обележили рад Друштва. Планирано је да се дизајнира и посебан плакат који би био постављен у библиотекама широм Србије.

Ако су кључне речи поузданост, поверење, хармонија, постицање међусобног поверења, исти-

нито обавештавање (да се вратимо Сему Блеку) знамо куда. Треба да научимо како. Чини се да је први предуслов за успешан рад да свако од чланова Комисије постане дубоко свестан мисије и значаја нашег рада за Библиотекарско друштво. Да знамо кога, зашто, коме и на који начин промовишемо. Улогу Комисије морају препознати и поштовати и друге колеге из Библиотекарског друштва. Предстоји нам озбиљан и дуготрајан посао

формирања и неговања „јавности” – стручне библиотекарске, шире стручне јавности у области културе (посебно донекле сродних струка архивистичке и музеолошке), као и најшире јавности друштвене заједнице, који захтева упорност и стрпљење.

Невена Томић

Библиотека Дома културе „Студентски траг”

Подружница библиотекара Срема

На трагу Доситеја Обрадовића

Трагови културне прошлости Срема датирају од првих праисторијских насељавања и бележе сјај римског царства, градитељство манастира у XV веку, величанствене иконостасе из XVIII века и оснивање првих српских читаоница у XIX веку. У време романтичарског заноса и великих борби за националну и културну слободу у XIX веку ницале су прве читаонице у Срему: 1842. године Српска читаоница у Иригу, 1849. у Шиду, 1861. у Руми, 1866. у Сремској Митровици, 1878. у Старој Пазови... Оне су биле места на којима су се читале књиге, часописи и листови, али и места где су се одржавала предавања, беседе и вечери посвећене значајним личностима и догађајима.

Данас у Срему ради седам народних библиотека које имају организован рад огранака у 23 места. Мрежу библиотека Срема чини и 12 средњошколских, 42 основношколске и пет специјалних библиотека. У њима раде 162 библиотечка радника.

Чувајући и негујући традицију професије, библиотекари Срема су 1962. установили Сабор библиотекара Срема у најстаријој читаоници – Српској читаоници у Иригу, а 1972. године званично основали Основну организацију библиотечких радника за Срем, која је била део Друштва библиотекара Војводине. Данашњи назив Подружница библиотекара Срема добила је 1992. године, када је основано Библиотекарско друштво Србије.

Седиште Подружнице библиотекара Срема је у Библиотеци „Глигорије Возаревић” у Сремској Митровици, матичној библиотеци за Срем. Рад Подружнице организују председник, који се бира на че-

тири године и увек је из друге библиотеке Срема, секретар, руководилац Матичне службе Библиотеке „Глигорије Возаревић” и директори сремских библиотека.

Подружница своје програме, циљеве и задатке спроводи кроз организовање сада већ традиционалног Сабора библиотекара Срема, који се одржава у Иригу првог петка у октобру сваке године, годишње скупштине Подружнице, које се одржава у једној од седам сремских библиотека (према утврђеном реду), Сусрета библиографа у спомен на др Георгија Михаиловића у Инђији, саветовања, семинара, стручних састанака библиотекара који воде дечја одељења и завичајне збирке.

На једном од сабора одржаних осамдесетих година родила се идеја о реализацији заједничких пројеката. Усвојена је на скупштини у Старој Пазови, 1982. године, и библиотеке су постале реализатори заједничких пројеката: *Библиографија монографских и серијских публикација НОБ Срема, Историја библиотека Срема,*

Народни певачи у Срему, Каталог завичајних збирки у библиотекама Срема.

Исте, 1982. године, библиотекари Срема су установили годишњу Награду „Доситеј Обрадовић”, која се на Сабору библиотекара Срема додељује библиотекама и појединцима за стваралачки рад и допринос развоју и унапређењу струке.

На конференцији библиотекара Срема у Бешки, 1997. године, усвојен је логотип подружнице,

сада већ увелико препознатљив. На њему је књига као симбол библиотеке, а библиотека као памћење света – *temora mundi* и винова лоза, коју је римски цар Проб 278. године засадио на сунчаним обронцима Фрушке горе – симбол Срема.

Полазећи од тврдње да „траје само оно што је записано”, Подружница библиотекара Срема је 1996. године покренула стручни часопис *Годишњак библиотека Срема*, који широј јавности ставља на увид резултате рада библиотека Срема, стручне радове, специфичности и вредности појединих легата и збирки, значајне годишњице, портрете стваралаца и вести о стручним и струковним активностима, једном речју, одсликава професио-

нализам библиотекара. Посебна вредност овог часописа је да његове странице исписују библиотекари Срема.

Потврда нивоа развоја или стандарда квалитета Подружнице библиотекара Срема је и чињеница да програме реализују три библиотекара саветника, два виша библиотекара, два самостална виша књижничара, пет самосталних књижничара, а сви запослени у народним библиотекама имају положен стручни испит. То подразумева и стално учење и стручно усавршавање, обезбеђивање одређеног квалитета програма рада, увођење нових садржаја, размену искустава са другим библиотекама ван региона и, наравно, презентовање рада своје библиотеке и региона.

Полазећи од тврдње „наша подружница је добра подружница”, немамо намеру да постанемо образац или да наметнемо искључиво мишљење. Размена искустава са свим библиотекама обогатиће наше искуство и будућу праксу новим сазнањима. Проналазећи своја решења, у првом плану нам је активан однос према популаризацији књиге и библиотеке – *temora mundi* – памћење света, како је записано и у нашем логотипу.

Славица Варничкић

Председник Подружнице библиотекара Срема

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2007.

Подружница Библиотекарског друштва Србије за Јужнобанатски округ

Нови председник Слободан Стевановски

Подружница Библиотекарског друштва Србије за јужнобанатски округ је у јануару одржала први састанак у 2007. години. Нови председник је мр Слободан Стевановски из Ковачице, а секретар је и даље Иван Стојановић из Вршца. Изабрани су координатори за дечје (Гордана Гајић, Панчево), специјалне (Томислав Перков, Панчево) и сеоске библиотеке (Данијела Глигорин, Банатско Ново Село, општина Панчево), а координатори за школске библиотеке и завичајна одељења ће бити накнадно изабрани (састанак школских библиотекара ће организovati Ђурђевка Јарић).

Било је речи о раду Библиотекарског друштва Србије, комисија и секција, сајту Друштва и чланарини. Разматрана су и питања аутоматизације пословања, оперативних система, положај библиотека и однос оснивача према њима, услови за рад, активности Подружнице у протеклом периоду и планови за 2007. годину. Радује добар одзив школских библиотекара и спремност да буду активни чланови Друштва. Посебно се говорило о Удружењу школских библиотекара, активностима Министарства просвете и законској регулативи која се односи на овај тип библиотека.

Чланарина за 2007.

Чланарина за 2007. годину се може уплатити лично или колективно преко библиотеке или друге институције у којој библиотекар ради. За обједињену колективну уплату преко Подружнице чланови се могу обратити председнику Друштва Слободану Стевановском на мејл slobas25@yahoo.com, или секретару Ивану Стојановићу на ivan_st@centurion.co.yu. Износ личне чланарине је 500, а колек-

тивне 400 динара и требало би да буде уплаћена до 1. јуна.

Библиотека, институција или појединац, након уплате, списак имена за које је уплаћена чланарина достављају секретару Друштва Весни Црногорац на мејл crvesna@bankerinter.net, или sekretar@bds.org.yu.

Број жиро рачуна Библиотекарског друштва Србије: 250-1070186945091-91 EFG Eurobank а. д. Београд.

Библиотека Дома културе у Банатском Новом Селу

Недостаје рачунарска опрема

Слободан Стевановски, нови председник Подружнице, и Горан Траиловић, уредник *Панчевачког читалишта*, у фебруару су били гости сусрета „Четвртком у шест”, који сваке последње недеље у месецу за своје чланове организује Библиотека Дома културе у Банатском Новом Селу. Говорило се о раду библиотека у региону и библиотечком систему Финске, коме је посвећен специјални додатак у осмом броју *Читалишта*.

Ово је била добра прилика да се упознамо са условима у којима ради ова библиотека и њеним активностима и да у разговору са библиотекарком Данијелом Глигорин и управником Дома културе Сорином Бољанцем размотримо могућност развоја и

решења актуелних проблема са којима се сусрећу у раду. За разлику од многих сеоских домова културе који су у веома лошем стању, зграда у Банатском Новом Селу има уредну околину, лепу фасаду и одлично уређен простор у приземљу. Све то је допринело да Дом постане културни центар локалне заједнице. Како је библиотека у оваквим објектима готово по правилу на спрату, њено реновирање и опремање се тек планира, али је просторија у којој је смештена велика, светла и у овом тренутку задовољава потребе корисника. Дом однедавно има добру бежичну интернет везу и, након прибављања рачунарске опреме, библиотека ће својим корисницима моћи да понуди нове садржаје.

Књига зборничког типа

Федоровские Чтения (Москва: РАН, 2005)

Федоровские чтения, што би на нашем језику буквално у преводу гласило *Фјодоровска читања*, представља специфичну и врло занимљиву едицију названу по првом руском штампару Ивану Федорову. Едиција је покренута још 1950. године у Државној библиотеци „Владимир Илич Лењин” у Москви. Послије прве књиге услиједила је пауза. Престало је излагање ове едиције до доласка Евгенија Љвовича Немировског у Лењинку (1973), који ју је обновио и замислио њено годишње приређивање. Први зборник, који је проф. Немировски приредио, појавио се крајем 1973. године и био је посвећен почетку штампања у Украјини. Године 1981. *Федоровска читања* су се појавила поводом 400-годишњице штампања остршке *Библије*, књиге која је одиграла врло значајну улогу у историји источнословенске културе. (Научни скупови о књизи одржани су у Љвову и Острогу.)

Немировском није пошло за руком да едицију претвори у годишњак. Доживио је, међутим, да поводом његове 80. годишњице *Федоровско читање* буде приређено њему у част. У организацији Руске академије наука, одржан је 20. и 21. априла 2005. године међународни научни скуп, на који је писац ових редова имао част да буде позван. Од реферата поднесених на том скупу објављена је волуминозна књига (660 стр.) На скупу је третирана научна проблематика у оквиру три блока:

- Допринос Евгенија Љвовича Немировског изучавању историје књиге (поводом 80 година од рођења);
- Историја словенског ћириличног штампарства с краја 15. до 18. вијека;
- Историјски извори и историографски аспекти изучавања историје књиге.

Поводом 80. годишњице рођења Евгенија Љвовича Немировског, поднето је десет саопштења.

В. И. Васиљев, Ј. А. Лабинцев и А. Ј. Самарин: Евгениј Љвович Немировски: међаши у стваралачкој биографији (стр. 5–16).

Тројица руских научника, , поводом 80. годишњице академика Евгенија Љвовича Немировског, познатог руског библиолога и историчара књиге, доктора историјских наука и професора универзитета у Москви, дају синтезу његовог стваралаштва, високо вреднујући његово мјесто у науци и култури словенских народа . Његов стваралачки опус износи преко две хиљаде библиографских јединица, од чега су 104 монографске публи-

кације (књиге, брошуре). Просјечно годишње овај неуморни научник објављује 2–3 књиге и 20–25 чланака, колико и један научни институт који има годишње солидну истраживачку активност и запажену издавачку продукцију. Његови радови су објављивани у Украјини, Бјелорусији, Литванији, Естонији, Њемачкој, Великој Британији, Француској, Пољској, Чехословачкој, Бугарској, САД, Хрватској, Србији и Црној Гори.

Необично је широк дијапазон тема које је обрађивао. У његовим истраживањима посебно мјесто заузима историја књиге у Русији и страним земаљама, историја и савремени положај полиграфске технике, теоријски проблеми библиологије, савремена издавачка дјелатност, библиографија, библиотекарство, библиофилство и књижарство. Може се слободно рећи да нема ниједног аспекта библиологије о којему Е. Љ. Немировски није темељито писао. Бројне су периодичне публикације у којима је сарађивао.

Слиједи потом његов животопис, затим радна биографија. Наводе се важније књиге које је написао сам, или у коауторству, посебно оне које се односе на руског првоштампара Ивана Федорова, затим на првог словенског штампара Швајполта Фиола и на бјелоруског штампара Франциска Скорину, итд.

Аутори посебно стављају акценат на сарадњу Немировског са Централном библиотеком Црне Горе и капиталним издањима које је она штампала под његовим ауторством. Скрећу пажњу на пројекат његових вишетомних књига на њемачком језику у издању Валентина Кернера у Баден-Бадену.

Нови крупни пројекат Евгенија Љвовича представља серија „Историја словенског ћириличног штампарства 15–17 век”, у оквиру које се током 2005. појавила двотомна књига *Почетак читања код Лужних Словена*. Аутори скрећу пажњу и на четворокњижје Е. Љ. Немировског о Ј. Гутенбергу.

Т. А. Долгодрова: Гутенбергово трокњижје Е. Љ. Немировског (стр. 17–28).

Е. Љ. Немировски је о оцу савременог штампарства Јохану Гутенбергу написао три фундаменталне монографије. Једна је посвећена техничким аспектима штампе и усавршавању штампарства, друга непосредном изуму европског штампарства, а трећа библиографији о Гутенбергу (1454–1550). Уколико би ове књиге биле резултат колективног труда неке универзитетске катедре или одређеног научно-истраживачког института свака би изазвала

свјетску сензацију, па утолико више пажње заслужује титански напор једног човјека.

Евгеније Љвович је објавио четири књиге о Гутенбургу, а не три, како би се закључило из наслова чланка Долгодрове. Прву је објавио још 1989. године под насловом *Иојанн Гутенберт. Около 1399–1468* (Москва, 1989). Руска академија наука је 2000. године издала прву велику монографију о Гутенбергу Е. Љ. Немировског *Изобретение Иојанна Гутенберта. Из историји књигопечатания. Технически аспекти* (Москва, 2000).

Трећа његова капитална књига *Иојанн Гутенберт. Около 1399–1468*. (Москва, 2001) о проналазачу штампарске пресе с покретним словима појавила се прве године трећег миленијума. У њој је аутор свестрано представио живот и дјелатност Ј. Гутенберга. То је у правом смислу ријечи дивот издање. Долгодрова анализира сва четири поглавља ове књиге: изворе и историографију, у којој су, како она каже, проанализирани сви значајнији радови о Гутенбергу и дата критичка анализа најважнијих монографија о њему. Говори се о формирању Гутенберговог музеја у Мајнцу и Гутенбергског друштва (1900), о појави, 1925. године, угледног годишњака *Gutenberg-Jahrbuch* и његовом значају. Сазнајемо и о историји ксилографије. То је предмет анализе прве и друге главе ове књиге. У трећој глави аутор расправља о родослову и породици, о породичном грбу Гутенбергових. Подробно се анализира његов стразбуршки период. У четвртој глави дају се прецизно сви познати егземплари Гутенбергових издања, посебно 42-редне *Библије*, од које је сачувано само 49 примјерака. Према ријечима Долгодрове, Немировски говори о историји сваког примјерка, његовим особинама и пуштању у научни оптицај, залаже се за факсимилно издање примјерка из Њемачког музеја књиге и штампе у Лајпцигу. Књига је прекрасно илустрована. Садржи око 500 илустрација, од којих су многе у боји.

Трећа књига Е. Љ. Немировског *Gutenberg und der ateste Buchdruck in Selbstzeugnissen: Chrestomathie und Bibliographie 1454-1550*, Баден-Баден, 2003 (*Гутенберт и рано штампарство према свједочењу савременика. Хрестоматија и библиографија 1454–1550*) појавила се у издању Валентина Кернера (Баден-Баден, 2003) поводом 600. годишњице изумитеља штампарске вјештине.

Д. Ј. Мартиновић: Допринос Е. Љ. Немировског изучавању јужнословенске библиологије. (стр. 29–41).

У саопштењу Душана Ј. Мартиновића даје се исцрпан преглед научног рада Е. Љ. Немировског на јужнословенској библиологији. Набрајају се његове књиге и брошуре које је написао и објавио код руских и црногорских издавача, расправе и чланци објелодањени у периодичним публикацијама (ру-

ским, српским и црногорским). Таквих библиографских јединица има 60. Оне су научно фондиране, мање-више са новом фактографијом. Доста су значиле за афирмацију црногорске и српске књижне продукције.

С. Р. Долгова: Е. Љ. Немировски – истраживач Руског државног архива древних аката (стр. 42–45).

С. Р. Долгова подсећа на истраживања Е. Љ. Немировског као студента у Руском државном архиву древних аката по питању историје полиграфије СССР-а и његовим открићима из тог домена.

А. Л. Посадсков: Е. Љ. Немировски као историчар совјетске књиге (стр. 45–52).

Аутор расправља о дјелатности Евгенија Љвовича у Лењинки у вријеме директора Н. М. Сикорског, о његовом плодном раду на полиграфији и издавачкој продукцији од Октобарске револуције до 1932. године и његовој сарадњи у стручним часописима, у совјетско вријеме. Дао је опис и рецензирао око 200 публикација. Истакло се и као организатор научних конференција о издаваштву и историји књиге и као редактор више зборника о рукописној и староштампаној руској књизи.

Б. В. Ленски: Е. Љ. Немировски о путевима развитка штампарства наше земље (стр. 52–65).

Ријеч је о повећању броја наслова и тиража књига и брошура – објективној закономјерности друштвеног прогреса, о њиховом броју по глави становника, о књижном дефициту, о усклађености са порастом становништва, о политици и планирању издавачке дјелатности.

Фридрих Краузе: Професор Е. Љ. Немировски и часопис *Мартиналиен* Пиргајмеровског друштва Источна Њемачка.

Библиофилско Пиргајмеровско друштво основано је у љето 1956. године у Берлину. Названо је по имену истакнутог њемачког хуманисте и библиофила из Нирнберга. Е. Љ. Немировски је активно сарађивао са водећим људима овог друштва и проф. др Ф. Краузе је то узела за предмет свог реферата. У јануару 1957. Друштво је објавило први број часописа *Мартиналиен* и од тада излази четири пута годишње. Е. Љ. Немировски је написао више прилога о мајсторима екслибриса.

У СССР-у је било основано више библиофилских клубова (Москва, Лењинград, Вороњеж, Киров) који су приредили неколико бројева поменутог часописа. Сви материјали совјетских аутора су били повјерени Евгенију Љвовичу, који их је редиговао и заједно са Фридрих Краузе припремио за штампу у виду специјалних бројева који су штампани паралелно на руском и њемачком језику и илустровани вишебојним цртежима. Неки бројеви су посвећени историји књиге и књижној илустрацији у Пољској, Бугарској, Мађарској. Уз то, Ф. Краузова потенцира бројне приказе њемачких аутора радова Е. Љ. Немировског.

З. К. Соколовска: О књигама Е. Љ. Немировског, издатих у серији Руске академије наука „Научно-биографска литература” (стр. 70–80).

Ауторка Соколовска врло опширно разматра, коментарише и доноси рецензије на књиге Е. Љ. Немировског које је издала Руска академија наука у оквиру НБЛ: *Андреј Чохов* (1982), *Ивана Федорова* (1985), трећа књига у овој серији *Иоанн Гутенберг* (1989), четврта књига *А. Ј. Черняка* и пета научна биографија се односи на Анисима Михаилова Радишевскога, штампана 1997. Све ове књиге су добиле високе оцјене мјеродавне научне критике.

Е. И. Почтар: Улога Е. Љ. Немировског у институцији патентног дјела Русије (стр. 81–83).

Е. Љ. Немировски је 1953. године је у Свесавезном научно-истраживачком институту организовао патентно одјељење. Почтар је, као један од његових ученика и сарадника, поднио саопштење о тој његовој активности и истакао да се „без претјеривања може говорити о непроцјењивом доприносу Е. Љ. Немировског у успјешном развоју домовинског патентног дјела”.

Г. И. Ковалчук: Рад Е. Љ. Немировског у фондима Националне библиотеке Украјине „В. И. Вернадског” (стр. 83–88).

Аутор разматра примјерке објављених радова Евгенија Љвовича из фонда одјељења староштампаних и ријетких издања украјинске Националне библиотеке. Ковалчук фокусира пажњу посебно на издање Јохана Гутенберга из 2001. године, коју назива спомеником културе, затим скреће пажњу на књиге Евгенија Љвовича које се налазе у књижним фондима украјинских библиотека које младим научним посленицима Украјине указују на опсег његовог стваралаштва и служе као лијеп примјер угледања на њих. Посебну пажњу Ковалчук скреће на чланке Е. Љ. Немировског који се односе на Украјину.

У другом блоку ове занимљиве књиге говори се о историји словенског ћириличног штампарства с краја 15. до краја 18. вијека. Двадесет четири саопштења на међународном научном скупу посвећеном Е. Љ. Немировском дају широку лепезу многих релевантних питања на задате теме. Овај блок почиње расправом о острошкој *Библији*, чији је аутор Е. Љ. Немировски. Аница Назор, академик из Загреба, пише о једном примјерку дубровачког *Молићвеника* из 1512. године, А. С. Демин је подсјетио на литерарно стварање Франческа Скорина, В. И. Иванов на *Јеванђеље* из 1575. године Петра Мстиславца из Краснодарске научне библиотеке. В. Мјакишев је говорио о тајним документима Мамонича, а М. М. Бељакова, Е. С. Курзина и А. О. Дјукова о књигама ћириличке штампе 16–17. вијека у збиркама рукописне и староштампане књиге Нижегородског института, С. В. Бураева и О. С. Васиљева о староштампаним издањима у Забајкаљу: географија, репертоар и функција егзистирања.

Ј. Е. Шустова је своје излагање посветила проблемима комплексног истраживања историјских извора, предговора и посвета у издањима Љвовске братске штампарије с краја 16. до 17. вијека, Н. П. Бондар је анализирао ћириличка издања из 17. вијека у књижним фондима Националне библиотеке Украјине В. И. Вернадског. К. Томас је говорила о томе како је стара штампана ћириличка књига стигла у великобританска и ирска књигохранилишта. И. М. Грицевска је коментарисала патристику у репертоару Московског штампарије дореформног периода. Л. А. Тимошина је казивала о староштампаним издањима „Уложенија” из 1649. године и судским заводима средином 17. вијека.

Теме излагања осталих биле су: А. А. Гусева – Издања Московске штампарије у периоду патријарха Никона; Е. В. Градобожнова – Часослов као књига за обучавање вјере и писмености (по материјалима московских штампаних издања прве половине 17. вијека); М. В. Гусева – Московски штампани сведи и историјска самосвијест руског народа. Дефинисање проблема; И. В. Поздева – Химна књиге. Књижна култура руских манастира на граници „новог времена”; В. П. Пушкив и Л. В. Пушкив – О пракси сакупљања података за тему *Књижний рынок Москвы 1636/37*; А. В. Дадикина – Радници Московске штампарије друге половине 17. вијека; П. Е. Киселева – Издања Почаевског Успенског манастира у одјељењу староштампаних и ријетких књига у Националној библиотеци Украјине; Ј. А. Лабинцев – Бјелоруски црквенословенски штампани текст из епохе позног барока *Житије св. Онуфрија Великог* 1696. године; Н. А. Бесонова – Извори попуњавања самарских хранилишта старопечатних књига (почетак 20. вијека); Л. Г. Рева: В. И. Барвинок и његов *Прејед библиографије црквенословенских староштампаних књига* (1925); М. С. Губанова: Методика појединачног научног описа ћириличких штампаних књига у англојезичким каталозима посљедње четврти 20. вијека; В. Починска – Електронска база података „Рукописних и староштампаних књига ћириличке традиције Уралског региона”.

У трећем блоку насловљеном „Историјски извори и историографски аспекти изучавања историје књиге” поднета су 22 саопштења. Говорили су: Н. В. Николаев о почетку књижне културе Великог књажевства Литванског из епохе Гедимина и Олгерда; Л. Л. Шчавинска о словенској књижној култури западног пограничног краја Великог књажевства Литванског, Руског и Жемојтског; Е. В. Шуљгина о кијевско-печерском *Патерику* у саставу *Великих Минеја Четих*; П. А. Шамин о покушају састављања тематских каталога инкунабула; Е. В. Повлешчикова и Е. А. Радзиховска о издањима 15. и 16. вијека из колекције Р. М. Губе у књижном фонду Научне библиотеке Одеског универзитета; Н. А.

Багровников о потпуној лутеровској Библији из 1541. године; А. А. Гусева, И. Л. Карпова и И. Ј. Фоменко о првој руској новини *Ведомости* 1703–1727. године; М. А. Ермолаева о библиографским радовима 17. стољећа као изворима за проучавање историје руског издаваштва; А. Ј. Самарин о новим документима о првом власнику приватне штампарије у Русији И. М. Гартунге; Г. А. Фафурин о историјату Императорске типографије на основу архивских докумената (1784–1800); Г. И. Смагина о резултатима школске реформе Катарине Другена према писању *Staats-Anzeigen*; Н. А. Зелењак-Кудрејко о фонду одјељења ријетких књига ГПИБ као извору за историју Хомјакових; И. С. Зверева о књигама које се сматрају „зобрањеним” из историје конфискације 1830. године у Пољском царству (према материјалима архива Руске националне библиотеке); А. В. Стефанович о издањима штампаним за живота разних аутора у књижном фонду Несвишке филијале Радзивилов 19–20. стољећа (у фонду Централне научне библиотеке Националне академије Бјелорусије); Н. Г. Патрушева о ревизији цензурних завода као извора за историју цензурног надзора у Русији у другој половини 19. и почетком 20. вијека; Л. А. Сорокина о часопису *Библиограф* (1884–1914) као извору за изучавање књижне продукције у Русији; Е. Н. Савенко о Историји самоиздаваштва: извори за изучавање; А. Гергова о истраживачком пољу историје књиге у другој половини 20. вијека; Л. А. Дубровина о развоју кодиколошких истраживања у Институту рукописа Националне библиотеке Украјине (1988–2003); И. И. Фролова о Књижној култури руске провинције друге половине 19. и почетка 20. вијека; Н. А. Гринченко о Рудолфу Минцлову, историчару Императорске народне библиотеке; В. И. Васиљев о међународној размјени књига у другој четврти 18. вијека.

Према томе, књига зборничког типа *Федоровске чтења*, 2005, садржи 56 саопштења, од чега су десет посвећена Е. Љ. Немировском.

Душан Ј. Мартиновић

Из Руске политичке енциклопедије

Библиотека – центар мултикултуралне комуникације

Монографија Е. Ј. Генијеве, познатог књижевног критичара, библиографа, културолога, посвећена је теоретским и практичним аспектима мултикултуралне комуникације у библиотеци.

Ауторка посматра савремену библиотеку у контексту актуелних културолошких концепција као једну од важних институција друштва, која не само да сакупља и чува документа, него и активно учествује у социјализацији читалаца, доприноси формирању плуралистичког гледишта и основама толерантног мишљења.

Зашто је Платон сматрао књиге „мртвим киповима”, а Питагора принципијелно није записивао своје мисли? Због чега наша савременост читаоцу претпоставља спектакуларне форме обучавања и доколице? У чему је тајна и привлачност комуникације „од уста до уста”, „лицем у лице”? Шта је то „плуралистичка” библиотека и по чему се она разликује од „просвећивачке” библиотеке? Може ли се досадна научна конференција претворити у занимљиву игру?

Одговарајући на ова и многа друга питања, књига Е. Ј. Генијеве уводи читаоца у проблематику савремене комуникативности, социологије читања, семиотике културе и биће интересантна како стручњацима, тако и широком аудиторијуму.

Ивана Маркез-Филиповић
детал са слике, 2006.

Вредан прилог историји српске библиографије деветнаестог века

Српске библиографије : 1851–1879. године. Том 1 / Душан Панковић. – Нови Сад : Матица српска, 2006.

У едицији Библиографије Рукописног одељења Матице српске публикован је први том књиге *Српске библиографије 1851–1879. године* Душана Панковића, библиотекара у пензији и врсног библиографа Народне библиотеке „Др Ђорђе Натошевић” из Инђије. Ова књига од 605 страна плод је вишегодишњег истраживачког рада и представља континуирани наставак публикације *Српске библиографије 1766–1850*, коју су 1982. године објавиле Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске.

Аутор је грађу за библиографију прикупио прелиставањем бројне литературе, архивског материјала и 84 наслова периодичних публикација друге половине деветнаестог века. Библиографије у том периоду објављиване су на страницама новина и часописа, најчешће као вести, белешке, објаве, с циљем да читаоца обавесте о изашлој публикацији, или да га позову на претплату и куповину. Прикупљену грађу аутор је поделио у три поглавља. Прво поглавље је студија о српској библиографији, друго библиографија библиографија, а треће грађа за српску библиографију. Због обимности, ово целовито дело је подељено у два тома. Први том садржи прва два поглавља.

Прилог историји српске библиографије је први одељак који, на преко 400 страна, даје исцрпан преглед библиографског рада у разматраном периоду. Преглед почиње освртом на библиографски рад Георгија Магарашевића и Јована Суботића, уредника *Летописа Матице српске* и аутора пописа садржаја *Летописа*, који представљају прве библиографије прилога у периодичним публикацијама. Следе осврти на библиографије објављене у *Гласнику Друштва српске словесности*, *Војвођанки*, *Јужној ители*, *Седмици*, *Даници*, *Јавору*, *Видовдану*, *Матици*, *Застави*, *Панчевцу*, *Србадији*, *Српској зори* и другим гласилима. Од појединаца који су највише допринели развоју и афирмацији српске библиографије посебно су истакнути Ђура Даничић,

Павел Јозеф Шафарик и Стојан Новаковић, чија су дела основа за даљи развој библиографске праксе код нас. Нарочита пажња посвећена је Стојану Новаковићу и његовој *Српској библиографији за нову књижевност 1741–1867*, јединој самостално објављеној библиографији овог периода. У овом прегледу аутор је указао на појаву и развој библиографије као потребе тог времена и на њену улогу у информисању о културним и друштвено-политичким збивањима.

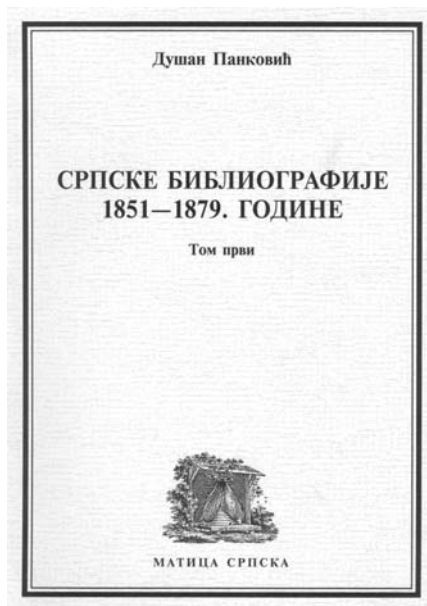
Друго поглавље чини библиографија српских библиографија објављених у периодичним издањима. Она садржи 312 јединица сложених хронолошким редом, према именованој одредници, односно имену аутора или наслову.

Ауторима ових библиографија сматрани су углавном уредници новина и часописа. Опис библио-

графских јединица је кратак, у првом делу доноси податке о наслову и аутору библиографије, као и податке о серијској публикацији у којој су објављени (наслов, годиште и место излажења).

Најчешћи наслови ових библиографија су: *Огласи*, *Књижевни огласи*, *Књижевне вести*, *Књижество*, *Књижевност*, *Објава* итд. Иза главног описа следи попис бројева периодичног гласила, у којима се појављују библиографије, са датумом или само месецом излажења, бројем странице на којој се библиографија налази и податак о броју јединица у самој библиографији.

Већина библиографских јединица садржи и анотације у којима су обавештења о променама наслова гласила или библиографије, променама уредника, периодичности излажења, промени места штампања и штампара, о уређивачкој концепцији листа, врстама описиваних публикација, форми библиографске јединице и броју података у њој, итд. Понека анотација доноси само податак о томе ко-

лико пута су неке књиге оглашаване у једном листу, а нека само информацију о томе који су бројеви одређеног гласила прегледани.

Лакшем сналажењу у грађи доприноси пет регистара: регистар имена, регистар наслова, регистар места, регистар библиографских и сродних назива и појмова и регистар латиничним словима. Они се односе на целу књигу тако да подаци из библиографије нису упућивани на број јединице већ на страну на којој се јединица налази.

Објављивањем другог тома са грађом за српску библиографију, у којој су хронолошки сложене све библиографске белешке (преко 10 хиљада), из прегледаних периодичних публикација и

других библиографија овог периода, биће заокружена целина.

У овој књизи Душан Панковић је пратио развој библиографије друге половине деветнаестог века у склопу целокупног развоја живота Срба, а посебно у области књижевне продукције и издавачке делатности. Као врстан библиограф, он је стрпљиво, систематично и прецизно анализирао, уочавао и повезивао све што је утицало на појаву и промене у библиографији. Зато је његово дело изузетно вредно и заузима једно од најзначајнијих места у историји српске библиографије.

Марија Јованцаи

Како на најбољи начин презентовати завичајне збирке

Андрија Б. К. Стојковић : био-библиографија / Добрило Аранитовић. – Чачак : Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“, 2006. – (Едиција Завичајна библиотека ; књ. 12)

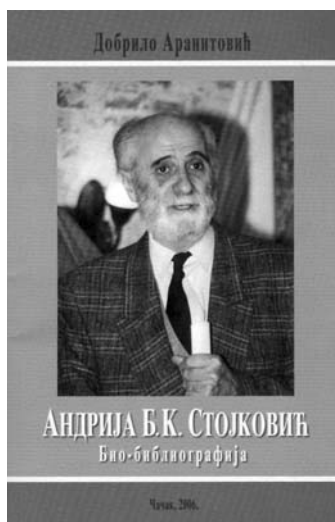
Од 1971. године до данас, Завичајно одељење Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, из године у годину, знатно унапређује и проширује своју дјелатност. Осим што прикупља штампану грађу са територије Чачка, библиотека улаже значајне напоре да свој завичајни фонд обогати грађом из цијелог региона. Осим књига, у овај фонд је, по истим критеријумима уврштена и периодика, музикалије, некњижна, али и архивска грађа. Уз минимална материјална средства библиотекарски Градске библиотеке у Чачку, захваљујући личном ентузијазму и уложеном труду, данас имају веома богату завичајну збирку која је прави показатељ значајних резултата штампарско-издавачке дјелатности овог региона, али и чињеница да су са овог простора потекла многа имена која су својим талентом, радом, знањем и образовањем озбиљно задужила српску културу.

Библиотекарски Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ имају отворене видике, храбре иницијативе и препознатљиву мотивисаност да културно богатство свога завичаја презентују јавности на разне начине. На томе успјешно раде дуги низ година. Уз редовне изложбе издавачко-штампарске продукције за поједине године, награђивања најбољих и најуспјешнијих изда-

вача, редовно организују и промоције нових издања, те пригодне културне програме у оквиру значајних јубилеја и годишњица. Такве и сличне манифестације дају нову, модернију слику о функцији и значају ове библиотеке. Редовним презентацијама резултата свога рада, на себе

скрећу пажњу како корисника, тако и сарадника на нивоу мреже матичних библиотека.

Градска библиотека у Чачку је 1992. године покренула едицију „Завичајна библиографија“, у којој је до 2007. године објављено дванаест књига. До сада објављене библиографије имају завичајну тематику. То су најчешће персоналне библиографије стваралаца који воде поријекло из овог краја и теме, које се уско предметно тичу значајних историј-

ских догађаја Чачка и уже околине. Библиографије објављене у овој колекцији сваким новим издањем имају све квалитетнији и озбиљнији методолошки приступ раду, што неоспорно говори о томе да ова едиција није оформљена за краткорочне потребе, те

да редакциони тим и уредништво имају јасну визију значаја посла којим се баве. Избор тема, али и спољних сарадника којима повјеравају израду библиографија које изискују веће библиографско искуство, говори о томе да ова библиотека има стручњаке који су у стању процијенити сву тежину библиографских истраживања и који, идући ка циљу својих остварења, не иду на уштрб квалитета и професионално одрађеног посла. Њихов избор да *Био-библиографију Андрије Б. К. Стојковића* приреди Добрило Аранитовић био је високо професионалан и мудар пословни потез. О Добрилу Аранитовићу као библиографу овога пута нећемо говорити.

За ову прилику желимо читаоцима скренути пажњу на књигу *Био-библиографија Андрије Б. К. Стојковића* која је вишеструко значајна и драгоценост за библиотекарске и кориснике.

По својој тематици, библиографија је персонална (тиче се живота и рада угледног професора филозофије Андрије Б. К. Стојковића), завичајна (професор А. Стојковић је један од најугледнијих завичајаца чачанског краја), ретроспективна и хронолошки омеђена (објављена поводом 80. годишњице рођења проф. Стојковића: 1924–2004). Методолошки, ова публикација обједињује пет целина: I Биографија; II Библиографија; III Регистри; IV Дело проф. др Андрије Стојковића у огледалу стручне и научне критике; V Прилози и фотографије.

Монографија која је у виду био-библиографије посвећена проф. др Андрији Стојковићу поводом осамдесетогодишњице његовог живота, достојан је поклон имену и дјелу Андрије Стојковића. Добрило Аранитовић се зналачки потрудио да сваки од дијелова ове публикације има своју заокружену целину, неопходну информативну вриједност и драгоцен документарни значај. Што се тиче саме библиографије, у стручне и методолошке принципе обраде и распореда грађе не треба сумњати. Аранитовић сјајно повезује расположиву библиографску грађу и пратеће регистре са потребама и захтјевима потен-

цијалних корисника. Увијек имајући на уму себе као врло захтјевног корисника, Аранитовић библиографије приређује „према својој мјери” и ријетко гријешу у процјени.

Овај библиографски рад је очигледно за Аранитовића био изазов од посебног значаја. Пажљива и беспријекорна мјера у одабиру биографских података, прилога и фотографија из личне архиве проф. Стојковића довољан су разлог да вјерујемо да је Добрило Аранитовић ова истраживања радио са посебно великим задовољством и преданошћу. Ако је осјећао потребу да кроз свој рад исказе нескривено поштовање према личности др Стојковића, у томе је у потпуности успио. Све што је и сам знао, мислио и желио да каже о личности Андрије Стојковића исказао је кроз веома стручно и методолошки презентоване податке из животног и радног пута професора Стојковића. Хронолошки сређени, подаци су се низали и сами од себе градили импозантну животну причу. Прилози у виду званичних докумената, на којима су остали трагови стручних мишљења и оцјена рада др Стојковића, додатно су обогатили ову књигу, дајући јој карактер публикације која ће у многим научним истраживањима бити богато извориште релевантних информација и докумената.

Да ли је *Био-библиографија Андрије Стојковића* настала као резултат истраживања и пописа грађе која се налази у завичајним збиркама Народне библиотеке у Чачку, или ће она тек бити прави извор библиографских података за прикупљање грађе која по својој тематици припада завичајним фондovima? Не треба сумњати да ће библиотекарски Градске библиотеке у Чачку уложити и додатни напор да завичајну збирку Андрије Стојковића обједине и употпуне. Ова књига ће им послужити као путоказ на том путу, али и као узор како даље треба радити персоналне библиографије истакнутих завичајаца.

Здравка Радуловић

Читалиште, књижница, библиотека

Народна библиотека „Илија М. Петровић” Пожаревац : 1847-2007. / [уредник Беба Станковић ; аутори фотографија Мирко Марковић и др.]. – Пожаревац : Народна библиотека „Илија М. Петровић”, 2007.

Након отварања првог читалишта у Београду, Пожаревацани су настојали да исте године отворе читалиште у Пожаревцу. Начелство округа пожаревачког је 30. априла 1846. године известило Министарство просвете (Попечитељство просвештенија), на чијем челу се тада налазио Јован Стерија Поповић, да су службеници пожаревачке општине основали друштво ради отварања читалишта у Пожаревцу. Саставили су и потребна правила и доставили Министарству просвете на одобрење. Писмо са примедбама Министарство просвете је 11. маја 1846. године доставило Министарству унутрашњих дела, са препоруком да се рад друштва одобри, тј. читалиште у Пожаревцу отвори.

На Савиндан, 14. јануара 1847. године, званично је отворено Читалиште пожаревачко. На почетку је имало шездесет чланова. На отварању је говорио Мојсеј Живојновић (1811. Панчево – умро 1866), песник, учитељ, драмски писац, писар Хомољског среза и писар Округног пожаревачког начелства. Његов говор су објавиле *Српске новине*. Прва редовна годишња скупштина одржана је 30. децембра 1847. године.

У време српско-турских ратова 1876–1878. Читаоница није радила. Током Првог светског рата, након бугарске окупације, Читаоница је затворена. Бугари су у Софију однели скоро све вредније књиге, а остало уништили.

Након завршетка Првог светског рата, Читаоница је обновила рад 3. јануара 1919. године под називом Грађанска читаоница и књижница. Стари проблем са финансијама и смештајем и даље је био актуелан. После бројних селидби по разним дућанима и кафанама („Зојина кафана”, „Војник”, „Браничево”, хотел „Српска круна”), смештена је у локал чији је власник био Димитрије Мита Савић. Ту је радила од 1926. до 1945. године (данас ресторан „Карпати”). Тек 1926. године отворена је скромна библиотека са 400 књига. Од тада при Грађанској читаоници и књижници ради и Народни универзитет.

Након Другог светског рата, на иницијативу Градског народноослободилачког одбора, управа

Читаонице је сазвала скупштину својих чланова и обновила рад под именом Градска народна читаоница и књижница. Од 1972. године до данас Библиотека се налази у делу Округног здања, где је пре тога била Пошта. Име Илије М. Петровића, професора, књижевника, преводиоца и библиотекара, Библиотека носи од 15. марта 1975. године.

Поводом прославе 140 година постојања Библиотеке штампана је монографија *Народна библиотека у Пожаревцу 1847–1987*, чији је уредник била проф. др Десанка Стамаговић.

У јануару 1996. године Библиотека је обележила 150 година постојања и рада. Том приликом су штампане две публикације: *Водич кроз Библиотеку*, аутора Бранке Рашић, и *Каталог старих и ретких књига 1774–1867*, прва свеска, аутора Татјане Живковић и Бојане Ђирковић. Након две године, Библиотека је објавила и другу свеску *Каталога књига 1868–1918*.

Народна библиотека „Илија М. Петровић” Пожаревац прославила је своју славу Светог Саву и редак јубилеј – 160 година постојања и успешног рада. Тим поводом Библиотека је објавила монографију *Народна библиотека „Илија М. Петровић” Пожаревац : 1847–2007*, чији је главни уредник Беба Станковић, директор Библиотеке. Поред класичне форме, књига је објављена и у електронском облику, односно на компакт-диску.

Монографија настоји да прикаже вишедеценијски рад једне од најзначајнијих установа културе у Браничевском округу. Подељена је на шест поглавља: 1. Читалиште, књижница, библиотека; 2. Модерна времена; 3. Кроз просторе Библиотеке; 4. Културна делатност; 5. Директори Библиотеке 1935–2001; 6. Колектив Библиотеке. Аутори прилога су Татјана Живковић, Бранка Рашић, Вера Зарић-Митровић, Катарина Бели, Рената Минић, Славица Вучинић и Славица Пејовић. Аутори фотографија су Мирко Марковић, Дејан Марјановић, Катарина Бели и Слободан Шоба Миловић.

Татјана Живковић

Скраћени AACR2

Skraćeni AACR2 : na osnovu revizije iz 2002. godine, dopunjene 2004. godine / priredio Majkl Gorman ; prevela sa engleskog Ana Savić ; redaktor prevoda Gordana Ljubanović. - Beograd : Narodna biblioteka Srbije, 2006.

Као десету књигу у едицији „Савремена библиотека” Народна библиотека Србије је објавила *Скраћени AACR2*: Англоамеричка каталожка правила, скраћено издање из 2004. године. Публикација је заснована на ревидираном издању *AACR2* из 2002. године, у преводу библиотекар Ане Савић (НБС). Одлука да преводилац ових правила, која се први пут појављују на српском језику, буде библиотекар-каталогизатор који и сам добро познаје терминологију и принципе каталогизације (ISBD и југословенска каталожка правила Еве Вероне) допринела је да терминологија *AACR2* буде у потпуности усклађена са нашом важећом терминологијом. Стил и правопис *Скраћеног AACR2* усклађен је са потпуном верзијом *AACR2*.

Иако је било замерки на то што се прво објављује скраћена, а не комплетна верзија Правила, овакво издање је добро за упознавање са *AACR* у време када наша важећа каталожка правила треба да се иновирају и допуне у складу са захтевима времена и окружења. Скраћени *AACR2* на поједностављен начин прописује исту каталожку праксу као и потпуна верзија. Скраћени *AACR2* је изворно намењен првенствено каталогизаторима и библиотекарима у мањим библиотекама, али може имати примену и у већим, па и у и националним библиотекама. Може да буде добар приручник и студентима библиотекаштва који се тек упознају са каталогизацијом.

Структуру *AACR2* чине две целине: представљачка и синтаксичка. Први део садржи библиографски опис јединице која се каталогизује (правила 0-11), а други правила за утврђивање приступних тачака (именске одреднице и јединствени стварни наслови) које се додају опису, као и упутнице које се на њих односе (правила 21-65). Основно правило Скраћеног *AACR2* је да се за сваку описивану једи-

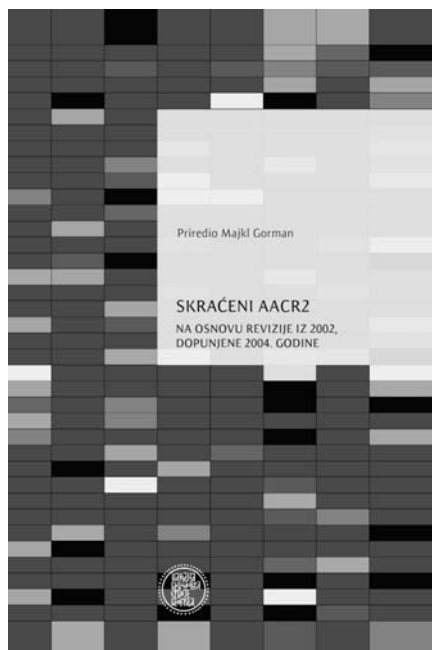
ницу израђује главна каталожка јединица која се допуњује одговарајућим споредним каталожким јединицама. Једна од главних карактеристика Скраћеног *AACR2* је да се инсистира на највећем могућем броју приступних тачака у запису, те стога игнорише разлику између главних и споредних приступних тачака. Овакав приступ кореспондира са *FRBR*-ом.

Поређећи Скраћени *AACR2* са нашим важећим каталожким правилима можемо видети да су принципи ауторства сродни, али се разликују одреднице службених публикација, као и поступак утврђивања јединствених наслова. Осим тога, наша каталожка правила не допуштају коришћење упутнице „види и” код индивидуалних одредница ако је једна особа унета под две или више одредница, па се ове упутнице користе за њихово повезивање.

Скраћени *AACR2* прописује правила за обраду свих врста грађе (монографских, серијских публикација, некњижне грађе, електронских извора) и обједињује библиографски опис и предметну класификацију, па је стога погодан за израду нормативних записа и упутница. Правила су илустрована примерима који третирају библиотечку грађу на различитим медијима, али су углавном коришћени примери публикација на енглеском језику. Занимљиво је и то што садржи примере који се односе на електронске изворе, будући да наш важећи правилник Еве Вероне не третира ту област. Као додаток правилима дато је краће објашњење о правопису који Скраћени *AACR2* прописује за библиографски опис, као и речник важнијих каталожких термина са њиховим дефиницијама.

AACR2 је правилник који веома добро прати промене у функцији каталога и њихово онлајн окружење и ажурира се у складу с њима. То је правилник са најширом применом у свету и то што је одскора доступан нашим стручњацима на матерњем језику доприноси осавремењивању домаће каталожке теорије и праксе.

Ирена Бузић

У едицији „Савремена библиотека“ НБС

Међународни стандардни библиографски опис електронских извора

ISBD(ER) : Međunarodni standardni bibliografski opis elektronskih izvora : dopunjen na osnovu ISBD(CF) Međunarodnog standardnog bibliografskog opisa računarskih datoteka / [priređivač] Međunarodna federacija bibliotečkih udruženja i institucija = [edited by] International Federation of Library Associations and Institutions ; [preveo Predrag Đukić]. - Beograd : Narodna biblioteka Srbije, 2006.

Књига 9 едиције „Савремена библиотека“ Народне библиотеке Србије доноси још један у низу ИСБД стандарда преведених на српски језик. Стандард је изашао из штампе пред прошлогодишњи Београдски сајам књига. Преводилац је Предраг Ђукић, а редактор превода Љиљана Ковачевић.

Међународни стандардни библиографски опис електронских извора – ISBD(ER) – утврђује услове за опис и идентификацију таквих јединица, одређује редослед елемената у опису и интерпункцију.

Електронски извор се састоји од грађе која је рачунарски управљана, укључујући и грађу која захтева коришћење периферијских уређаја (нпр. CD-rom читач) који су повезани са рачунаром. Публикације се могу и не морају користити и на интерактиван начин. Постоје два типа извора: подаци (информације у облику бројева, слова, графичких елемената, слика и звукова, или њихове комбинације) и програми (команде или рутине за извођење одређених задатака, укључујући и обраду података). Додатно, они могу бити комбиновани да укључују и електронске податке и програме (нпр. онлајн сервис, интерактивна мултимедија).

За потребе каталогизације електронски извор се третира у ISBD(ER)-у на два начина, зависно од тога да ли је приступ локални или даљински¹. Под локалним приступом се подразумева да се физички носилац може описати. Такав носилац (нпр.

диск/оптички диск, касета, кертриџ) корисник мора уметнути у рачунар или у периферијски уређај повезан са рачунаром, најчешће микрорачунаром. Даљински приступ подразумева да ниједним физичким носиоцем не рукује директно корисник – приступ се најчешће остварује коришћењем улазно-излазног уређаја (нпр. терминала), било да је повезан са рачунарским системом (нпр. неким извором у мрежи), или да користи изворе похрањене на диску или неком другом уређају за похрањивање.

Основна сврха ISBD је да обезбеди одредбе за компатибилан каталошки опис широм света, како би се помогла међународна размена библиографских записа између библиографских агенција и у оквиру међународне библиотечко-информатичке заједнице.

ISBD(ER) садржи један индекс и пет додатака. Додатак А третира посебну технику описа на више нивоа. Додатак В до-

носи кратак приказ начина на који се подаци преузимају када су делимично дати писмом које се чита слева надесно и здесна налево. Додатак С садржи листу препоручених општих ознака грађе, ознаке извора грађе и посебних ознака грађе са дефиницијама. Додатак Д приказује препоручене скраћенице за коришћење у записима на српском језику. Додатак Е представља примере који илуструју примену одредби ISBD у свим подручјима записа. Додатак F доноси примере на српском језику за обе врсте извора.

¹ Термин „даљински“ (remote), овде и у ISBD(ER), се користи само да одреди каталошки третман извора, не мора искључиво да се схвата у уобичајеном значењу „удаљен“.

Више од четврт века Археографских прилога

Археографски прилози, књ. 1–26/27, 1979–2004/2005, Народна библиотека Србије, Археографско одељење, Београд. Уредник Александар Младеновић

Часопис *Археографски прилози* излази једном годишње већ нешто више од четврт века, тачније од 1979. године. Издавач је Народна библиотека Србије, а његово публикување од трећег броја финансијски помаже Републичка заједница наука Србије, а затим Министарство за науку и технологију Србије и Министарство за културу Србије.

Профил овог специјализованог часописа посвећеног различитим аспектима изучавања најстаријих српских рукописних и штампаних књига је у великој мери одређен програмом и начелима рада Археографског одељења у Народној библиотеци Србије. Резултати комплексног приступа и метода рада иницирали су постојање овог стручног и научног гласила.

Одељење је основано далеке 1961. године, са важним задатком да први пут систематски попише, опише и проучи српске књиге од њених најстаријих сачуваних примерака, од 12. до 19. века. Под руководством проф. Владимира Алексејевича Мошина, врсног znalца и зачетника археографског изучавања и оснивача Археографског одељења, а затим, од 1968. године, др Димитрија Богдановића, његовог достојног наследника, који је наставио и унапредио метод мултидисциплинарне обраде српских средњовековних књига, Одељење започиње рад на више рукописних збирки.

Екипа сарадника, усмеравана на тимски рад у складу са стручним знањем и квалификацијама, временом је у рукописним књигама, у директном контакту са изворном грађом, пошла путем савлађивања и усавршавања кроз властита искуства. Овај тим стручњака нашао се пред богатим неистраженим мајданом развојних слојева српске писмености, књижевности и уметности. Средњовековне књиге, столећима исписиване руком, у већини не пружају конкретне податке о години и месту настанка, ретко кад откривају писара или наручиоца. У првом контакту, некад само својим физичким постојањем, делују као загонетна артефакта, као неми сведоци далеке прошлости. Исписани састави, који се препознају у највећој мери као богослужбени или као састави различитих теолошких списа, захтевали су конкретнија одређења не само о аутору и прототипу (предлошку), већ и о другим, књижевним и језичким, особеностима, а затим и о низу битних елемената који ближе одређују писани споменик: графика, тип писма, писари, ликовни аспект, тј. орнаментика књиге, повез, водени знаци (уколико је

књига исписана на хартији), драгоценим показатељима за датирање када није записана година преписа.

Сви ови крупни захтеви, који подразумевају стрпљив рад, неминовно су водила у мања или већа истраживања. Некада су почетна испитивања неког загонетног кодекса стручњаке водила до неслућених и изненађујућих открића. Чак и наизглед неважни детаљи могли су да доведу до разрешења најскривенијих порука. У раду са оригиналима који пружају обиље података, али не и експлицитних, умножавао се разнородни материјал који је превазилазио потребе дескрипције књига и отварао питања која су захтевала шира истраживања. Временом пристигли резултати археографских проучавања у облику посебних расправа, студија и чланака, наметали су потребу за специјализованим гласилом које би помогло да та открића буду саопштена стручној и научној јавности.

Идеја да се у једном часопису публикују резултати рада Археографског одељења заживела је 1978. године залагањем проф. др Александра Младеновића, који је 1976. постао руководилац овог одељења, и разумевању и подршци мр Владимира Стевановића, тадашњег управника Народне библиотеке Србије. У осмишљавању концепта и графичког решења публикације активно је учествовао и проф. др Ђорђе Трифуновић, члан уређивачког одбора. Поред њих, чланови уређивачког одбора били су угледни научни радници и потоњи академици Димитрије Богдановић, Ирена Грицкат, Гојко Суботић и поједини чланови Археографског одељења. Први број, који је изашао већ следеће, 1979. године, садржао је радове чланова Одељења и домаћих аутора, уз позиве страним истраживачима и научним радницима за публикување њихових прилога који се, у најширем смислу, тичу ћирилског словенског писаног наслеђа, посебно српскословенског и јужнословенског.

Досадашњи бројеви *Археографских прилога* показују да се одзив страних учесника увећавао у складу са повећањем његовог угледа у славистичким срединама, да би у последњим бројевима и уређивачки одбор био проширен са два еминентна страна научника, др Аксинијом Џуровом и др Јевгенијем Љ. Немировским, чиме је часопис добио међународни карактер.

Часопис је задржао свој концепт са сталним рубрикама: чланци и расправе, хроника, критике и

прикази, као и повременим, као што су ситни прилози, библиографски прилози, извештаји и поводи.

Карактер и врста саопштења сврставају публикацију у тип научног зборника, чија истраживања залазе у разне научне дисциплине. Ако се има у виду да је процес стварања средњовековне књиге заправо колективни процес у коме учествује више лица различитих специјалности, од аутора списа, преводиоца, калиграфа, илуминатора до повезивача, што повлачи и многа питања о технологији настанка књиге (израда хартије, формирање кодекса, алатке и др.), разумљив је мултидисциплинарни приступ изучавања из области филолошких и историјских наука, као и ужих специјалности, тзв. помоћноисторијских наука, међу којима се све више афирмише и археологија.

Истицањем проблема који прати проучавање средњовековних књига покушали смо да приближно нагестимо садржај свих 27 објављених бројева. Поводом јубилеја двадесет пет година излажења часописа, 2003. године, презентована је библиографија објављених радова од прве до 25. књиге. На списку састављеном азбучним редом, по именима аутора, налази се 377 прилога 101 аутора, појединачно или у својству коаутора. Том приликом је истакнут континуитет у објављивању, и поред тога што нису увек постојали материјални и технички услови. Због тога

публикација није увек успевала да пружи квалитетну репродукцију важних списа и докумената, а посебно изванредних ликовних прилога.

Заслуга за редовно годишње појављивање нове књиге највећим делом припада академику Александру Младеновићу који часопис води од његовог првог броја до данас. Осим што уређује публикацију, прикупља радове, позивима проширује круг сарадника и подстиче млађе стручњаке да објављују своје резултате, свему томе је придодео лекторисање и надгледње техничких послова све до изласка броја. Својим истрајним ангажовањем је допринео да овај својеврсни зборник радова постане јединствен у кругу јужнословенских земаља.

Археографски прилози су временом све више добијали на значају у домаћим и страним славистичким круговима, не само због приближавања научних информација и остваривања сарадње стручњака археографа, већ и зато што су били отворени за нова открића, сазнања и тумачења појава и проблема старе српске књижевности. На тај начин су знатно допринели да се што боље сагледа место и улога српске средњовековне писмене баштине у великој заједници словенске културе.

Катјарина Мано-Зиси

Библиотекарство

Списание на Библиотекарското друштво на Македонија, Скопје, бр. 1 (2005), бр. 2 (2005), бр. 1 (2006)

Љубазношћу колегинице Зорке Чекичевске, председнице Библиотекарског друштва Македоније, добили смо последња три броја њиховог гласила *Библиотекарство*. Први број за прошлу годину доноси текстове Добринке Стојкове и Кристине Вребалов-Денчеве о бугарским библиотекама као подршци новом информацијском окружењу, Јелене Фиданоске о Македонији у УДК (географска регионализација), Наде Караџоске о маркетингу и промотивним активностима прилепске библиотеке, Елизабете Стоиленове о библиографском центру националне библиотеке у Скопљу, Виолете Мартиновске о апокрифним молитвама, превод текста Салвадора Перлата о персоналним компјутерима и икс терминалима и информације о раду библиотекарске асоцијације Македоније.

Прилози Александра Димчева, који отварају други број у 2005. години, посвећени су новој улози библиотека и приступу информацијама и информацијским технологијама и ризицима за млађе

кориснике библиотека. Затим, Зорка Чекичевска износи идеју о формирању библиографске базе података балканских народа из области културе, Димитри Димитров даје библиометријски приказ *Библиокарске искре*, а Сузана Котовчевска нас упознаје са Градском библиотеком у Скопљу. Овај број *Библиокарства* доноси и предлог текстова више подзаконских аката из области библиотекарства.

У претходном броју Зорка Чекичевска је писала о новом закону о библиотекама и одредбама овог закона које се односе на националну библиотеку Македоније, Гордана Стокић о српском библиотекарству у транзицији и стратегијском менаџменту у библиотекама, Славица Николовска и Оливер Илиев о компјутеризацији архива, Владимир Кочоски о тетовској библиотеци, Тања Гошева о струмичкој библиотеци, а објављени су и предлози текстова подзаконских аката (правилници) Закона о заштити културног наслеђа.

Scandinavian Public Library Quarterly

Nordic Public Library Authorities, No. 4 (2006) www.splq.info

Часопис *Scandinavian Public Library Quarterly* је заједничко стручно издање нордијских билиотека на енглеском језику. Његова сврха је представљање савремене стратегије скандинавских билиотека и стварање форума за занимљив и конструктиван дијалог. Тема овог броја су структуралне промене у друштву.

Будућа улога и концепт јавних билиотека је још увек предмет дебата. Концепт хибридних билиотека све више наилази на одобравање, захваљујући све бољем приступу веб сервисима и дигиталним садржајима, као и променама физичког простора, сходно његовим новим наменама, са снажнијим фокусом на билиотеку као место учења. Тако Jens Thorhauge у уводнику разматра такозвану хибридну дилему која је била лајтмотив прошлогодишње конференције NAPLE (National authorities on public libraries), одржане у Хелсинкију.

Niels Ole Pors у тексту „Квалитет и друштвене вредности у јавним билиотекама” пише о променама које ће ове године захватити Данску. Структуралне реформе које се огледају у смањивању броја градова у Данској утицаће и на билиотечки систем. Аутор сматра да је посебан изазов за билиотеке у овом процесу, поред локалног укључивања у промене, проналажење сопственог места у образовању и култури, уз понегде врло низак економски ниво услуга. Јавне билиотеке ће морати да докажу свој смисао, значај и утицај на друштвене вредности, као и економску оправданост.

Anneli Ayras делимично описује програм премијера Matti Vanhanena из 2003. у тексту „Реструктурирање градова, завршни стил”. Она разматра тренутну стању, објекте реструктурирања и статус

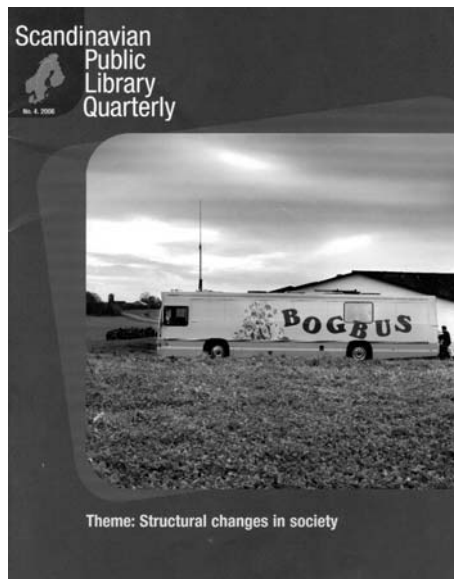
билиотека, истичући да промене до којих долази, поред јачања структуре, доприносе и већем поштовању слободе градова. Представљен је развој метода за производњу и организацију сервиса, измене финансијских извора и подела задатака између градова и националне владе.

У тексту под насловом „Улога билиотека у регионалној контроли” Jakob Harnesk говори о задатку Шведског комитета за одговорност јавног сектора, претходним променама које су достигнуте поделом градова, смислу фокусирања на регионе, као и о утицају свих промена на билиотеке.

Јороинен, Јува и Рантасалми су градови у области Јужни Саво, који су од 2006. године у партнерској заједници, а имају 17.500 становника. Ауторке овог текста Jaana Sopanen, Paivi Lehmusvuori и Raija Nieminen, директорке билиотека наведених градова, описују најбољи начин заједничког рада, алтернативе, потребе и заједничку стратегију за период 2005–2015. Оне су новонастале промене и међусобну сарадњу доживеле као отварање нових могућности, а не као претњу, и за врло кратко време постигле значајне успехе.

Asbjorn Langeland, директор Nordbok-a, у тексту под насловом „Nordbok – последњи пут” разматра значај превођења нордијских књига

на друге нордијске језике. Сем три скандинавска језика који су веома слични, разлика међу осталим језицима ове области је у неким случајевима веома очигледна. Међусобна размена литературе међу нордијским заједницама доприноси бољем разумевању различитих култура и друштава. Стога Langeland изражава наду да ће нови програми, сачињени тако да преузму улогу коју је у преводилачкој литератури имао програм Nordbok, пружити инспирацију за нове начине размишљања и креативност у културној размени.

Јутарњи библиотекар

Електронски билтен асоцијације за унапређење информацијских наука Infohouse, Сарајево, бр. 29–30 (септембар–децембар 2006), бр. 31–32 (април–мај 2007) www.infohouse.ba

Нови сарадници, текстова као салате, нова рубрика (није било нове рубрике још од пада Византије)... Дакле, скромно речено *Јутарњи библиотекар* се као двоброј враћа у великом стилу, са озбиљним и мање озбиљним текстовима Армеле Брадарић о актуелним насловима издавача из региона, Васке Сотиров-Ђукић о прошлогодњој конференцији „Глобализација, дигитализација, приступ и заштита културне баштине“ (Софија), Владимира Смиљанића о електронским књигама „које се могу скинути са сајта цабе, или скоро цабе“ и Саше Мадацког о преглати на часописе и базе података Oxford University Press Journals, или „како да останете без буџета у шездесет секунди“.

Ту је и „Профил квалитетног дјелатника по Арчибалдусу Магнификусу“, „Фатална библиотекарка у новогодишњој ноћи“ Маје Каљанац, информација о овогодњој LIDA (Libraries in the Digital Age) у Дубровнику и на Мљету, прилог Шевка Бајића о библиотечком новогодишњем (на)туризму и још штошта. Труст мозгова је у „Библиотекарству на рубу знаности“ настојао да открије како да „паре које се у стабилном стању једино налазе у Министарству“ пребаце у библиотеку, а да при том не буду „анихилиране“. Драган Голубовић пише о Инфобироу, дигиталном архиву који садржи чланке из дневних, недељних и специјализованих часописа из БиХ и вести, пословне и правне информације, истраживања и друга документа из Босне и Херцеговине и о њој (www.infobiro.ba), а Џенана Алађуз о пројекту Интернет архива (САД).

Нови априлско-мајски број, „право чедо овог бездушног, транзицијског и празног електронског

времена“ представља актуелну понуду The Hawthorth Press, затим Librarian Yellow Pages online, јединствену страницу на којој можете пронаћи информације о добављачима, издавачима, библиотекама и услугама (www.librariansyellowpages.com) и још један од корисних линкова, који вам може помоћи у потрази за књигама, патентима и магацинима www.biw.kuleuven.be/pers/tomr/searches.htm Free internet addresses for patents, magazines and library searches. Маја Каљанац најављује Трећи међународни сусрет библиотекара слависта у Сара-

The screenshot shows the website interface for 'Jutarnji bibliotekar'. At the top, there's a navigation bar with links like 'Početna', 'O nama', 'Projekti', 'e-Biblioteka', 'Foto Galerija', 'Komentari', and 'Prijavi se'. Below the navigation, there's a main header with the title 'Jutarnji bibliotekar' and a sub-header 'Elektronski bilten za bibliotekare i ostale informacione stručnjake'. The main content area is divided into several columns. On the left, there's a section for 'Izdavanja Jutarnjeg bibliotekara' with a dropdown menu for 'Izaberite arhivirano izdanje'. In the center, there's a section for 'Saznajite sve o ljudskim pravima na www.ljudskoprava.ba'. On the right, there's a search bar labeled 'Pretraga' and a section for 'Anketa Jutarnji bibliotekar i pretraga?' with radio buttons for different search criteria. At the bottom, there's a 'Kontakt' section with contact information for Infohouse, including an email address, website, and phone number.

Вести

Гласило Библиотеке Матице српске, бр. 57 (јул 2006), 58 (октобар 2006), 59 (јануар 2007)
www.bms.ns.ac.yu/bmslat109.htm

Јануарски број *Вести* је посвећен извештајима о раду и плановима рада Библиотеке Матице српске у овој години, довршетку градње нове зграде, истраживањима читаности научника у Војводини, изложбама, новим издањима, програмима, стручним скуповима и усавршавању библиотекара. Објављен је превод текста „Квалитет и друштвена вредност јавних библиотека”, чији је аутор Нилс Оле Порс. Ту је и портрет Јелене Ковачек-Светличић, библиотекара БМС, а представљена је и библиотека Филозофског факултета у Новом Саду, нова чланица Кобиса.

Претходни, октобарски, број нас информише о довршетку градње нове зграде БМС, обележава јубилеје Николе Тесле и Волфганга Амадеуса Моцарта, а преноси текст Маркуса Странда, објављен у часопису *Scandinavian Public Library Quarterly* под насловом „Јавни библиотекар у друштву знања”. Представљена је и колегиница

Ирена Зечевић која, поред других послова и задужења које има у БМС, аналитички обрађује и чланке из *Панчевачког читалишта*.

У електронску базу БМС, највећу те врсте у земљи, до јула прошле године, када је објављен 57. број *Вести*, унет је деветсто хиљадити запис. Пажња је посвећена промоцији првог тома *Српске библиографије 1851–1879. године* Душана Панковића, новом *Годишњаку БМС* за 2005. годину, *Библиографији часописа „Поља”*, још једном марљивом раднику БМС, Љиљани Стаменковић, изложбама и стручним скуповима у библиотеци. И у овом броју је пренет прилог из угледног скандинавског часописа *SPLQ*, чији је наслов „Етичка дилема у јавним библиотекама”, а аутор Барбо Борг. Није изостао ни списак дародаваца и нових књига које су припремљене за штампу или објављене у Војводини.

Високошколске библиотеке

Информативно гласило Заједнице библиотека универзитета у Србији, Београд, бр. 5 (2006), бр. 6 (2006), бр. 1 (2007) www.unilib.bg.ac.yu/zajednica01/index.php

У току је четврта година излагања информативног гласила *Високошколске библиотеке*. Са сваком годином смањивао се број издања и страна, а ове године је објављен један број, и то само у електронској верзији. Остаје нада да ће Заједница и редакција решити проблеме који их прате већ дуже време, успети да успоставе месечни ритам и остваре развојне планове. До тада, препоручујемо да посетите сајт Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” у Београду, на коме можете наћи све текстове који су досад објављени.

У првом броју *Високошколских библиотека* у овој години можете прочитати интервју са новим

ректором Универзитета у Београду, професором др Бранком Ковачевићем, у коме износи своје ставове о најзначајнијим питањима високошколског библиотекаштва у Београду у контексту нашег приближавања Европи. Следи извештај са конференције COBISS 2006. у Марибору на тему „Улога библиотека у обезбеђивању транспарентности библиографских показатеља научне, стручне и педагошке успешности у високошколским и истраживачким организацијама”, као и текст Мариборске декларације, документа о улози библиотека у евалуацијама и акредитацијама универзитета који је усвојен овом приликом.

Објављен је и наставак текста из прошлог броја „Препуштени сами себи” мр Босиљке Цицмил, посвећен Универзитетској библиотеци у Подгорици чији је она директор. Представљена је Библиотека Правног факултета у Београду и њен руководилац др Светлана Мирчов и Милица Васић, студенткиња на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду. На крају, ово гласило доноси Иницијативу за формирање Библиотекарско-информатичке академије Србије и преноси интригантан текст „Како се Мирослављево јеванђење нашло у Крушевцу”, објављен у *Полицији*.

Високошколске библиотеке у броју шест за прошлу годину објављују извештај са октобарске годишње скупштине Заједнице библиотека универзитета у Србији, одржане у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић”, на којој су дефинисани мисија, визија и циљеви Заједнице. Пажња је посвећена присутности библиотекарства у медијима, објављени су

Стандарди и поступак за акредитацију високошколских установа и изузетно информативан текст Милана Грбе о националним библиотекама у дигиталном добу на примеру Британске библиотеке, у којој ради од 1999, а секцијом за југоисточну Европу у оквиру Европских колекција руководи од 2005. године.

Пети број гласила *Високошколске библиотеке* у 2006. години садржи прилоге Стеле Филипи-Матуиновић о драматичним променама начина комуникације у науци и специјализованим дигиталним репозиторијима, Вере Петровић о Кобисовом сервису „Питај библиотекара”, Богољуба Мaziћа о годишњој конференцији LIBER-а (Асоцијација научних библиотека Европе), Браниславе Аврамовић о индексима научних цитата у БМС, Жељка Вучковића о доприносу високошколских библиотека у Војводини новој образовној мисији новосадског универзитета. Ту су и текстови о библиотеци Економског факултета у Суботици и новој библиотечкој читаоници на Правном факултету у Београду.

Глас библиотеке

Часопис за библиотекарство Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис”, Чачак, бр. 13 (2006) www.cacak-dis.org.yu

Пред библиотечком и културном јавношћу, 13. априла 2007. године, појавио се нови, 13. број *Гласа библиотеке* са тринаест радова. Иако десет радова потписују библиотекари чачанске библиотеке, часопис се никако не може свести у локалне оквире. Напротив, већ годинама се препознаје по темама занимљивим за шири круг читалаца. Урађен по стандардима за научне часописе, са сажетком и кључним речима на почетку и резимеима на енглеском на крају, уз илустрације и друге прилоге који прате радове, овај часопис заузима значајно место у библиотечкој периодици. Са пажљиво одабраним темама и добро ликовно-графички опремљен, за шта је заслужна Графика „Јуреш”, *Глас библиотеке* ужива поштовање библиотекара Србије и важан је путоказ за праћење српског библиотекарства.

Нови број чачанског годишњака је задржао сталне рубрике, Мрежа, Угао, Наслеђе, Поглед,

Библиографија, а придодата је рубрика Извештај у којој је Градска библиотека „Владислав Петковић Дис” представила рад на остварењу библиотечких, матичних, културних, образовних и других функција, као и своју издавачку делатност, попуњавање фондова и значај библиотеке као јавног сервиса локалне заједнице.

У рубрици Мрежа објављена су два рада Богдана Трифуновића „Интернет у српском библиотекарству и нови веб сајт библиотеке у Чачку” и „Интернет ћошак у 2007.”. Они садрже кратак преглед интернет презентација библиотека у Србији од 1996. године до данас и искуства на изради новог сајта чачанске библиотеке, који је у Љигу, по оцени жирија библиотечке мреже Библиотеке нашег окружења, проглашен за најбољу библиотечку презентацију на интернету у 2006. Анализирајући веб сајт Центра за евалуацију у образовању и науци,

пројекат LIWiki и Унесков програм за библиотеке, Трифуновић показује како се могу решавати одређени проблеми савремене теорије и праксе.

У поглављу Угао објављено је пет радова. Весна Радојевић, библиотекар у пензији, представила је личну библиотеку Николе Тесле, степен обраде библиотечког материјала, начин чувања и презентације грађе. У Теслиној личној библиотеци, која се чува у Музеју Николе Тесле у Београду, налази се 905 наслова монографских публикација, 347 наслова часописа и новина, у 145 књига уписане су посвете дародаваца, а најзанимљивији део библиотеке славног научника су исечци из штампе. Овим радом Градска библиотека се придружује обележавању сто педесете годишњице рођења Николе Тесле (1856–2006).

Представљајући легат Синише Пауновића, Оливера Недељковић је издвојила најзанимљивије посвете на књигама које су пријатељи исписали Пауновићу, а реч је о људима који су обележили културни и јавни живот протеклог века. То су Десанка Максимовић, Момчило Настасијевић, Станислав Винавер, Милош Црњански и други српски књижевници, као и бугарски ствараоци Елин Пелин, Јелисавета Багратић и други. Издвојено је 26 посвета дародаваца исписаних од тридесетих до деведесетих година прошлог века.

Чачанска периодика допуњена је открићем листа *Нови Љубић*. Народна библиотека Србије откупила је 2001. године 26. број *Новог Љубића*, штампан 2. априла 1900. у штампарији Стевана Матића у Чачку. О овом листу, који има четири стране, досад се писало само из посредних извора. Мирко Дрмач детаљно говори о садржају *Новог Љубића*, његовим техничким иновацијама у поређењу са првим чачанским грађанским листом *Љубић*, као и ко је власник листа и главни и одговорни уредник. Овим открићем значајно је допуњена празнина у чачанској периодици 20. века. У заглављу *Новог Љубића* налази се потпис епископа жичког Саве, што наводи на претпоставку да се овај примерак листа налази у његовој заоставштини.

Шта се уз мало маште и много воље може урадити у децим одељењима и са најмлађим корисницима приказао је Милоје Радовић на искуствима овог одељења у Народној библиотеци „Стефан Првовенчани“ у Краљеву. Краљевачка библиотека годишње припреми близу триста програма за децу, па њен пример може да буде користан и за друге.

Стање у 44 школске библиотеке у Моравичком округу описује Даница Оташевић користећи податке Матичне службе чачанске библиотеке из 1996. и 2006. године. У анализи стања школских библиотека праћени су подаци о броју ђака, књижном фонду, простору који заузимају библиотеке, кадрови и законска регулатива. Статистика и реалност се не поклапају: библиотеке годинама дају лажну слику о својим фондовима и условима у којима раде, често не поштујући ни минимум стандарда, што само штети образовно-васпитном процесу.

У рубрици Наслеђе мр Маријана Матовић је представила чачанске године владике Николаја Велимировића и тиме заокружила свој рад посвећен јубиљима епископа жичког обележеним прошле године. Чачак је био седиште прве епархије владике Николаја, где је он боравио 1919/20. године, али је у овој вароши оставио значајан траг. Маријана Матовић је детаљно истражила све посете владике Николаја Чачку, његове говоре, као и разлоге губитка владичанства.

Марија Орбовић наставља да прати допринос Дојчила Митровића (1907–1995), новинара и публицисте, српског и чачанског периодички. Митровић је био уредник часописа *Слободна Бачка*, чији је први број штампан 16. октобра 1944. године у Суботици, а потом и листови *Radio vjesti* и *Радио вести*, који су свакодневно, сем недељом, излазили у Суботици од 19. октобра 1944. Ови листови су сачувани у приватној библиотеци Митровићеве ћерке Милке, а говоре о штампи у тек ослобођеним крајевима. Марија Орбовић пише и о листовима *У домовини*, *Југославија* и *Билтен Удружења новинара НРС*, које је Митровић уређивао.

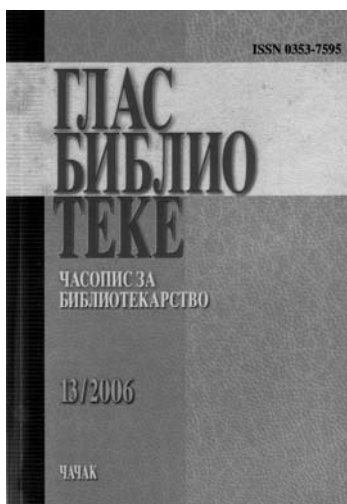
У рубрици Поглед представљене су две књиге: Бојана Вукотић препоручује *Био-библиографију Андрије Б. К. Стојковића*, а Наташа Поповић књигу *Од рукописа до библиотеке: њојмовник* проф. др Александре Вранеш.

Глас библиотеке прати текућу чачанску библиографију. Марија Орбовић је у 2006. години пописала 362 библиографске јединице штампане у Чачку, као и 17 периодичних публикација. Библиографија за 2005. годину допуњена је са 18 јединица.

Даница Оташевић, директорка Библиотеке, представила је рад ове установе у 2006. години и први пут широј јавности предочила услове у којима ради ова установа, њен допринос развоју културе локалне заједнице, библиотечке делатности и савремених токова библиотекарства.

Тринаести број *Гласа библиотеке* има и електронску верзију на веб сајту Градске библиотеке www.cacak-dis.org.yu.

Даница Оташевић

Новине Београдског читалишта

Библиотека града Београда, бр. 12–13–14 (август–септембар–октобар 2006), бр. 15–16–17 (новембар–децембар 2006 – јануар 2007), бр. 18–19 (фебруар–март 2007)

Новине Београдског читалишта, уз обиље написа о новим књигама и часописима, у новом фебруарско-мартовском двоброју представљају Институт „Сервантес“ у Београду, издаваче у Србији, неготинску библиотеку поводом 160 година од оснивања и доносе извештаје са Међународног симпозијума о маркетингу у библиотекарству у Прагу и семинара за библиотекаре специјалних библиотека у Београду. У Излогу нових књига налазимо анотације о *Био-библиографији Андрије Б. Стојковића*, коју је приредио Добрило Аранитовић, другом тому *Српских књига Библиотеке Матице српске и Исходима и стијама српских књига 18. века* Лазе Чурчића.

Претходни број нам може бити занимљив због прилога о стручној библиотекарској литератури, ужичкој библиотеци која је прошле године прославила 150 година постојања и рада, новим публика-

цијама у београдским библиотекама и градском откупу књига и извештаја са Међународног научног скупа Библиотекарског друштва Србије посвећеног лидерству. *Новине* доносе приказ нове библиографије новосадског часописа *Поља* и мултимедијалног издања посвећеног Хиландарској библиотеци.

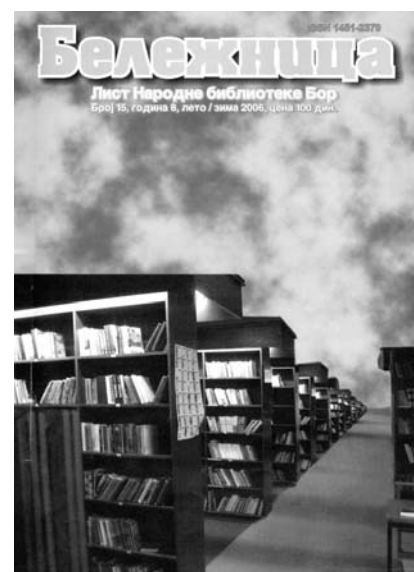
Најзад, прошло-годишњи сајамски троброј објављује интервју са Јованом Радуловићем, књижевником и директором Библиотеке града Београда, прилог о библиотеци манастира Мелк у Аустрији, националној библиотеци Републике Српске у Бањалуци и библиотеци у Смедереву. Међу бројним написима о новим издањима пронашли смо и белешку о *Архивистици* Богдана Лекића.

Бележница

Лист Народне библиотеке Бор, бр. 15 (лето–зима 2006)

Борска *Бележница* нашој пажњи препоручује текстове Виолете Стојменовић о вечитој Александријској библиотеци, Славице Јанковић о делатности дечјих библиотека и односима с јавношћу, Наташе Малешевић о организационој структури матичних библиотека, Драгане Малић о могућности умрежавања школских библиотека у локалну заједницу, Богдана Трифуновића о веома добром сајту чачанске библиотеке, као и „Анализу завичајних фондова матичних библиотека у централној Србији“ Дејана Вукићевића. Ту су и текстови „Отворена врата библиотеке“ Драгице Радетић, „Енергија читалаца“ Звонка Поповића, извештаји са последње Кобис конференције у Марибору, радионица за библиотекаре у „Гете институту“ у Београду посвећена пројекту Bib Web – фокусирање

на младе, напис о научном скупу БДС „Лидерство у библиотекама“, приказ студије Драгане Милуновић „Библиотеке за хендикепиране“. Наравно, и овог пута *Бележница* доноси и мноштво других прилога који говоре о актуелном тренутку или културној историји Бора.

Крагујевачко читалиште

Лист Народне библиотеке „Вук Караџић“, Крагујевац, бр. 22–26 (децембар 2006)
www.nbkg.co.yu

Крагујевачко читалиште је у овом издању највише пажње посветило прослави 160 година Читалишта и 140 година крагујевачке библиотеке. Пренето је обраћање Нинославе Милановић, директорке библиотеке, на свечаности 14. јуна прошле године, као и говори Светлане Вцелмар-Јанковић и Слободана Павићевића на отварању репрезентативне изложбе „Библиотека кућа векова“ Миле Стефановић и Предрага Цилета Михаиловића, која је поводом јубилеја приређена у Крагујевцу и Народној библиотеци Србије.

Јадранка Вејновић-Андрејић пише о посредовању између књига и корисника, Мирко Демић о издавачкој делатности

библиотека, Славица Јагличић представља зборник радова са међународног научног скупа „Деца и библиотеке“, а Мила Стефановић даје приказ појмовника Александре Вранеш *Од рукописа до библиотеке*. Уз више прилога који се односе на актуелни тренутак и културну историју Крагујевца, гласило затвара летопис дешавања у култури града у прошлој години.

Годишњак библиотека Срема

Сремска Митровица, бр. 6 (2005), бр. 7 (2006)

У *Годишњаку* за 2005. годину Весна Петровић и Душанка Милорадић пишу о примени аутоматизације библиотечног пословања у библиотекама Срема, Радмила Марковић о придруживању инђијске библиотеке виртуелној библиотеци Србије, Живка Матић о програму „Путујућа библиотека“ у Сремској Митровици, а Снежана Лађиновић о старим књигама у библиотекама Срема.

Душица Грбић говори о формирању и попуњавању збирки старих и ретких књига у Библиотеци Матице српске, Радован Мићић о проблемима школских библиотека у теорији и пракси представљајући Зборник радова са семинара за

школске библиотекаре у основним и средњим школама Срема 1994–2004, Весна Ђосић о иришким сусретањима, 42. сабору библиотекара Срема и додели награде „Борислав Михаиловић Михиз“, Наташа Филип о Подружници библиотекара Срема у 2005. години, Славка Шкода о сусрету библиотекара Сремске Митровице и Лазаревца, а Љубиша Тулум о семинару за школске библиотекаре у организацији Матичне службе.

Рубрика Из завичајних збирки сабира приказе дела завичајних стваралаца. Невенка Мрђа представља завичајну збирку Градске библиотеке у Руми, Радмила Дражић издавачку делатност Народне библиотеке „Др Ђорђе Натошевић“ у Инђији и *Прилоге српској библиографији 18. века*. У Портретима су прилози о Снежани Тинтаровић из Сремске Митровице и Олгици Суботић из Сурдука.

Годишњак број 7. за 2006. годину је у штампи. Читаћете текстове Недељка Терзића „У част јубилеја“, Весне Петровић и Душанке Милорадић о библиотекама Срема у прошлој години, Весне Петровић о 140 година библиотеке у Сремској Митровици, Живке Матић „Библиотеке у светлу нових технологија“, Ружице Станковић „БИСИС у нашем окружењу“, Радмиле Марковић „Инђијска библиотека у COBISS-у годину дана после“, Светлане Сабо „Креативне радионице“, Светлане Јанчић „Про-

фесија библиотекара“, Славице Јурић „Једно виђење традиционалног и модерног у раду школске библиотеке“ и Слађане Миленковић „Живот у библиотеци и ван ње“. Ту су и прилози о раритетима у фондovima, 43. сабору библиотекара Срема, 15. сусрету библиографа у Инђији, скупштини и семинару за школске библиотеке Срема и други занимљиви написи о раду сремских библиотекара.

Весна Петровић

Библиопис

Часопис за књижевност, уметност, културу и библиотекарство, Народна библиотека Неготин, бр. 1 (2006)

„Библиотеке новог доба своју првобитну функцију, прикупљање, чување и коришћење библиотечке грађе, допуњују новим улогама и постају произвођачи, угледни и значајни издавачи. Тако Народна библиотека у Неготину покреће *Библиопис*, часопис за књижевност, уметност, културу и библиотекарство“, истиче у уводној речи првог броја (објављеног крајем прошле године) уредник Власта Младеновић.

Број је посвећен обележавању јубилеја 200 година од рођења Стерије, 150 година Тесле и Мокрањца, као и 160 година неготинске Народне библиотеке и 130 година од освећења цркве Свете Тројице у Неготину. Доноси занимљиве поетске и прозне прилоге и посебну пажњу посвећује писцима и духовном простору источне Србије.

Када би Србија издвајала само четвртину новца за науку од оној који троши на назови парламентарне експерименте и изборне бесмислице, сврстала би се међу најозбиљније европске државе

Ђорђе Станојевић

Из прилога о електрификацији Србије посвећеном Николи Тесли и Ђ. Станојевићу, „оцу наше електропривреде“

Библиопис

Библиотечки путоказ

Часопис за децу Градске библиотеке у Новом Саду, бр. 8 (септембар 2006), бр. 9 (децембар 2006)

Новосадски *Путоказ*, тромесечник намењен деци, библиотекама дечјих и школских библиотека и свима који имају потребу да прате издавачку продукцију намењену млађој популацији, напунио је три године.

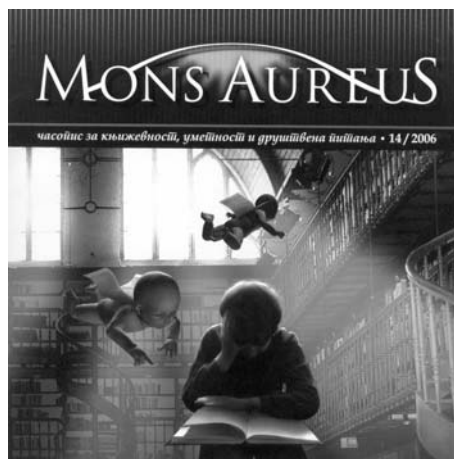
Из јесењег и новогодишњег броја издвајамо текстове о Снешкограду, маскенбалу, промоцијама дечјих књига у новосадској библиотеци, програму креативних радионица и дечјим одељењима библи-

отека у Хоумвуду (Алабама, САД) и Естервилу (Ајова, САД). Највише простора је намењено представљању нових и старих књига за децу свих узраста, њихове наставнике и родитеље. Весна Алексић има сталну рубрику у којој даје њен избор нових издања. Гласило су обогатиле и легенде и приче, кратке биографије познатих писаца, листе најчитанијих књига, појмовник... Све одише љубављу и мером, у много боја и сјајно упаковано.

Mons Aureus

Часопис за књижевност, уметност и друштвена питања Народне библиотеке Смедерево, бр. 14 (2006)

Актуелни број смедеревског часописа *Mons Aureus*, поред бројних прилога из књижевности и културе, у Екслибрису, блоку посвећеном библиотекарству, објављује текст у коме Александра Вранеш разматра проблематику националних и интернационалних пројеката у библиотекарству.

Пожешки годишњак

Прилози за политичку, војну, економску и културну историју Пожеге и околине, Народна библиотека Пожега, бр 5 (2005)

Дуго нисмо писали о волуминозном *Пожешком годишњаку*. У петом броју овог гласила, уз обиље прилога о културној историји пожешког краја, представљен је легат Славка Ј. Јок-

симовића, Пожешка библиографија за 2004. годину (Јасминка Ђурић), као и преглед активности библиотеке и галерије у Пожеги у 2005. години.

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2005.

Издања Народне библиотеке Србије у 2006. години

За струку корисно и квалитетно

Ако се осврнемо, сада већ кроз векове, издаваштво, као једна од делатности Народне Библиотеке Србије, заузима значајно место и нераскидиви је део ове националне куће. Ако бисмо оно што историја издаваштва бележи речима покушали да представимо графички, биле би то амплитуде, каткад изразито велике, некада мало мање, али никада тај графикон не би имао праву, једноличну линију.

Издавачка делатност НБС опстаје, упркос низу објективних недаћа, од 1871. године, када је Народна библиотека издвојена из састава Министарства просвете. Већ тада се почело са штампањем *Каталога Народне библиотеке*. Важно је поменути да у то време ниједна балканска национална библиотека није штампала свој каталог. Нису га имале ни многе и веће и богатије библиотеке у свету. Тако је, на пример, библиотека Британског музеја свој каталог почела да објављује 1881, а Национална библиотека у Паризу тек 1897. године. Овакав поглед у прошлост додатно нас уверава да није нескромно очекивати да свака година донесе нова, боља и бројнија издања. Са искреним радовањем, бар када је последња деценија у питању, можемо да учимо само раст, ону амплитуду која иде навише.

Као кућа, идемо у корак са технолошким напретком који је уобличио ново и другачије библиотекарство (виртуелно библиотекарство у правом смислу те речи је сада нераскидиви део нашег делања). Све је више наших издања само у електронском облику, али штампано издаваштво и даље заузима значајно место.

Током 2006. из штампе су изашла још четири наслова едиције „Савремена библиотека”, покренуте 2004. године са идејом да прати кретања савременог библиотекарства и информационог наука, издавањем махом превода актуелних приручника, али и ауторских радова наших библиотекара. До сада је објављено једанаест приручника, од чега четири у 2006. Два су превод међународних стандарда: *ISBD(ER) међународни стандардни библиографски опис електронских извора* и *ISBD(NBM) међународни стандардни библиографски опис некњијне грађе*.

ISBD(ER) је стандард који одређује услове за опис и идентификацију електронских извора, кодификовањем језика којим се електронски извор опи-

сје. С обзиром на то да је реч о стандарду за опис електронских извора, а они су, као производ брзо променљиве технологије и сами, неминовно, подложни наглим променама и сталним употпуњавањима, и овај стандард ће и чешће и брже бити мењан и допуњаван.

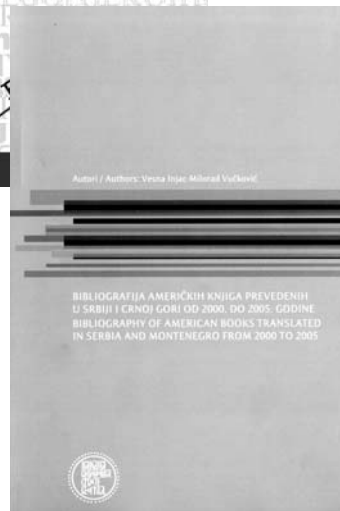
ISBD(NBM) стандард се бави описом некњијне грађе (Non-Book Material). Реч је о прерађеном издању, преводу дела које је, по препоруци Одбора за ревизију *ISBD*-а, одобрио Стални одбор Секције за каталогизацију Ифле, а из штампе је изашло 1997. године.

Трећа публикација поменутије едиције у 2006. је *Скраћени AACR2*. У питању је преведени приручник намењен библиотекарама који се баве каталогизацијом. Приређивач Мајкл Горман, признати теоретичар каталогизације, успешно је скраћено издање *Англоамеричких каталошких правила* преточио у прегледан, теориј-

ски и примерима протумачен и адекватно илустрован каталошки приручник.

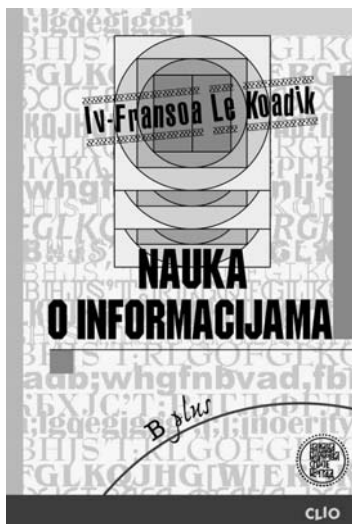
Четврти приручник, осма књига „Савремене едиције”, јесте *Упутство за примену стандарда ISBD(CR)*. Реч је ауторском раду Слободанке Комненић и Љиљане Драгичевић, библиотекара Народне библиотеке Србије. Овај стандард се бави описом континуираних извора и односи се на серијске публикације и њихову обраду, али и на појам неомеђених библиографских извора, континуираних извора уопште. И овај приручник је, уз квалитетан теоријски ниво, поткрепљен примерима и изузетно је користан, заправо неопходан, за квалитетну обраду континуираних извора јер садржи потребна упутства и отклања могуће недоумице.

Библиографско одељење је и 2006. годину обележило новим издањем. Из штампе је изашла и

18. књига *Српске библиографије: књиге 1868–1944*, Св. „Учење”. Ова ретроспективна библиографија излази већ деценијама и у потпуности оправдава сврху. То је свеобухватно сведочанство нашег културног и цивилизацијског континуума, а временски одсек од 1868. до 1944. узет је с обзиром на то да је све до 1868. године обухваћено *Српском библиографијом за новију књижевност* Стојана Новаковића.

Поред *Српске ретроспективне библиографије*, Народна библиотека је издавач и текуће библиографије Србије од 2003. године. У склопу *Библиографије Србије* излазе монографске, званичне и серијске публикације, преводи, некњижна грађа и чланци и прилози у серијским публикацијама (серије А, Б и Ц), али од 2005. не више као штампане свеске већ у електронском облику, доступне на сајту НБС.

У електронском облику је и библиографија ауторке Здравке Радуловић *Европске интеграције: библиографија монографских публикација 1995–2005*.

Још две библиографије, али у штампаној форми, обележиле су издавачку 2006. годину. То су: *Библиографија америчких књига преведених у Србији и Црној Гори од 2000. до 2005*, аутора Весне Ињац и Милорада Вучковића, те *Библиографија српских и црногорских књига на енглеском језику у колекцијама Конгресне библиотеке*, коју је приредила Мирослава Незар.

Из библиографског одељења стиже зани-

мљиво дело *Никола Т. Кашиковић, животи и дело*, чији је аутор Борјанка Трајковић. Овај рад, одбрањен као докторска дисертација 2003. године на

Филозофском факултету Универзитета у српском Сарајеву, вредно је сведочанство о једном од најзначајнијих уредника *Босанске виле*, босанском Србину, Шанитићевом, Дучићевом, Кочићевом савременику, који је, заједно са њима, сав свој рад посветио очувању српског идентитета у Босни, али у оквиру постојећег стања и окружења.

У овом приказу годишњих издања треба споменути и *Београдски паримејник: почетак 13. века*, критички текст Биљане Јовановић-Стипчевић. Дело је од посебног значаја ка-

ко за археографе тако и за све који се баве сродним областима.

Када је у питању некњижна грађа, Одељење посебних фондова са приређивачима Оливером Стефановић и Дејаном Лучићем, у 2006. је понудило лепу и обимну збирку картографске грађе, углавном фототипска издања мапа из 17. и 18. века.

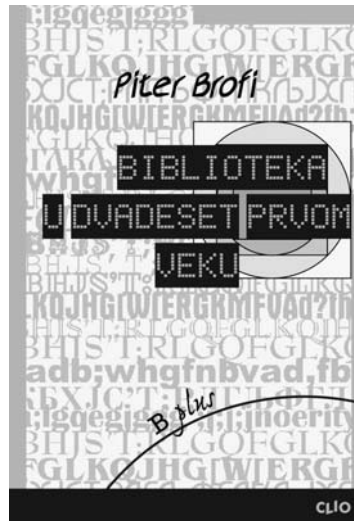
Још једно дело некњижне грађе завређује пажњу с обзиром на то да је плакат *Дрво у објективу*, аутора Владимира Цвејића, настао коришћењем грађе из легата знаменитог Бранибора Дебељковића. Овај легат је један од многих који су Народној библиотеци поверени на бригу и чување.

У години Моцарта и НБС је једном недељом, од 22. до 27. маја, дала свој допринос. Сведочанство о томе је издање *Како читати Моцарта*. На овом звучном запису говоре Вера Миланковић, Гордан Драгович и Душан Трбојевић.

И на крају, да не заборавимо и издање *Зборника са научној скупа СНТПИ* (Систем научних, технолошких и пословних информација у Србији), одржаног у октобру 2006. на Фрушкој гори, који је приредио Ђуро Кутлача, и новог *Водича кроз Народну библиотеку Србије*, садржајне и лепо осмишљене брошуре намењене свима које желе да ближе упознају нашу националну кућу.

Протекла година је показала да Народна библиотека и издаваштвом, као и свим другим облицима делања, настоји да понуди најбоље, за струку најкорисније и увек квалитетно. Име које носи и улога коју има намећу обавезу да увек буде тако.

Милана Миливојевић
Народна библиотека Србије

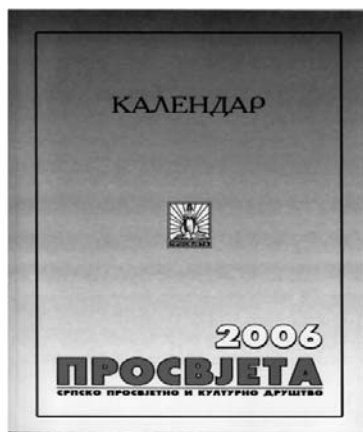
Библиографски прилози мр Жељке Комленић у „Просвјетиним“ календарима

Подаци о 111 монографских публикација

Средином прошле и почетком ове године у издању Српског просвјетног и културног друштва „Просвјета“ изашла су два нова календара са библиографским прилозима мр Жељке Комленић.

Библиографија СПКД „Просвјета“: 2002–2005. у *Календару* за 2006. годину и истоимени библиографски прилог који обухвата штампану грађу из 2006. године, а публикован је у најновијем календару, представљају наставак *Библиографије груписа „Просвјета“: 1902–2002*, академика др Војислава Максимовића, коју је овај угледни научни радник штампао поводом стогодишњице оснивања друштва.

По мишљењу многих еминентних стручјака из области библиографије, монографија проф. Максимовића спада у ред најбољих остварења ове врсте. Жељка Комленић је, како сама истиче, пратећи четворогодишњу издавачку делатност друштва „Просвјета“, прикупила и библиографски обрадила податке за 111 монографских публикација. Према начину представљања, библиографија је хронолошко-ретроспективна, са азбучним распоредом јединица у оквиру годишта. У библиографском опису поштован је ISBD(M) стандард у погледу језика и писма публикације и језика и писма каталогизације. Одреднице су ћириличне, као и подаци у подручју материјалног описа, међународног стандардног књишког броја ISBN и подручја напомена. Остала подручја писана су према језику публикације. Визуелно истакнуто, у доњем десном углу дата је година и редни број библиографске јединице, са словном ознаком М, као ознаком за монографске публикације.

Уз библиографију су штампане краће уводне назнаке, те именски регистар који, поред азбучног распореда презимена и имена аутора, у загради даје и врсту ауторства.

Библиографија за 2006. годину садржи двадесет шест библиографских јединица монографских публикација и пет наслова периодичних. Библиографска обрада доследно је спроведена као и у претходној библиографији, сем што су, с обзиром на врсту и намену библиографије, УДК ознаке свесно изостављене. У погледу регистара, ова библиографија је знатно опремљенија, садржи четири врсте регистра: Именски регистар, са знаком врсте ауторства, која је изостављена у самом каталожном опису, Регистар наслова, Предметни регистар и Регистар места издавања.

Попис серијских публикација чини засебну целину са пет наслова: *Календар „Просвјета“: 2006.* (2006), *Нова зора* (2004–2006), *Годишњак: СПКД „Просвјета“ Шамац* (2001–2004), *Градишки зборник* (1999–2003) и *Дух српске Усоре: часопис за културу, духовност и историју* (1995–2006).

Приметан је дисконтинуитет у оквиру неких бројева, што ће, надамо се, накнадним наставцима и допунама бити надомештено, или ће бити објашњени разлози овог недостатка. Као извор за презимање података најчешће се наводе каталози Народне и универзитетске библиотеке у Бањалуци, али и Народне библиотеке Србије и других библиотека из окружења, као и лични контакт са самим издавачима.

Имајући у виду да је проф. Максимовић у календарима од 1993. године до 1999. године и сам објављивао библиографске прилоге, који су потом уврштени у поменути књигу, не сумњамо да ће мр Жељка Комленић наставити ову лепу и корисну традицију.

Јасна Лазаревић-Гавриловић
Библиотека
Филозофској факултету Пале

Орхан Памук најтраженији

Резултати истраживања, које је Knjizara.com спровела у двадесет четири књижаре, показују који су наслови били најтраженији у марту 2007. године. У ово истраживање је било укључено дванаест београдских књижара: „Беополис”, „Папирус – Рад”, „Дерета”, „Народна књига”, ИПС „Мамут”, „Плато”, „Глобосино Александрија”, „Геца Кон – Просвета”, „Стубови културе”, „Masado”, „Знак плус – Чигоја”, „Shor B92”, као и „Култура” Бањалука, Градска књижара Подгорица, „Карвер” Подгорица, „Уликс” Котор, Књижара „Со” Херцег-Нови, „Агора” Зрењанин, „Данило Киш” Суботица, „Сова” и Књижара Културног центра Шабац, Клуб културе Крагујевац, „Либрис” Нови Пазар. Редослед је следећи:

1. Орхан Памук *Зовем се Црвено*
2. Светислав Басара *Усјон и њад Паркинсонове болести*
3. Марија Јовановић *Иди, време је*
4. Орхан Памук *Истанбул*

5. Марко Видојковић *Све црвенкаје су исте*
6. Срђан Ваљаревић *Комо*
7. Мирјана Бобић-Мојсиловић *Твој сам*
8. Трејси Шевалије *Пламени сјај*
9. Пауло Коелњо *Дневник једној чаробњака*
10. Карлос Руис Сафон *Сенка ветра*
11. Зорица Томић *Пољубац у доба кулирања*
12. Софи Кинсела *Бојомдана домаћица*
13. Е. Абот *Историја љубавница*
14. Душан Величковић и Кристоф Зодеман *Ћинђић*
15. Ђорђе Балашевић *Као рани мраз*
16. Харуки Мураками *Јужно од границе, западно од сунца*
17. Донатан Летем *Сва сирочад Бруклина*
18. Петар Јањатовић *ЕХ-YU rock enciklopedija 1960–2006.*
19. Зоран Миливојевић *Формуле љубави*
20. Орхан Памук *Снијет*

www.knjizara.com

www.knjigainfo.com

Уколико желите да добијате информације о најновијим издањима домаћих и одабраним насловима страних издавача, можете се пријавити на мејлинг листу IzlogKnjigaInfo. Уредник листе је Надина Вуковић.

KnjigaInfo – Недељни преглед вам нуди најновије:

- вести са тржишта књига;
- приказе књига;
- интервјуе са најактуелнијим ауторима;
- информације о дешавањима везаним за књиге;
- информације о књижевним наградама;
- информације о књижевним конкурсима.

Ивана Маркез-Филиповић
уље на платну, 2006.

Хроника Градске библиотеке Панчево

ОКТОБАР

4. октобар – Представљена издавачка кућа „Артпројект“ и часопис *Нашрон*. Гости вечери: Радивој Шајтинац, Драган Долић, Далибор Бубњевић и Иван Даников.

13. октобар – Промовисана књига Ђорђа Табаковића *Лековите љиве*.

27. октобар – Одржана трибина на тему „Природна медицина“. Гости: др Зоран Стојановић, Вера Степановић и Александра Грујовић.

НОВЕМБАР

3. новембар – Представљени аутори издавачке куће „Лагуна“: Миомир Петровић и роман *Стаклена прашина*, Звонко Карановић и роман *Четири зида и траг*, Игор Маројевић и збирка приповедака *Медијтерани*.

17. новембар – Вече хебрејског језика у организацији Јеврејске општине Панчево.

27. новембар – Представљена књига публицисте Мирка Ђорђевића *Сјај и беда ујтоије*. Говорио Михајло Михајлов.

30. новембар – Представљен роман Виде Огњеновић *Прелубници* О књизи говорио књижевни критичар Гојко Божовић.

ДЕЦЕМБАР

8. децембар – Одржана трибина о здравој исхрани. О исхрани у хладнијим данима говорила Снежана Јандрлић-Момчиловић, инструктор макробиотике, а о енергетском уређењу стана Златко Калајић, специјалиста за ову област.

11. децембар – Представљена књига Ивана Чоловића *Етино ироче о музици светиа на интјернетју*. О књизи говорила етнолог Илдико Ердеи.

ФЕБРУАР

2. фебруар: Промовисан роман *Кувареве клејтве и друје ѿгостји* Срђана В. Тешина. Говорили Гојко Божовић и аутор.

9. фебруар: „Олеа“, кућа здраве хране, представила *Кувар здраве хране* Георгија Назарова.

15. фебруар: Регионални центар за таленте „Михајло Пупин“ представио фотографије, слике и два филма које су снимили полазници центра.

23. фебруар: Одржано предавање о здравом животу. Учествовали: Станиша Стојиљковић, аутор књиге *Моћ глине*, и Горан Којић, главни и одговорни уредник часописа *Здрав животи*.

МАРТ

6. март: Одржано Антропозофско вече. У програму учествовали: Војислав Кеџман, директор Антропозофског културног центра, и Биљана Ђорђевић, уметнички терапеут.

14. март: Представљена књига *Стјаре кафане Београда* др Видоја Голубовића. Говорили: Анита Панић, уредница документарног програма РТС-а, и драмска уметница Александра Ђурић.

22. март: Представљен роман *Усекованије* Милана Парошког. О књизи говорили Иван Даников, Далибор Голубовић и аутор.

27. март: Представљена збирка песама *Граг, ѿре нејо штио усним* Милана Орлића. Говорили др Миодраг Матицки, Златоје Мартинов, Катарина Мартиновић и аутор.

26. март – 5. април: Продајна изложба књига православних издавача. Приређивач изложбе Задушба манастира Хиландар.

АПРИЛ

10. април – 21. април: Продајна изложба књига издавачке куће „Лагуна“.

12. април: На Дечјем одељењу уприличено читање прича за децу предшколског узраста. Читаоница за предшколце се одржава сваког четвртка.

Читаоница за предшколце се одржава сваког четвртка.

13. април: У организацији часописа *Здрав животи* и Покрета за здраву Србију предавање о здравом животу. Предавачи: Нина Булајић, макробиотичар, Ана Продановић, духовни истраживач, и Горан Којић, главни и одговорни уредник часописа.

14. април: На Дечјем одељењу одржан први састанак секције младих библиотекарских ученика панчевачких основних школа.

Промоције Панчевачког читалишта у прошлој години

Мај – Стручни скуп на Златибору у организацији ужичке библиотеке и Библиотекарског друштва Србије. (Осми број који садржи сепарат посвећен библиотекарском систему Финске.)

Јун – Секција специјалних библиотека Јужнобачког округа у библиотеци НИС „Нафтагаса” у Новом Саду и стручни скуп „Библиотекар – струка и професија” у бањи Врујци.

Октобар – Народна библиотека у Смедереву, вече посвећено *Читалишту*, уз учешће главног уредника часописа и директора панчевачке библиотеке.

Новембар – Завод за културу у Новом Саду, 32. Доситејеви дани (као пример доброг регионалног часописа и увод у разговор на тему „Регионални часописи данас”, медијатори Радивој Стоканов и Александра Ђурић-Боснић). Учествовали: проф. др Десанка Стаматовић, Немања Ротар и Горан Траиловић, а скупу присуствовали уредници часописа и библиотекарски из Војводине.

Народна библиотека „Стефан Првовенчани” у Краљеву, регионални стручни скуп библиотекарског Рашког округа.

Дародавци

Физичка лица

Адријана Вамош, Александар Фира, Александар Јарњак, Александар Каназир, Александра Маринковић, Александра Ђурчин, Александра Тајдић, Ана Коларик, Анђелија Вуковић, Бранислав Колар, Биљана Олћан, Богдан Танасић, Богољуб Михаиловић, Бојана Иванић, Боривоје Пиштало, Бранислав Јелесијевић, Бранка Ловрић, Бранкица Јовановић, Валтер Фогенбергер, Весна Маринковић, Владимир Кнежевић, Владимир Ристић, Горан Малић, Далибор Бубњевић, Даница Вулићевић, Даница Чоловић, Дарко Чубрило, Драган Јаковљевић, Драган Митровић, Драган Цветковић, Драги Тасић, Драгомир Мага, Драгослав Лацковић, Душан Цветановић, Евгеније Раданов, Зоран Момчиловић, Иван Марковић, Ивана Попа, Ивица Стаменковић, Илдико Ердеи, Јелка Стевановић, Јован Балаш, Јована Голубић, Јовица Лудошки, Кристина Лукић, Ласло Хосциславски, Љиљана Дракшан, Љиљана Ђорђевић, Љиљана Каначки, Љиљана Контић, Љиљана Рековић, Љубица Сарафијановић, Љубомир Ристановић, М. Никчевић, Марија Живанов, Марија Шкорнички, Маринко Лолић, Милан Биро, Милан Парошки, Милана Вејновић, Милица Аранђеловић-Атаљанц, Милица Јовановић-Берлот, Милојко Кнежевић, Бојан Јанковић, Данило Стојић, Милорад Ђорић, Миљана Антанасијевић, Мимица Алексић, Миодраг Пutnik, Мирјана Баца, Мирјана Илић, Мирјана Илић-Михаиловић, Мирјана Паровић, Михајло Михајлов, Нада Карановић, Наташа Милошевић, Немања Ротар, Никола Корбутовски, Олга Мрђа, породица Рашић, Предраг Вујачић, Предраг Крстић, Радмила Тимотијевић-Поповић, Радован Пешикан, Радомир Марковић, Рај-

ко Игић, Сања Милосављевић, Саша Марковић, Светлана Остојић, Светлана Стаменовић, Славица Ракић, Слободанка Хрваћанин, Стана Ницовић, Станислав Живков, Станко Цинцар, Стеван Лакатош, Стјепан Седер, Стојан Коњевић, Страхиња Костић, Чедомир Петровић, Чедомир Радојичић, Шандор Шеберле.

Правна лица

„Агора”, „Академска мисао”, Амбасада Финске, Америчка амбасада у Београду, Библиотека Матице српске, Библиотека Филозофског факултета у Новом Саду, Bookbridge, Bookur publisher, „Борба”, „Ветар”, Дом омладине у Панчеву, Domla Publishing, Завод за заштиту природе Србије, Задужбина „Андрејевић”, Историјски архив Панчево, Јуком Београд, Књижевни клуб „Милош Црњански”, Коалиција удружених младих, Креативни центар, Круг Commerce, КУД „Петефи Шандор”, „Лагуна”, „Либертатае”, „Мали Немо”, манастир Хиландар, Матица српска, Министарство за дијаспору, „Моћ књиге”, Народна библиотека Србије, „Народна књига”, НБ „Јован Поповић” Кикинда, Нишки културни центар, „Октоих”, Општина Панчево, „Откровење”, „Paideia”, „Пегаз”, Перунови вртови: удружење за спајање класичне и алтернативне медицине, Покрајински секретаријат за образовање и културу, „Политика”, „Просвета” Ниш, „Публик практикум”, Рајфајзен банка, „Рубикон”, „Српска књига”, Српска радикална странка, Српска читаоница у Иригу, „Stylos”, „Стубови културе”, „Тампограф”, Удружење књижевника и књижевних преводилаца Панчева, „Филип Вишњић”, Фонд за помоћ Србима „Тома Марковић”, Media Art Service International, Центар за културу Панчево, Школа за бродоградњу и хидроградњу.

Мајски дани књиге у Панчеву

Део програма посвећен деци

Уторак, 22. мај

Гост Градимир Стојковић (аутор серијала књига о Хајдуку, *Којао сам дубок здеца, Све моје глупости, Сан, Маја у облацима, Једном ја шако..., Неусиела шала, Поштомат равнице, Желим*)

Среда, 23. мај

Представљање Фестивала хумора за децу у Лазаревцу. Гост Милица Матијевић

Петак, 25. мај

Гост Урош Петровић (аутор књига *Авен и Јазојас у земљи Ваука, Зајонетине приче 1. и 2. део, Приче с оне стране, Ненциклопедија*)

Субота, 26. мај

Фестивал песама за децу часописа *Виџез*. Позвани гости: Добрица Ерић, Недељко Попадић, Драгомир Ђулафић, Миодраг Мића Јакшић, Петар

Солар, Александар Саша Божовић, Иштван С. Хомонаи, Власта Н. Ценић, Виолета Јовић, Вера Цветановић, Тоде Николетић. Водитељи Миња Субота и Јова Радовановић

Сви програми почињу у 18 сати

О мојој кући све најлепше

Ја сам био први домар и ложач у Градској библиотеци. Променио сам четири директора, сваки је имао своје време и начин владања.

У нову зграду уселили смо се 1980. Ложење од почетка је било на плин радијаторско и путем издувавања. Радио сам до 2002. године, потом отишао у пензију. Време је текло веома брзо. Кад је требало објавити књижевно вече од 1980. до 1995. исписивали су се панови, па се истакне напоље, онда народ чита када има неки скуп или књижевно вече.

Данас је лако, кључнеш компјутер, слова испадају, па интернет итд. Све се то компјутеризовало. Шта ћеш, савремене методе. Долазили су нови библиотекари, стари одлазили у пензију. Морам мало сам себе да хвалим, садашњи надлежни могу да потврде котларницу добро сам очувао, када бих дошли сервисери да изврше обавезно сервисирање увек су рекли овако чисту котларницу ретко виђамо. Она и дан данас успешно ради. Сада је воде као ја када сам доша 80-десетих али на младима свет остаје. Живели млади.

Последњег директора заменио је садашњи Ротар. Сећам се 2002. године нико није смео да се прихвати да конкурише овом предпоследњем. Али нашао се млади Ротар који је ту већ радио у набавном одељењу, рекао је ја ћу, ови ретроградивци су се ишчуђавали, шта ће овај Гуштер. Ја сам био за тог младог данашњег директора, који је целу библиотеку компјутеризовао, увео интернет и још низ новина које претходни нису смели ни да замисле. То виде читаоци и запослени. Добро, када бих му надлежни финансијери дали новаца направио бих он и другу фазу која је изостала али биће и то једног дана на Куково лето. Шта да кажем још о мојој кући у којој сам радио 23 године све најлепше, нека млади долазе стари одлазе. Читаоци да читају да пуно библиотекаре не питају. Лето да не буде много вруће климе нема па је ајме када се уђе.

Нови бифе када се отвори ту ће да се прозбори за отварање. Кажу биће позвани и пензионери, мораће да се обуку нови ревери.

Бранко Илленца

Први ложач панчевачке библиотеке

Ритмови укрштања у простору

Ивана Маркез је завршила Ликовну академију у Новом Саду 2002. године у класи професора Милана Блануше, на одсеку за сликарство. Члан је Удружења ликовних уметника Војводине од 2003. године. Излагала је на око петнаест колективних изложби и боравила у осам ликовних колонија.

Отворена и укрштајима активна површина Иванових пројективних и конструисаних слика наизглед је обојено поље у одлучним партикулама потеза са оквирима троугластих и других махом угластих облика који се у правилно-неправилним ритмовима неумољиво групишу, али пројекција не блокира перцепцију у дводимензијалној равни, већ се из средишта јавља светлост са дубоке, унутрашње дистанце, појам огромног и недочватног простора, раскош слободно формираних обојених поља, где се око дрхтавих, меких, али сигурно вучених линија јављају короне енергетских исијавања, еманација боје у двозвучцима или пак трозвучцима.

Иванин већ поодмакли ход кроз свет изражених облика и ритмова различитог интензитета сличан је путањи кроз простор где су менталне мапе распрострајене у одељеним секцијама, па се и пропорције оквира саображавају карактеру уметничког језика. Шта би значила могућа меморија или заборав свих видљивих покушаја синтезе? Добија се утисак да се уласком у ове слике, чак без много размишљања, човек пење у неком правцу, уз постојање генезе структуре обојености која је практично непредвидива, али се, као у добро оркестрираној и густо хармонизованој композицији, интезитет звучности, квалитета пигмента узвисује до јаког крешченда, у ритмовима који се укрштају и косо

ослањају у просторности која расте. Али када је слика, чак и без видљиве или исказане програмске намерности, претензије или умишљености покренута у развојности као приказ некаквог крвотока који се рачва и пуни разноликим тонским набојима, онда је то на естетичком плану поуздани знак да је таква делатност истински оживотворена.

Душан Ђокић

BIBLIOTEKA na PRVOM mestu!

tel: 023 66-210 / e-mail: biblioteka@zrbiblio.org

**DOBITE,
POSETITE
NAS!**

**izrada
svih
vrsta
reklamnih
materijala**

Gradska Narodna biblioteka
"Žarko Zrenjanin"
**PRUŽA SVE VRSTE
ŠTAMPARSKIH USLUGA**

**štampanje knjiga
plakata**

**kalendara
vizit karti**

**slajera
blokofske
robe**

**DOBITE,
POSETITE
NAS!**

BIBLIOTEKA vaš DOBAR izbor!

ISSN 1451-3048